

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI**

**KASTAMONU YÜRÜYÜŞ ROTALARININ BELİRLENMESİ VE
HARİTALANDIRILMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Coşkun KARA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman; Doç. Dr. Canan TANRISEVER

KASTAMONU

2021

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Coşkun KARA

İmza

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ KASTAMONU YÜRÜYÜŞ ROTALARININ BELİRLENMESİ VE HARİTALANDIRILMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

COŞKUN KARA

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN: DOÇ. DR. CANAN TANRISEVER

Bireylerin sosyal yaşamında gerçekleşen değişimlere paralel olarak seyahat ve tatil alışkanlıkları da değişmekte ve buna bağlı olarak alternatif turizm türleri her geçen gün daha fazla popülerlik kazanmaktadır. Bu çalışmada doğa temelli bir alternatif turizm türü olan doğa yürüyüşü etkinlikleri ve Kastamonu'nun doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi konuları işlenmiştir. Kastamonu coğrafi yapısı ile doğa yürüyüşü vb. faaliyetler için oldukça elverişli koşullara sahiptir.

Çalışmanın amacı Kastamonu ilinde yer alan mevcut ve potansiyel doğa yürüyüşü rotalarının tespiti, haritalandırılması, coğrafi verilerinin işlenmesi ve dokümanlar halinde rota veri tabanının oluşturulmasıdır. Oluşturulan rota veri tabanı literatürde yazılı kaynak oluşturacak, pratikte ise bölgeyi ziyaret eden doğa yürüyüşçüleri için yol gösterici bir çalışma olacaktır. Bu kapsamda öncelikle Kastamonu'da doğa yürüyüşü faaliyetlerinin mevcut durumu ve bu faaliyetlerde kullanılan rotalar ortaya konmuştur. Elde edilen veriler ve saha çalışmaları ile mevcut rotalara ek olarak alternatif doğa yürüyüşü rotaları tespit edilmiş ve GPS uygulaması ile kayıt altına alınmıştır. Ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden görüşme formu tekniği kullanılarak Kastamonu'da doğa yürüyüşü faaliyetlerine katılan bireylerin mevcut durumu, yürüyüş rotalarına ait görüşleri ve rotalardan beklentileri belirlenmiştir. Bu kapsamda çalışmada Kastamonu'da faaliyet gösteren Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları İhtisas Kulübü Derneği (KADASK) bünyesinde yönetim ve eğitici kademesinde yer alan uygun 16 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Çalışma sonucunda Kastamonu'da yer alan ve doğa turizmi kapsamında kullanılabilecek 16 doğa yürüyüşü rotası tespit edilmiş ve coğrafi bilgileri toplanarak haritalandırılması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca görüşme formu kapsamında gerçekleştirilen SWOT (GZFT) analizi çalışması ile mevcut rotaların güçlü-zayıf yönleri ile tehditleri ve fırsatları tespit edilmiş, bölgede yer alan rotaların ve doğa yürüyüşü faaliyetlerinin geliştirilmesi adına öneriler sunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: Kastamonu, Doğa turizmi, Doğa yürüyüşü, Doğa yürüyüşü rotası, Rota.

ABSTRACT**MSC. THESIS****KASTAMONU WALKING ROUTES****A RESEARCH ON DETERMINATION AND MAPPING****COŞKUN KARA****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE FOR SOCIAL SCIENCE****DEPARTMENT OF TOURISM MANAGEMENT****TOURISM MANAGEMENT MASTER'S GRADUATE WITH THESIS****SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. CANAN TANRISEVER**

In parallel with the changes in the social life of individuals, travel and holiday habits also change, and accordingly, alternative tourism types are gaining more and more popularity day by day. In this study, trekking activities, which is a nature-based alternative tourism type, and the determination of trekking routes in Kastamonu are discussed. With its geographical structure, trekking etc. It has very favorable conditions for activities.

The aim of the study is to determine and map the existing and potential trekking routes in Kastamonu province, to process the geographical data and to create a route database in documents. The created route database will constitute a written source in the literature, and in practice, it will be a guiding study for the nature walkers visiting the region. In this context, first of all, the current situation of trekking activities in Kastamonu and the routes used in these activities were revealed. With the obtained data and field studies, alternative trekking routes were determined in addition to the existing routes and recorded with the GPS application. In addition, using the interview form technique, one of the qualitative research methods, the current situation of the individuals participating in the trekking activities in Kastamonu, their views on the hiking routes and their expectations from the routes were determined. In this context, interviews were conducted with 16 suitable people in the management and trainer levels of Kastamonu Mountaineering and Outdoor Sports Specialization Club Association (KADASK) operating in Kastamonu.

As a result of the study, 16 trekking routes in Kastamonu that can be used within the scope of nature tourism were determined and their geographical information was collected and mapped. In addition, with the SWOT (SWOT) analysis study carried out within the scope of the interview form, the strengths-weaknesses, threats and opportunities of the existing routes were determined, and suggestions were made for the development of the routes and trekking activities in the region.

KEY WORDS: Kastamonu, Nature tourism, Hiking, Trekking route, Route.

TEŞEKKÜR

“Kastamonu’nun Doğa Yürüyüşü Rotalarının Belirlenmesi” adlı çalışmada, Kastamonu ilinde yer alan doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi ve belirlenen rotaların doğa turizmi kapsamında değerlendirilmesi konuları işlenmiştir.

Lisans eğitimi döneminden başlayarak Yüksek Lisans eğitimim ve devamında bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki destek ve katkılarından dolayı değerli danışmanım Doç. Dr. Canan TANRISEVER’e ve tez savunmamda yer alan Prof. Dr. Kutay OKTAY ve Prof. Dr. Nazmiye ERDOĞAN hocalarıma katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tez çalışmam süresince bilgi ve desteklerini esirgemeyen Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları İhtisas Kulübü Derneği üyelerine, kıymetli ağabeyim Adem SALCIOĞLU’na ve eğitim sürecinde her daim destekçim olan aileme teşekkürlerimi sunarım.

Coşkun KARA

Kastamonu, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. İlgili Literatür.....	4
2. DOĞA TURİZMİ	8
2.1. Dünya’da Doğa Turizmi	10
2.2. Türkiye’de Doğa Turizmi	16
2.2.1. Yayla Turizmi	17
2.2.2. Paraşüt ve Balon Turları	18
2.2.3. Kış Turizmi	18
2.2.4. Su Altı Dalış Turizmi.....	19
2.2.5. Rafting Turizmi.....	20
2.2.6. Dağcılık ve Doğa Yürüyüşü Turizmi.....	20
2.2.7. Mağara Turizmi.....	21
2.2.8. Botanik (Bitki Gözlemi) Turizmi.....	22
2.2.9. Yaban Hayatı Temelli Turizm (Doğal Koruma Alanlarının Ziyareti)	23
2.2.10. Kamp ve Karavan Turizmi.....	24
2.3. Hiking ve Trekking Kavramları.....	25
2.4. Doğa Yürüyüşü Kuralları.....	26
2.5. Doğa Yürüyüşü Planlama	28
2.6. Doğa Yürüyüşü Güzergâhlarının Planlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	29
2.7. Doğa Yürüyüşü Ekipmanları	30
2.7.1. Outdoor Giyim	30
2.7.1.1. Ayakkabı Seçimi	31
2.7.1.2. Kıyafet Seçimi.....	31
2.7.2. Sırt Çantası.....	32
2.7.3. Destek Ekipmanları.....	32
2.7.4. Acil Durum ve Güvenlik Ekipmanları	33

2.7.5.	Kişisel Ekipmanlar	33
2.7.6.	Kamplı Yürüyüşler İçin Gerekli Ekipmanlar	34
2.8.	Doğa Yürüyüşlerinde Kaza ve Kaybolma Vakalarında Yapılması Gerekenler	35
2.9.	Doğa Yürüyüşü Rotalarının Zorluk Dereceleri (1-6)	36
2.9.1.	Zorluk Derecesi 1-Kolay (Easy)	36
2.9.2.	Zorluk Derecesi 2-Orta (Moderate)	36
2.9.3.	Zorluk Derecesi 3-Zorlu (Challenging-Difficult)	37
2.9.4.	Zorluk Derecesi 4-Zor (Difficult)	37
2.9.5.	Zorluk Seviyesi 5-Çok Zor (Very Difficult)	37
2.9.6.	Zorluk Seviyesi 6-Ekstrem (Extreme/ Experts Only)	38
3.	KASTAMONU İLİNİN TARİHİ COĞRAFI VE SOSYO-EKONOMİK DURUMU	39
3.1.	Kastamonu İlinin Tarihi	39
3.2.	Kastamonu'nun Coğrafi Özellikleri	40
3.2.1.	Dağlar	41
3.2.2.	İklim Yapısı	42
3.2.3.	Doğal ve Yapay Göller	43
3.2.4.	Bitki Örtüsü ve Yaban Hayatı	44
3.2.5.	Milli Parklar ve Doğal Alanlar	44
3.2.5.1.	Küre Dağları Milli Parkı	46
3.2.5.2.	Ilgaz Dağları Milli Parkı	47
3.2.5.3.	İstiklal Yolu Milli Parkı	48
3.2.5.4.	Ersizlerdere Tabiat Parkı	49
3.2.5.5.	Dipsizgöl Tabiat Parkı	51
3.2.5.6.	Şerife Bacı Tabiat Parkı	52
3.2.5.7.	Yeşilyuva Tabiat Parkı	52
3.3.	Kastamonu İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı	54
3.3.1.	Nüfus	54
3.3.2.	Tarım	54
3.3.3.	Sanayi	54
3.3.4.	Eğitim	56
3.3.5.	Ulaşım	56
3.3.6.	Turizm Çeşitliliği	57
3.3.7.	Coğrafi İşaretli Ürünler	58
3.4.	Kastamonu İli Doğa Turizmi Potansiyeli	59
4.	MATERYAL VE YÖNTEM	61

4.1.	Araştırma Problemi.....	61
4.2.	Araştırmanın Amacı.....	61
4.3.	Araştırmanın Önemi.....	62
4.4.	Çalışma Alanı.....	62
4.5.	Araştırmanın Sınırlılıkları.....	63
4.6.	Araştırma Modeli	63
4.7.	Verilerin Toplanması	64
4.8.	Verilerin Analizi	65
4.9.	Araştırmanın Evren ve Örneklemi	66
5.	BULGULAR.....	67
5.1.	Kastamonu İlinde Doğa Yürüyüşü Faaliyetleri.....	67
5.2.	Kastamonu İlinde Tespit Edilen Yürüyüş Rotaları	67
5.3.	Kastamonu Doğa Yürüyüşü Rotaları	91
5.3.1.	İstiklal Yolu Milli Parkı Rotası	92
5.3.2.	Araç Boyalı Mevkii Gülpü Dağı Rotası.....	94
5.3.3.	Daday Ballıdağ Zirve / Dereözü Köyü Rotası	96
5.3.4.	Yaralıgöz Dağı Zirve Rotası, Devrekani / Kastamonu	98
5.3.5.	Ilgaz Büyük Hacet Rotası	100
5.3.6.	Ilgaz Küçük Hacet Rotası	103
5.3.7.	Kızıleller Köyü, Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rotası (İhsangazi).....	105
5.3.8.	Göktepe / Kurt kayası Rotası (Daday)	107
5.3.9.	Kanlıabat Zirve Rotası (Devrekani)	109
5.3.10.	Ilgarini Mağarası, Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası Rotası (Pınarbaşı)....	111
5.3.11.	Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası (Küre)	114
5.3.12.	Çuha Doruğu – Ersizlerdere – Abutağa Kervan Yolu Rotası	116
5.3.13.	Koru Yaylası Rotası (Çatalzeytin)	118
5.3.14.	Loç Vadisi Hamitli – Şenköy Rotası (Cide)	120
5.3.15.	Kasaba Köyü Yürüyüş Rotası (Kasaba Köyü, Merkez / Kastamonu)	122
5.3.16.	Taşlık Göleti ve Taşlık Tepesi Rotası (Taşlık Köyü, Merkez / Kastamonu).....	125
	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	127
	KAYNAKLAR	134
	WEB SİTESİ KAYNAKLARI	141
	EKLER	146
	Ek 1. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 1. Etap	146
	Ek 2. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 2. Etap	147
	Ek 3. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 3. Etap	148

Ek 4. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 4. Etap	149
Ek 5. Araç Boyalı Mevkii / Gülpü Dağı Rota Haritası	150
Ek 6. Daday Ballıdağ Zirve /Dereözü Köyü Rota Haritası.....	151
Ek 7. Yaralıgöz Dağı Zirve Rota Haritası.....	152
Ek 8. Ilgaz Dağı Büyükhacet Zirve Rota Haritası.....	153
Ek 9. Ilgaz Dağı Küçükacet Zirve Rota Haritası.....	154
Ek 10. İhsangazi Kızıleller Köyü / Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rota Haritası	155
Ek 11. Daday Göktepe / Kurtkayası Rota Haritası	156
Ek 12. Kanlıabat Zirve Rotası.....	157
Ek 13. Ilgarini Mağarası / Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası Rota Haritası.....	158
Ek 14. Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası	159
Ek 15. Çuha Doruğu / Ersizlerdere / Abutağa Mahallesi Kervan Yolu Rota Haritası	160
Ek 16. Çatalzeytin Kuru Yaylası Rota Haritası	161
Ek 17. Cide Loç Vadisi Rota Haritası.....	162
Ek 18. Kasaba Köyü Rota Haritası	163
Ek 19. Taşlık Göleti / Taşlık Tepesi Rota Haritası	164
Ek 20. Literatür Tablosu	165
Ek 21. Görüşme Formu.....	174
Ek 22. Özgeçmiş	177

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Turizm Pazarı Şeması.....	9
Şekil 2. Macera Turizmi Niş Pazarında Hizmet Sunan Avrupa Tur Operatörlerinin Yüzdesi	12
Şekil 3. Yayla Turizmi Gelişim Bölgeleri (URL-60, 2021)	17
Şekil 4. Kastamonu İli Coğrafi Konumu	41
Şekil 5. Küre Dağları Milli Parkı Haritası	46
Şekil 6. İstiklal Yolu Güzergahı	49
Şekil 7. Kastamonu Orman Alanlarının Genel Alan İçindeki Payları	55

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Avrupa'nın En İyi Doğa Turizm Destinasyonları ve Seyahat Sayıları.....	11
Tablo 2. Doğa ve Macera Turizmi Gelişim Endeksi Sıralaması	16
Tablo 3. Türkiye'de Yer Alan Doğal Koruma Alanları.....	23
Tablo 4. Türkiye'de Korunan Alanların 2015-2019 Yılları Arasındaki Ziyaretçi Sayıları ...	24
Tablo 5. Kastamonu İli Ortalama Sıcaklık Tablosu	43
Tablo 6. Kastamonu İlinde Çeşitli Statülerde Korunan Alanlar.....	45
Tablo 7. Demografik Veriler Tablosu	69
Tablo 8. Katılımcıların Gelir Durumu Tablosu.....	70
Tablo 9. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Faaliyetlerine Yönelik Deneyim Süreleri.....	70
Tablo 10. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Faaliyetlerine Yönelme Nedenleri.....	71
Tablo 11. Katılımcıların Profesyonel Olarak İlgilendikleri Dağcılık Faaliyetleri.....	72
Tablo 12. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Eğitimlerine Katılım Durumu	72
Tablo 13. Doğa yürüyüşü ve dağcılık faaliyetleri kapsamında alınan eğitimler	73
Tablo 14. Yurt dışında yürüyüş faaliyetlerine katılım durumu	74
Tablo 15. Yurtdışında katılım gerçekleştirilen doğa yürüyüşü faaliyetleri	74
Tablo 16. Yurtiçinde katılım gerçekleştirilen doğa yürüyüşü faaliyeti sayıları	74
Tablo 17. Katılımcıların Kastamonu'da Ziyaret Ettikleri Doğa Yürüyüşü Rotaları	75
Tablo 18. Katılımcıların GZFT Analizi Kapsamında Değerlendirmeleri	76
Tablo 19. GZFT Analizi Tablosu	78
Tablo 20. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Rotalarından Beklentileri	80
Tablo 21. Kastamonu'da Bulunan Yürüyüş Rotalarının Yurtiçi ve Yurtdışındaki Rotalar İle Farklılıkları	82
Tablo 22. Kastamonu'da Bulunan Yürüyüş Rotalarının Yurtiçi ve Yurtdışındaki Rotalar ile Ortak Özellikleri	84
Tablo 23. Katılımcıların Kastamonu İlinde Yer Alan Doğa Yürüyüşü Rotalarının Belirlenmesi ve Geliştirilmesi Kapsamında Önerileri	86
Tablo 24. Kastamonu İlinde Tespit Edilen Doğa Yürüyüşü Rotaları.....	91

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

KADASK	Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları İhtisas Kulübü Derneği
WWF	Dünya Doğayı Koruma Vakfı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
KDMP	Küre Dağları Milli Parkı
DKMP	Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü
TDF	Türkiye Dağcılık Federasyonu
GPS	Global Positioning System; Küresel Konumlama Sistemi
FAO	Food and Agriculture Organization; Gıda ve Tarım Örgütü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
ATTA	Macera Turizmi ve Ticaret Birliği
İSO	International Organization for Standardization
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
HKD	Hızlı Kırsal Değerlendirme
3B	Üç Boyutlu Görüntü
km	Kilometre
km²	Kilometrekare
m	Metre
da	Dekar
ha	Hektar

1. GİRİŞ

Başlangıçta sportif amaçlı ve daha çok yüksek gelir seviyesindeki bireyler tarafından gerçekleştirilen doğa yürüyüşü faaliyetleri, günümüzde geniş kitlelere hitap eder hale gelmiştir. Bu tür faaliyetlerin yaygınlaşmasındaki etkenler; toplumların refah düzeyinin artması, standart turizm çeşitlerinde doygunluğa ulaşan bireylerin alternatif turizm ürünleri arayışına girmesi, başta çok yüksek fiyatlara satışı yapılan doğa yürüyüşü ekipmanlarının, teknolojik gelişmeler ve oluşan pazar rekabeti ile daha ekonomik ve ulaşılabilir hale gelmesi gibi gelişmelerdir (Garda, 2010). Bu nedenle bir alternatif turizm çeşidi olan ekoturizm bileşenleri içerisinde doğa yürüyüşleri önemli bir yer tutmaktadır. Doğal alanlarda yapılan bu etkinlikler; yerel kültürlerin tanınması ve kırsal kesimlerdeki turizm hareketlerinin artması ile bu bölgelerde ekonomik gelişmeye destek vermektedir (Çetinkaya, 2016).

Doğa turizmi kavramı literatürde “*doğa turizmi, ekoturizm, yeşil turizm, soft turizm*” gibi farklı isimler altında değerlendirilebilmektedir. Bazı kaynaklarda ekoturizm ile aynı anlamda değerlendirilen doğa turizmi kavramı, bazı kaynaklarda ise ayırt edici özellikleri olan ayrı bir turizm çeşidi olarak belirtilmektedir (Garda, 2014). “*Doğa turizmi*” genel tabirle çeşitli rekreasyon aktiviteleri ile doğada vakit geçirmeyi içerirken “*ekoturizm*” ise çevrenin ve yerel halkın kültürünün ve sosyo-ekonomik çıkarlarının korunmasına yönelik sorumluluklar taşıyan bir turizm çeşidi olarak ön plana çıkmaktadır (Erdoğan, 2010). Bu tanımlardan yola çıkarak doğa turizmi ve ekoturizm kavramlarının kullanılış yeri ve biçimlerine göre ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı son yıllarda özellikle kıyı bölgelerde yoğunlaşan turizm hareketlerini, kırsal ve daha az gelişmiş bölgelere yayarak bu bölgelerdeki sosyo-ekonomik kalkınmayı güçlendirici politikalar izlemektedir. Türkiye’nin 2023 Turizm Stratejisi içerisinde de yer alan “*Turizmin çeşitlendirilmesini, tüm yıla ve yurda yayılmasına imkân veren projeler geliştirilerek kıyıların dışındaki bölgelere de yatırım yapılması teşvik edilecektir*” gibi maddeler de bu politikaları destekleyici niteliktedir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar incelendiğinde; *Mavi Bayrak Projesi, ISO 14000 Çevre Yönetim Sistemi, ATA K Projesi, Çam Ödülü Projesi Belek Yönetim Planı, Dağ-Doğa Yürüyüşü Projesi, Yayla Turizmi Projesi, Akarsu Turizmi Projesi, Bisiklet Tur Güzergahlarının Belirlenmesi-Geliştirilmesi Projesi, Atlı Doğa Yürüyüşü Projesi,*

Mağara Turizmi Projesi, Sportif Olta Balıkçılığı Projesi, Kuş Gözlemciliği Projesi, Tarım- Çiftlik Turizmi Projesi, Botanik Turizmi Projesi, İpek Yolu Projesi, Av Turizmi Projesi (Bakırcı, 2002: 244-246) gibi bir çok farklı proje çalışmasının bulunduğu görülmektedir. Bu projeler ile sahil turizmi gibi popüler turizm türlerinden yeterince faydalanamayan dezavantajlı bölgelerin alternatif turizm çeşitleri ve yeni turistik ürünler ile sosyal ve ekonomik yönden geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Günümüzde dağlık alanlar hassas ekosistemlerin var olduğu yüksek öneme sahip alanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Birçok açık hava sporunda olduğu gibi doğa yürüyüşü faaliyetleri de dağlık ve kırsal alanlarda gerçekleştirilmektedir. Bu tür faaliyetlerin son yıllarda hızlı bir artış göstermesi sebebiyle dağlık alanlarda oluşan çevresel baskılar, sürdürülebilir turizm kavramının bu alanlarda oldukça önemli bir unsur olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Doğa yürüyüşü ve benzeri faaliyetlerin yapıldıkları alanların seçiminde ve faaliyet esnasında uyulması gereken önemli ekolojik kurallar mevcuttur. Yürüyüş rotalarının yabani hayat popülasyonunun yoğun olduğu ve endemik türlerin yer aldığı hassas bölgelerin dışında tutulması, faaliyetler esnasında oluşan atıkların kontrolü, doğal çevreyi olumsuz etkileyen ateş yakma, gürültü ve uzun süreli faaliyetlerden kaçınılması, yabani hayvanların göç yolları, kuluçka ve üreme noktaları vb. bölgelerde faaliyet yapılmaması, akarsu, doğal kaynak suları vb. alanlarda su kaynaklarını kirletici hareketlerden uzak durulması gibi oldukça önemli kurallar bulunmaktadır. Bu kuralların göz ardı edildiği durumlarda çevre ve doğal yaşam üzerinde telafisi mümkün olmayan olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Doğal alanlarda gerçekleştirilen sportif ve turizm kaynaklı faaliyetler sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçların önüne geçmek ve sürdürülebilir bir turizm anlayışı ortaya koymak amacıyla ekoturizm yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Ekoturizm, doğal çevrenin ve kaynakların korunmasının yanı sıra yerel halkın sosyal ve ekonomik haklarının da korunmasını ön planda tutan toplum temelli turizm hareketi olarak ön plana çıkmaktadır. Doğa yürüyüşü faaliyetleri standart turizm çeşitlerine göre daha küçük ve doğal alanların ve yerel halkın çıkarlarının korunması hususunda bilinç düzeyi yüksek gruplar tarafından gerçekleştirilmesi sebebiyle sürdürülebilir bir turizm yaklaşımı olarak hem doğa turizmi hem de eko turizm başlıkları altında incelenebilmektedir.

Kastamonu İli kültürel zenginliklerinin yanı sıra, barındırdığı doğal güzellikleri, milli parkları, kanyon ve şelaleleri, sıra dağları ile özellikle doğa sporları ve macera turizmi açısından oldukça elverişli bir coğrafyaya sahiptir. İçerisinde Ilgaz Dağı Milli Parkı, Küre Dağları Milli Parkı (KDMP) ve İstiklal Yolu Milli Parkı, Ersizlerdere Tabiat Parkı gibi önemli doğal alanlara sahip olan Kastamonu ili, doğa yürüyüşü rotaları bakımından da yüksek potansiyele sahip bir bölgedir. Türkiye genelinde bilinirliğe sahip olan İstiklal Yolu Rotası ve Ilgaz Dağları Yürüyüş Rotaları bunların başlıcalarıdır. 07.07.2000 tarihinde milli park ilan edilen Küre Dağları, aynı zamanda Türkiye’de korunması gerekli 9 sıcak noktadan birisidir (URL-1). Küre Dağları Milli Parkı, 1997 yılında Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) ve turizm alanında faaliyetlerde bulunan Molecaten Grup tarafından oluşturulan ancak 2014 yılında iflasını açıklayarak dağılan PAN Parks (Korunan Alanlar Ağı / Protected Areas Networks) ağına Türkiye’deki ilk ve tek üyesidir (URL-2). Bölgede bireysel ve dağcılık kulüpleri kapsamında kullanılan birçok doğa yürüyüşü rotası mevcuttur. Ancak bu rotaların sistematik şekilde kayıtlı bir veri tabanı ve tanıtım çalışması olmaması sebebiyle bilinirliği yok sayılabilecek kadar azdır. Kastamonu ilinde turizm hareketlerinin çeşitlendirilmesi ve şehir merkezinden tüm ilçelere yayılabilmesi adına doğa turizmi ve doğa yürüyüşü rotalarının önemi oldukça fazladır.

Kastamonu ilinde bulunan doğa yürüyüşü rotalarının tespiti ve haritalandırılması amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, mevcut ve potansiyel doğa yürüyüşü rotaları ele alınmıştır. Başlangıçta 21 farklı rota alanı ele alınmış ancak Covid-19 salgını sürecinde yaşanan seyahat kısıtlamaları sebebiyle 16 farklı rotadan veri toplanmıştır. Bu rotaların seçiminde doğa yürüyüşlerine uygunluk, kamplı etkinlikler için uygunluk, manzara seyir noktalarının varlığı, doğal ve kültürel çekicilik unsurlarının varlığı, ulaşım kolaylığı ve hassas tabiat ekosistemleri ile etkileşimin minimum seviyede tutulması gibi kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Örneklem içerisine alınan rotaların Küre Dağları ve Ilgaz Dağları gibi iki önemli dağ destinasyonu üzerinde yer alması ve bu alanlarda doğa yürüyüşü rotalarının yanı sıra çeşitli doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin de ön plana çıkıyor olması bölgenin turizm hareketlerinin geliştirilmesi açısından önemli fırsatlar oluşturmaktadır.

Bu amaçla veri toplama sürecinde öncelikle örneklemde seçilen alanların doğal ve kültürel peyzaj özellikleri ele alınmıştır. Ek olarak mevcut özelliklerin doğa yürüyüşü

faaliyetleri açısından uygunluğu incelenerek doğa turizmi kapsamında kullanılabilirliği araştırılmıştır. Çalışmanın devamında tespit edilen yürüyüş rotaları üzerinde saha çalışması gerçekleştirilmiş ve rotalar birebir deneyimlenmiştir. Deneyim ve gözleme dayalı elde edilen veriler saha çalışması sürecinde gerçekleştirilen GPS kaydı ve fotoğraflama ile elde edilen veriler ile desteklenerek çalışmaya aktarılmıştır.

Ayrıca hazırlanan görüşme formu ile tespit edilen doğa yürüyüşü rotalarının güçlü ve zayıf yönleri ile barındırdıkları fırsat ve tehditlerin neler olduğu, katılımcıların doğa yürüyüşü rotalarından beklentileri incelenmiştir. Elde edilen veriler ile SWOT (GZFT) analizi tablosu ve Kastamonu ilinde bulunan doğa yürüyüşü rotalarının geliştirilmesi ve turizme kazandırılması açısından öneriler oluşturulmuştur.

1.1. İlgili Literatür

Doğa yürüyüşü ve turizm kavramları bir arada incelendiğinde literatürde birçok çalışma olduğu görülmektedir. Doğa yürüyüşü kavramı farklı araştırmacılar tarafından birincil başlık veya ekoturizm, macera turizmi, spor turizmi ve doğa turizmi gibi farklı başlıklar altında incelenmiştir. Literatür çalışması kapsamında incelenmiş olan çalışmalarda genel olarak doğa yürüyüşü aktivitelerinin ve yürüyüş rotalarının turizm hareketlerine kazandırılması, yeni yürüyüş rotalarının tespiti, var olan rotaların korunması ve geliştirilmesi gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Kiracıoğlu, Batur, Şafak, Boza ve Öner (2013) araştırmasında, İzmir ilinde doğa yürüyüşlerine olan talep seviyesini ve İzmir ili Ovacık-Sinancılar güzergahı doğa yürüyüşü rotalarını tespit etmişlerdir. Çalışma esnasında İzmir ilinde yer alan STK'lar ve Orman Kaynakları Yöneticileri ile iş birliği yapılarak Ovacık-Sinancılar bölgesinde yer alan doğal ve kültürel zenginlikler ile rotaların oluşturulması esnasında dikkat edilecek hususların tespiti de yapılmıştır.

Selim (2019) araştırmasında, Güllük Dağı ve Termesos Antik Kenti'nin doğa yürüyüşü aktiviteleri ile ziyaret edilebilirliği üzerine araştırmalar gerçekleştirmiştir. Araştırmacının gerçekleştirdiği çalışmada ön plana çıkardığı unsurlar ile standart doğa yürüyüşü rotalarından ziyade gelişmiş teknolojik ekipmanlar yardımıyla arazi yapısına dair verileri işleyerek bu rotalar için en uygun güzergahların belirlenmesi üzerine odaklanan bir araştırma olmasıdır. Bu kapsamda Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yardımıyla bölgenin arazi yapısına ait sayısal veriler üretilmiş ve ziyaretçiler için doğal

yapıya minimum düzeyde etki edecek alternatif yürüyüş rotaları oluşturulmuş ve alternatif turizm hareketleri kapsamında kullanılabilecek bir model önerisi geliştirilmiştir.

Asan, Kendir, Dinçerler ve Arslan (2018) araştırmalarında, kış turizmi kapsamında Sivas ilinde 10 adet doğa yürüyüşü rotası belirlenmiştir. Farklı zorluk derecelerine göre oluşturulan harita çalışması ile tespit edilen bu 10 adet rota Sivas ili doğa yürüyüş rotaları envanterine kazandırılmıştır.

Kim ve Jakus (2019) araştırmalarında, ABD’de tahrip edilen doğal alanlar ve bu tahribatların yıllık ziyaretçi sayısına etkileri araştırılmıştır. Elde edilen verilere göre Utah eyaletinde yıllık ortalama ziyaretçi kaybı %0,5 ile %1,5 arasındadır. Yaşanan ziyaretçi kaybının bölge ekonomisine olan zararı ise yıllık 2,7 ila 4,5 milyon dolar düzeyindedir. Araştırma kapsamında ülke genelinde doğal alanların tahribatının aynı seviyede devam etmesi halinde oluşabilecek ekolojik ve ekonomik zarara dikkat çekilmektedir.

Bektöre, Korkmaz, Erşen ve Atak (2018) araştırmalarında, Frig Vadisi’nde potansiyel kamp alanları ve yürüyüş rotalarının CBS yardımıyla tespiti amaçlanmıştır. Hali hazırda bölgenin kamp ve doğa yürüyüşleri için kullanılan bir bölge olması, ziyaretçilere daha kaliteli kamp alanları ve yürüyüş rotaları oluşturulması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bu düşünceden hareketle Frig Vadisi içerisinde yer alan potansiyel kamping alanları ile yürüyüş ve bisiklet rotaları belirlenmiş ve haritalandırılmıştır.

Tekin (2017) araştırmasında, doğal ve kültürel kaynaklar bakımından zengin olan Konya ilinde mevcut turizm rotalarına alternatif ekoturizm rotaları oluşturulmasına yönelik öneriler sunmayı amaçlamıştır. Konya ili turizm hareketleri ağırlıklı olarak Mevlâna Müzesi’ni ziyaret amaçlı gerçekleşmektedir. Türkiye’nin 2023 turizm stratejisinden de yola çıkılarak araştırma kapsamında Konya’nın ekoturizm potansiyeli üzerine çeşitli yaklaşımlar öne sürülmeye çalışılmış ve alternatif ekoturizm rotaları önerilmiştir.

Şenol, Tokmak ve Gnğra (2016) araştırmasında, son yıllarda hızla gelişmekte olan dağ turizminin önemine dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Örneklem olarak ise Kırgızistan ülkesi ele alınmış ve ülkeye dağ turizmi kapsamında gelen turistlerden elde edilen veriler ile Kırgızistan dağ turizmi ve bu turizm çeşidinin bölgedeki gelişiminin önünde

yer alan engeller tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre Kırgızistan'ın dağ turizmi açısından oldukça zengin destinasyonlara sahip olduğu ancak yeterli tanıtımın yapılmaması, bu bölgelerdeki alt ve üst yapı çalışmalarının yetersizliği ve potansiyel alanların yeterince faydalı şekilde kullanılmaması sebebiyle bu alanda gelişim sağlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre ülkeye dağ turizmi kapsamında gelen turistlerin memnuniyetsizlikleri iki temel soruna dayanmaktadır. Bu sorunlardan ilki yiyecek-içecek işletmelerinin yetersiz ve kalite olarak düşük seviyede olması, ikinci sorun ise konaklama tesisleri ile dağlık alanlar arasındaki mesafenin fazla olması sebebiyle ortaya çıkan ulaşım problemleridir.

Açıksöz, Topay ve Aydın (2006) araştırmasında, Bartın ili Arıt beldesinde yer alan trekking parkurlarının Hızlı Kırsal Değerlendirme (HKD) tekniği ile belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Elde edilen bulgular SWOT Analizi yöntemi ile değerlendirilmiş ve potansiyel rotaların tespiti, geliştirilmesi ve korunmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında toplam 26 adet farklı zorluk derecelerine sahip trekking parkuru tespit edilmiş ve bu rotaların alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi durumunda yöre halkına sosyo-ekonomik olarak olumlu katkılar sağlayacağı vurgusu yapılmıştır.

Kiper ve Arslan (2007) araştırmasında, Anadolu'da doğa turizmi kapsamında mevcut doğa yürüyüşü güzergahlarına eklenebilecek alternatif rotalar ele alınmıştır. Çalışmanın örneklem alanı olarak ise olarak ise İpek Yolu üzerinde yer alan Safranbolu ilçesine bağlı Yörük Köyü belirlenmiştir. Örnek alan üzerinden elde edilen veriler SWOT Analizi, uzman ve literatür temelli değerlendirme kriterleri doğrultusunda analiz edilmiş ve doğa yürüyüş rotalarına uygun noktaların tespiti yapılmıştır.

Çetinkaya (2016) araştırmasında, İzmir, Kemalpaşa İlçesi, Karabel Orman İşletme Şefliği Amenajman Planındaki fonksiyon haritasında Ekoturizm faaliyet alanı olarak ayrılan Mahmut Dağı'nda doğa yürüyüşü güzergahı planlaması yapılmıştır. Türkiye'de henüz Karayolu Ulaşımına kapalı alanlarda, doğa yürüyüş güzergahı standartları olmadığı için 2007 yılında İrlanda Ulusal Doğa Sporları Konseyinin belirlediği standartlar çalışma alanına uyarlanarak güzergâh tespiti yapılmıştır

Ender ve Soykan (2004) araştırmasında, Kütahya ilinde bulunan doğal alanlarda, rekreasyon amaçlı trekking (doğa yürüyüşü) rotalarının tespit edilmesini amaçlamıştır. Kütahya ilinin %53'lük kısmının orman örtüsü ile kaplı olması ve birçok doğal güzelliğe ev sahipliği yapması doğa turizmi açısından potansiyel oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında bu alanların günübirlik ve uzun süreli doğa yürüyüşü ve kamping alanları olarak kullanılabilmesine yönelik öneriler geliştirilmesi üzerinde durulmuştur.

Zengin, Koç ve Ulama (2019) araştırmalarında, Kastamonu ilinin var olan doğa turizmi potansiyelinin etkin kullanılamamasının önündeki sorunlar üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre başlıca sorunlar ulaşım, alt ve üst yapı eksikliği, tanıtım eksikliği, yerel rehber eksikliği, halkın bilinçsizliği, gezi rotalarının yetersiz düzeyde oluşu gibi sorunlara ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda Kastamonu ili doğal zenginliklerinin alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi için önerilere de yer verilmiştir.

Mutanaa ve Mukwadaa (2018) araştırmalarında, literatürde olan Dağ turizmi ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bu kapsamda Dağ turizminin sürdürülebilirliği, dağlık alanlardaki yerel halklara ekonomik faydaları ile dağ turizmi hareketlerinin bu destinasyonlar üzerindeki fiziki etkileri gibi konuların ağırlıklı olarak işlendiği sonucuna varılmıştır.

Stewart (2015) hazırladığı rehber kitap içeriğinde Afrika kıtasının en yüksek noktası olan Kilimanjaro Dağı ve bu dağın zirvesine çıkış için kullanılan rotalar yer almaktadır. Hazırlanan kitabın içeriğinde rota bilgilerine ek olarak bitki örtüsü, vahşi yaşam, yerel halk vb. konularda da bilgiler yer almaktadır.

Polat ve Önder (2006) çalışmasında, kültürel zenginlikleri ve el değmemiş doğal güzellikleri ile ön plana çıkan Konya ili Karapınar ilçesinin mevcut turizm potansiyelinin ekoturizm kapsamında değerlendirilmesi üzerine çalışılmıştır. Araştırma kapsamında Karapınar ilçesi ve çevresinde yer alan bazı alanların ekoturizm etkinliklerine uygunluğu CBS, yerinde gözlem ve anket tekniği yardımıyla incelenmiştir. Elde edilen bulguların sonucunda ekoturizm faaliyetlerine uygun noktalar tespit edilmiş ve bu noktalarda gerçekleştirilebilecek uygulama öneri geliştirilmiştir.

Somuncu (2004) araştırmasında, son yıllarda gelişmekte olan dağcılık ve dağ turizmi faaliyetlerinin ekonomik faydalarının yanında oluşabilecek ekolojik zararları incelemiştir. Gelişmekte olan dağ turizmi içerisinde turistlerin isteklerinin yanı sıra dağlık alanlarda yer alan doğal kaynakların korunması, yerel halkın istekleri gibi önemli unsurlar arasındaki dengeyi sağlamanın önemine vurgu yapılmıştır.

Chaturvedi (2000) araştırmasında, Himalayalar'da yer alan Gangotri bölgesinde artan turistik hareketler neticesinde oluşabilecek ekolojik tahribatı incelemiştir. Bölgeye gelen dağcılar ve turistlere ek olarak onlara eşlik eden rehberler ile buralarda yer alan işletmelerin çalışanları ile oluşan nüfus artışının başta Gangotri bölgesi olmak üzere tüm Himalaya Sıra Dağları kuşağında ekolojik yapıyı tehdit edebilecek seviyelere ulaştığı düşüncesi ön plana çıkarılmıştır.

Bektaş, Kural, Erbaşı, Nisanci ve Çep (2016) araştırmalarında, Artvin ili Yusufeli ilçesinde yer alan dağ bisikleti rotalarının CBS yardımı ile haritalandırılması amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında mevcut dağ bisikleti rotalarının tüm verileri GPS yardımı ile toplanmış ve CBS araçları kullanılarak sayısal verilere dönüştürülmüştür. Ek olarak bölgeye ait uygu görüntüleri elde edilerek sayısal veriler ile birleştirilmiş ve rota haritaları ve veri tabanı ortaya çıkarılmıştır.

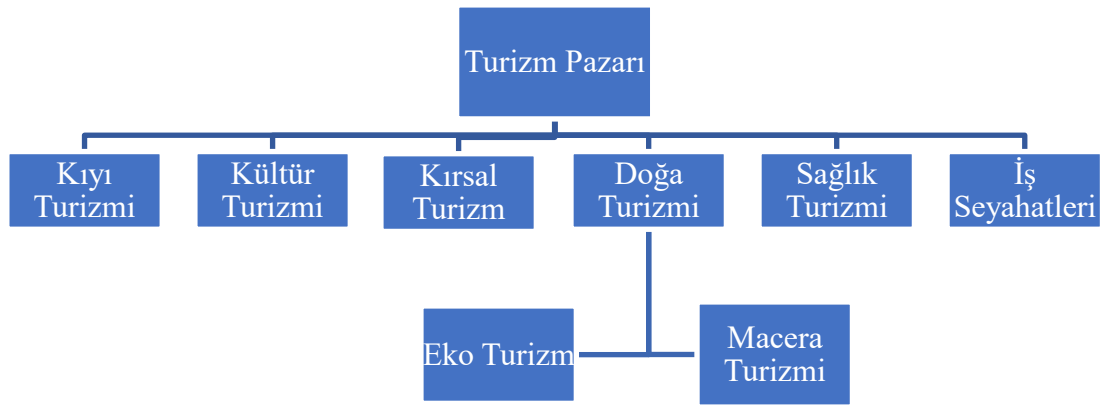
Kök (2020) araştırmasında, son yıllarda turist rehberliği uzmanlaşma alanları içerisinde yerini alan yürüyüş yolları ve Bolu ilinin doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda Bolu ilinin doğa yürüyüşü rotaları bakımından oldukça zengin kaynaklara sahip olduğu, yapılacak yeni rota tespit ve tanıtım çalışmaları ile bölgenin bu alanda popüler bir destinasyon haline gelebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında ayrıca seyahat acenteleri ve turist rehberlerinin doğa yürüyüş rotaları konusunda gelişimi açısından öneriler sunulmaktadır. İlgili literatürün bulunduğu literatür tablosuna ekte yer verilmiştir.

2. DOĞA TURİZMİ

Dünya genelinde en hızlı gelişen ve değişen sektörlerden bir tanesi turizmdir. Son yıllarda özellikle doğa temelli turizm hareketlerinde önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Doğa turizmi, sektörün hızla yükselen bir uzmanlaşma alanı ve önemli bir niş pazarını oluşturmaktadır (Luzar, Diagne, Gan ve Henning, 1995). Doğa turizmi kapsam olarak, peyzaj, su kaynakları, yaban hayatı, bitki örtüsü gibi doğal kaynakları ve bu

kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanımını içermektedir. Doğa ve içinde barındırdığı bitki ve hayvan toplulukları ile iç içe olma, şehir hayatının stresli koşullarından uzaklaşma, macera ve adrenalin gibi özel amaçlar ile seyahat etmeyi içeren turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır (Luzar vd. 1995). Temelde turizm hareketlerinin çevre üzerindeki etkisini azaltmak üzere ortaya çıkan doğa turizmi, sürdürülebilir bir turizm yaklaşımıdır. Doğa turizmi kavramı kendi içinde farklı alt başlıklara ayrılmaktadır. Bu ayrım yapılırken seyahatin amacı, kullanılan araçlar (bisiklet, rafting, at biniciliği, ATV vb.) etkinlik içeriği (doğa yürüyüşü, avcılık, doğa fotoğrafçılığı vb.), varılacak destinasyonun özellikleri (yayla, dağ, mağara vb.) gibi çeşitli faktörler göz önüne alınmaktadır.

Şekil 1. Turizm Pazarı Şeması

(Kaynak: ORFAMDER Tabiat Turizmi Raporu, 2018)

Küresel turizm pazarında doğa turizmi kavram olarak birçok farklı turizm çeşidi ile eş anlamlı kullanılsa da temelinde ekoturizm ve macera turizminin bileşenlerinden oluşmaktadır. Doğa turizmine katılan bireylerin kırsal alanları ziyaret etmesi ve buralarda yaşayan yerel kültürler ile teması sonucunda kültür turizmi ve kırsal turizm ile de yakın temas içerisindedir.

Başlıca doğa turizmi türleri;

- Yayla Turizmi
- Yabani Hayat Gözlemciliği
- Dağ ve Kış Turizmi
- Foto Safari
- Su Altı Dalış Turizmi

- Botanik (Bitki Gözlemciliği) Turizmi
- Mağara Turizmi
- Dağcılık ve Doğa Yürüyüşleri
- Kamp ve Karavan Turizmi

2.1. Dünya’da Doğa Turizmi

Turizm sektörü dünya genelinde yıllık yüzde 4-7 büyüme gerçekleştirirken, doğa ve macera turizminin büyüme oranı yüzde 20-30 oranında gerçekleşmektedir. 2014 yılı sonunda doğa temelli turizm hareketlerinin yarattığı ekonomik büyüklük 400 milyar dolara ulaşmış durumdadır (UNWTO ve ATTA). Dünya genelinde turizm hareketleri incelendiğinde klasik turizm hareketlerinin dışına çıkma eğilimi olduğu görülmektedir. Akdeniz çanağında Türkiye’nin de rakibi durumunda olan ülkelerin son yıllarda doğa turizmine yönelik çalışmalara ağırlık verdikleri görülmektedir. Sadece Akdeniz çanağındaki ülkeler değil, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede rotasını doğa temelli turizm hareketlerine çevirmiş durumdadır. Örneğin; Kosta Rika turizm stratejilerini doğa ve macera temelli turizm hareketleri üzerine yoğunlaştırarak son 5 yılda turizm gelirlerini 3 katına kadar arttırmış durumdadır (TURSAB, Doğa ve Macera Turizmi Raporu, 2015). Adventure Travel Trade Association'a göre Avrupa ülkeleri, Asya ve Afrika ülkeleri için en önemli doğa ve macera turizmi pazarıdır. Afrika ülkelerinde doğa ve macera turizmi üzerine çalışan tur firmalarının pazarının %43’ünü, Asya ülkelerinde faaliyet gösteren tur firmalarının ise %30’luk pazar payını Avrupa ülkelerinden seyahat eden doğa ve macera turistleri oluşturmaktadır (URL-16, 2020). Doğa temelli turizm türleri içerisinde önemli bir niş pazar olan macera turizminin yerel ekonomilere katkısı oldukça fazladır. Doğa ve macera turistleri ziyaret ettikleri destinasyonlarda kişi başı 350€ harcama yapmaktadır ve yaptıkları harcamaların üçte ikilik oranı yerel ekonomide kalmaktadır (URL-17, 2020). Ancak diğer tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektörü de 2019 ve 2020 yıllarında Covid-19 sebebiyle ciddi bir daralma yaşamıştır. Bu süreçte salgın sürecinin oluşturduğu psikolojik etki ve ülkelerin uyguladığı kısıtlamalar sebebiyle 2020 yılında Avrupa ülkelerinden seyahat eden turistlerin sayısı 2019 yılına göre %98 azalmıştır (URL-17, 2020).

Salgın sonrasında dünya genelinde doğa ve macera turizmi pazarının diğer turizm çeşitlerine daha hızlı bir toparlanma yaşaması beklenmektedir. Bunun sebebi olarak ise doğa temelli turizm türlerinin sadık bir müşteri kitlesine sahip olması, doğa turizmi hareketlerinin gerçekleştiği destinasyonlardaki yerel işletmelerin daha izole ve kişiye özel tatil imkanları sunması ve bu seyahatlere katılan turistlerin yeniden tatil planlaması yapmaya seyahat etmeye daha istekli kitleler olmasıdır (URL-16, 2020). UNWTO'ya göre, dünya genelinde doğa ve macera turizmi pazarının %19'unu, Avrupa'nın ise en büyük pazarını Birleşik Krallık oluşturmaktadır (URL-16, 2020). Birleşik Krallık, 64 milyon nüfusa ve yıllık 2,4 trilyon Euro GSYİH ve kişi başına düşen yıllık 38.000 Euro GSYİH ile Dünya'nın beşinci, Avrupa'nın ise ikinci en büyük ekonomisi konumundadır. (URL-16, 2020). Yıllık gelir ortalaması ile Avrupa'nın üzerinde olan İngiliz'ler gelişmekte olan ülkeleri sıkça ziyaret etmektedir. Bu ülkeler ise sırasıyla 1,6 milyon seyahat ile Türkiye ve 1 milyon seyahat ile Tayland ve Hindistan'dır (URL-19, 2020).

Avrupa bölgesinin en önemli doğa turizm destinasyonları arasında yer Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'nde 2018 yılında, bir yıllık süreçte seyahat eden turistler üzerinde yapılan araştırmada, varış destinasyonlarını ziyaret etme sebepleri araştırılmıştır. Elde edilen cevaplarda seyahat eden turistlerin ortalama olarak %19'u doğa ile iç içe bir tatil geçirebilecekleri destinasyonları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. (Bkz; Tablo 1).

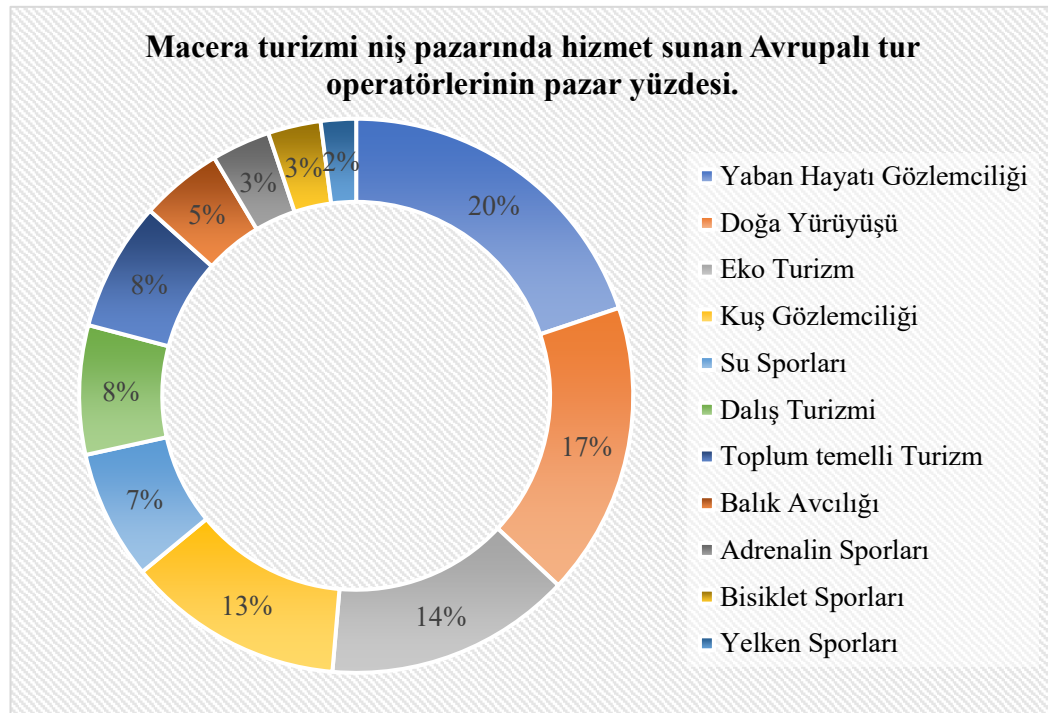
Tablo 1. Avrupa'nın En İyi Doğa Turizm Destinasyonları ve Seyahat Sayıları

	2018 yılında seyahat eden turist sayısı (Milyon)	Destinasyon seçiminde birincil neden olarak doğayı tercih eden turist yüzdesi (%)	Destinasyon seçiminde birincil neden olarak doğayı tercih eden turist sayısı (Milyon)
Almanya	109,0	%15	16,35
Fransa	53,3	%14	7,46
Hollanda	20,8	%25	5,20
Belçika	13,1	%19	2,49
Polonya	12,0	%19	2,28
Çek Cumhuriyeti	7,4	%26	1,92

(Kaynak: URL-3, 2020)

Gelişmekte olan ülkelerde faaliyet gösteren 279 Avrupalı tur operatörünün analizi sonucunda, en az %80'inin macera turizmi niş pazarlarından birinde hizmet verdiği görülmektedir. Doğa ve macera turizmi kapsamında en fazla ilgi gören niş pazar ise %58 ile yaban hayatı gözlemciliğidir. Diğer önemli Niş Pazar ise %50 pay ile doğa yürüyüşü faaliyetleridir. Bu iki doğa turizmi çeşidini %42 ile ekoturizm ve %37 ile kuş gözlemciliği alanı oluşturmaktadır (Bkz. Şekil. 2).

Şekil 2. Macera Turizmi Niş Pazarında Hizmet Sunan Avrupa Tur Operatörlerinin Yüzdesi

(Kaynak: URL-16, 2020).

Doğa turizmi son yıllarda sürdürülebilirlik kavramı ile sıkça bağdaştırılan bir turizm çeşidi olmuştur. Genç (2016, s. 4)'in belirttiği üzere “1992 yılında Rio De Janeiro’da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda çevre koruma ve ekonominin uluslararası bütünleştirme politikasının önemli bir parçası olması gerektiği ve ekonomik hedeflerin nesiller ötesine geçecek şekilde sürdürülebilirlik sağlaması amaçlanmıştır”. Bu tarihlerden günümüze kadar geçen süreçte doğa temelli turizm türlerinin popülerliği ve talep oranı giderek artmıştır. Bu kapsamda WTO ve UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından 2002 yılı “Ekoturizm ve Dağlar Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu gelişmenin gerekçelerine bakıldığında, ekoturizm ve macera turizmi gibi doğa temelli turizm hareketlerinin dezavantajlı kırsal

alanlardaki ekonomik gelişim potansiyeli, doğru planlamalar ve uygulamalar ile doğal çevreyi korumak ve geliştirmek için önemli bir araç olabileceği fikridir (Akpınar ve Bulut, 2010). Günümüzde seyahat eden bireyler de sürdürülebilirlik kavramının daha fazla farkına varmakta ve seyahatlerinde varış destinasyonlarına ait etik, ahlaki değerler, bitki ve hayvan toplulukları ile bölge ekosistemine karşı sorumlu turizm hareketlerini daha fazla tercih etmektedirler. Aynı zamanda bu tarz seyahatleri tercih eden turistler deneyimlerini üst düzeye çıkarmak için standart turizm türlerine katılan kişilere oranla daha fazla harcama yapmaktadırlar (URL-3, 2020). Bu sayede doğa turizmine katılan bireylerin sorumlu bir turizm anlayışı içinde turizm destinasyonlarına olan etkisi minimum seviyeye inmekte, aynı zamanda yüksek harcama alışkanlıkları sonucu turizm işletmeleri daha az turist ile daha fazla gelir elde etme şansı bulmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin sürdürülebilir politikalara daha fazla önem vermesinin arkasında iklim değişikliği, çevre kirliliği, hava ve su kirliliği, aşırı toprak ve su kullanımı, kıtlık ve yoksulluğa bağlı oluşan göçler ve artan turizm hareketlerinin yerel toplumlar üzerindeki olumsuz etkileri gibi önemli sebepler yer almaktadır. Bu kapsamda sürdürülebilirlik üzerine özel politikalar geliştirilmekte, uluslararası antlaşmalar yapılmaktadır. Paris Anlaşması ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri en önemli örnekleri arasındadır. Ayrıca UNWTO tarafından “Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile İlgili Turizm Girişimleri” adıyla özel bir platform kurmuş ve burada turizmin küresel kalkınma üzerindeki rolünü içeren 17 maddelik bir tablo yayınlamıştır (Bkz. URL-15).

İnsanların yaşam döngüsü içerisindeki etkileşimleri, teknolojik gelişmeler ve sanayileşme sonucunda doğal kaynaklar üzerinde oluşan baskı da artarak ilerlemektedir. 19. yüzyıl içerisinde ülkeler doğal kaynaklarını korumak amacıyla çalışmalar başlatmış ve ilk milli park alanları oluşmaya başlamıştır. Bu alanda ilk örneklerden birisi ABD (Amerika Birleşik Devletleri)’de 1872 yılında Milli Park ilan edilen Yellowstone Milli Parkı’dır (Çelik, 2015: 401; Yücel ve Babuş, 2005: 3). Bu tarihten 18 yıl sonra ikinci ve üçüncü milli parklarını ilan eden ABD, diğer dünya ülkeleri içinde bir örnek teşkil etmiştir. ABD’den sonra Yeni Zelanda, Avusturalya, Kanada gibi ülkeler de milli park alanları kurmuş ve doğal alanları koruma altına almaya başlamıştır. Avrupa ülkelerinde ilk milli parkın kuruluşu ABD’den 37 yıl sonra

1909 yılında İsveç'te kurulan Sarek Milli Parkı olmuştur. İsveç'te 1909 yılında toplamda 9 adet milli park alanı kurulmuştur. Bu tarihlerden itibaren milli park alanları İtalya, İrlanda, İspanya, İzlanda ve Yunanistan gibi tüm Avrupa ülkelerinde yaygınlaşmıştır (Yücel ve Babuş, 2005: 7; Kılıç ve Kervankıran, 2019: 2).

Türkiye'de milli park kavramının ilk ortaya çıkışı ise 1948'li yıllara dayanmaktadır. İlk defa 1948 yılında yayınlanan, Prof. Dr. Selahattin İnal'ın "Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız" adlı eserinde Türkiye literatürüne giren 'milli park' kavramı, 31 Ağustos 1956 tarihli ve 6831 sayılı 'Orman Kanunu'nun' 4. ve 25. maddeleri ile ilk kez yasal boyut kazanmıştır. Türkiye'de kurulan ilk milli park ise 1958 yılında ilan edilen 'Yozgat Çamlığı Milli Parkı'dır. Bu tarihten itibaren Türkiye'de milli park alanlarının turizm ve rekreasyon önemi vurgulanarak 1970'li yılların başından itibaren Türk ve Amerikan uzmanların çalışmaları ile 'Milli Park Uzun Vadeli Gelişme Planları (UDGP)' hazırlanmıştır (Yücel ve Babuş, 2005: 21; Kılıç ve Kervankıran, 2019: 22; URL-4).

Dünya genelinde özellikle doğa ve macera turizmi açısından oldukça fazla öneme sahip olan milli park alanlarını ziyaret eden turist sayısı da her geçen gün artmaktadır. Bu tür ziyaretçi hareketliliği milli park çevresinde yer alan turistik işletmeler ve yerel halk içinde önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Milli park alanlarının ekonomik etkileri göz önüne alındığında bu alanda en başarılı örnekler ise ABD'de göze çarpmaktadır. ABD'de bulunan milli park ve korunan alanların ziyaretçi sayısı 2018 yılında 318 milyon kişiye ulaşmıştır. Aynı yıl bu alanları ziyaret eden turistlerin oluşturduğu ekonomik büyüklük ise 20,2 milyar dolardır. Bu rakamların 13,6 milyar dolarlık kısmı ise doğrudan ve dolaylı olarak bu bölgelerdeki iş gücüne katkı sağlamıştır. Turizmin çarpan etkileri de göz önüne alındığında bu bölgelerdeki turizm hareketlerinin ABD ulusal ekonomisine katkısı ise 40,1 milyar dolar düzeyindedir (Thomas vd., 2019: 2-55). ABD'de yer alan milli parklar ve 2018 yılı ziyaretçi sayıları göz önüne alındığında Great Smoky Mountains National Park 11,4 milyon ziyaretçi ve 953 milyon dolarlık turizm geliri ile bu alanda yer alan en başarılı örneklerden biridir. Ek olarak Grand Canyon National Park; 6,4 milyon ziyaretçi ve 947 milyon dolar turizm geliri, Rocky Mountains National Park; 4,6 milyon ziyaretçi ve 306 milyon dolar turizm geliri ve Yellow Stone National Park; 4,1 milyon ziyaretçi ve 513

milyon dolarlık turizm geliri ile ABD'nin başarılı örnekleri arasında yer almaktadırlar (Thomas vd., 2019: 2-55).

Milli Parklar açısından gelişmiş olan bir diğer ülke ise Avusturalya'dır. Bu ülkede yer alan milli parkların ülke ekonomisine geliri yıllık ortalama 23 milyar dolardır. Avusturalya'nın en önemli turistik alanlarından olan Set Resifini ziyaret eden turistlerin yıllık harcaması 6 milyar doların üzerindedir (URL-5). 2016 yılında 51 milyon kişi tarafından ziyaret edilen bu parkların 2018 yılı ziyaretçi sayısı ise 60 milyona ulaşmıştır. Avusturalya'nın 2018 yılında en çok ziyaret edilen milli park alanları ise sırasıyla; Blue Mountains National Park (8,43 milyon ziyaretçi), Royal National Park (6 milyon ziyaretçi), Ku-ring-gai Chase National Park (3,9 milyon ziyaretçi) ve Kosciuszko National Park (3,27 milyon ziyaretçi) olarak belirlenmiştir (URL-6).

Doğa ve macera turizminin bir diğer önemli destinasyonu ise Nepal'de yer alan ve başta Everest Dağı olmak üzere dünyanın en yüksek dağ zirvelerinin yer aldığı Himalaya Sıra Dağları bölgesidir. 1950'li yıllardan itibaren doğa ve macera sever turistlerin ülkeyi ziyaret etmeye başlaması ile turizm hareketleri de gelişmeye başlamıştır. Nepal'in turizm hareketleri %75 rekreasyon, %20 trekking/dağcılık, %5 iş amaçlıdır ancak turizm gelirleri açısından trekking ve dağcılık önemli bir yet tutmaktadır. Nepal Turizm Bakanlığı'nın verilerine göre trekking ve dağcılık faaliyetlerinden elde edilen gelir Nepal turizm gelirlerinin ¼'ünü oluşturmaktadır (Somuncu, 2004).

Doğa turizmi açısından oldukça önemli olan dağlık alanlar dünya genelinde ülkelerin turizm gelirlerinin de büyük bir kısmını karşılamaktadırlar (Soykan vd., 2008: 7). Dağlık ve kırsal bölgelerde gerçekleştirilen turizm hareketleri bu bölgelerin gelişmesinin yanı sıra bölgede yaşayan yerel halka da ekonomik olarak fayda sağlamaktadır. Somuncu (2004: 19)'ya göre "Yüksek dağlık alanlarda yaşayan ve ekonomik kaynakları yetersiz toplumlar açısından turizm bir şans olarak değerlendirilebilir. Gerçekten de kıt kaynaklara sahip olan geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkelere, turizmin sağladığı ekonomik yarar belirgin bir şekilde görülmektedir". Planlı bir şekilde yürütülen turizm hareketleri ile dezavantajlı kırsal bölgelerdeki yerel yaşamların korunması ve sosyo-ekonomik açıdan avantaj elde etmeleri sağlanabilmektedir (Duran, 2012: 48). İngiltere'de yapılan bir araştırmada

kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizm hareketlerinde elde edilen gelirlerin %44'ünün yerel ekonomide kaldığı gözlemlenmiştir (Tchetchik vd., 2006: 89).

Günümüzde dünyanın en fazla dağ yolu ağına sahip olan ve önemli bir turizm destinasyonu olarak ön plana çıkan Alp Dağları, yılda 120 milyon turist tarafından ziyaret edilmektedir. Alp Sıra Dağları üzerinde yer alan köyler ve kırsal alanlarda yaşayan kişi sayısı turizm sezonlarında iki kat artmakta ve nüfusun %70'lik bir kısmı doğrudan veya dolaylı olarak bölgenin turizm hareketlerinden gelir elde etmektedir (Göksu, 2020).

2.2. Türkiye’de Doğa Turizmi

Asya ve Avrupa kıtaları arasında önemli bir noktada bulunan Türkiye coğrafi konumu, iklim ve bitki örtüsü çeşitliliği, yeryüzü şekilleri ve yabani hayat varlığı ile doğa turizmi açısından oldukça elverişli şartlara sahiptir. ATTA & George Washington Üniversitesi “Doğa ve Macera Turizmi Gelişim Endeksi” verilerine göre Türkiye, doğa ve macera turizmi alanında gelişmekte olan 163 ülke arasında 19. sırada yer almaktadır.

Tablo 2. Doğa ve Macera Turizmi Gelişim Endeksi Sıralaması

Sıra	Gelişmiş Ülkeler	Gelişmekte Olan Ülkeler
1	İsviçre	Çek Cumhuriyeti
2	İzlanda	Slovakya
3	Almanya	Bulgaristan
4	Norveç	Estonya
5	Yeni Zelanda	Şili
6	Avusturya	Polonya
7	Kanada	İsrail
8	Finlandiya	Slovenya
9	İsveç	Kore
10	Fransa	Kosta Rica
19	İspanya	Türkiye

Kaynak: TURSAB Doğa ve Macera Turizmi Raporu (2015)

Türkiye’nin doğa ve macera turizmi açısından oldukça önemli doğal alanları bulunmaktadır. Türkiye, coğrafi konumu sebebiyle dört mevsimi de yaşayan sayılı ülkeler arasındadır ve mevsim çeşitliliği beraberinde doğal kaynak çeşitliliğini de arttırmaktadır. Doğal kaynakların fazlalığı ise doğa turizmi açısından elverişli alanlar oluşturmaktadır. Türkiye genelinde yaygın olarak yapılan doğa turizmi türlerine

bakıldığında başta yayla turizmi olmak üzere, yabani hayat gözlemciliği, kış turizmi, foto safari turizmi, av turizmi, su altı dalış turizmi, botanik turizmi, termal turizm, mağara turizmi, dağcılık ve doğa yürüyüşleri, kamp ve karavan turizmi gibi birçok doğa temelli turizm çeşidi aktif olarak yapılmaktadır.

2.2.1. Yayla Turizmi

Türkiye genelinde en yaygın doğa turizmi türlerinden biri olan yayla turizmi, başta Doğu Karadeniz bölgesi olmak üzere Batı Karadeniz ve Akdeniz sahil bölgelerinde yaygın olarak yapılan bir turizm çeşididir. Yayla turizmi Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından eylem planları içerisine dahil edilmiş ve tek başına bir turizm türü olarak değerlendirilmesinden ziyade diğer turizm çeşitlerini destekleyici unsur olarak kullanımı öngörülmüştür. Bu kapsamda yayla bölgelerinde kalış süresini de uzatmayı hedefleyen eylem planları ile yayla turizmi gelişim bölgeleri belirlenmiştir (URL-60, 2021).

Şekil 3.Yayla Turizmi Gelişim Bölgeleri (URL-60, 2021)

Türkiye'nin Yayla turizmi konusunda en fazla ön plana çıkan bölgesi Doğu Karadeniz bölgesidir. Ordu, Artvin, Trabzon, Giresun, Rize, Gümüşhane ve Bayburt illerini kapsayan bu bölge, deniz seviyesinden başlayarak 3937 rakıma kadar birçok dağ oluşumları ve geniş orman örtüsü içerisinde yer alan yaylaları ile bu alanda oldukça önemli bir destinasyondur. Bu illerde yer alan önemli yaylalar ise şu şekildedir; Bayburt Kop Dağı Yaylası, Gümüşhane Zigana Yaylası, Giresun Kümbet Yaylası,

Artvin Yusufeli Yaylası, Rize Ayder, Kavron ve Anzer Yaylaları, Ordu Perşembe ve Çambaşı Yaylaları ile Trabzon da yer alan Uzungöl, Kuruçam, Şolma ve Sera Gölü yaylalarıdır. Yayla destinasyonlarında rekreasyon aktivitesi olarak doğa yürüyüşü, rafting, kış sporları, çim kayağı, ATV ve bisiklet turları, kampçılık ve karavan gibi birçok farklı turizm aktivitesi yapılabilmektedir (URL-61, 2021).

2.2.2. Paraşüt ve Balon Turları

Türkiye, serbest paraşüt, yamaç paraşütü, balon gibi hava sporlarında ön plana çıkan ülkeler arasındadır. Fethiye Ölüdeniz bölgesinde yer alan Babadağ'ın 90'lı yıllarda yabancı pilotlar tarafından keşfedilmesi ile yaygınlaşmaya başlayan yamaç paraşütü sporu, bugün özellikle Denizli-Pamukkale, Ankara-Gölbaşı, Bolu-Abant, Eğirdir, Kayseri, Eskişehir-İnönü bölgelerinde yaygın bir şekilde yapılmaktadır (TURSAB Doğa ve Macera Turizmi Raporu, 2015). Ayrıca ilk olarak 18. yüzyılda ortaya çıkan balon uçuşları, özellikle Kapadokya olmak üzere birçok şehirde yapılmaktadır. Ankara, İnönü ve Efes'te özel atlayış alanları bulunan serbest paraşüt sporu da Türkiye'nin önemli doğa sporları arasında yer almaktadır. Efes Harabeleri ve Meryem Ana Kilisesi yakınında yer alan 1760 metre uzunluğundaki asfalt uçuş pisti uluslararası paraşüt yarışlarına ve turistik atlayışlara ev sahipliği yapmaktadır (TURSAB, Doğa ve Macera Turizmi Raporu, 2015).

2.2.3. Kış Turizmi

Alp-Himalaya dağ kuşağı üzerinde yer alan Türkiye'nin yüz ölçümünün %55'i 1500 ila 3000 rakım arası dağlık alanlardan oluşmaktadır (Özbay, 2018). Dağlık alanların zenginliği dağ ve kış turizmi açısından oldukça elverişli koşulların ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda Türkiye, 2023 Turizm stratejisinde Kış Turizm'ini öncelikli olarak nitelendirilen alternatif turizm türleri arasında göstermiştir (Soyak, 2013). Turizm hareketlerinin dört mevsime yayılabilmesi ve kırsal alanların da turizm hareketleri kapsamında sosyal-ekonomik gelişimine destek verilmesi açısından kış turizmi oldukça önemlidir. Ancak son yıllarda çevre kirliliğine bağlı olarak gelişen küresel ısınma ve yaşanan iklim değişikliği olayları ile dağlık alanlarda kar yağış miktarlarının ve yağın yerde kalış süresinin azalması gibi etkenler sebebiyle kış turizmine olan ilgi azalma eğilimine girmiştir (Demiroğlu, 2016).

Türkiye’de bu kapsamda yapılan çalışmalara bakıldığında Özbay (2018)’a göre “Türkiye dağ ve kış turizmi bakımından zengin kaynaklara sahiptir. Bu kaynakların iç ve dış turizme yönelik olarak değerlendirilmesi amacıyla Bakanlar Kurulu Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak 20 adet kış sporları merkezini Turizm Merkezi olarak ilan etmiştir. Turizm Merkezi ilan edilen kış sporları merkezlerinin planlı gelişmesi hedeflenmekte ve planlarda koruma – kullanma dengesi gözetilmektedir”. Turizm Bakanlığı 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de toplam 29 adet kayak sporları merkezi bulunmaktadır ancak faal durumda olan kayak merkezi sayısı ise dokuz ’dur. Ek olarak sekiz adet kayak merkezi yarı faal durumda, 12 adet kayak merkezi ise pasif durumda varlığını sürdürmektedir. Aktif kış kayak alanları arasında en önemli kış turizm merkezlerine bakıldığında ise Erzurum-Palandöken, Kayseri-Erciyes, Bolu-Kartalkaya ve Bursa-Uludağ kayak merkezleri ön plana çıkmaktadır. Türkiye’nin kış turizm pazarını %80-85 oranında iç pazar hareketleri oluşturmaktadır (Demiroğlu, 2015). 2017 yılında Türkiye genelinde kış turizmi merkezlerini ziyaret eden kişi sayısı ortalama 1.200.000 kişidir ve bu sayının %15’lik kısmı yabancı turistlerden oluşmaktadır (Vatan, 2017). Türkiye genelinde nüfusa oranla kış turizmine katılım seviyesine bakıldığında ise ülke nüfusunun yaklaşık %1’ine denk gelmektedir.

Kastamonu ve Çankırı il sınırlarında kalan Ilgaz Kayak Merkezi de Turizm Bakanlığının Kış Turizm Merkezleri arasında yerini almıştır. 2018 yılı itibarıyla 1217 kişilik yatak kapasitesi ile Türkiye genelinde dördüncü sırada yer almaktadır ve 2023 Turizm Stratejisi kapsamında bu sayının 1300 kişiye çıkarılması hedeflenmektedir. Toplamda 6 adet teleferik sistemine sahip olan kayak merkezi bu alanda da beşinci sırada yer almaktadır. Kayak merkezi ve çevresinde konaklama, yeme-içme ve kayak ekipmanları kiralamak için işletmeler de bulunmaktadır. (URL-67, 2021).

2.2.4. Su Altı Dalış Turizmi

Yer üstü zenginliklerinin yanında birçok su altı zenginliği de barındıran Türkiye’nin önemli su altı dalış noktaları bulunmaktadır. Bu dalış noktaları sadece doğal güzellikleri ile değil taşıdıkları tarihi değerler ile dalış sporlarına önemli katkıda bulunmaktadır. Türkiye’nin tarihi batıklar olarak önemli su altı dalış noktaları, Antalya liman girişinde bulunan *Fransa Askeri Nakliye Gemisi*, Kemer Marina’sı açıklarında bulunan *Paris Batığı*, Antalya, Manavgat ilçesi açıklarında yer alan *B24 Amerikan*

Savaş Uçağı Batığı, Antalya, Kaş ilçesi açıklarında yer alan *Uluburun Antik Batığı*, Antalya Yat Limanı açıklarında yer alan *Fransız 'Sosyete' Batığı*, Antalya, Lara ve Konyaaltı plajları arasında yer alan *Falezler bölgesi*, Meis adası yakınlarında bulunan *Kaş Uçak Batığı*'dır. Ayrıca Balıkesir, Muğla, Marmaris, Bodrum, Gökçeada, Saros ve Mersin bölgeleri önemli doğal oluşumlu resif ve su altı mağaralarının yer aldığı dalış noktalarına ev sahipliği yapmaktadır (TURSAB, Doğa ve Macera Turizmi Raporu, 2015). Bu bölgelerde en çok dalış yapılan alanlar ise Turunç Koyu (Marmaris), Büyük Resif (Bodrum), Delikli Mağara (Bodrum), Orak Adası (Bodrum), Kanyon (Kaş), Akvaryum Koyu (Fethiye), Afkule (Fethiye), Fener Adası (Çeşme), Deli Mehmet (Ayvalık), İlyosta (Ayvalık) ve Saros (Çanakkale) dalış noktalarıdır (URL-63, 2021).

2.2.5. Rafting Turizmi

Su sporlarının bir diğer önemli türü olan rafting sporu Türkiye'nin önemli doğa turizmi ürünleri arasındadır. En önemli rafting noktalarından biri ise 169 kilometrelik uzunlu ile Çoruh nehridir. Dünya çapında öne çıkan bir rafting alanı olan Çoruh nehri yıl boyunca yerli ve yabancı birçok sporcu ve turiste ev sahipliği yapmaktadır. Diğer önemli rafting noktaları ise Rize-Fırtına Vadisi, Muğla-Dalaman Çayı, Düzce-Melen Nehri, Rize-İkizdere Çayı, Tunceli-Munzur Çayı, Antalya-Köprüçay, Denizli-Bekili Deresi, Kayseri-Zamantı Irmağı ve Artvin-Barhal Çayı'dır (TURSAB, Doğa ve Macera Turizmi Raporu, 2015).

2.2.6. Dağcılık ve Doğa Yürüyüşü Turizmi

Türkiye'de dağcılık ve doğa yürüyüşü faaliyetleri son yıllarda gelişen doğa temelli turizm çeşitlerindendir. Türkiye'nin en önemli dağ destinasyonları incelendiğinde Antalya-Geyikbayırı (Kaya Tırmanış Rotaları), Aladağlar Milli Parkı, Erciyes Dağı, Kaçkar Dağları, Ağrı Dağı, Uzundere-Erzurum, Ballıkayalar-Kocaeli gibi önemli destinasyonlar göze çarpmaktadır. Bu bölgeler yıl boyunca dağcılık ve doğa sporları kapsamında birçok yerli ve yabancı ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır. Bu bölgelerde bulunan turizm işletmeleri de pansiyonculuk, kamping noktaları, yiyecek-içecek işletmeleri gibi hizmetler sunarak gelir etmektedirler. Örneğin; *Antalya Geyikbayırı tırmanış noktası yılda yaklaşık 25 bin doğa sporcusuna ev sahipliği*

yapmaktadır (URL-7). Dağcılık faaliyetleri bakımından Türkiye'nin bir diğer önemli destinasyonu olan Aladağlar Milli Parkı Niğde bölümü 2018 yılında dağcılık, doğa yürüyüşleri, kaya tırmanışı ve kampçılık gibi aktiviteler için 3444 doğa sporcusu tarafından ziyaret edilmiştir. Aynı bölgenin 2019 yılı ilk çeyreğindeki ziyaretçi sayısı ise 2673'tür (DKMP). Elde edilen sayısal veriler milli park görevlileri tarafından kesilen bilet sayısına göre belirlenmiştir. Ancak Aladağlar bölgesinin farklı noktalarından bilet kesilmeden yapılan girişlerin de olduğu düşünüldüğünde bu sayının bilinenden çok daha da yüksek olduğu belirtilmektedir (Göksu, 2020). DKMP verilerine göre Aladağlar Milli Parkı'nın Kayseri il sınırlarında kalan bölümü ise 2018 yılında 95.192 kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Bu bölgeye girişlerde biletsiz ziyaretçi alınmaması sebebiyle elde edilen verilerin Aladağlar bölgesinin yıllık ziyaretçi sayısı konusunda kesin bilgi aktardığı vurgulanmaktadır. Milli Parkın Kayseri sınırlarında kalan bölümü daha çok günübirlik ziyaretçiler tarafından tercih edilirken, Niğde sınırlarında kalan bölüm ise dağcılar ve diğer doğa sporcuları tarafından tercih edilmektedir. Bölgede dağcılık faaliyetlerinin yaygın olması yerel halka da ekonomik olarak olumlu yansımaktadır. Yerel halk pansiyonculuk, hediyelik eşya, yeme-içme, dağcılar için katır ve traktörlerle yük taşımacılığı gibi farklı alanlardan gelir elde edebilmektedirler. Özellikle bölgeye gelen dağcıların yükünü taşıyan katırcılar ve alan kılavuzluğu yapan kişilerin günlük 100 ile 300 TL arasında gelir elde edebildiği belirtilmektedir (Göksu, 2020).

2.2.7. Mağara Turizmi

Mağaracılık faaliyetleri Türkiye'de yaygın olarak yapılan doğa turizmi faaliyetleri arasında yerini almaktadır. Turizm Bakanlığı verilerine göre ülke genelinde yaklaşık 40 bin adet mağara oluşumu bulunmaktadır. Bu mağaraların 800'ü yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından incelenip belgelendirilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin en uzun mağarası 15 km'den fazla uzunluğu ile Pınargözü Mağarası (Isparta) ve en derin mağarası -1479 metre derinliği ile Peynirlikönü (Mersin) mağarasıdır (TURSAB Doğa ve Macera Turizmi Raporu, 2015). Mağara oluşumları ile ön plana çıkan Küre Dağları Milli Parkı da bu alanda hatırı sayılır paya sahiptir. Milli Park ve çevresini saran bölgede 100'den fazla envanteri çıkarılmış mağara oluşumu yer almaktadır. Bunlardan en önemlileri Pınarbaşı ilçesinde yer alan Ilgarini Mağarası, Mantar Mağarası ve Ejder Çukuru Mağarası, Şenpazar ilçesinde yer alan Dağlı Kuyucu, Devrekani ilçesinde yer

alan Sarpunalınca Mağarası ile Sisli-Gizemli Mağara ve Cide ilçesinde yer alan Kılıçlı Mağaralarıdır (URL-64, 2021). Doğal oluşumlu mağaraların yanı sıra geçmişte insanlar tarafından barınak amaçlı kullanılmak üzere yapay mağaralar da oluşturulmuştur. Türkiye’de yapay mağara oluşumlarının en nemli örnekleri ise Ankara’nın Gündül ilçesinde yer alan İnönü mağaralarıdır. Mağaraların tarihsel özelliklerine bakıldığında Hristiyanlığın yayılma dönemine ait izlere rastlanmaktadır (URL-69, 2020). Türkiye genelinde mağara oluşumlarında merak, keşif, sağlık turizmi, macera turizmi, inanç turizmi vb. sebepler ile oluşan ziyaretler sonucunda ise mağara turizmi ortaya çıkmaktadır (URL-70, 2020). Ayrıca mağara turizmi, Türkiye’nin 2023 Turizm Stratejisi içerisinde ekoturizm ve macera turizmi kapsamında ele alınan alternatif turizm türleri arasındadır (Yozcu, 2020).

2.2.8. Botanik (Bitki Gözlemi) Turizmi

Botanik Turizmi açısından incelendiğinde Türkiye, biyolojik çeşitliliği ile dünya genelinde dikkat çeken ülkeler arasındadır. Ülke genelinde 9 bini çiçekli olmak üzere 10 bin ’den fazla bitki türünün yaşadığı belirtilmektedir. Bu bitki türlerinden 3 bini ise sadece Türkiye coğrafyasında yaşayan endemik türlerdir. (Ekim ve Güner, 2000). Sahip olduğu ılıman kuşak ile Türkiye üç farklı bitki coğrafyasından türlerin yer aldığı ender ülkelerden birisidir. Bu türlerin genel sınıflamasına bakıldığında Akdeniz Bitki Alanı (Akdeniz ve Ege Bölgesi, Avrupa-Sibiryaya Bitki Alanı (Marmara ve Karadeniz Bölgesi) ve İran- Turan Bitki Alanı (İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgesi) şeklindedir (Erdoğan, 2003). Doğal alanlar ve bu alanlarda yer alan bitki türleri başta çevre kirliliği, iklimsel değişiklikler ve turizm baskısı gibi çeşitli unsurlar sebebiyle koruma altına alınmaktadır. Günümüzde bilimsel veya gezi amacıyla nesli tehlikede olan ya da ender görülen bitki türlerinin bulunduğu bu alanlara seyahat edilmekte ve bu seyahatler sonucunda botanik turizmi ortaya çıkmaktadır. Bu bölgeler çoğu zaman kırsal veya dağlık araziler olsa da şehirler de kurulmuş çeşitli botanik bahçeleri de sıkça ziyaret edilmektedir. Buna göre Türkiye’de yer alan botanik bahçelerinden bazıları şu şekildedir (URL-62);

- Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi (İstanbul)
- Ata Botanik Bahçesi (Erzurum)
- Bursa Botanik Parkı (Bursa)

- Karaca Arboretumu (Yalova)
- İstanbul Üniversitesi Alfred Heilbronn Botanik Bahçesi (İstanbul)

Özgenç ve Mesci (2020)'ye göre ‘‘Günübirlik geziler, doğa yürüyüşleri ve piknikler ile başlayıp, doğayı tanımak, gördüğü bitkileri incelemek olarak bilinen botanik turizmi yeşil ile bütünleşerek tabiattan alacağı bir bitkiyi kendi yaşamına katma etkinliklerinin bütünüdür içermektedir’’. Bu kapsamda botanik turizmi, farklı bitki türlerini coğrafi, iklimsel, bilimsel, görsel vb. yönleri bakımından gözlemlemek üzerine kurulmuş bir turizm çeşididir (Ateş vd., 2016). Türkiye’de botanik turizmi hareketlerine bakıldığında son yıllarda popülerliğini arttırıyor olsa da daha çok yabancı ziyaretçiler tarafından gerçekleştirildiği, yerli ziyaretçiler için ise yeni bir konu ve turizm çeşidi olduğu belirtilmektedir (Özgenç ve Mesci, 2020).

2.2.9. Yaban Hayatı Temelli Turizm (Doğal Koruma Alanlarının Ziyareti)

Doğal koruma alanlarına gerçekleştirilen ziyaretler son yıllarda ilgi gören ve gelir elde edilen turizm faaliyetleri arasındadır. Türkiye’de 2021 yılı itibariyle çeşitli statülerde korunan alan sayısı 3.534’e ulaşmıştır (Anadolu Ajansı, 2021).

Tablo 3. Türkiye’de Yer Alan Doğal Koruma Alanları

Koruma Alanı Statüsü	Sayı
Milli Park	42
Tabiat Parkı	252
Tabiat Koruma Alanı	30
Tabiat Anıtı	116
Yaban Hayatı Geliştirme Sahası	82
Sulak Alan	68
Ramsar Alanı	14
Toplam	604

(Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020)

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü verilerine göre 2017 yılında korunan alanları ziyaret edenlerin sayısı 25 Milyon kişiye ulaşırken, 2018 yılında bu sayı 35.360.393’e ulaşmıştır. En fazla ziyaretçi alan korunan alanlar ise Burç Tabiat Parkı (Gaziantep) 2 milyon 820 bin, Soğuksu Milli Parkı (Ankara) 1 milyon 840 bin ve Uludağ Milli Parkı (Bursa) 1 milyon 484 bin kişilik ziyaretçi sayısı ile ilk üç sırayı oluşturmaktadır (DKMP, 2019). Tarım ve Orman Bakanlığı verilerine göre ise Türkiye

genelindeki korunan alanların 2019 yılındaki toplam ziyaretçi sayısı 51 milyon 832 bin 448'e ulaşmıştır. Aynı yıl en çok ziyaretçi alan korunan alanlar ise sırasıyla Uzuntarla Tabiat parkı (Kocaeli) 6 milyon 66 bin 831 kişi, Beydağları Milli Parkı (Antalya) 5 milyon 702 bin 311 kişi ve Burç Tabiat Parkı (Gaziantep) 4 milyon 935 bin 792 kişi ile ilk üç sırayı oluşturmuştur (URL-68, 2020).

Tablo 4. Türkiye'de Korunan Alanların 2015-2019 Yılları Arasındaki Ziyaretçi Sayıları

Yıl	Sayı (Milyon)
2015	12.500.000
2016	16.813.412
2017	24.750.594
2018	35.360.393
2019	51.832.448
Toplam	141.256.847

(Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020)

Şekil 7’de belirtildiği üzere 2015 ve 2017 yılları arasında Türkiye genelinde korunan alanlarda gerçekleşen ziyaretçi sayısı 141.256.847’ye ulaşmıştır. Ayrıca birçok milli park alanında giriş ve çıkışlarda bilet kesimi vb. uygulamalar tam anlamıyla yapılmadığı için kesin sayılara ulaşamadığı, gerçekleşen ziyaretçi sayılarının belirtilenin çok daha üzerinde olduğu düşünülmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020). Korunan alanlara yapılan ziyaretlerde giriş ücretleri ve alan içi sosyal tesislerin kiralanması ve buralarda gerçekleşen harcamalar gibi çeşitli yöntemler ile gelir elde edilebilmekte, ziyaretçiler tarafından doğa yürüyüşü, kamp ve karavan aktiviteleri, foto safari ve yaban hayatı gözlemi gibi birçok rekreasyonel faaliyet gerçekleştirebilmektedirler. Korunan alanlardan elde edilen gelir miktarlarına yönelik ise net bir bilgiye ulaşamamıştır (Sarı ve Arpacık, 2020).

2.2.10. Kamp ve Karavan Turizmi

Değişen seyahat alışkanlıklarının sonucu olarak ortaya çıkan seyahat türlerinden birisi olan kamp ve karavan turizmi son yıllarda sıkça tercih edilen turizm çeşitleri arasındadır. Turistlerin ulaşım, konaklama, yeme-içme gibi ihtiyaçlarını kendilerinin karşıladığı, sabit bir tatil yeri anlayışından ziyade farklı yerleri gezmek ve bu süreçte oluşan maliyetleri de minimum seviyeye düşürmek amacıyla çadır ve karavanları ile yaptıkları seyahatler kamp ve karavan turizmini oluşturmaktadır (Karamızrak, 2020).

Özellikle 2019 yılında başlayan Covid-19 salgını sürecinde ve sonrasında turizm alışkanlıklarında yaşanması beklenen değişiklikler kamp ve karavan turizmi gibi doğa temelli turizm türlerinin önemini daha da arttırmaktadır. 2020 yılında bu alanda yapılan çalışmalardan bazıları incelendiğinde elde edilen verileri destekler niteliktedir.

Buna göre;

“Sosyal mesafe” vurgusuyla başlayan COVID-19 sonrası yaşam biçiminin getirdiği sayısız kısıtlama ile insanlar daha fazla doğaya geri dönmeyi tercih etmekte, yavaşlamak için zaman kazanmakta ve uluslararası seyahat kısıtlamaları ile daha fazla yurt içi seyahatlerle ilgilenmeye başlamaktadır. Pandemi sonrası insanlar tekrar turizm faaliyetlerine katılacak, ancak bu faaliyetlerde tercihler “Sosyal mesafeye” daha uygun tercihlerde yoğunlaşacak gibi görünmektedir. Bu kapsamda “yavaş turizm” denilen olgunun tercih edilebilir bir tatil tercihi olarak ön plana çıkacağı düşünülmektedir (Travelzoo, 2020; Benjamin ve diğerleri, 2020).

Pandemi dönemi ve sonrasında kamp ve karavan turizmine olan ilginin de artması beklenmektedir. Bunun sebebi olarak ise kalabalık turistik tesislerden ziyade kişisel karavanlar ile kamping alanları vb. bölgelerde sosyal mesafenin ve hijyenin daha rahat sağlanabileceği düşüncesidir. Bu kapsamda kamp ve karavan turizminin doğa içerisinde izole bir tatil arayan turistler için ideal turizm türleri arasında yerini alması beklenmektedir (Yalçın, 2020).

Kamp ve karavan turizmine katılan bireylerin bu kapsamda ziyaret ettikleri yerler ağırlıklı olarak doğal koruma alanları (milli parklar, tabiat parkları vb.), kamping alanları ile şehir yaşamından uzakta yer alan kırsal alanlardır. Türkiye’de kamp ve karavan turizmi kapsamında en çok tercih edilen iller ise İzmir, Muğla, Denizli, Balıkesir, Bursa, Trabzon, Tekirdağ, Rize, Artvin ve Gümüşhane’dir (Her Mevsim Karadeniz Projesi Master Planı, 2013: 256).

2.3. Hiking ve Trekking Kavramları

Türkçeye İngilizceden çevrilen bu kavramlara bakıldığında “hiking” kavramı, önceden belirlenen bir rota üzerinde gününbirlik yapılan kolay seviye doğa yürüyüşü anlamına gelmektedir. “Trekking” kavramı ise; doğada minimum bir gece kampı olarak yapılan, günlük yürüyüşlere göre daha zorlu etapları ve özel ekipman kullanımını içerisinde barındıran doğa yürüyüşü etkinlikleridir. Günümüzde hiking ve trekking kavramları sıkça birbiri ile karıştırılmaktadır. Özellikle “hiking” kavramına giren gününbirlik kısa süreli doğa yürüyüşleri birçok kesim tarafından “trekking”

olarak adlandırılmaktadır (URL-55, 2017). Bu kavramların Avrupa ülkeleri arasındaki karşılıkları incelendiğinde ülkeler arasında farklı kullanımlarının olduğu görülmektedir. Örneğin ABD’de 3500 km’lik ‘‘Appalachian Trail’’ rotası için ‘‘hiking trail’’ denilmektedir. İngiltere’de uzun mesafe yürüyüş rotaları için ‘‘hike’’ terimi kullanılırken, yürüyüşün gerçekleştirilmesine de ‘‘hiking’’ denilmektedir. Ancak Antartika, Himalayalar, Patagonya gibi ekspedisyon (araştırma, keşif veya yüksek irtifa faaliyetleri gibi özel bir amaçla yapılan uzun ve zorlu yolculuk) faaliyetleri için ‘‘trekking’’ kavramı kullanılmaktadır. Aynı kavramlar için Kuzey Amerika bölgesi incelendiğinde iki terimin de yerine ‘‘backpacking’’ kavramının kullanıldığı görülmektedir. ‘‘Backpacking’’ kavramının Avrupa ülkelerindeki karşılığına bakıldığında sırt çantası ile çıkılan Inter Rail gibi şehir gezileri için kullanılmaktadır. Aynı terimlerin Avusturalya’da ‘‘Bush Walking’’, Yeni Zelanda’da ise ‘‘Tramping’’ olarak kullanıldığı görülmektedir. Kullanılan terimler birçok ülke ve bölgede farklılık göstermekte olsa da eylem olarak doğada kısa veya uzun mesafelerde yapılan doğa yürüyüşlerini içermektedir (URL-54, 2021).

2.4. Doğa Yürüyüşü Kuralları

Doğa yürüyüşleri bireysel veya gruplar halinde yapılabilmektedir. Her iki şekilde yapılan doğa yürüyüşü faaliyetlerinin keyifli ve sorunsuz tamamlanması için uyulması gereken belli başlı kurallar mevcuttur. Özellikle grup halinde yapılan doğa yürüyüşlerinde en önemli kural, grup rehberinin talimatlarını ve uyarılarını dikkatli dinlemek, gruptan ayrı bireysel hareketlerden kaçınmak, ekip uyumuna özen göstermek gereklidir. Grup rehberi de katılımcılarının beklentilerini iyi bilmeli ve buna uygun hareket etmelidir. Grup rehberinin etkinlik gününden önce tüm katılımcılar ile iletişim kurması, gerekli ekipmanlar ve katılımcıların kişisel durumları hakkında bilgi alması ve bu bilgiler ışığında yürüyüş sürecini planlaması gerekir (URL-8).

Doğa yürüyüşlerinde, yürüyüşün hızı, yürüyüş düzeni rehber tarafından ayarlanır. Buradaki amaç rotanın durumuna göre hızlanıp yavaşlayarak tüm ekibin çevresini fark etmesi ve yaptığı aktiviteden keyif almasıdır. Mola noktaları, fotoğraf çekim noktaları, seyir noktaları yine rehberin yönlendirmesi ile belirlenmektedir. Özellikle mola esnasında grubun en arka sırasında yer alan kişilerin de mola noktasına ulaşarak eşit

seviyede dinlenmesine imkân vermek, harekete başlamadan önce tüm katılımcılar ile iletişim kurmak, grubun tamamının fiziki ve psikolojik durumuna hâkim olmak gereklidir (URL-9).

Bu tür doğa etkinliklerinde en önemli unsur ise güvenlidir. Doğada koşulların hızlı değişebilen bir yapıya sahip olması sebebiyle, grup rehberinin her türlü şart ve olumsuz duruma uyum sağlayabilecek bilgi ve deneyime sahip olması gereklidir. Bu konuda Türkiye’de, Türkiye Dağcılık Federasyonu’nun belirlemiş olduğu Dağ Mihmandarlığı ve Yürüyüş liderliği eğitimleri yapılmaktadır (URL-10).

Doğa yürüyüşlerinde taş, kaya, kay, çamur vb. arazi koşullarında hareket edilebilir, zaman zaman yüksek eğimli noktalardan iniş ve çıkış yapılabilir. Bu noktalarda tüm dikkatin yürüyüşe ve parkura verilmesi, ellerde baton dışında başka çanta veya eşya bulundurulmaması, sırt çantasının bel ve göğüs destekleri ile vücuda sabitlenerek ağırlık merkezinin dengede tutulması gerekir. Bu şekilde riskli noktalar sorunsuz bir şekilde geçilebilecektir. Bu noktalardan yürürken tek sıra düzeni oluşturulmalı, ekibin başında ve sonunda öncü ve artçı rehberler bulunmalıdır. Karlı arazi yürüyüşlerinde ise en önde iz açan tecrübeli sporcular yer almalı, aşırı yorulmayı önlemek için öncü sık sık değiştirilmelidir. Karlı arazilerde kaya ve akarsu kenarlarındaki karların daha yumuşak olması sebebiyle bu noktalardan yürünmemelidir. Yumuşak kar kütlelerinin batması kolay olduğundan ciddi sakatlıklara yol açabilmektedir. Uzun süreli doğa yürüyüşlerinde baton kullanımı oldukça önemlidir. Batonlar doğru kullanıldıkları takdirde vücuda aktarılan yükün %25-30’unu alarak enerji tasarrufu sağlamaktadırlar (URL-11).

Doğa yürüyüşü aktivitelerinde kaza risklerinin en yüksek olduğu süreç eğimli arazi inişleridir. Yorulan insan vücudunun denge sistemi zayıflar ve yeterince sağlıklı çalışamayabilir. Bu noktalarda oldukça yavaş ve kontrollü hareket edilmeli, ayakların kayması riskine karşı ayakkabıların keskin topuk kısımları zemine saplanarak yürüme tekniği kullanılmalıdır. Eğimli ve çarşaklı arazi çıkışlarında ise ayakkabıların uç kısımları zemine saplanarak çıkılmalıdır. Vücut dengesini sağlamak için dizler kırılarak yürünmelidir. Bu şekilde eklemeler binen yük miktarı da azaltılarak daha sağlıklı bir yürüyüş süreci geçirilmektedir (URL-52, 2016).

Doğa yürüyüşlerinde beslenme ve sıvı alımı da oldukça önemli bir konudur. Yürüyüş öncesinde enerji verici kalori değeri yüksek besinler tüketilmelidir. Yürüyüş esnasında

ve molalarda meyve türevi gıdalar ile destek alınmalıdır. Bu tür aktivitelerde terleme ve sık nefes alışverişi sebebiyle insan bedeni yoğun sıvı kaybı yaşamaktadır. Aşırı sıvı kaybının oluşturabileceği sorunların önüne geçmek için belli aralılarda düzenli sıvı alımı oldukça önemlidir. Aktivite sonunda mineral yönünden zengin sıvı takviyesi yapmak da yürüyüş esnasında oluşan mineral kaybını düzelterek, beden sağlığını korumanızda yardımcı olacaktır (URL-53, 2011).

Doğa yürüyüşlerinde ortaya çıkan tüm atıklar çevre kirliliğini önlemek için çöp torbalarında toplanmalı, kesinlikle doğada bırakılmamalıdır. Sadece doğada hızlı ve zararsız şekilde kaybolabilecek atıklar (et, kemik, meyve, sebze) görüntü kirliliğine sebebiyet vermeyecek şekilde bırakılabilir.

2.5. Doğa Yürüyüşü Planlama

Doğa yürüyüşleri her ne kadar kolay olduğu düşünülen aktiviteler olsalar da belirli plan ve program dahilinde yapılmadıklarında ciddi sorunlar ile karşılaşılacak türde aktivitelerdir. Şehir yaşamına göre daha sakin olan doğal ortamlar kendi özelliklerine göre riskler barındırmaktadır. Kaybolmak, kaza geçirmek, şiddetli doğal etkenlere maruz kalmak (aşırı sıcak, aşırı soğuk, fırtına, şiddetli yağış), yabani hayvan karşılaşmaları vb. etkenler bu riskleri oluşturmaktadır. Tüm bu faktörler göz önünde bulundurularak, doğru planlanmış bir doğa yürüyüşü hem sporcuların memnuniyet düzeyini yüksek tutmak için hem de sorunsuz bir aktivite gerçekleştirmek için oldukça önemlidir (URL-52, 2016).

Doğa yürüyüşleri planlanırken dikkat edilmesi gereken temel unsurlar ise şu şekildedir;

- Yürüyüş yapılacak bölge belirlenmeli ve rota hakkında ön araştırma yapılmalıdır.
- Bölgenin haritası, kroki vb. dokümanları alınmalı, bu veriler üzerinden başlangıç-bitiş noktaları, yol ayrımları, seyir noktaları, kamp noktaları, bölgeye yakın yerleşim yerleri tespit edilmeli, harita üzerinde işaretlenmelidir.
- Planlanan rota ile ilgili yerel kurumlardan durum bilgisi alınmalı, öngörülemez durumlarla karşı tedbirli olunmalıdır.

- Rotanın uzunluğu, zorluk derecesi, süresi gibi etkenler yürüyüşçülerin kişisel durumuna göre seçilmeli, riskler belirlenmeli ve önlem alınmalıdır.
- Rota üzerinde kullanılacak teknik ve kişisel ekipmanlar belirlenmeli, eksikler tamamlanmalı, kullanılacak araç ve gereçlerin gerekli kontrol ve bakımları yapılmalıdır.
- Tüm yürüyüşçüler kendi kişisel durumuna göre gıda ve özel ihtiyaçlarını belirlemeli ve yanına almalıdır.
- Faaliyet öncesi bölgedeki güvenlik kurumlarına, kişi sayısı, grubun genel durumu, hedeflenen rota gibi gerekli bilgiler aktarılmalıdır.
- Yürünen rotaya ait kullanılan GPS kaydı, harita vb. alt yapı hizmetlerinin doğruluğundan ve güvenilirliğinden emin olunmalıdır (URL-51).

2.6. Doğa Yürüyüşü Güzergâhlarının Planlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Doğa yürüyüşü rotaları belirlenirken dikkat edilecek hususlar aşağıda listelenmiştir. Tez içeriğinde yer alan tüm rotalar bu kriterler üzerinden değerlendirmeye alınmış ve işlenmiştir. Bu kriterlerin tespiti aşamasında literatürde işlenen çalışmalar kullanılmıştır. Literatürde yer alan her bir çalışma ayrı ayrı incelenerek doğa yürüyüşü rotalarının tespiti sürecinde hangi konu başlıklarının ve içeriklerin işlendiği gözlemlenmiş ve bunun sonucunda aşağıda yer alan 9 temel konunun ele alındığı tespit edilmiştir. Bu konular;

- Planlanacak doğa yürüyüşü yollarının tespiti
- Tespit edilen rotaların alt ve üst yapı eksikliklerinin tespiti
- Doğa yürüyüşçülerinin profili, talep ve beklentilerinin tespiti.
- Güzergâha yönelik güçlü, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesi (GZFT Analizi)
- Kültürel çekiciliklerin belirlenmesi
- Güzergâha yönelik flora ve faunanın tespiti
- Güzergâhın haritalanması
- Seyir ve kamp noktalarının tespiti
- Güzergâh içi zaman planlaması

- Yerel kültürler ve halkların sosyal yapılarının korunmasına yönelik önlemlerin tespiti
- Çevresel risklerin tespiti
- Doğal yaşam alanlarının korunmasına yönelik önlemlerin belirlenmesi
- Endemik türlerin korunmasına yönelik önlemlerin belirlenmesi
- Yabani hayat içerisinde uyulması gereken tutum ve davranışlara yönelik ilkelerin belirlenmesi
- Dağlık alanlardaki turistik hareketlerin kontrolsüz ve aşırı artışına karşı önlemlerin belirlenmesi

2.7. Doğa Yürüyüşü Ekipmanları

Sportif faaliyetlerin çoğunluğunda olduğu gibi doğa yürüyüşü faaliyetlerinde de kullanılan belli başlı ekipmanlar mevcuttur. Bu ekipmanlar faaliyetin içeriği (Kamplı yürüyüş, günübirlik yürüyüş vb.), zamanı (gündüz, gece veya mevsimsel), zorluk derecesi, arazi koşulları gibi çeşitli faktörlere göre değişiklik gösterebilmektedir. Doğa yürüyüşlerinde kullanılan ekipmanlar genel olarak giyim, sırt çantası, destek ekipmanları, acil durum ekipmanları ve diğer kişisel ekipmanlar olarak sınıflandırılmaktadır.

2.7.1. Outdoor Giyim

Doğa yürüyüşlerinde, faaliyetin sağlıklı geçmesi açısından en önemli donanımlar giysi ve ayakkabılardır. Kıyafet ve ayakkabı seçiminde birçok önemli etken bulunmaktadır. Yapılacak faaliyetin türü, süresi, arazi ve iklim şartları bunların başında gelmektedir. Sıcak ve soğuk iklim koşulları, rüzgâr ve yağış durumu gibi çeşitli faktörler kıyafet seçiminde oldukça önemli unsurlardır (Çetinkaya, 2016). Doğa yürüyüşlerinde kıyafetler 3 katman olarak kullanılmaktadır. Bunlar iç (Termal alt ve üst içlik, çorap, vb.), orta (Gore-tex polar vb.) ve üst katman (gore-tex mont, yağmurluk, rüzgarlık, pantolon, eldiven, bere) olarak ayrı özellikleri barındırmaktadır. Soğuk iklim koşullarında termal (vücut ısını koruyan kumaş özelliği) özellikte katmanlar tercih edilirken sıcak iklimlerde vücut nemini dışarı atabilen gore-tex (hava geçirgenliği olan, suya dayanıklı ve kolay kuruyabilen) özellikli kumaşlardan oluşan giysiler tercih edilmeli, nemi fazlaca tuttukları ve hızlı kuruma özelliği olmadığı için pamuklu kıyafetler mümkün olduğunca kullanılmamalıdır (URL-21, 2019). Yürüyüş esnasında

kıyafetlerin özellikleri kadar kullanım biçimleri de önemlidir. Özellikle soğuk iklim koşullarında yapılan doğa yürüyüşlerinde kıyafetlerin katmanlar halinde giyilmesi, aşırı terleme, üşüme, rüzgâr çarpması vb. durumları önlemek için vücut ısısına göre bu katmanların azaltılması ve artırılması gerekmektedir. Ayrıca hareket halinde vücut ısısının yükselmesi ve mola sürecinde ısının düşmesi sebebiyle bu süreçlerde de kıyafet katmanları vücut şartlarına göre ayarlanmalıdır (URL-20, 2020).

2.7.1.1. Ayakkabı Seçimi

Doğa yürüyüşlerinde ayakkabı seçimi oldukça önemli bir unsurdur. Bir doğa yürüyüşçüsünün ayakkabı seçiminde dikkat etmesi gereken unsurlar kısaca aşağıdaki gibidir.

- Kış aylarında nefes alabilen gore-tex yapılı uzun bilekli bot
- Yaz ayları için rahat, gore-tex, hafif, sert taban spor ayakkabı
- Sert ve kaymaya karşı dirençli taban (kauçuk taban modelleri tercih edilebilir)
- Suya ve zorlu arazi koşullarına karşı dayanıklılık
- Bilek ve topuk desteği
- Tozluk ile kullanıma uyumluluk (URL-21, 2019).

2.7.1.2. Kıyafet Seçimi

- Yaz ayları için ince ve nefes alabilen, teri dışa atma özelliği barındıran ve hızlı kuruyan kıyafetler
- Kış ayları için nefes alabilen, suya ve soğuk havaya dayanıklı gore-tex kıyafetler
- Termal içlik (Sonbahar / Kış)
- Polar mont, Polar sweat-shirt ve polar yelek (Sonbahar / Kış)
- Su geçirmez outdoor mont, shoftshell mont veya yağmurluk (Sonbahar / Kış)
- Su geçirmez outdoor veya shoftshell yürüyüş pantolonu (Sonbahar / Kış)
- Baf veya bere, şapka, güneş siperliği (Sonbahar / Kış)
- Mevsimlik çorap
- Eldiven

Doğa yürüyüşü etkinliklerinde kıyafetlerin uygunluğuna ek olarak doğru kullanımları da oldukça önemli bir noktadır. Yürüyüş esnasında sporcuların vücut ısı dengesini korumak amacıyla hızlı şekilde değiştirebilecekleri kıyafetler tercih etmeleri gerekmektedir. İnsan bedeninde hareket halindeyken yükselen ısının, ani bir soğuk ile karşılaşması durumunda ciddi sağlık problemlerine yol açabilmektedir. Bu sorunu engellemek adına doğa yürüyüşçülerinin özellikle mola noktalarında giyip çıkartabilecekleri yedek mont veya rüzgarlık bulundurmaları önemli bir konudur (URL-20, 2020).

2.7.2. Sırt Çantası

Doğa yürüyüşlerinde çanta seçimi özellikle beden sağlığı açısından oldukça önemlidir. Uzun süreli veya kampli doğa yürüyüşü faaliyetlerinde taşınan yükün miktarı ve çeşidine göre çanta seçimi yapılmaktadır. Günlük kısa süreli yürüyüşler için 20-30 litre çantalar tercih edilirken, uzun süreli ve kampli yürüyüşler için 40 litre ve üzeri çantalar kullanılmaktadır. Bir doğa yürüyüşçüsünün çanta seçiminde dikkat etmesi gereken hususlar ise kısaca;

- Kullanılacağı alan
- Taşıma kapasitesi
- Kullanılan ekipmanlar için özel cep ve askı aparatları (baton, çadır, mat, suluk vb.)
- Bel ve göğüs desteği
- Ortopedik tasarım
- Suya ve toza karşı dayanıklılık
- Pratik kullanım (URL-22, 2020).

2.7.3. Destek Ekipmanları

- Baton
- Pusula
- Düdük
- Cep çakısı
- Powerbank
- Kafa lambası

- El feneri
- Kask
- Tırmanış ipi ve diğer yardımcı ipler (URL-23, 2020).

Doğa yürüyüşlerinde destek ekipmanları yapılan faaliyetin daha keyifli ve sorunsuz geçmesi adına oldukça önemlidir. Özellikle kamplı doğa yürüyüşlerinde birçok farklı ekipmanın taşınması gerekli olduğundan, sırt çantasının ağırlığını baton desteği ile bacaklara ve kollara dağıtarak hem bacak eklemlerine uygulanan yükten hem de ekstra enerji kaybından korunmak mümkündür (URL-24, 2020). Kafa lambasının kullanımı özellikle gece yürüyüşlerinde önemli bir unsurdur. Doğa yürüyüşlerinde engebeli arazilerde vücut dengesini korumak amacıyla tüm yük sırt çantalarında taşınır ve ellere baton dışında hiçbir eşya alınmaz. Bu koşulda kafa lambası özel aparatlar ile kask veya kafa kısmına takılarak rahat bir kullanım şekli sağlayabilmektedir (URL-22, 2019).

2.7.4. Acil Durum ve Güvenlik Ekipmanları

- İlk yardım kiti
- GPS cihazı
- Harita
- Telsiz cihazı
- Vahşi hayvan kovucu sprey
- Kesici bıçak, çakı

Doğa yürüyüşleri genelde şehirden uzak ve ormanlık arazilerde yapılmasından dolayı kaybolma, yabani hayvan karşılaşmaları, düşme vb. kaza risklerine karşı tedbirli olmak önemli bir konudur. Kaza ve yaralanma durumlarına karşı mutlaka ilk yardım kiti, kaybolma vakalarına karşı ise GPS cihazı mutlaka bulundurulması gerekir. Bu ekipmanların bulundurulması kadar kullanım becerisine sahip olmak da önemli bir noktadır. Doğa sporları ile ilgilenen bireylerin mutlaka ilk yardım, doğada yön bulma, harita bilgisi ve acil durumlarda nasıl hareket edilmesi gerektiği gibi konularda eğitim alması gerekir (URL-23, 2020).

2.7.5. Kişisel Ekipmanlar

- Matara
- Termos
- Gözlük (kar / güneş)

- Haşere kovucu sprey
- Güneş kremi

Doğada gerçekleşen yürüyüşlerde hijyen ve sağlık açısından bulundurulması gereken önemli ekipmanlar mevcuttur. Aktiviteler esnasında beden sağlığı açısından sıkça tüketilen sıcak soğuk sıvı gıdalar için kişisel matara ve termos bulundurulmalıdır. Matara yerine kullanılan plastik ambalajlar hem sağlık açısından risk arz etmekte hem de sık sık doğaya bırakılmakta ve çevre kirliliğine sebebiyet vermektedir. Düzenli olarak kullanılan matara ve termoslar tüm bu risklerin önüne geçmektedir. Mevsimsel olarak değişiklik gösteren doğa şartları, dikkat edilmediği takdirde ciddi zararlar da oluşturabilmektedir. Özellikle doğa yürüyüşleri esnasında yüksek rakımlara çıkan ya da uzun süreli güneş ışığına maruz kalınan aktivitelerde ultra viole ışıklar göz ve deri üzerinde hasarlara sebebiyet verebilmektedir. Bulaşıcı hastalıkların insan hayatının her noktasında var olabilmesi riskine karşı bu tür kişisel eşya ve ekipmanlar sadece kişisel kullanımınıza açık olmalıdır (URL-22, 2020).

2.7.6. Kamplı Yürüyüşler İçin Gerekli Ekipmanlar

- Çadır
- Tulum
- Mat
- Pratik kamp yemek seti
- Kamp tüpü
- Ateş Başlatıcı

Kamplı doğa yürüyüşleri gününbirlik yürüyüşlere göre daha zorlu ve yorucu parkurlarda geçmekte, bu süreçte yürüyüşçülerin beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için tüm gereksinimlerini yürüyüş süresi boyunca çantalarında taşımaları gerekmektedir. Bu tür etkinliklerde en önemli unsurlardan biri kamp yeri seçimi ve bu süreçte doğaya minimum hasar verecek düzende kamp yapılmasıdır. Özellikle kamp alanlarında yakılan ateşler ve bırakılan atıklar sebebiyle ciddi doğa tahribatları oluşabilmektedir. Rotalar üzerinde belirlenmiş kamp noktaları var ise bu noktalar dışında kamp yapılmaması gerekmektedir (URL-25, 2020).

2.8. Doğa Yürüyüşlerinde Kaza ve Kaybolma Vakalarında Yapılması Gerekenler

Doğa yürüyüşleri genel itibari ile şehirden uzak dağlık alanlarda yapılmaktadır. Bu tür faaliyetler her ne kadar rehberler veya bölgeyi iyi bilen lider yürüyüşçüler eşliğinde yapılıyor olsa da kimi zaman kötü hava koşulları ya da sık orman örtüleri yürüyüşçülerin yönünü kaybetmesine, kaybolmasına ve ciddi kazalara sebep olabilmektedir. Bir doğa yürüyüşçüsünün kaybolduğunu düşündüğü andan itibaren uyması gereken temel kurallar mevcuttur.

Bu kurallar kısaca şu şekilde sıralanmaktadır;

- Kaybolma durumu kesinleştğinde kesinlikle panik yapılmaması, sakin kalınarak sağlıklı düşünülebilmesine olanak sağlanması gerekmektedir.
- Bulunulan noktanın geliş ve gidiş yönleri işaretlenmelidir.
- İşaretlerin yardımıyla hangi yönden gelindiği belirlenmeli, kesin karara ulaşana kadar bulunulan noktadan hareket edilmemelidir.
- Bulunulan noktada çevreyi kuşbakışı görebilen bir seyir alanı var ise bu noktaya ulaşarak yön belirlemesi yapılmalıdır.
- Var olan koşullarda yön belirlenememesi durumunda kaybolunan noktada kalınmalı ve bölgeye en yakın güvenlik birimleri ile iletişime geçilmelidir.
- Bulunulan nokta kısa sürede ulaşılamayacak bir nokta ise orada güvenli bir barınak oluşturmalı ve bu alan dışına hareket etmeden beklenmelidir.
- Karanlık esnasında uzak noktalardan fark edilmek için ateş yakabilir veya var ise el feneri, kafa lambası gibi ışık kaynakları ile görünürlük artırılmalıdır.
- Eğer iletişim araçları ile bir bağlantı kurulamamış ise, gün doğumu beklenmelidir. Orman içinde karanlıkta hareket etmek çok daha ciddi riskler doğurabilir.
- Günümüzde yerleşim yerlerinin akarsu çevrelerinde yer alması sebebiyle yön belirlemek için akarsular takip edilebilir.
- Yürüyüş esnasında rota üzerinde yön belirten işaretler bırakılmalıdır.
- Yabani hayvanların varlığına karşı sık sık gürültü çıkartılarak yürüyüş güzergahından uzak tutulmalıdır.
- Vücut enerjisini verimli kullanabilmek için yavaş ve düzenli hareket edilmelidir (URL-12).

2.9. Doğa Yürüyüşü Rotalarının Zorluk Dereceleri (1-6)

Türkiye’de doğa yürüyüşü rotalarının zorluk dereceleri konusunda standart olarak kullanılan bir derecelendirme bulunmamaktadır. Bu alanda yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde İrlanda Doğa Sporları Konseyi tarafından 2007 yılında oluşturulan “doğa yürüyüşü yolu stratejileri ve standartları” çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmaya göre doğa yürüyüşü rotaları zorluk derecesi bakımından 1-6 arası skala ile derecelendirilmektedir. Sıralamada 1 değeri kolay (başlangıç) seviyesi, 6 değeri ise extreme (profesyonel doğa yürüyüşü) seviyesine karşılık gelmektedir. Bazı ülkelerde bu derecelendirme 1-5 arası skala ile yapılmakta olsa da yaygın olarak kullanılan derecelendirme İrlanda Doğa Sporları Konseyi tarafından oluşturulan 1-6 skalasıdır. 1-5 skalasında da benzer şekilde 1. seviye kolay (başlangıç), 5. seviye ise zor (extreme) seviyeye karşılık gelmektedir. Bu seviyelerin belirlenmesinde arazi koşulları, irtifa farkı, eğim seviyesi, yürüyüş mesafesi, kullanılacak ekipmanlar vb. birçok kriter ön plana çıkmaktadır (Çetinkaya, 2016).

2.9.1. Zorluk Derecesi 1-Kolay (Easy)

Düşük eğimli ve irtifa farkı maksimum 100 metre olan parkurlardır. Yürüyüşün yapıldığı patikalar belirgin ve geniştir. Toplam yürüyüş mesafesi 2 saati geçmez ve genel olarak doğa yürüyüşüne yeni başlayan bireyler tarafından tercih edilmektedir. Özel bir ekipman ve ekstra kondisyon gerektirmemektedir.

2.9.2. Zorluk Derecesi 2-Orta (Moderate)

Arazi eğiminin nispeten arttığı, irtifa alınan irtifa seviyesinin maksimum 300 metre olduğu parkurlardır. 2-4 saat arası yürüyüş süresi içermektedir. Patikalar engebeli ve kimi zaman dar noktalardan geçebilmektedir. İrtifa değişimleri yürüyüş boyunca sürekli tekrarlanmaktadır. Bu rotalarda yaşlı ve sağlık problemi olan bireylerin mutlaka iyi bir yürüyüşçü veya rehber eşliğinde yürümesi önerilir. Ekipman olarak zorlaşan arazi yapısına uyum sağlayacak yürüyüş ayakkabısı ve isteğe bağlı baton kullanımı tavsiye edilmektedir.

2.9.3. Zorluk Derecesi 3-Zorlu (Challenging-Difficult)

İrtifa farkının 500 metre seviyesine çıktığı, yüksek eğim, sık orman örtüsü, dar patikalar ve çarşaklı (kaya bloklarından koparak parçalanan irili ufaklı kayalardan oluşan yapı) bölgelerden geçen yürüyüş parkurlarıdır. Ortalama 5 saatlik bir yürüyüş süresi barındırmaktadır. Ancak arazi yapısındaki ıslak, kaygan ve çarşaklı yapıların geçişi bu süreyi etkileyebilmektedir. Kondisyonu yüksek ve deneyimli doğa yürüyüşçüleri için önerilmektedir. Bu rotalar özellikle sağlık problemi olanlar, yaşlılar ve çocuklar için uygun değildir. Özel ekipmanlar gerekebilmektedir.

2.9.4. Zorluk Derecesi 4-Zor (Difficult)

İrtifa seviyesinin 700 metreye ulaştığı ve arazi eğiminin oldukça zorlaştığı parkurlardır. Arazi içinde bulunan patikalar oldukça bozuk, yer yer belirsizleşen bir yapıdadır. İnişli çıkışlı kaya zeminlerde yürümek, dere geçişleri yapmak gerekebilir. Ormanlık alanlarda sık bitki örtüsü ve eğimi yüksek yamaçlarda yoğun çarşaklı zemin yapısı olabilmektedir. Yürüyüş süresi parkurun durumuna, hava şartlarına ve yürüyüşün zamanına göre 6-8 saat arası sürebilmektedir. Bu parkurlarda gerekli noktalarda kamp atılabilmektedir. Tecrübeli doğa yürüyüşçüleri tarafından tercih edilmektedir. Yürüyüş ayakkabısı, baton, yağmurluk, yürüyüş çantası, çadır, uyku tulumu vb. özel ekipmanlar gerektirmektedir.

2.9.5. Zorluk Seviyesi 5-Çok Zor (Very Difficult)

Arazi eğiminin oldukça dik olduğu, irtifa farkının 1000 metre seviyesine ulaştığı yürüyüş parkurlarıdır. Keskin kaya oluşumlarının, boşluk hissi yaratacak seviyede uçurum bölgelerinin ve dar patikaların yer aldığı bu parkurlarda zaman zaman patikaların tamamen yok olduğu noktalar da bulunabilmektedir. Sık ve geniş alanlarına yayılan orman örtüsü içinden geçilebilmekte ve bu noktalarda yön bulma konusunda deneyim gerektirmektedir. Yürüyüşçülerin harita ve pusula gibi ekipmanları etkin kullanabilmesi veya bölgeyi iyi bilen tecrübeli rehberler eşliğinde yürüyüş yapmaları önerilmektedir. Yüksek kondisyon ve dayanıklılık gerektiren bu parkurlar yaşlılara, çocuklara ve sağlık problemi olan bireylere kesinlikle önerilmemektedir. Yürüyüşün süresine göre kamp gerekebileceğinden yürüyüşçülerin buna uygun hazırlıklar

yapması gerekmektedir. Bu tür yürüyüş rotalarında beden sağlığı açısından özellikle yürüyüş ayakkabısı ve uygun giyim ekipmanlarının kullanılması önemlidir.

2.9.6. Zorluk Seviyesi 6-Ekstrem (Extreme/ Experts Only)

Yüksek eğimli arazide, sık iniş ve çıkışların yer aldığı, Alınan irtifanın 1500 metreyi geçtiği parkurlardır. Yürüyüş süresi minimum 8 saat ve üzeri olduğu için uzun süreli yürüyüşler bu kategoride değerlendirilmektedir. Yürüyüş parkuru üzerinde belirgin patikaların çok az olması sebebiyle rota ve yön takibi oldukça önemlidir. Zorlu arazi şartları ve uzun süreler içinde yapılan bu yürüyüşlerde kamp kurmak zorunlu hale gelmektedir. Rota üzerinde zaman zaman tırmanış, ipli geçişler gibi faktörler bulunduğundan dolayı teknik ekipman kullanım becerisi gerektirmektedir. Bu tür rotalarda deneyim, kondisyon, bilgi beceri, dikkat ve disiplin önemli unsurlardır.

3. KASTAMONU İLİNİN TARİHİ COĞRAFI VE SOSYO-EKONOMİK DURUMU

3.1. Kastamonu İlinin Tarihi

Kastamonu ilinin bilinen tarihi Hititler ile başlamaktadır. Hititlerden itibaren Frigya ve Lidya krallıklarının hüküm sürdüğü bu coğrafya, M.Ö. 4. yüzyılda Pers İmparatorluğu'nun hakimiyetine girmiştir. Aynı dönemde Büyük İskender tarafından Makedonya topraklarına katılan Kastamonu bölgesi daha sonra Pontus Krallığı tarafından işgal edilmiş, M.Ö. 1. yüzyılda Pontus Krallığı'nın Roma tarafından yok edilmesi ile Roma İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Roma İmparatorluğunun M.Ö. 395 yılında parçalanması ile tüm Anadolu coğrafyası gibi Bizans İmparatorluğu'nun topraklarına katılmıştır (URL-13).

Kastamonu ilinin ilk kez bir Türk devleti idaresine geçmesi ise Danişmentliler döneminde, Ahmet Gazi oğlu Gümüş Tekin tarafından 1105 yılında fethedilmesi ile gerçekleşmiştir. Yaklaşık yüz yıl boyunca Danişmentliler'in toprağı olarak kalan Kastamonu, Bizans İmparatorluğu tarafından geri alınmış ve on beş yıl boyunca Bizans himayesinde kalmıştır. 1213 yılında ise Anadolu Selçuklu Devleti tarafından yeniden fethedilerek Türk toprağı haline gelmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in 1460 yılında Sinop ile Kastamonu topraklarını da fethetmesi ve Candaroğulları beyliğini ortadan kaldırması ile Osmanlı sınırlarına dahil olmuş, günümüze kadar işgale uğramamıştır. Kastamonu, 21-23 Ağustos 1925 yılında 'Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Kıyafet ve Şapka İnkılabını' gerçekleştirdiği şehir olarak tarihte yerini almıştır (URL-13).

Kastamonu şehri ve halkı, Millî Mücadele döneminde önemli görevler üstlenmiş, bu süreçte gerek askeri ve lojistik gerekse siyasi destek ile savaşın seyrini değiştiren çalışmalara öncülük etmiştir. Eli silah tutan her erkeğin cepheye alındığı Kurtuluş Savaşı sürecinde yaşlı erkek ve tüm kadınların Karadeniz üzerinden gelen silah ve cephanenin cepheye ulaştırılması sürecinde gösterdiği insanüstü gayret ile tarihteki yerini almıştır. Bu süreçte tarihe geçen kadınlarımızdan biri de Şehit Şerife Bacı'dır. Yoğun kış şartları altında, İnebolu'dan cephanelerin taşınması sürecinde mermilerin korunması için sırtındaki örtüsü ile bebeğini de koyduğu kağınyı örten ve bunun sonucunda donarak Şehit olan Şerife Bacı, başta Kastamonu şehri olmak üzere tüm

ülkede, Türk Kadın'ının milli mücadeledeki kahramanlığının simgelerinden biri olarak anılmaktadır (Kastamonu İl Kültür Turizm Müdürlüğü). Milli Mücadele döneminde cephanelerin taşındığı güzergâh Şehit Şerife Bacı ve tüm şehitlerin anısına “İstiklal Yolu” olarak adlandırılmıştır (Anadolu Ajansı-AA). İnebolu ilçesinden başlayarak Ankara'ya kadar uzanan 344 km'lik bir güzergâh olan İstiklal Yolu'nun, İnebolu ve Kastamonu şehir merkezi arasında yer alan 95 kilometrelik kısmı Kastamonu Valiliği tarafından doğa yürüyüşü rotası olarak düzenlenmiştir. 2018 yılında Milli Park ilan edilen İstiklal Yolu'nda her yıl haziran ayında Millî Mücadele dönemi şehitleri anısına 4 gün süren yürüyüş etkinliği düzenlenmektedir. İstiklal Yolu Rotası, Kastamonu ilinde uluslararası standartlarda işaretlenmiş ilk ve tek doğa yürüyüşü rotasıdır ve Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenmiş 12 Kültür Rotası arasında yer almaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı).

Kastamonu kadının milli mücadele ve Kurtuluş Savaşına desteği siyasi alanda da sürmüştü ve Kastamonu'da yaklaşık üç bin kahraman Türk kadınının bir araya gelmesi ile 10 Aralık 1919 günü ilk kadın mitingi düzenlenmiştir. Miting 'de işgal edilen vatan toprakları ve bu işgallerde sivil halkın uğradığı işkence ve zulümler protesto edilmiş ve milli mücadeleye olan destek vurgulanmıştır (Eski, 1993). Bu dönemde Kastamonu'da gerçekleşen bir diğer tarihi olay ise ulusal marşımız olan İstiklal Marşı'nın ilk olarak Kastamonu'da okunmasıdır. 1920 yılında Kastamonu'da 20 gün süreyle kalan ve halka milli mücadele konusunda vaazlar veren İstiklal şairimiz Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı'nın TBMM'de kabulünden önce ilk defa Nasrullah Camii'nin kürsüsünde seslendirmiştir. Ayrıca İstiklal Marşı, 12 Mart 1921 tarihinde TBMM'de kabulünden üç hafta önce Kastamonu'nun yerel Gazetesi olan Açığsöz Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Bu gelişme ile Mehmet Akif Ersoy, milli mücadele dönemine tüm unsurlarıyla desteğini gösteren Kastamonu şehrini ve halkını onurlandırmıştır (URL-65, 2020; URL-66, 2017).

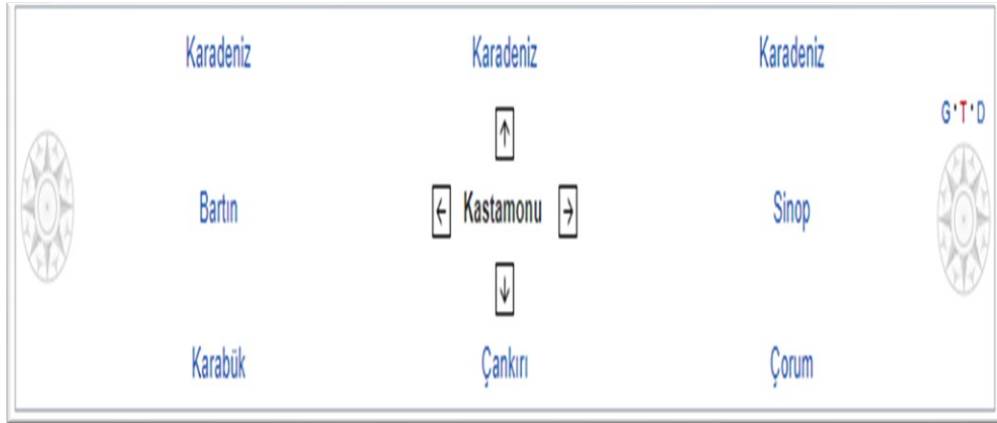
3.2. Kastamonu'nun Coğrafi Özellikleri

Kastamonu, Türkiye'nin kuzey kesiminde yer alan Batı Karadeniz bölgesinde bulunmaktadır. Batısında Bartın ve Karabük doğusunda ise Sinop ve Çorum ili bulunmaktadır. Güney sınırına bakıldığında ise Çankırı ile sınır komşusu konumundadır. Karadeniz sahil hattında 5 ilçesi bulunan Kastamonu ilinin toplam

sahil uzunluğu 170 kilometredir. Batıda Bartın ili sınırından başlayarak Doğu’da Sinop ilinin Ayancık ilçesi sınırında son bulmaktadır. Bu sahil şeridi ile Kastamonu, Karadeniz’e en uzun sahil şeridi bulunan il konumundadır (URL-14).

Toplam yüz ölçümü 13.108 kilometrekare olan Kastamonu Türkiye topraklarının %1,7’sini oluşturmaktadır. Kastamonu il merkezinin denize olan yüksekliği 780 metredir. Deniz seviyesine en yüksek nokta ise Ilgaz Dağları üzerinde bulunan 2565 metre rakımlı Çatal Ilgaz zirvesidir. Ilgaz Dağları, Küre Dağları ve Köroğlu Dağ silsilesi gibi önemli dağları barındıran ilin sahil şeridindeki dağlar ağırlıklı olarak denize paralel olarak yükselmekte, bu yükseltiler sebebiyle Karadeniz ikliminin iç kesimlere yayılması yüksek oranda engellenmektedir (URL-14).

Şekil 4. Kastamonu İli Coğrafi Konumu

(Kaynak: Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

3.2.1. Dağlar

Kastamonu ilinde bulunan dağlara bakıldığında kuzeyinde Küre (İsfendiyar) Dağları, güneyinde ise Ilgaz Dağları yer almaktadır. Ek olarak Köroğlu Dağ Silsilesinin bir uzantısı olan Ballıdağ bölgedeki önemli dağ gruplarındandır. Bölgede bulunan dağların en yüksek rakıma sahip olan Ilgaz Dağları Büyük (2597 m) ve Küçük (2543 m) zirve noktalarıdır. Ilgaz Dağları Batı Karadeniz bölgesinin en yüksek noktası olarak önem teşkil etmektedir. Diğer önemli zirveler ise Küre Dağları’nın en yüksek noktası olan Yaralıgöz Dağı (2050 m), Göynük Dağı (1770 m) Ballıdağ (1776 m), Kurtgirmez Dağı (1450 m) (). URL-13, 2021).

Kastamonu ilinin engebeli arazi yapısı ve bölgede birçok yüksek dağ silsilesinin bulunması sebebiyle, bu dağlarının zirve ve eteklerinde çok sayıda yayla oluşumu mevcuttur. Dere Yaylası (Araç), Soğucaova (Daday), Koru Yaylası (Çatalzeytin), Suğla Yaylası (Azdavay), Kösen Çayırı Yaylası (Tosya), Ayrancı Yaylası (Küre), Mamatlar Yaylası (Bozkurt), Sorkun Yaylası (Pınarbaşı) ön plana çıkan önemli yayla destinasyonlarıdır. Arazi yapısının bu denli çeşitli olması bölgede günübirlik ve kampli doğa yürüyüşleri için birçok alternatif bölge sunmaktadır. Zirve tırmanışları için Ilgaz ve Yaralıgöz Dağı alternatif oluştururken kamp ve günlük doğa yürüyüşleri için başta Küre Dağları olmak üzere hemen hemen Kastamonu'nun her noktasında bir alan bulmak mümkündür (URL-29, 2021).

3.2.2. İklim Yapısı

Kastamonu ilinde iki tip iklim çeşidi görülmektedir. Kuzey şeridine bakan kıyı kesimlerinde Karadeniz iklimi, Güney bölgelerde ise tipik karasal iklim hâkim konumdadır. Bartın ilinden başlayarak Kastamonu sahil kesimi ile iç kesimler arasında paralel olarak Sinop iline kadar uzanan Küre Dağları, Karadeniz ikliminin iç kesimlere ulaşmasını engellemektedir. Sahil şeridinden iç kesimlere ilerlendiğinde Karadeniz iklimi seyrelmekte ve karasal iklim ağırlıklı görülmektedir. İlin güneyinde yer alan Ilgaz Sıradağları ise Karadeniz ikliminin tamamıyla sona erdiği bir sınır çizgisi niteliğindedir. Rakım olarak yer yer 2500 metrelere ulaşan Ilgaz Dağlarının tuttuğu nem sebebiyle Kastamonu iklimi üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Yıllık yağış düzenine bakıldığında özellikle bahar aylarında en yüksek yağış seviyelerine ulaşılmaktadır. Kış aylarında ise ağırlıklı olarak Kar yağışı etkili olmaktadır. Kastamonu merkez ilçenin yıllık sıcaklık ortalamasına bakıldığında yaklaşık 10 derecedir. İki farklı iklim koşulunu barındırması sebebiyle komşu illerine göre ortalama değerleri daha düşüktür (URL-30, 2020).

Tablo 5'te Kastamonu ilinin 1950-2015 yılları arasında ortalama sıcaklık ve yağış miktarları yer almaktadır;

Tablo 5. Kastamonu İli Ortalama Sıcaklık ve Yağış Tablosu

Kastamonu iklimi												
Aylar	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
En yüksek sıcaklık (°C)	17,3	21,1	27,6	31,4	35,1	37,5	42,2	40,2	36,5	32,5	24,7	21,1
Ortalama en yüksek sıcaklık (°C)	3,2	6,0	10,8	16,5	21,1	24,6	27,8	28,0	23,9	17,9	10,9	4,9
Ortalama sıcaklık (°C)	-0,9	0,7	4,3	9,6	14,1	17,5	20,3	20,0	15,6	10,6	5,1	0,9
Ortalama en düşük sıcaklık (°C)	-4,3	-3,5	-0,8	3,5	7,6	10,5	12,4	12,3	8,9	5,2	0,9	-2,3
En düşük sıcaklık (°C)	-23,7	-22,3	-19,7	-8,5	-3,6	0,2	3,8	3,2	-1,5	-7,5	-11,5	-20,4
Ortalama yağış (mm)	31,7	27,7	35,8	53,5	71,4	72,8	32,0	29,6	31,9	36,3	27,9	34,6

(Kaynak: URL-26, 2020)

3.2.3. Doğal ve Yapay Göller

Kastamonu ili yıl içinde aldığı bol yağışların da etkisi ile oldukça bol su kaynaklarına sahiptir. İl genelinde tarım ve kentsel ihtiyaçlarda kullanılmak üzere 8 büyük baraj ve 6 yapay gölet bulunmaktadır ve ek olarak inşaatına başlanan yeni baraj gölleri mevcuttur. Bölgedeki baraj gölleri su ihtiyacının karşılanmasının yanı sıra birçok göçmen kuş türüne de ev sahipliği yapmaktadır. 2015 ve 2016 yıllarında Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi tarafından Beyler baraj gölü ve Karaçomak baraj gölünde yapılan araştırmada toplamda 39 kuş türü tespit edilmiştir. Baraj göllerinin bölgeye olan bir diğer katkısı ise bu göllerde yapılan balık üretimleri ile sağlanmaktadır. İlimizde Germeçtepe ve Karadere Baraj göllerinde alabalık ile somon balığı üretimi yapılmakta, yurt içi ve yurt dışına ihraç edilmektedir (Uğış, Akkuzu ve Evcin, 2016).

3.2.4. Bitki Örtüsü ve Yaban Hayatı

Kastamonu ilinin yüzde %74,6'sı dağlık ve orman örtüsü ile kaplıdır. Ek olarak %21,6 plato ve %3,8 ovalardan oluşmaktadır. Eğimi yüksek dağlık alanların yüksek oranda yer kaplaması sebebiyle tarıma uygun arazi miktarı sınırlı ölçüdedir. Tarım için kullanılan belli başlı alanlar, Daday ve Taşköprü'yü içine alan Gökırmak ile Tosya çeltik alanlarını kapsayan Devrez vadileridir. İlin yüksek kesimlerinde Kayın ve Köknar ağaçları yoğunlukta iken, alçak alanlarda geniş çam ormanlarına ek olarak karaağaç, gürgen, mersin, kavak, dişbudak ve ahlat türleri görülmektedir. Ayrıca özellikle sahil şeridinde yerel halkın önemli geçim kaynaklarından olan kestane ağaçları ile Küre Dağları'nı oluşturan kayaç vadiler üzerinde yer yer sağlamlığıyla bilinen şimşir ağacı da bir diğer önemli türdür (Şen ve Buğday, 2015).

Bitki örtüsünün çeşitliliği orman altı yaban hayatın gelişmesinde de önemi rol üstlenmektedir. Kastamonu ili genelinde yaşayan yabani hayvan türlerine bakıldığında Boz Ayı, Kızıl Geyik, Kurt, Vaşak, Tilki, Karaca, Tavşan ve Yaban Domuzu gibi kara hayvanlarının yanı sıra Kartal, Akbaba, Şahin, Doğan, Atmaca gibi yırtıcı pek çok türün yaşam alanı bulunmaktadır (Öztürk, 2005).

3.2.5. Milli Parklar ve Doğal Alanlar

Barındırdığı doğal ve kültürel zenginlikler ile Türkiye'nin en önemli bölgelerinden biri olan Kastamonu'da, doğal, kültürel ve sosyal açıdan koruma altına alınmış birçok alan bulunmaktadır. Kastamonu geneline bakıldığında öncelikli olarak koruma altına alınmış 3 milli park, 4 Tabiat Parkı ve 4 Tabiat Anıtı'na ek olarak, 4 yaban hayatı geliştirme sahası ve çeşitli niteliklerde korunan orman arazileri bulunmaktadır (Şen ve Buğday, 2015). Koruma altına alınmış olan bu alanların toplam yüz ölçümü 47.853,7 hektardır ve Kastamonu ili toplam yüz ölçümünün %3,65'ini oluşturmaktadır.

Tablo 6. Kastamonu İlinde Çeşitli Statülerde Korunan Alanlar

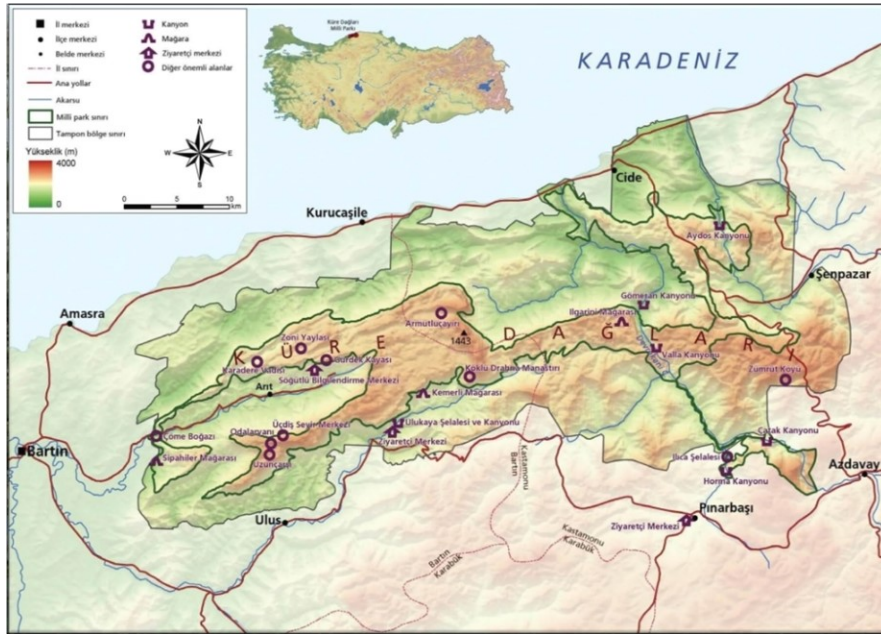
Milli Parklar		
	İlan Edilen Yıl	Yüz Ölçümü
İlgaz Dağları Milli Parkı	1976	1088,61 ha. (Kastamonu sınırlarında kalan kısım 750,9 ha.)
Küre Dağları Milli Parkı	2000	37,753 ha.
İstiklal Yolu Milli Parkı	2018	2,357 daa.
Tabiat Parkları		
Ersizlerdere Tabiat Parkı	2020	217 ha.
Dipsizgöl Tabiat Parkı	2011	5 ha.
Şerife Bacı Tabiat Parkı	2011	10 ha.
Yeşilyuva Tabiat Parkı	2011	5 ha.
Tabiat Anıtları		
Araç Türbe Çamı	1994	0,25 ha.
Şenpazar Oniki Kardeşler (Kayın Ağaçları)	1995	0,25 ha.
Araç Erenler Çamı	1995	0,15 ha.
Bozkurt Beldeğirmeni Köyü Çınarı	1995	0,25 ha.
Doğal ve Arkeolojik Sit Alanları		
Cide, Gideros Koyu Mevkii	-	-
Cide, Balıönü Mağarası	-	-
İnebolu, Geriş Tepesi	-	-
İnebolu, Apaş Tepesi	-	-
İnebolu, Eski Kapalı Cezaevi ve Çevresi	-	-
İnebolu, Pembe Köşk ve Çevresi	-	-
Çatalzeytin, Ginolu Koyu	-	-
Taşköprü, Zımbılı Tepe (Pompeiopolis Antik Kenti ve Çevresi)	-	-
Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları (YHGS)		
Azdavay, Kartdağı YHGS (Geyik)	2005	11216 ha.
İlgaz Dağı YHGS (Geyik)	2005	17036 ha.
Taşköprü, Elek Dağı YHGS (Geyik)	2005	4236 ha.
Tosya, Gavurdağı YHGS (Geyik)	2005	9862 ha.

Kaynak: (Şen, Buğday, 2015; URL-27, 2019)

3.2.5.1.Küre Dağları Milli Parkı

Küre Dağları Milli Parkı (KDMP), Karadeniz'in batısında, Kastamonu ve Bartın il sınırları içerisinde yer alan Küre Dağları (İsfendiyar Dağları) üzerinde yer almaktadır. Milli Park sınırları içinde kalan mutlak bölge toplamda 37,753 hektar ve çevresinde belirlenen tampon bölge ile toplamda 134,366 hektarlık bir alanı kapsamaktadır (URL-1, 2020).

Şekil 5. Küre Dağları Milli Parkı Haritası

(Kaynak: URL-1, 2020)

KDMP, Barındırdığı biyoçeşitlilik değerleri ile Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF) tarafından belirlenen ve 9'u Türkiye'de yer alan öncelikli korunması gereken 100 orman sıcak noktasından biridir. Ayrıca bünyesinde barındırdığı 157 endemik bitki türü ve bu türler arasında 59'u nesli tükenme tehlikesi altında olan flora yapısı ile yine WWF tarafından belirlenen, korunması gerekli 200 ekolojik bölge listesinde yer almaktadır. KDMP 2012 yılında Türkiye'nin ilk Pan Parkı olarak ilan edilmiştir ancak 1997 yılında WWF tarafından kurulan ve 2014 yılında iflasını açıklayan PAN Parks kuruluşunun dağılması ile bu statüsünü yitirmiştir (URL-1, 2020).

Fotoğraf 1: Küre Dağları Milli Parkı sınırları içerisinde yer alan Azdavay Çatak Kanyonu

Zengin biyoçeşitliliğine ek olarak 40 memeli ve 129 kuş türüne ev sahipliği yapan milli park, doğal güzellikleri ile de ön plana çıkmaktadır. Başta dünyanın ikinci büyük kanyonu olarak bilinen Valla Kanyonu olmak üzere Horma Kanyonu, Çatak Kanyonu, Ersizlerdere Kanyonu gibi önemli kanyon oluşumları ile Ilıca Şelalesi, Ilgarini Mağarası ve Dağlı Kuylucu gibi birçok doğal zenginliğe sahiptir (URL-1, 2020). Milli park ve çevresinde doğa yürüyüşü, kanyon sporları, kaya tırmanışı ve mağaracılık gibi birçok doğa sporuna elverişli alan yer almakta ve her yıl doğa ve macera sever turistler tarafından sıkça ziyaret edilmektedir.

3.2.5.2. Ilgaz Dağları Milli Parkı

Bölgenin bir diğer önemli milli parkı ise Ilgaz Dağları Milli Parkı'dır. Kastamonu ve Çankırı il sınırında bulunan Ilgaz Dağları üzerinde yer alan milli park toplamda 1868.9 hektar alana sahiptir. Bu alanın 1118 hektarlık kısmı Çankırı il sınırlarında yer alırken, 750.9 hektarlık kısmı Kastamonu il sınırları içerisinde yer almaktadır. 1976 yılında milli park olarak ilan edilen alanın %41'lik kısmı "mutlak koruma alanı", %58'lik kısmı "sınırlı kullanım alanı" ve %1'lik kısmı "kontrollü kullanım alanı" olarak belirlenmiştir (URL-40, 2020).

Tipik Karadeniz ikliminin hâkim olduğu milli park bölgesinde ağırlıklı olarak iğne yapraklı ormanlar bulunmaktadır. Bölgede yoğunluklu olarak yer alan ağaç türleri Göknar, Sarıçam, Karaçam ve Ardıç'tır. Bu türlere ek olarak orman dışı açık alanlarda bodur çalılık ekosistemi mevcuttur. Milli Park'ın orman yapısının geneline

bakıldığında ise %97 orman alanı, %3 ise bodur çalılık şeklinde yayılım göstermektedir. (Şen, Buğday, 2015). Orman altı bitki örtülerine bakıldığında ise 4'ü sadece Ilgaz Dağları'na, 33'ü ise Türkiye'ye özgü olan toplamda 234 bitki türü yer almaktadır (URL-40, 2020). Ilgaz Dağı Milli Parkı, zengin bitki örtüsünün yanında yaban hayatı olarak da oldukça zengindir. Başta Boz Ayı, Kurt, Kızıl Geyik, Karaca, Yaban Domuzu, Yaban Tavşanı gibi türlere ek olarak Kartal, Şahin, Siyah Leylek ve diğer birçok küçük küçük kuş türüne de ev sahipliği yapmaktadır (URL-41, 2015).

Coğrafi yapısı ve zengin biyoçeşitliliği ile Ilgaz Dağları başta kış turizmi olmak üzere birçok doğa turizmi türü için elverişli koşullara sahiptir. Milli park ve çevresinde kış sporlarına ek olarak dağcılık, doğa yürüyüşü, kampçılık, karavan gezileri, doğa fotoğrafçılığı ve yaban hayatı gözlemciliği gibi rekreasyonel aktiviteler de yapılabilmektedir (URL-40, 2020).

3.2.5.3. İstiklal Yolu Milli Parkı

İstiklal Yolu Milli Parkı, doğal güzelliklerinin yanı sıra taşıdığı tarihi ve kültürel değerleri ile 2018 yılında Kastamonu'nun 3. Türkiye'nin ise 44. Milli parkı olarak tescillenmiştir. Kastamonu, Çankırı ve Ankara güzergahında toplam 340 kilometre uzanan tarihi İstiklal Yolu'nun İnebolu ilçesi ve Kastamonu il merkezi arasında kalan 95 kilometrelik kısmı 2012 yılında Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından sit alanı olarak tescillenmiş, daha sonra Çankırı ili Ilgaz ilçesinden başlayarak Çankırı merkez ilçeye kadar uzanan 52 kilometrelik bölüm 2013 yılında sit alanı olarak tescil edilmiştir (Taşlıgil, 2020). 2018 yılında ise toplam 236 hektar ve 147 kilometrelik güzergâh İstiklal Yolu Tarihi Milli Parkı olarak ilan edilmiştir (URL-42, 2018). Milli Park'ın İnebolu ve Kastamonu merkez ilçe arasında kalan 95 kilometrelik kısmı Kastamonu valiliği tarafından 2008 yılında başlatılan çalışma ile trekking parkuru olarak düzenlenmiştir. Bağlantı yolları ile toplamda 105 kilometreyi bulan İstiklal yolu parkuru uzunluk bakımından Likya yolu ve St. Paul yolundan sonra Türkiye'nin en uzun üçüncü trekking parkuru olma özelliğini taşımaktadır (URL-43, 2010).

Şekil 6. İstiklal Yolu Güzergahı

(Kaynak: Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

3.2.5.4. Ersizlerdere Tabiat Parkı

Ersizlerdere Tabiat Parkı, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından 2020 yılında Türkiye'nin 252. Tabiat Parkı olarak ilan edilmiş ve koruma altına alınmıştır. Toplamda 217 hektarlık bir alanı kapsayan park alanı İstiklal Yolu Rotası üzerinde yer alan Ersizlerdere Köyü'nde yer almaktadır (URL-50, 2021). Aynı bölgede yer alan Ersizlerdere Kanyonu'nu kapsayan park alanının doğal güzelliklerinin yanı sıra bitki örtüsü ve yabani hayat varlığı ile de Küre Dağları'nın en ilgi çekici noktaları arasındadır (İbret ve Cansız, 2016).

Fotoğraf 2: Ersizlerdere Kanyonu ve Tabiat Parkı

Park alanı ve çevresinde orman türü olarak Köknar, Kayın, Meşe, Çam, Gürgen, Kavak ve Söğüt ağaçlarından oluşan karma orman yapısı mevcuttur. Ayrıca orman altı bitki türleri olarak orman gülü, sarmaşık, böğürtlen ve eğrelti otu gibi bitkiler yaygın olarak görülmektedir (URL-50, 2021). Ersizlerdere Tabiat Parkı ve çevresinde yapılabilecek doğa aktiviteleri ise; doğa yürüyüşü, kaya tırmanışı, kanyon sporları, kampçılık, karavan, doğa fotoğrafçılığı ve yabani hayat gözlemciliği gibi aktivitelerdir (İbret ve Cansız, 2016).

Fotoğraf 3: Ersizlerdere Kanyonu ve Tabiat Parkı

Tabiat parkı içerisinde yer alan Ersizlerdere Kanyonu, doğusunda Karadonu köyü ile batısındaki Ersizlerdere Köyü arasında yaklaşık 2 kilometre uzunluğundadır. Kanyonu oluşturan iki kaya bloğuna bakıldığında kuzeyinde 1197 rakımlı “İpsinne Kayası” ve güneyinde ise 1100 rakımlı “Kadınini Kayası” bulunmaktadır (İbret, 2007).

Araştırma sahası içerisinde tarihi İstiklal Yolu olarakta bilinen D-765 Karayolu'nun Ersizlerdere Kanyonu'nun kenarından geçerek İnebolu'ya doğru devam etmesi ulaşımı kolay bir hale getirmiştir. Böylece Ersizlerdere Kanyonu'nu tur operatörleri tarafından yüzeysel görüş noktasından günü birlik tur düzenleme noktasına alınmıştır. Bu durum Ersizlerdere'yi görmeye gelenlerin sayısını her geçen artırmış, İstiklal Yolu üzerindeki Ersizlerderesi mevki önemli bir uğrak yeri haline gelmiştir. Günümüzde ülkemizin ekoturizmin yeni cenneti olarak tanıtılan yerleri arasında olan Ersizlerdere Kanyonu'na dağcılar, doğaseverler, macera severler ve özellikle de fotoğrafçılar yoğun ilgi göstermektedirler (İbret ve Cansız, 2016).

Ersizlerdere Tabiat Parkı'nın ilan edilmesi ve sonraki süreçte bölgede yapılması planlanan ekoturizm projeleri ile Tabiat Parkı ve çevresinin tanıtımının yapılması ve yapılacak yatırımlar ile kırsal kalkınmaya katkı vermesi beklenmektedir.

3.2.5.5. Dipsizgöl Tabiat Parkı

Kastamonu ilinin, Tosya ilçesinde yer alan Dipsiz Göl ve Çevresindeki 5 hektarlık alan 2011 yılında koruma altına alınarak Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir. Park alanı Kastamonu il merkezine 95 kilometre, Tosya ilçe merkezine ise 25 kilometre uzaklıktadır (DKMP). Park alanı ve çevresinde hâkim orman türü ağırlıklı olarak Karaçam'dan oluşmaktadır. Buna ek olarak seyrekte olsa Gürgen ve Meşe ağaçları da orman yapısı içinde yerini almıştır. Tabiat parkı ve çevresinde yer alan orman sahası birçok yabani hayvana da ev sahipliği yapmaktadır. Karaca, Domuz, Tavşan, Kurt, Gelincik, Sansar ve Tilki gibi memelilerin yanı sıra Çulluk, Ağaçkakan, Baykuş, Bıldırcın, Doğan ve Karga gibi kuş türlerinin de yaşam alanıdır (Şen ve Buğday, 2015). Tabiat Parkı içerisindeki en önemli kaynak değer, parka da ismini veren Dipsiz Göl'dür.

Fotoğraf 4: Dipsizgöl Tabiat Parkı
(Kaynak: DKMP)

Park alanı ve çevresi genel olarak yöre halkı ve ziyaretçiler tarafından mesire alanı şeklinde kullanılmaktadır. Tercihe göre göl ve çevresinde doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, kamp ve benzeri aktiviteler de yapılabilir. Konaklamalı gelen ziyaretçiler için de 20 kişi kapasiteli konaklama tesisi ile 6 adet çift kişilik bungalov ev yer almaktadır (URL-56, 2021).

3.2.5.6. Şerife Bacı Tabiat Parkı

Kastamonu merkez ilçeye bağlı Kadı Dağı Mevkiinde yer alan Tabiat Parkı Kastamonu-Çankırı yolu üzerinde ve şehir merkezine 12 kilometre mesafededir. Tarihi İstiklal Yolu güzergahında yer alan Park, ismini de Kastamonu'nun Kurtuluş Savaşı şehitlerinden ve şehrin tarihinde önemli bir yere sahip olan Şerife Bacı'dan almaktadır. Park alanı ve çevresi bitki örtüsü olarak Sarıçam ve Karaçam ormanlarından oluşmaktadır (DKMP). Toplamda 10 hektarlık bir alan içinde kurulu olan park içerisinde başta yiyecek ve içecek işletmeleri olmak üzere ziyaretçilerin bireysel olarak vakit geçirebileceği kamelyalar, çocuk oyun alanları, voleybol ve basketbol sahaları, paintball sahası, mini hayvanat bahçesi gibi rekreasyon alanları bulunmaktadır (Buğday ve Şen, 2015). Bu alanlarda kısa mesafeli doğa yürüyüşleri, kamp, karavan, bisiklet turları gibi aktiviteler de yapılabilir (URL-57, 2020).

3.2.5.7. Yeşilyuva Tabiat Parkı

Kastamonu'nun Abana ilçesinde yer alan park alanı, toplamda 5 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Yeşilyuva Tabiat Parkı, Kastamonu şehir merkezine 97 kilometre, Abana ilçe merkezine ise 3 kilometre mesafededir (Buğday ve Şen, 2015). Park ve çevresinde orman örtüsü olarak ağırlıklı olarak kayın, kestane, gürgen ve meşe türleri ile Sarıçam ve Kızılçam türleri yer almaktadır. Bu ormanlık alanlarda Karaca, Yaban Domuzu, Tilki, Tavşan, Sansar, Kurt, Gelincik ve Sincap gibi memeli türler ile başta Kestane Kargası olmak üzere, Çulluk, Bildircin, Sakarmeke, Doğan, Baykuş, Ağaçekan gibi kuş türleri ve kaplumbağa, yılan ve kertenkele gibi sürüngenler yer almaktadır (DKMP).

Fotoğraf 5: Yeşilyuva Tabiat Parkı
(Kaynak: DKMP)

Tabiat parkının bir diğer önemli özelliği ise deniz kenarında yer almasıdır. Geniş ormanlık alanlar, Karadeniz'in manzarası ile birleşerek ziyaretçilerine seyir zevki yüksek bir rekreasyon alanı sunmaktadır. Park içerisinde yer alan yerel işletme tarafından günübirlik ziyaretçiler ve kamp ve karavan konaklaması için elektrik, sıcak su, internet, mutfak alanı, WC, Duş gibi hizmetler yer almaktadır (URL-58, 2020). Tabiat parkı ve çevresinde gezilecek alanlara bakıldığında Abana ilçesi ve sahili, Hacı Veli Kanyonu, Seyir Tepesi, Hacı Veli Koyu, Abana Müzesi gibi turistik alanlar yer almaktadır (URL-59, 2021).

Korunan alanlar başta şehirler ve ülkelerin sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin korunması ve kaynakları sürdürülebilir bir şekilde kullanılması açısından oldukça önemlidir. Plansız otlatma, düzensiz sulama, çevre kirliliği, yasa dışı avcılık ve kontrolsüz turizm hareketleri gibi nedenler doğal, kültürel ve tarihi kaynaklar üzerinde olumsuz baskı oluşturmaktadır. Bu nedenle korunan alanların sayısının artırılması ve var olan alanların genişletilmesi gibi çalışmalar sürdürülebilir kaynak kullanımı için oldukça önemlidir (Küçük ve Ertürk, 2012). Kastamonu ilinde var olan kaynaklar da yasa dışı definecilik, yasa dışı avcılık, düzensiz yapılaşma ve çevre kirliliği gibi faktörler sebebiyle baskı altında kalmaktadır (Şen ve Buğday, 2015). Bu sebeple hem var olan kaynakların korunması hem de doğal, kültürel ve tarihi kaynaklar bakımından potansiyel barındıran bölgelerin de koruma altına alınması için Kastamonu genelinde milli park, tabiat parkı ve tabiat anıtı gibi projelerin geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir.

3.3. Kastamonu İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

3.3.1. Nüfus

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 4 Şubat 2020 tarihinde paylaşılan verilere göre Kastamonu ili nüfusu 379.405'tir. Toplam nüfusun %67'si şehir merkezlerinde yaşamaktadır. Toplam yüz ölçümü 12.478 olan Kastamonu ilinde kilometrekareye 29 kişi düştüğü görülmektedir. 2019 yılı sonunda aktarılan bu verilere bakıldığında toplam nüfusun bir önceki yıla göre %1,04 azaldığı aktarılmaktadır. İlçeler düzeyinde incelendiğinde nüfusu en çok artan %2,43 ile merkez ilçedir. Nüfusu en çok azalan ilçe ise-%9,58 ile Şenpazar ilçesi olmuştur. Aynı verilere bakıldığında merkez ilçe ile toplam 20 ilçe, 20 belediye ve bu belediyelere bağlı 173 mahalle ile 1054 adet köy olduğu aktarılmıştır (URL-31, 2020).

3.3.2. Tarım

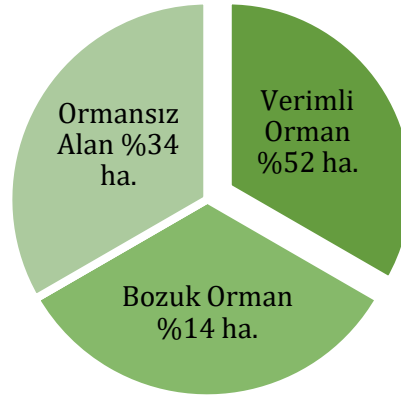
Kastamonu ilinin yüz ölçümünün büyük kısmını dağların oluşturması, kışların soğuk ve yağışlı geçmesi, verimli tarım arazilerinin kısıtlı seviyede olması ve sulama imkanlarının zayıflığı gibi unsurlar tarımsal üretimi olumsuz yönde etkilemektedir. Bölgenin kırsal alanlarında özellikle büyükbaş hayvancılık yoğun olarak yapılmaktadır. Kastamonu'da yaygın olarak yetiştirilen tarım ürünlerine bakıldığında, Taşköprü ilçesinde Sarımsak üretimi ile Daday, Devrekani, İhsangazi, Seydiler, Ağlı ilçelerinde Siyez Buğdayı ve Şeker Pancarı gibi ürünler göze çarpmaktadır. Ayrıca hayvan yemi olarak kullanılan "silaj" yapımı için bölgesel olarak mısır yetiştiriciliği mevcuttur. Kastamonu ilinin sahil şeridinde bulunan ilçeler ise bölgede bulunan kestane ormanlarından toplanan ürünlerin yerel ve ulusal ölçekte pazarlamasını yaparak ekonomik değer üretmektedirler. Yine aynı bölgelerde ekonomik değeri yüksek olan "kestane balı" üretimi de oldukça yaygın bir tarımsal ürün çeşididir (URL-4, 2021).

3.3.3. Sanayi

Kastamonu ilinin yüz ölçümünün %66'sı ormanlarla kaplıdır. Yüz ölçümüne göre orman arazilerinin dağılımına bakıldığında ise orman varlığının %52'si verimli orman sahası, %14'ü bozuk orman sahası ve %34'ü ormansız arazi sahalarından oluşmaktadır

(URL-44, 2018). Toplamda 693 bin hektar verimli orman arazisine sahip olan Kastamonu, bu alanda Türkiye genelinde birinci sıradadır. 180 bin hektarlık da bozuk orman sahasına sahip olan Kastamonu, toplam orman varlığı bakımından ise Türkiye genelinde Antalya'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır (URL-44, 2018).

Şekil 7. Kastamonu Orman Alanlarının Genel Alan İçindeki Payları

Kaynak: T.C Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü

Orman endüstrisi başta olmak üzere birçok yeraltı maden kaynağına sahip olan Kastamonu ilinde, 1 adet büyük ölçekli, 3 adet ise küçük ölçekli Organize Sanayi Bölgesi mevcuttur. OGM 2014 yılı verilerine göre, Kastamonu ilinde endüstriyel odun üretimi; tomruk 477.233 m³, lif-yonga odunu 462.599 m³, kağıtlık odun 186.813 m³, maden direği 21.553 m³, sanayi odunu 2.524 m³, tel direği 810 m³, sırık 362 m³ olmak üzere toplam 1.151.894 m³ olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, Kastamonu ili Türkiye tomruk üretimi içinde %9,5, Kâğıtlık odun üretiminde %9,5, Lif-Yonga odunu üretiminde %7 oranında paya sahiptir (Bayram, Üçüncü, 2016). Orman endüstrisine ek olarak giyim, gıda, yapı malzemeleri ve cam fabrikası gibi çeşitli kuruluşlar yer almaktadır. Kastamonu'da bulunan Şeker Fabrikası özellikle Şeker Pancarı üretimi konusunda kırsal kesimi destekleyen oldukça önemli bir sanayi kuruluşu konumundadır. Küre, Hanönü, Devrekani, Ağlı ve Cide ilçelerinde yer alan maden şirketleri de bölgesel istihdam konusunda oldukça önemli paya sahip kuruluşlardır. Yer altı maden kaynakları bakımından zengin olan Kastamonu bölgesinde demir dışı madenler olan bakır, civa, kuvarsit, kromit, feldspat, boksit ve mermer oldukça yaygın olarak bulunmaktadır. Bunlara ek olarak bölgede bulunma potansiyeli yüksek olan

demir, manganez, taşkömürü, linyit ve grafit gibi ekstra maden kaynaklarının varlığı da tahmin edilmektedir (URL-32, 2021).

3.3.4. Eğitim

Kastamonu ili geneline bakıldığında birçok ilk ve orta öğretim düzeyinde okul bulunduğu görülmektedir. İl merkezi ve tüm ilçelerde Milli Eğitim Müdürlükleri mevcuttur. İl genelinde Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı okul sayısı 351'dir. Bunların 91 tanesi şehir merkezinde yer alırken diğer okullar ise ilçelerde bulunmaktadır (URL-45, 2019).

Türkiye'nin ilk resmi ve Anadolu'ya açılan lisesi olan Abdurrahman Paşa Lisesi Kastamonu şehir merkezinde bulunmaktadır. Kurulmuş olduğu 1885 yılından bu yana eğitimlerine devam eden lise, Birinci Dünya Savaşı yıllarında gençlerin birçoğunun cepheye gidişi ile 1916 ve 1917 yıllarında mezun verememiştir (URL-46, 2019).

Kastamonu ilinin bir diğer önemli eğitim kurumu ise Kastamonu Üniversitesi'dir. Bünyesinde on üç fakülte, iki enstitü, üç yüksek okul ve on bir meslek yüksek okulu barındıran Kastamonu Üniversitesi, şehrin en önemli eğitim kurumu konumundadır. Resmi olarak 2006 yılında kurulan Üniversite bu yıla kadar Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nin farklı illerde bulunan kampüslerinden bir kısmını oluşturmaktaydı. Kastamonu Üniversitesi resmî web adresinden alınan istatistiki verilere göre kurumun 2021 yılı aktif öğrenci sayısı 28,536'dır. Aynı yılda Kastamonu Üniversitesinde hizmet veren akademisyen sayısına bakıldığında ise toplamda 815 akademik personelin bulunduğu görülmektedir (Kastamonu Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı).

3.3.5. Ulaşım

Kastamonu iline havayolu, karayolu ve denizyolu olmak üzere 3 çeşit ulaşım türü mevcuttur. Kara yolu ile ulaşımında İstanbul'a 500 kilometre, başken Ankara'ya ise 240 kilometre mesafededir. Havayolu ile ulaşım imkanları da mevcut olan Kastamonu'ya Türk Hava Yolları ve Pegasus firması tarafından İstanbul-Kastamonu arası haftada 3 gün çift yönlü seferler düzenlenmektedir. Covid-19 salgını sürecinde sefer sayıları haftada tek güne düşürülmüş olsa da salgın sürecinin bitmesi ile sefer sayılarının tekrar artırılması beklenilmektedir. Kastamonu ilinden diğer şehirlere ise sadece İstanbul

aktarmalı uçuşlar mevcuttur. Kastamonu Havaalanının şehir merkezine uzaklığı 10 kilometredir. Havalimanı işletmeciliği tarafından sefer saatlerinde ücretsiz servis imkânı mevcuttur. Deniz yolu taşımacılığında ise yolcu hizmeti verilmemekte, İnebolu, Cide, Çatalzeytin ve Abana ilçelerinde ticari gemilerin yük alıp boşaltabileceği küçük çaplı limanlar mevcuttur (URL-48, 2021).

3.3.6. Turizm Çeşitliliği

Kastamonu ili; tarihi, kültürel ve doğal güzellikleri ile oldukça zengin bir coğrafyada yer almaktadır. Başta doğa turizmi olmak üzere, kış turizmi, ekoturizm, inanç turizmi, kültür turizmi, macera turizmi, gastronomi turizmi gibi birçok farklı alanda önemli değerlere sahiptir. İl sınırları içinde yer alan Küre Dağları Milli Parkı, Ilgaz Dağları Milli Parkı, Ersizlerdere Tabiat Parkı ve İstiklal Yolu Milli Parkı gibi doğa ve macera turistlerinin yoğun olarak ziyaret ettiği noktalar bulunmaktadır. Bu noktalarda doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, atlı safari, ATV safari, mağara gezileri ve kanyon geçişleri gibi birçok farklı doğa sporu yapılabilmektedir. Ayrıca Çankırı ili ile sınır noktasında bulunan ve Batı Karadeniz'in en yüksek noktası olan Ilgaz Dağları kayak merkezinde kayak, snowboard gibi kış sporları için tesisler bulunmaktadır (Akkuş ve Akkuş, 2019).

Hititler, Lidyalılar, Frigler, Romalılar, Bizans İmparatorluğu ve son olarak Türk devletlerinin himayesine giren ve bilinen tarihi M.Ö 2-3 binli yıllara dayanan Kastamonu ilinde, geçmiş medeniyetlerin izlerini taşıyan kültürel değerler oldukça fazla bulunmaktadır. Bu değerler arasında en önemlileri Taşköprü ilçesinde bulunan Pompeipolis Antik Kenti, Araç İlçesinde bulunan ve yapılış tarihi olarak 10-12 bin yıl öncesine işaret eden Kâhin Tepe, Kastamonu Evkaya Mezarları, Kastamonu Kalesi, Saat Kulesi, Nasrullah Külliyesi, Kasaba Köyü Mahmutbey Camii (Çivisiz Camii), Kurşunlu Han, Kerempe Feneri gibi tarihi yapılardır. Tüm bu tarihi değerlerin yanında özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalan tarihi konak binaları da Kastamonu turizmi için oldukça önemli bir konumdadır. Günümüzde birçok konak binası çeşitli kurum ve yatırımcılar tarafından restore edilerek konaklama ve yeme-içme ile kültürel tanıtımların yapıldığı alanlar olarak hizmet vermektedir (URL-49, 2021).

Türklerin Anadolu üzerinde ilk yerleştiği topraklardan olan Kastamonu’da, Malazgirt savaşı sonrasında Türkleşmenin yanı sıra İslami bir yayılım da başlamıştır. Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehirde birçok İslami eser ve yapı oluşturulmuştur. Bu oluşumların etkisi ile bölgede birçok Alim ve din adamı yetişmiştir. Günümüzde ‘*Evliyalar Diyarı*’ olarak da nitelendirilen Kastamonu ili tüm bu yönleri ile önemli bir inanç turizmi potansiyeli taşımaktadır. Şehirde bulunan türbe, cami ve külliyeer yıl boyunca birçok turist tarafından ziyaret edilmektedir. Özellikle Nasrullah Külliyesi ve Şeyh Şaban-ı Veli Türbesi, Mahmutbey Camii (Çivisiz Camii) bu anlamda ön plana çıkan eserlerdir (URL-49, 2021). Bu örnekler arasında Mahmutbey Camii tarihi dokusu ve mimarisi ile 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesinde yer almıştır. Caminin yapımı aşamasında herhangi bir metal ya da ahşap çivi kullanılmadan dışı moloz taş ve çatısı ile diğer ahşap bölümleri tamamıyla bindirme tekniği ile yapılmış sayılı eserler arasındadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

Sahip olduğu yöresel gıda zenginliği ile önemli bir yemek kültürüne sahip olan Kastamonu şehri, son yıllarda gerçekleştirdiği atılımlar ile Gastronomi turizmi alanında oldukça ilerleme kaydetmiş durumdadır. Özellikle şehrin kırsal kesimlerinde üretilen yöresel ürünlerin bu alanda önemli bir payı bulunmaktadır. Bölgenin tarihi konak yapıları açısından zengin olması, bu yapıların konaklamanın yanı sıra yiyecek-içecek işletmeleri olarak hizmete açılmaları şehrin gastronomi turizm potansiyeline oldukça olumlu katkı sağlamaktadır. Banduma, Tirit, Pastırma, Tosya Pirinci, Siyez Buğdayı, Taşköprü Sarımsağı ve Kastamonu Çekme Helvası şehrin önemli gastronomik değerleri arasındadır (Akkuş ve Yordam, 2020).

3.3.7. Coğrafi İşaretli Ürünler

Coğrafi İşaret; Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir. Coğrafi işaretler, menşe adı ya da mahreç işareti olarak tescil edilir. Gıda, tarım, maden, el sanatları, sanayi ürünleri coğrafi işaret tesciline konu olabilir (Türk Patent Enstitüsü). Kastamonu ili doğal, kültürel ve tarihi değerleri ile birçok coğrafi işaretli ürüne sahiptir. Türk Patent Enstitüsü verilerine göre, Kastamonu ilinde kayıtlı 20 adet coğrafi işaretli ürün bulunmaktadır.

Bu ürünler; Azdavay Yöresel Giysileri, Cide Ceviz Helvası, Daday Etli Ekmeği, Devrekani Cırık Tatlısı, Devrekani Hindi Banduması, Evrenye Bıçağı, Kastamonu Pastırması, Kastamonu Simidi, Kastamonu Siyez Bulguru, Kastamonu Siyez Buğdayı, Kastamonu Taş Baskı Dokuması, Kastamonu Tiridi / Kastamonu Simit Tiridi, Kastamonu Çekme Helvası, Kastamonu Örne Fanilas, Pınarbaşı Kara Çorba, Taşköprü Kuyu Kebabı, Taşköprü Sarımsağı, Tosya Bıçkısı, Tosya Kıstısı ve Tosya Pirinci'dir.

Coğrafi işaretli ürünler yetiştikleri bölgelerin isimleri ile pazarlanması, şehirlerin marka imajı ve tanıtımı açısından oldukça etkili bir unsurdur. Mercan ve Üzülmaz (2014)'e göre “coğrafi işaretli ürünlerinin doğru ve etkili bir şekilde tanıtım ve pazarlama çalışmalarının yapılmasıyla bölgesel turizm gelişiminde birer araç görevi üstlenebileceği yönündedir”. Coğrafi işaret konusundaki bir başka çalışmada, Duman, Tanrısever ve Pamukçu (2019)'ya göre “Kendine has bir kökene sahip olan yemekler, özellikle Coğrafi İşaret almış ürünler, bölgenin imajını arttırarak, markalaşmaya ve bölgedeki turizm olayının güçlenmesini, gelişmesini sağlamaktadır”. Bu bilgilerden de yola çıkarak coğrafi işaretli ürünlerin var oldukları coğrafyalarda başta turizm sektörü, yiyecek-içecek sektörü ve çarpan etkileri ile diğer alt sektörler açısından sosyal-ekonomik önemine vurgu yapılmaktadır.

3.4. Kastamonu İli Doğa Turizmi Potansiyeli

Kastamonu ili yüz ölçümü bakımından oldukça geniş bir coğrafyaya sahiptir. Sahip olduğu zengin orman yapısı ve birçok doğal güzelliği ile doğa turizmi açısından yüksek potansiyele sahip bir bölgedir. Başta Küre Dağları Milli Parkı, Ilgaz Dağları Milli Parkı, Ersizlerdere Tabiat Parkı ve Dipsizgöl Tabiat Parkı gibi önemli dağlık alanlar ve bu dağlar üzerinde yer alan kanyon, şelale, mağara, yayla, göller gibi turistik noktalar turizm açısından birçok fırsatı bir arada sunmaktadır. Kastamonu ilinde aktif olarak yapılan yayla turizmi, dağ turizmi, macera turizmi, kış turizmi, av turizmi, yaban hayatı gözlemciliği, atlı turizm gibi önemli doğa turizmi türleri bulunmaktadır (Kastamonu Doğa Turizmi Master Planı, 2013).

Kastamonu ilinde doğa turizmi üzerine yapılmış çalışmalara bakıldığında, verilen bilgileri destekler niteliktedir. Bu kapsamda Büyükyılmaz ve Oğan (2020)'a göre “Hem kültürel turizm kaynakları hem de doğal turizm kaynakları ile Kastamonu ilinin

önemli bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. Özellikle Kastamonu ilinin sahip olduğu doğal turizm kaynaklarından kanyonların bu turizm kaynakları içerisinde önemli bir yeri olduğu ifade edilebilmektedir''. Kastamonu ilinde yer alan mağaralar ile ilgili bir çalışma da ise;

Kastamonu, başta il arazisinin litolojik özellikleri olmak üzere, tektonik ve iklimatik özelliklerinin uygun olması sebebiyle çok sayıda mağaraya sahip bulunmaktadır. Pınarbaşı ilçesindeki Ilgarini ve Mantar mağaraları, Devrekani İlçesi'ndeki Sarpunalınca ve Sisli-Gizemli mağaraları, Şenpazar ilçesindeki Kuyluç Mağarası ve çalışmaya konu olan Cide ilçesi Kılıçlı Mağarası ildeki mağaraların başlıcalarıdır. Söz konusu mağaralar, önemli turizm potansiyeline sahip olup, değerlendirilmeyi beklemektedirler (Aylar, Zeybek ve Dinçer, 2019).

Zengin, Koç ve Ulama (2019, 2(2): 251-274)'ya göre ise "... Küre Dağları Milli Parkı 2012 yılında Korunan Alanlar Ağı (PAN- Protected Area Network) organizasyonu tarafından Avrupa'da seçkin milli parklara verilen Pan Parks sertifikasını almıştır. Bu nedenle sadece Küre Dağları Milli Parkı bile doğa turizmi değeri yüksek bir yer olarak ifade edilebilir.

Ilgaz Dağları Milli Parkı dört mevsim turizm hareketleri ile önemli bir doğa turizmi merkezidir. Kış aylarında kayak, snowboard gibi kış sporlarına uygun tesisler bulunmaktadır. Bahar ve yaz aylarında ise daha çok doğa yürüyüşleri, ATV safari, Dağ bisikleti, Kampçılık gibi rekreasyonel aktiviteler ön plana çıkmaktadır (Erduran, 2006, 37(2): 225-233; Öztürk ve Aydoğdu, 2012). Küre Dağları Milli Parkı ise Kanyon, Şelale ve Mağara oluşumları ile macera turizmi açısından bölgenin önemli bir değeri konumundadır. Milli Park sınırları içinde yer alan Valla Kanyonu, Horma Kanyonu, Çatak Kanyonu, Ersizlerdere Kanyonu gibi büyük kanyon oluşumları ile Ilgarini Mağarası, Mantar Mağarası, Ejder Çukuru ve Dağlı Kuylucu gibi ilgi çeken mağara yapıları bulunmaktadır. Özellikle Horma Kanyonu ve Valla kanyonu, yaz aylarında yüzlerce kanyon sporcusunun uğrak noktası haline gelmiştir. Bölgenin bir diğer doğal güzelliği olan Ilıca şelalesi de doğa turizmi açısından önemli bir destinasyondur (Zengin vd. 2019, 2(2): 251-274; Aylar vd. 2019).

Kastamonu ili tüm bu değerleri ile doğa turizmi açısından gelecek vadeden bir bölge olarak öne çıkmaktadır. Bölgede hizmet veren resmî kurumlar, kalkınma ajansı ve 'Ormancılık ve Tabiat Turizmi' alanında ihtisaslaşma verilen Kastamonu Üniversitesi öncülüğünde Kastamonu ilinin doğa turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi ve var olan hizmetlerin geliştirilmesi açısından önemli iş birlikleri yapılmaktadır.

4. MATERİYAL VE YÖNTEM

4.1. Araştırma Problemi

Dünya’da ve Türkiye’de alternatif turizm türlerine olan talep her geçen gün artarken, doğa temelli turizm türleri en fazla ön plana çıkan turizm çeşidi olarak göze çarpmaktadır. Günlük şehir yaşantısının olumsuz psikolojik etkilerini doğada vakit geçirerek azaltmak isteyen bireyler, kalabalık sahil destinasyonlarından vazgeçerek kırsal alanlara yönelmektedirler. Özellikle 2019 yılında başlayan ve 2020 yılında da dünya üzerinde etkisini devam ettiren Covid-19 salgını sonrasında bireylerin seyahat ve turizm alışkanlıklarında yaşanacak değişimler ile doğa temelli turizm çeşitlerinin daha fazla ön plana çıkması beklenmektedir (Kıvılcım, 2020). Kırsal alanlarda gerçekleştirilen aktivitelerin en popüler olanlarından birisi de hiking ve trekking olarak bilinen doğa yürüyüşleridir. Bireylerin doğada vakit geçirmenin yanı sıra aynı zamanda adrenalin ve macera gibi duyularına da hitap eden bu aktiviteler son yıllarda Dünya’da ve Türkiye’de hızla popülerleşmektedir. Kastamonu ili coğrafi yapısı ve bitki örtüsü ile bu tür aktiviteler için oldukça uygun şartlara sahiptir. Ancak bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetler, alt yapı ve yazılı kaynaklar eksiktir. Bu araştırmanın temel problemini yazılı ve dijital kaynaklardaki eksiklikler oluşturmaktadır.

4.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; Kastamonu ilinde bulunan mevcut ve potansiyel doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi, GPS kayıtları ile haritalandırılması, fotoğraflandırılması ve dokümanlar halinde rota veri tabanının oluşturulmasıdır. Kastamonu ilinde doğa yürüyüşü rotaları incelendiğinde sistematik olarak ulaşılabilir bir veri tabanının bulunmaması sebebiyle çalışma sonucunda bölgeyi ziyaret eden doğa yürüyüşçüleri için bir rehber niteliğinde yazılı ve görsel kaynak oluşturması, aynı zamanda turizm paydaşlarının pratikte kullanabileceği rotaların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

4.3. Araştırmanın Önemi

Alternatif turizm çeşitlerine olan talep gün geçtikçe artarken, içerisinde bulunduğumuz süreçte doğa temelli turizm çeşitleri de daha fazla ilgi çekmeye başlamıştır. Kastamonu ili coğrafi yapısı ve barındırdığı doğal kaynakları ile alternatif turizm türleri açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Alternatif turizm çeşitlerinden biri olan ekoturizm kapsamında doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi ve turizme kazandırılması, Kastamonu ilinde turizm çeşitliğinin artırılması ve kırsal alanlarda alternatif turizm hareketlerinin sosyo-ekonomik faydalarının yaygınlaştırılması açısından önem arz etmektedir. Yürüyüşçülerin yürüyüş lokasyonlarını seçerken en çok önem verdikleri unsurlardan biri ise yazılı kaynağa erişimdir. Hazırlanan bu araştırmanın çıktısı literatüre yazılı kaynak oluşturacak, pratikte ise yürüyüşçüler için yol gösterici bir çalışma olacaktır.

4.4. Çalışma Alanı

Kastamonu ili Batı Karadeniz bölgesinde 41° 21' kuzey enlemi ile 33° 46' doğu boylamları arasında yer alır. Deniz seviyesinden yüksekliği 775 metredir. Yüz ölçümü 13.108 km²'dir. Kastamonu ili çoğunlukla engebeli arazilerden oluşmaktadır, ilin kuzeyinde Batı Karadeniz Dağları bulunmaktadır. Karadeniz sahiline paralel olarak İsfendiyar (Küre) Dağları uzanmaktadır. Münferit olarak Yaralığöz Dağı (1985 m), Göynük Dağı (1770 m), Dikmen Dağı (1471 m), Kurtgirmez Dağı (1450 m), Güruh Dağı (1493m.), Ballıdağ (1400 m), Isırganlı Dağı, Harami Dağı ve Elek Dağı önemli yükseltileri teşkil etmektedir. İlin güneyinde ise Ilgaz Dağı uzanmaktadır. Kuzeyde Gökırmak ve Araç Çayı, güneyde ise Devrez Çayı vadileri ile sınırlanmıştır. En yüksek noktası Çatalılgaz tepesi (Büyükhacet) 2565 metredir (URL-71, 2021).

Araştırma kapsamında tespit edilen çalışma alanları ise; Ilgaz Dağları, Yaralığöz Dağı (Devrekani), Ballıdağ (Daday), İstiklal Yolu Milli Parkı, Ersizlerdere 252. Tabiat Parkı (Küre), Gülpü Dağı (Araç), Kanlıabat Tepesi (Devrekani), Kuru Yaylası (Çatalzeytin), Mağaralar Bölgesi (Ilgarini, Ejder ve Mantar Mağarası, Pınarbaşı), Göktepe (Daday), Loç Vadisi (Cide), Kasaba Köyü (Merkez), Taşlık Tepesi (Taşlık Köyü /Merkez) bölgeleridir. Bu alanların tespit edilmesi sürecinde alt yapının yeterliliği, doğa yürüyüşü rotaları oluşturulabilecek alanların potansiyeli, bilinirliği, tercih edilebilirliği, doğal ve kültürel çekicilik unsurlarının varlığı, güvenlik, ulaşım

imkanları gibi kriterler çerçevesinde çalışma alanı bu on dört bölge ile sınırlandırılmıştır (URL-29, 2021).

4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Kastamonu ili 13.108,1 kilometrekare yüz ölçümü ile Türkiye'nin en geniş yüz ölçümüne sahip illerindendir. Ayrıca coğrafi olarak bakıldığında engebeli bir arazi yapısına sahip oluşu birçok bölgesine ulaşımı zorlaştırmaktadır. Ayrıca Covid-19 salgını sebebiyle gerçekleşen kısıtlamalar ve salgın sebebiyle ortaya çıkan seyahat riski de araştırma kapsamında saha çalışmalarını ve veri toplanmasını engellemektedir. Tüm bu nedenler göz önüne alındığında zaman yetersizliği ve ulaşım problemleri sebebiyle araştırmaya konu olan yürüyüş rotalarının tamamından veri elde edilmesi mümkün olmamaktadır. Bu kapsamda saha çalışmaları esnasında araştırmaya konu olabilecek 22 adet rota tespit edilmiş ancak bu rotaların 16'sından veri toplanabilmiştir. Veri elde edilen rotaların tamamı bulgular kısmında ayrı ayrı işlenmiştir.

4.6. Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında doğa turizmi, doğa yürüyüşü kavramları ve araştırmaya konu alanda geçmiş çalışmaların incelenmesi, Kastamonu İlinde yer alan mevcut doğa yürüyüşü rotalarına ait verilerin tespiti amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Bu model kapsamında öncelikle araştırma konusuna istinaden ilgili literatür taranmış ve benzer çalışmalar incelenmiştir. Literatür taramasının ardından Kastamonu ilinde kamu ve özel kurumlarca hazırlanmış doğa yürüyüşü rotalarına ait dijital, yazılı ve görsel dokümanlar incelenmiş ve elde edilen bilgiler kapsamında çalışma alanları oluşturulmuştur. Tarama modeli ile elde edilen veriler saha çalışmaları ile desteklenmiştir. Saha çalışmaları kapsamında öncelikle ulaşılan dijital, yazılı ve görsel kaynaklardaki bilgilerin doğruluğu gözlemlenmiş, ek olarak yeni veriler toplanarak mevcut verilere eklenmiş ve dokümanlar halinde tez çalışması içerisinde işlenmiştir.

Kastamonu ilinde doğa yürüyüşü faaliyetlerine katılan bireyler ve bu bireylerin mevcut doğa yürüyüşü rotaları hakkında fikirlerini öğrenmek amacıyla görüşme formu hazırlanmış ve birebir görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Covid-19 süreci nedeniyle görüşmelerin bir kısmı yüz yüze gerçekleşmiş, bir kısmı ise online ortamda

gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu kapsamında Kastamonu ilinde doğa yürüyüşü faaliyetlerine katılan bireylerin demografik özellikleri, mevcut rotalar hakkında olumlu ve olumsuz düşünceleri, doğa yürüyüşü rotalarından beklentileri ve mevcut rotaların SWOT (GZFT) analizi kapsamında değerlendirmelerine başvurulmuş, elde edilen veriler metin analizi tekniği kullanılarak bulgular kısmında işlenmiştir.

4.7. Verilerin Toplanması

Gerçekleştirilmiş olan bu çalışma; Kastamonu ili doğa turizmi sportif faaliyetler kapsamında değerlendirilebilecek doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırma nitel analize dayalı olup, birincil ve ikincil verilerden faydalanılmıştır. Araştırmada yer alan ikincil verilere internet, kamu ve özel kurumlarca hazırlanan görsel ve yazılı dokümanlar (harita, broşür vb.) ile, birincil verilere ise; dağcılık kulübü yöneticisi, dağ mihmandarı ve doğa rehberleri ile yapılandırılmış görüşme formu yöntemiyle yapılan görüşmeler ve saha çalışmaları ile ulaşılmıştır. Araştırma Kastamonu ilinde doğa yürüyüşü yapılacak rotaların, aktivitelerin gerçekleştiği parkurlarda kaydedilen GPS kayıtları, gözleme dayalı veriler ve çekilen fotoğraflar ile görsel olarak desteklenmiştir. Araştırma süreci temel olarak üç aşamada gerçekleşmiştir. Öncelikle konu ile ilgili literatür taraması gerçekleştirilmiş, hali hazırda var olan çalışmalar incelenmiş, içerik analizleri yapılmıştır. İkinci olarak Kastamonu ilinde resmî kurumlarca kayıt altına alınmış rotalar ile kayıt altında olmayan ancak bölgedeki doğa sporcuları tarafından aktif olarak kullanılan rotalar tespit edilmiştir. Aktif kullanılan ve kayıt altına alınmamış rotaların tespiti aşamasında veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Toplamda 19 sorudan oluşan görüşme formunda 5 adet demografik, 13 adet araştırma problemine yönelik ve 1 adet SWOT (GZFT) analizine yönelik soru yer almaktadır. Görüşme sorularının oluşturulmasında katılımcıların Kastamonu ili ve dışında yer alan yürüyüş rotalarında elde ettikleri deneyimler ve bu rotalar arasındaki benzerlik ve farklılıkların araştırılması temelinde ilerlenmiştir. Ayrıca literatür inceleme sürecinde benzer çalışmaların ağırlıklı olarak işlediği konular analiz edilmiş ve soru oluşturma aşamasında kullanılmıştır. Görüşme formundan elde edilen veriler Kastamonu ilinde yer alan rotalara ait bir SWOT (GZFT) analizi tablosu oluşturmak için kullanılmıştır. Bu noktadan yola çıkarak görüşme formunun hazırlanış sürecinde literatürde yer alan ve benzer teknikler ile hazırlanmış 3 adet

çalışmadan faydalanılmıştır. Bu çalışmalardan ilki; Kiper ve Arslan (2007) tarafından hazırlanan ‘*Anadolu’da Doğa Turizmi Kapsamında Doğa Yürüyüşü Güzergâhlarının Belirlemesinde Örnek Bir Çalışma*’, ikincisi; Açıksöz, Topay ve Aydın (2006) tarafından hazırlanan ‘*Bartın-Arıt Beldesi Trekking Potansiyelinin Belirlenmesi*’ ve üçüncü çalışma ise Karpuz (2017) tarafından hazırlanan ‘*Macera Turizm Faaliyetlerine Katılan Turistlerin Memnuniyetinin Tekrar Ziyaret Etme Niyeti ile İlişkisi: Fethiye Örneği*’ çalışmalarıdır. Görüşme formunun tamamlanmasının ardından üç akademisyen tarafından görünüş geçerliliği alınmıştır. Görüşme formu kapsamında örneklem belirleme sürecinde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre; Kastamonu İlinde faaliyet gösteren Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları İhtisas Kulübü Derneği (KADASK) bünyesinde yönetim ve eğitici kademesinde yer alan ve mevcut rotalarda yürüyüş liderliği yapmış, bölgeye ve rotalara hâkim bireyler tercih edilmiştir. Bu kapsamda görüşme tarihinde yönetim kurulu dahil 70 aktif üyesi bulunan KADASK kulübü içerisinde örneklem kriterlerine uygun 16 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü aşama olarak ise tespit edilen rotalar hakkında veri toplama süreci yürütülmüştür. Bu aşamada yazılı kaynakların yanı sıra görüşme formu, GPS kaydı ve saha çalışması ile gözleme dayalı veri toplama tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilen yazılı belge haline getirilerek tez çalışması içerisinde işlenmiştir.

4.8. Verilerin Analizi

Araştırmada veri elde etmek için birçok farklı kaynaktan faydalanılmıştır. Öncelikle bölgede faaliyet gösteren kamu ve özel kurumların bu alanda yaptığı çalışmalar, dijital ve yazılı kaynaklar incelenmiş, fiziki olarak var olan doğa yürüyüşü rotalarının bilgileri toplanmıştır. Bu bilgilere ek olarak bölgenin potansiyel doğa yürüyüşü destinasyonlarında yapılan çalışmalar ile GPS verileri, alan görselleri ve rotaların fiziki şartları kayıt altına alınmıştır. Elde edilen bu verileri desteklemek amacıyla bölgede faaliyet gösteren dağcılık kulüpleri ve sporcuları ile derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak hem Kastamonu hem de yurtiçi ve yurtdışında yürüyüş yaptıkları rotalar hakkında güçlü-zayıf yönleri ile fırsatları-tehditleri açısından değerlendirmelerine başvurulmuştur. Bu bağlamda görüşme (yüz yüze ve online) ve Covid-19 tedbirleri kapsamında form doldurma yöntemleri tercih edilmiştir. Yüz yüze

ve online görüşmelerde soru-cevap şeklinde ilerlenmiş ve alınan cevaplar form üzerine ayrıntılı şekilde not edilmiştir. Ayrıca her bir görüşme için ortalama 30 dakika süre ayrılmıştır. Form doldurma sisteminde ise görüşme formu katılımcıya e-posta yoluyla iletilmiş ve cevaplandırılmış olarak geri dönüşü sağlanmıştır. Görüşmelerin tamamı 01.11.2020 ile 31.12.2020 tarihleri arasında gönüllülük esasına dayalı olarak tamamlanmıştır.

Elde edilen tüm veriler doküman analizi tekniği ile analiz edilmiş, analiz süreci ise gözden geçirme, okuma ve yorumlama olarak üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda her bir katılımcıya bir kod verilmiş (K1, K16 arası) ve analiz sürecinde bu GPS verilerinin ve haritaların oluşturulmasında Google Earth online harita programı ve wikiloc GPS kayıt programı ile belirlenen rotalar üzerinde kayıt işlemi yapılmış, rotanın uzunluğu, zorluk derecesi, rakım bilgisi vb. veriler toplanmış ve kayıt altına alınmıştır. Toplanan veriler belirlenen rotalara ait diğer bilgiler (rota üzerinde yer alan doğal ve kültürel zenginlikler, var ise bölgeye ait anı, hikâye, efsane vb. kayıtlar, rota görselleri) ile desteklenerek bulgular kısmında işlenmiştir.

4.9. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Dünya’da ve Türkiye’de ön plana çıkan doğa yürüyüşü parkurları oluşturmaktadır. Türkiye geneline bakıldığında resmî kurumlarca oluşturulmuş bir rota veri tabanına rastlanmamıştır. Buna ek olarak Kültür Rotaları Derneği tarafından listelenmiş olan Türkiye genelinde 23 adet yürüyüş rotası bulunmaktadır. Bu rotalardan iki tanesi Kastamonu il sınırları içinde yer alan Küre Dağları ve İstiklal Yolu rotalarıdır. Dünya geneline bakıldığında ise çeşitli seyahat dergileri ve bloglarda belli başlı popüler rota isimleri ön plana çıksa da rota sayısı hakkında kesin bir veri elde edilememiştir. Araştırmada örneklem olarak ise Kastamonu’DA hâlihazırda doğa yürüyüşü faaliyetlerinde aktif olarak kullanılan ve potansiyel rotalar ele alınmıştır. Bu rotaların seçiminde kişisel deneyim, bölgede aktif faaliyet gösteren dağcılık kulüpleri ile kamu ve özel kurumlardan elde edilen veriler kullanılmıştır. Bu verilerden yola çıkarak rotaların doğa yürüyüşlerine uygunluğu, kamp olanakları, seyir noktalarının varlığı, doğal ve kültürel çekicilik unsurlarının varlığı ve ulaşım kolaylığı gibi kriterler göz önünde bulundurulmuştur.

5. BULGULAR

5.1. Kastamonu İlinde Doğa Yürüyüşü Faaliyetleri

Kastamonu ilinde doğa yürüyüşü faaliyetleri özellikle bahar ve yaz aylarında oldukça sık olarak yapılmaktadır. Başta Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları Kulübü olmak üzere birçok dağcılık kulübü, turizm firmaları ve fotoğraf kulüpleri yıl boyunca şehri ziyaret ederek dağcılık ve doğa yürüyüşü aktivitelerini gerçekleştirmektedir. Şehir dışından gelen dağcılık kulüplerinin en çok tercih ettiği bölge ise Ilgaz Dağları büyük ve küçük hacet zirveleridir (URL-80, 2020). Ayrıca bölgede tarihi ve kültürel değeri ile ön plana çıkan İstiklal Yolu Milli Parkı bulunmaktadır. İnebolu ilçesinden başlayarak Ankara'ya kadar devam eden rotanın İnebolu-Kastamonu Merkez güzergâhında, her yıl 9 Haziran tarihinde Kastamonu Valiliği tarafından düzenlenen ve 3 gece 4 gün süren yürüyüş etkinliği düzenlenmektedir.

Yüz ölçümünün büyük çoğunluğu orman ve orman altı bitki örtüsü ile kaplı olarak Kastamonu ili özellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında doğa fotoğrafçılarının yoğun ilgisini çekmektedir. Kastamonu ilinde kırsal alanlarda hizmet veren turizm işletmeleri de talep olması halinde konaklayan misafirlerine doğa rehberleri eşliğinde sık sık doğa yürüyüşleri yaptırmaktadır. Şehrin doğa yürüyüşleri konusunda en etkili kuruluşu ise Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları Kulübü (KADASK)'dır. Güncel rakamlar ile 120 aktif üyesi bulunan ve yıl boyunca aktif olarak doğa yürüyüşleri ve çeşitli dağcılık aktiviteleri düzenleyen kulüp, aynı zamanda doğa yürüyüşçüleri için çeşitli eğitimler düzenleyerek bireylerin doğa yürüyüşleri ve diğer birçok doğa sporu açısından kendilerini geliştirmesine de olanak sağlamaktadır.

5.2. Kastamonu İlinde Tespit Edilen Yürüyüş Rotaları

Gerçekleştirilmiş olan bu araştırma kapsamında Kastamonu ilinde bulunan toplam 16 adet doğa yürüyüşü rotası belirlenmiştir. Belirlenen rotalar üzerinde yapılan araştırma kapsamında bu rotaların GPS verileri, bulundukları bölgenin doğal ve kültürel değerleri, bitki varlığı ve hayvan varlığı bilgileri, kamp ve seyir noktalarına ait bilgiler ile ulaşım ve lojistik imkânlarla ait veriler toplanmıştır. Belirlenen bu on altı rotanın beş tanesi yerel ve ulusal bilinirliği olan ve periyodik olarak doğa yürüyüşü ve dağcılık aktiviteleri yapılan rotalardır. Bu Rotalar; İstiklal Yolu Rotası, Ilgaz Dağları Büyük ve

Küçük Hacet Rotaları, Yaralıgöz Dağı Zirve Rotası ve Pınarbaşı Mağaralar Bölgesi (Mantar Mağarası, Ejder Çukuru, Ilgarini Mağarası) rotalarıdır. Bu rotalara ek olarak belirlenen diğer on iki doğa yürüyüşü rotası ise tez çalışması kapsamında önceden belirlenen bölgelerde yapılan saha çalışması ve bu çalışmalar kapsamında gerçekleştirilen gözlemler ile oluşturulmuştur. Belirlenen rotalar Kastamonu ilinde faaliyet gösteren ve kurulduğu tarih olan 2016 yılından bu yana üyesi olduğum KADASK ile paylaşılmış ve kulübün doğa yürüyüşü rotaları listesine eklenmiştir. Bu rotalarda kulüp üyeleri ile ortak olarak belli aralıklar ile doğa yürüyüşü faaliyetleri düzenlenmiş, elde edilen deneyimler ve gözlemler tespit edilen rotalar kısmında işlenmiştir.

Saha çalışmalarında elde edilen verilere ek olarak, bölgede doğa yürüyüşlerine katılan bireyler ile derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak Kastamonu ilindeki doğa yürüyüşü rotaları hakkındaki düşünceleri ve deneyimlerine dair bilgiler elde edilmiştir. Toplamda 16 kişi ile gerçekleştirilen görüşmelerde katılımcılar düzenli olarak doğa yürüyüşü etkinliklerine katılan KADASK kulübü üyeleri arasından seçilmiştir. Görüşme kapsamında katılımcıların demografik verilerine ek olarak dağcılık ve doğa yürüyüşlerine dair bir eğitimlerinin olup olmadığı, yurtiçi ve yurt dışındaki rotalarda doğa yürüyüşü deneyimleri ve bu deneyimlerinin Kastamonu'da yer alan doğa yürüyüşü rotaları ve ile karşılaştırılması gibi sorular yöneltilmiştir. Ayrıca Kastamonu'da belirlenen doğa yürüyüşü rotalarının SWOT (GZFT) analizi (Güçlü-Zayıf yönler ve Tehditler-Fırsatlar) bakımından değerlendirilmesi istenmiş ve elde edilen veriler ile bir SWOT (GZFT) analizi tablosu oluşturulmuştur. Görüşme formu ile genel planda Kastamonu ilinde doğa yürüyüşü etkinliklerine katılan bireylerin profili, bölgede yer alan doğa yürüyüşü rotaları hakkında deneyim ve düşüncelerinin araştırılması ve mevcut dağ yürüyüşü rotalarının geliştirilmesi aşamasında fikir oluşturması amaçlanmıştır.

Tablo 7. Demografik Veriler Tablosu

Soru: Yaşınız? Eğitim durumunuz? Mesleğiniz? Yaşadığınız şehir?				
Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Yaşadığınız Şehir
K1	56	Üniversite	Arkeolog	Kastamonu
K2	52	Üniversite	Öğretmen	Kastamonu
K3	49	Üniversite	Harita Mühendisi	Kastamonu
K4	43	Lise	Teknisyen	Kastamonu
K5	38	Üniversite	İtfaiyeci	Kastamonu
K6	35	Üniversite	Doktor	Kastamonu
K7	35	Üniversite	Hemşire	Kastamonu
K8	30	Lise	Memur	Kastamonu
K9	27	Üniversite	Garson	Kastamonu
K10	26	Üniversite	Memur	Kastamonu
K11	37	Üniversite	Memur	Kastamonu
K12	41	Üniversite	Aile Hekimi	Kastamonu
K13	39	Üniversite	Memur	Kastamonu
K14	36	Lisansüstü	Akademisyen	Kastamonu
K15	44	Üniversite	Grafik Tasarım Uzmanı	Kastamonu
K16	45	Lise	Memur	Kastamonu

Tablo 7’de görüşme formu kapsamında katılımcıların demografik verileri incelendiğinde 16 katılımcının yaş ortalaması 36’dır. Form üzerinde belirtilen verilere bakıldığında en genç katılımcı 26 yaşında, en yüksek yaşa sahip katılımcı ise 56 yaşında olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler ile doğa yürüyüşü etkinliklerinin yaş sınırı olmadan farklı yaş kategorilerinden bireylere hitap ettiği görülmektedir. Eğitim durumu incelendiğinde toplam 16 katılımcı arasından 3 katılımcı lise ,12 katılımcı üniversite ve 1 katılımcı lisansüstü öğrenim seviyesine sahip olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Gelir Durumu Tablosu

Soru: Gelir durumunuz?	
Gelir durumu	Katılımcı
1500 ₺ ve altı	
1501-3000 ₺	
3001-4500 ₺	K3, K4, K7, K8, K9, K11, K13
4501-6000 ₺	K2, K10, K15, K16
6000 ₺ ve üzeri	K1, K5, K6, K12, K14

Tablo 8’de katılımcıların gelir durumu incelendiğinde 7 katılımcı 3001-4500 ₺, 4 katılımcı 4501-6000 ₺ ve 5 katılımcı 6000 ₺ ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak Kastamonu ilinde doğa yürüyüşlerine katılan bireylerin ağırlıklı olarak orta ve üst gelir gruplarında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Faaliyetlerine Yönelik Deneyim Süreleri

Soru: Doğa yürüyüşü faaliyetleri ile ne kadar süredir ilgileniyorsunuz?	
Süre	Katılımcı
0-2 Yıl	K7,
3-4 Yıl	K2, K5, K8, K9, K10, K11, K13,
5-6 Yıl	K6, K16
7 yıl ve üzeri	K1, K3, K4, K12, K14, K15

Tablo 9’da katılımcıların doğa yürüyüşleri ile ilgilenme süresi incelendiğinde, ağırlıklı olarak 3-4 yıl (7 katılımcı) ve 7 yıl ve üzeri (6 katılımcı) doğa yürüyüşleri ile ilgilendikleri görülmektedir. Ek olarak 1 katılımcı 0-2 yıl, 2 katılımcı ise 5-6 yıl arası doğa yürüyüşleri ile ilgilendiklerini belirtmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkarak Kastamonu ilinde bireysel veya gruplar halinde düzenlenen doğa yürüyüşü ve dağcılık etkinliklerine katılan bir kitlenin bulunduğu görülmektedir. Kastamonu ilinde faaliyetlerini sürdüren KADASK kulübünün 2016 yılında kurulmuş olması, o döneme kadar bireysel olarak doğa yürüyüşlerini sürdüren bireylerin bir araya gelmesine katkı sağlamıştır. Tablo 4’te verilen cevaplardan da anlaşıldığı gibi katılımcıların çoğunluğu doğa yürüyüşlerine KADASK bünyesinde devam ettiğini belirtmiştir.

Tablo 10. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Faaliyetlerine Yönelme Nedenleri

Soru: Doğa yürüyüşü faaliyetleri ile ilk tanışmanız ne zaman ve hangi koşullarda oldu? Sizi doğa yürüyüşü veya dağcılık faaliyetlerine iten etkenler nelerdir? Kısaca açıklayınız.	
KATILIMCILAR	DEĞERLENDİRME
K1	Spor amaçlı doğa yürüyüşü yapıyorum.
K2	Doğa yürüyüşleri ile KADASK etkinliklerinde tanıştım. Aynı zamanda doğa fotoğrafçılığı yapıyorum. İlgi alanlarım arasında bulunuyor.
K3	Harita mühendisiyim ve mesleğim gereği periyodik olarak doğal alanlarda bulunuyorum. Yürüyüşler ile bu şekilde tanıştım. Sonrasında faaliyetlerimi bireysel ve KADASK ile gruplar halinde devam ettirdim.
K4	Lise öğrenimim esnasında, doğaya olan ilgi ve sevgim sayesinde yürüyüş ve kampli etkinliklere başladım.
K5	KADASK ile başladım, sebebi ise insanların az bulunduğu doğal alanlarda izole olarak vakit geçirmek, spor yapmak.
K6	Dört yıl önce kişisel ilgim ile başladım doğa yürüyüşlerine, sonrasında bu alana ilgisi olan başka arkadaşlar ile tanıştım. En son KADASK ile tanıştım ve faaliyetlerime devam ediyorum.
K7	Hobi olarak KADASK ile başladım.
K8	İlk başta hobi olarak arkadaş çevresi ile başladığım spor amaçlı yürüyüşlerime daha sonra KADASK ile tanıştım ve devam etmekteyim.
K9	Üniversite dönemimde KADASK ile başladım. Doğaya ve doğa sporlarına ilgimden dolayı.
K10	Doğa yürüyüşlerine 2018 yılında KADASK ile başladım. Tanımadığım bir şehirde görev yapmaya başlamıştım. 8:30-5:30 mesaisi dışında bir hobi bulamazsam şehre uyum sağlayamayacağımı düşünüyordum. Doğa sporları ile tanışmam bu şekilde oldu. Zamanla bu faaliyetler hobiden ziyade bir yaşam tarzına dönüştü. Şehre adapte için çıktığım bu süreç zamanla kendini arama, sınırlarını ölçme ve zorlamaya evirildi. Sanırım beni iten bir nedenden ziyade beni çeken bir doğa, yüksek dağlar var. Bir de doğaya ve kendime karşı duyduğum merak ve öğrenme arzusu var.
K11	Bireysel olarak üç yıl önce başladım. Sosyal aktivite arayışım esnasında izlediğim bir belgesel yapımının da etkisiyle doğa yürüyüşlerine yöneldim ve o günden itibaren kademeli olarak bu sporun içinde ilerlemeye devam ediyorum.
K12	Doğa yürüyüşüne UMKE etkinlikleri ile tanıştım. Sonrasında Kastamonu Dağcılık ve Doğa Sporları İhtisas Kulübünü kurduk ve devam ediyoruz.
K13	Hobi olarak boş zamanlarımda yapıyorum. Memur olduktan sonra boş zamanım arttı ve bunu değerlendirmek istedim.
K14	Üniversite öğrencisi olduğum yıl üniversiteye bağlı Dağcılık kulübünde başladım 2003 yılında.
K15	Doğrudan doğa yürüyüşü amaçlı değil de ben daha çok fotoğraf için yürümeye başladım.
K16	Doğada vakit geçirmeyi seviyorum. Genelde kampli etkinliklere katılırım. Zaman zaman da doğada yürüyüşe çıkıyorum.

Tablo 10’da katılımcıların doğa yürüyüşlerine ne zaman başladıkları ve kendilerini bu aktivitelere yönelten etkenlerin sorulduğu soruya alınan cevaplar incelendiğinde, çoğunluğun doğa yürüyüşleri ile hobi ve spor kapsamında ilgilendiği görülmektedir.

Ek olarak 1 katılımcı mesleği gereği sürekli arazi çalışmalarında bulunduğunu ve bu etkenin kendisini doğa yürüyüşlerine yönelttiğini belirtmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun başlangıçta bireysel olarak başladığı doğa yürüyüşü aktivitelerine KADASK öncülüğünde devam ettiği görülmektedir.

Tablo 11. Katılımcıların Profesyonel Olarak İlgilendikleri Dağcılık Faaliyetleri

Soru: Aşağıda yer alan seçenekler arasında profesyonel olarak ilgilendiğiniz bir dağcılık türü var mıdır?	
SEÇENEKLER	DEĞERLENDİRME
Hiking	K1, K2, K3, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13
Trekking	K1, K2, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13
Ekspedisyon	K4, K6, K9, K10, K11, K12, K14
Bouldering	K10, K14
Kaya Tırmanışı	K2, K5, K10, K12, K14
Uzun Duvar Tırmanışı	K4, K14
Yapay Duvar Tırmanışı	K14
Kanyon Geçişi	K8, K9, K12, K15
Diğer	-

Tablo 11’de katılımcıların profesyonel olarak ilgilendiği bir dağcılık sporu olup olmadığı sorusuna cevap aranmış ve 12 katılımcı ‘Hiking’, 11 katılımcı ‘Trekking’, 7 katılımcı ‘ekspedisyon’, 2 katılımcı ‘bouldering’, 5 katılımcı ‘kaya tırmanışı’, 2 katılımcı ‘uzun duvar tırmanışı’, 1 katılımcı ‘yapay duvar tırmanışı’ ve 4 katılımcı ‘kanyon geçişi’ seçeneklerini işaretlemiştir. Katılımcıların geneline bakıldığında en çok tercih edilen dağcılık sporu olarak hiking, trekking ve ekspedisyon seçenekleri tercih edilmiştir. Kastamonu ilinin coğrafi özellikleri ve yeryüzü şekilleri diğer dağcılık türlerinin de aktif olarak yapılmasına olanak sağlayan bir yapıdadır. Özellikle KADASK öncülüğünde açılan yeni kaya tırmanış rotaları ile Kastamonu ilinin doğa sporları potansiyeli artarak ilerlemektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Eğitimlerine Katılım Durumu

SEÇENEKLER	DEĞERLENDİRME
Evet, katıldım.	K1, K2, K3, K4, K5, K9, K10, K14
Hayır, katılmadım.	K6, K7, K8, K11, K12, K13, K15, K16

Tablo 12’de katılımcıların ilgilendikleri dağcılık türünde yetkili kurumlarca düzenlenen bir eğitime katılma durumu sorulmuş ve 8 katılımcı ‘Evet, katıldım’ seçeneğini, 8 katılımcı ise ‘Hayır, katılmadım’ seçeneğini işaretlemiştir. İki seçeneği de tercih eden katılımcı sayıları eşit durumdadır.

Tablo 13. Doğa yürüyüşü ve dağcılık faaliyetleri kapsamında alınan eğitimler

KATILIMCILAR	DEĞERLENDİRME
K1	KADASK ile Dağcılık, kampçılık, ilk yardım eğitimleri aldım.
K2	KADASK Modül eğitimleri (dağcılık, Kampçılık, İlk yardım)
K3	KADASK tarafından düzenlenen dağcılığa giriş (modül 1) eğitimine katıldım.
K4	KADASK bünyesinde Kaya Tırmanış eğitimi aldım.
K5	KADASK tarafından düzenlenen dağcılık ve kampçılık eğitimlerine katıldım.
K6	Eğitim almadım.
K7	Eğitim almadım.
K8	Eğitim almadım.
K9	KADASK tarafından düzenlenen 1. ve 2. modül eğitimlerine katıldım. Eğitim içeriği; Dağcılık, Kampçılık, İlk Yardım
K10	Kastamonu' da faaliyet gösteren Kadask ile kampçılık, dağcılık, dağcılıkta ilkyardım, yürüyüş teknikleri, ipler ve düğümler gibi eğitimlere gerek öğrenci gerekse eğitimci olarak katıldım.
K11	Eğitim almadım.
K12	Eğitim almadım.
K13	Eğitim almadım.
K14	Dağcılık federasyonu eğitim kamplarında yaz kamplarının 4'üne katıldım.
K15	Eğitim almadım.
K16	Eğitim almadım.

Tablo 13'te doğa sporları alanında eğitim alan katılımcıların, aldıkları eğitimi kısaca açıklamaları istenmiştir. Elde eden veriler incelendiğinde eğitim aldığını belirten toplam 8 katılımcı belirlenmiştir ve aralarında 1 katılımcının TDF seviyesinde eğitim aldığı, diğer 7 katılımcının ise KADASK bünyesinde düzenlenen temel dağcılık, kampçılık ve ilk yardım eğitimlerini aldıkları görülmektedir. Katılımcılardan elde edilen cevaplar incelendiğinde Kastamonu ilinde dağcılık alanında KADASK tarafından belli başlı eğitimlerin verildiği, doğa yürüyüşçülerinin bu eğitimler ile kendilerinin geliştirme imkânı bulabildikleri görülmektedir.

Tablo 14. Yurt dışında yürüyüş faaliyetlerine katılım durumu

SEÇENEKLER	KATILIMCILAR
Evet, katıldım.	K2,
Hayır, katılmadım.	K1, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16

Tablo 14’te katılımcıların ‘yurt dışında bir doğa yürüyüşü faaliyetine katıldınız mı?’ sorusuna 1 katılımcı ‘Evet, katıldım’ seçeneğini tercih etmiştir. Diğer 15 katılımcı ise yurt dışında herhangi bir doğa yürüyüşü faaliyetine katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15. Yurtdışında katılım gerçekleştirilen doğa yürüyüşü faaliyetleri

KATILIMCILAR	DEĞERLENDİRME
K2	Azerbaycan ve Gürcistan da fotoğraf gezisi, mağara gezisi

Tablo 15’te yurt dışında doğa yürüyüşüne katıldığını belirten katılımcıların (Tablo 6) bu etkinliğini kısaca açıklaması istenilmiştir. Bu kapsamda olumlu cevap veren katılımcının yurt dışında doğa yürüyüşü etkinliğine katıldığı ancak etkinliğin temel amacının bir fotoğraf gezisi şeklinde olduğunu belirtmiştir. Bu cevaplar ile Kastamonu ilinde bulunan doğa yürüyüşçülerinin etkinliklerini daha çok yerel ölçekte gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 16. Yurtiçinde katılım gerçekleştirilen doğa yürüyüşü faaliyeti sayıları

SEÇENEKLER	KATILIMCILAR
1-5	-
5-10	-
10-15	-
15 ve üzeri	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14 K15, K16

Tablo 16’da katılımcıların ‘Yurt içinde bireysel veya grup olarak kaç doğa yürüyüşü aktivitesine katıldınız?’ sorusuna katılımcıların tamamı ‘15 ve üzeri’ seçeneğini tercih etmiştir. Elde edilen bu bilgiler ile Kastamonu ilinde bulunan doğa yürüyüşçülerinin bu alanda düzenli olarak doğa yürüyüşlerine katıldığı, doğada vakit geçirmeyi ve dağcılık sporlarını bir yaşam tarzı haline getirdiği görülebilmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların Kastamonu’da Ziyaret Ettikleri Doğa Yürüyüşü Rotaları

ROTA ADI	KATILIMCILAR
İstiklal Yolu Milli Parkı Rotası	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K8, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16
Ilgaz Dağları Büyük ve Küçük Zirve Rotaları	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K15, K16
Yaralıgöz Dağı Zirve Rotası (Devrekani)	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K12, K13, K16
Balıdağ Zirve Dereözü Köyü Rotası (Daday)	K1, K2, K3, K8, K9, K10, K12,
Gülpü Bağı Zirve Rotası (Boyalı Bucağı / Araç)	K1, K3, K4, K9, K12
Göktepe / Kurt kayası Rotası (Daday)	K1, K2, K5, K9, K12
Kanlıabat Zirve Rotası (Devrekani)	K1, K2, K3, K4, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K16
Ilgarini Mağarası, Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası Rotası (Pınarbaşı)	K2, K3, K6, K8, K9, K12, K15,
Horma Kanyonu Yürüyüş Yolu (Pınarbaşı)	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K9, K10, K12, K15,
Valla Kanyonu Seyir Terası Yürüyüş Yolu (Pınarbaşı)	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K11,
Çatak Kanyonu Cam seyir Terası Yürüyüş Yolu (Azdavay)	K1, K2, K3, K4, K5, K9, K11, K15,
Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası (Küre)	K1, K2, K3, K4, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K16
Koru Yaylası Rotası (Çatalzeytin)	K9, K15,
Loç Vadisi (Cide)	K2, K3, K6, K11, K12, K13, K16, K15,
Gürleyik Şelaleşi Rotası (Hanönü)	K10, K15,
Kabakçayırı Yayla Rotası (Hanönü)	K5,
Kasaba Köyü Yürüyüş Rotası	K2, K4, K7, K8, K9, K10, K12, K13
Bereket Ormanı Yürüyüş Rotası (Merkez/Kastamonu)	K8, K9, K13

Taşlık Göleti ve Taşlık Tepesi Rotası (Taşlık Köyü, Merkez / Kastamonu)	K1, K2, K3, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13
Kanlıabat Zirve / Donalar Kaya Mezarı Rotası (Devrekani /Taşköprü)	K1, K2, K3, K4, K7, K9, K13
Kızıllar Köyü, Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rotası (İhsangazi)	K1, K2, K3, K6, K8, K9, K10, K13
Diğer	K14 (Kanlıabat Kaya Tırmanışı Rotaları)

Tablo 17’de katılımcıların Kastamonu ilinde yer alan belli başlı doğa yürüyüşü rotalarından hangilerinde bir etkinliğe katıldığına dair verilen cevaplar incelenmiştir. Bu kapsamda katılımcılar tarafından en fazla yürüyüş yapılan ilk üç rota sırasıyla; Ilgaz Dağları Büyük Hacet ve Küçük Hacet Zirve Rotaları (15), Atatürk ve İstiklal Yolu Rotası (14) ile Yaralıgöz Dağı (13) rotasıdır. Katılımcı değerlendirmelerinde en az yürüyüşçü tarafından ziyaret edilen rotalar ise sırasıyla; Hanönü Kabakçayırı Yayla Rotası (1), Gürleyik Şelalesi Rotası ve Kuru Yaylası Rotasıdır (2) ile Bereket Ormanı Rotasıdır (3). Tespit edilen rotalar üzerinde 16 katılımcıdan en az bir ve birkaç katılımcı mutlaka doğa yürüyüşü etkinliğine katılmıştır.

Tablo 18. Katılımcıların SWOT (GZFT) Analizi Kapsamında Değerlendirmeleri

KATILIMCILAR	DEĞERLENDİRME
K1	Kastamonu’da doğa yürüyüşleri için son derece uygun rotalar mevcut. Eğitim olarak düz, dikey çıkış ve iniş gibi çeşitli rotalar bulunuyor. Zayıf yönden bakıldığında bazı bölgelerde telefon çekmiyor.
K2	Güçlü yönleri incelendiğinde, temiz bir çevre, orman bolluğu, vahşi yaşam çeşitliliği, endemik türleri gözlemlene imkânı Zayıf yönler ise; bazı bölgelerde telefon çekmiyor, rotalar işaretlenmemiş, ilçeler şehir merkezine çok uzak. Tehditler; Çevre tahribatı, kontrolsüz kentleşme ve doğal alanlara yapılaşma olması Fırsatlar; Doğa turizmi açısından oldukça elverişli bir bölge.
K3	Güçlü yönler: Doğal Zenginlik Zayıf Yönler: Tanıtım az Tehditler: Rotalar hakkında bilgi eksikliği Fırsatlar: Doğa yürüyüşlerinde yeni insanlar tanıma şansı oluyor.

K4	Yön işaretleme bulunmuyor, ulaşım zayıf, kamp alanları belirsiz, iletişim sorunu bulunuyor.
K5	Güçlü yönler; çok fazla bilinmediği için rotalar bakir kalmış durumda, Zayıf Yönler; iletişim ve rota işaretleme problemleri var.
K6	G: Rotalar çok bakir, yaban hayatı gözlemleme imkânı bulunuyor. Z: Ulaşım zor, ilçeler şehir merkezine uzak, toplu taşıma zayıf, Dağlık bölgelerde telefon çekme sorunu var. T: Bölgenin tanınması ile çevresel kirlilik artmaya başladı. F: Doğa turizmi açısından kullanılabilir.
K7	G: Bozulmamış doğal çevre, mevsime göre çeşitli rotaların bulunması, Z: Ulaşım zor, telefon iletişimi kopuyor, rotalarda işaretleme yok. F: tanıtım ile şehir dışından da turistler çekilebilir.
K8	G: Her seviyede rota mevcut, kamp alanı bakımından zengin, su kaynakları bol, el değmemiş rota yapısı var. Z: Ulaşım yer yer zor oluyor, bazı rotalarda milli parklar tarafından çalışmalar rotaları bozmuş, telefon çekmeyen yerler var. T: Yaban hayatı rahatsız ediliyor. Çevre kirleniyor. F: Turizm açısından gelecek vad ediyor.
K9	G: Yeşil bitki örtüsü, bakir kalmış doğası Z: ulaşım, iletişim, tesisleşme F: birçok farklı doğa sporu imkânı, yatırım alanları T: kontrolsüz yapılaşma, çevre kirliliği, rant
K10	Listede belirtilen parkurların birçoğunun az bilinen yerler olması sebebiyle daha az kirlenmiş olması güçlü yönüdür diyebilirim. Bölgedeki ayı popülasyonunun fazla olması bir tehdit olarak algılanabilir. Az biliniyor olması bir güçlü yön olduğu kadar dışarıdan gelen bir doğa sporcusu için harita, rota vb. bulma konusunda bazı zorluklara neden oluyor. Ek olarak, şahsi araç kullanmayan birisinin bu rotaların bulunduğu ilçelere ulaşması toplu taşıma araçları ile bazen zor olabiliyor.
K11	Kastamonu rotaları her mevsime ve her seviye sporcuya uygun. Ancak merkezden ve ilçelerden diğer ilçelere ulaşım zayıf. Rotalarda kaybolmaya karşı önlem yok. Rotaların harita vb. verisi bulunmuyor ve rehberlik yapacak kişi bulmak oldukça zor.
K12	Rota çeşitliliği Orman içi rotaların bulunması, yabani hayata yakınlık Coğrafya ve iklim sert, yedek ekipman taşımak gerekiyor. Rotaların manzarası oldukça zengin.
K13	Bazı rotalara ulaşım zor. Rotaların birçoğu belli belirsiz patikalardan oluşuyor. Harita ve işaretleme olmadığı için rotaları bilmeyen

	yürüyüşçülerin kaybolma riski yüksek. Ek olarak bazı rotalarda telefon çekmiyor. Vahşi hayvan riski var.
K14	İstiklal yolu avantajları tarihi değeri yanında doğal değerlere sahip bir rota dolayısıyla farklı yürüyüş guruplarına hitap edebilir Dezavantajları Rota tanıtımı yapılmıyor, iki farklı işaretleme yapılmış, tesis sayısı yetersiz, halk konuyla ilgili bilinçsiz ve isteksiz.
K15	Fikrim yok.
K16	Kastamonu rotaları çok az tanınmış. İşaretleme ve haritaları yok. Şehir dışından rota arayan birisi için çok az kaynak var. Rotalarda iletişim imkânı zayıf. Şehir merkezi dışında konaklama imkânı zayıf. Merkezden ilçelere ulaşım zor.

Tablo 18’de Kastamonu ilinde tespit edilen doğa yürüyüşü rotalarının GZFT Analizi (Güçlü/Zayıf Yönler ve Fırsatlar/Tehditler) çerçevesinde ayrı ayrı değerlendirilmesi üzerine elde edilen cevaplar incelenmiştir. Elde Edilen veriler ile ‘Tablo 13’te yer alan analiz tablosu oluşturulmuştur. Tablo oluşturulurken her katılımcının verdiği cevaplar ayrı ayrı değerlendirilerek ortak cevaplar tek bir madde olarak tabloya aktarılmıştır.

Tablo 19. SWOT (GZFT) Analizi Tablosu

Soru: Yukarıdaki listede yer alan seçenekler arasından yürüyüş yapmış olduğunuz rotaları SWOT (GZFT) Analizi (Güçlü/Zayıf Yönler ve Fırsatlar/Tehditler) çerçevesinde ayrı ayrı değerlendiriniz.

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
✓ Bitki örtüsü ve yaban hayatı çeşitliliği ✓ Doğal güzellikler ✓ Rekreatyoneel etkinlik olanakları ✓ Tarihi ve kültürel zenginlikler ✓ İklim özellikleri ✓ Arazi koşulları ✓ Kirletilmemiş doğal alanların çokluğu ✓ Kamp alanları	✓ Ulaşım ve konaklama gibi olanakların zayıflığı ✓ Alt yapı eksikliği ✓ Tanıtım eksikliği ✓ Acil durumlarda sağlık hizmetlerinin yetersizliği ✓ Yerel halkın doğa turizm hareketleri açısından bilinçsiz ve isteksiz olması ✓ Arazide mobil İletişim sorunu ✓ Doğa rehberi eksikliği
Fırsatlar	Tehditler
✓ Tahrip edilmemiş doğal alanlar ✓ Birçok farklı turizm etkinliği olanaklarının bir arada bulunması ✓ Kamp alanları ve pansiyonculuk gibi yerel işletme olanakları	✓ Doğal yapının bozulma riski ✓ Çevre Kirliliği ✓ Kırsal bölgelerde nitelikli konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin yetersizliği ✓ Yapılan tanıtım çalışmaları sonucunda alt yapı olarak hazır olmayan doğal alanların yoğun ziyaret alması

Tablo 19’da Kastamonu ilinde tespit edilen doğa yürüyüşü rotalarının SWOT (GZFT) Analizi (Güçlü/Zayıf Yönler ve Fırsatlar/Tehditler) çerçevesinde ayrı ayrı

değerlendirilmesi üzerine elde edilen cevaplar incelenmiştir. Katılımcıların ilgili soruya verdiği cevaplar birebir olarak Tablo 12’de ayrıca aktarılmıştır.

Oluşturulan SWOT (GZFT) Analizi tablosunda Kastamonu ili doğa yürüyüşü rotalarının güçlü yönleri genel olarak, bitki örtüsü ve yaban hayatı çeşitliliği, doğal güzellikler, rekreasyonel etkinlik olanakları, tarihi ve kültürel zenginlikler, iklim özellikleri, arazi koşulları, kirletilmemiş doğal alanların çokluğu ve kamp alanları olarak değerlendirilmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak Kastamonu ilinin coğrafi özellikleri ile doğal ve kültürel zenginliklerinin bölgede doğa yürüyüşlerine katılan bireyler için önemli bir etken olduğu görülmektedir. Ancak katılımcıların belirttiği zayıf yönler incelendiğinde var olan doğal ve kültürel kaynaklara ulaşım zorluğu, bu alanlardaki alt ve üst yapı eksiklikleri ve yerel halkın bu tarz etkinliklere karşı ilgisiz ve eğitimsiz olması gibi eksi yönlerinin var olduğu da görülebilmektedir. Kastamonu ili doğa turizmi alanında tam anlamıyla keşfedilmemiş bir destinasyondur. Bu sebeple doğal kaynakları günümüze kadar büyük ölçüde korunmuş durumdadır ve bu doğal alanlar içerisinde birçok farklı turizm aktivitesini gerçekleştirebilme imkânı sunmaktadır. Kastamonu ilinin turistik kaynaklarının büyük çoğunluğunun kırsal alanlarda yer alması ve bu bölgelerde büyük tesisleşmelerin bulunmaması sebebiyle, yerel halkın da pansiyonculuk, kamping alanları ve yiyecek-içecek tesisleri gibi farklı alanlarda yatırım yaparak gelir elde etme şansı bulunmaktadır. Analiz tablosunda yer alan tehditler kısmına bakıldığında ise doğal yapının bozulma riski, yetersiz tesisleşme ve aşırı turizm hareketleri sonucu oluşabilecek olumsuzluklara değinilmiştir. Bölgenin mevcut durumu incelendiğinde özellikle kırsal alanların hızlı şekilde artan bir turizm hareketini kaldırabilecek alt ve üst yapıya sahip olmadığı görülebilmektedir. Bu sebeple bölgede yer alan turizm paydaşlarının sürdürülebilir bir turizm anlayışıyla hareket etmesi ve gerçekleştirilen turizm çalışmalarını buna göre planlaması oldukça önemlidir.

Tablo 20. Katılımcıların Doğa Yürüyüşü Rotalarından Beklentileri

KATILIMCILAR	KATILIMCI CEVAPLARI
K1	Tespit edilen rotalarda kaybolmayı önlemek açısından yönlendirici levhalar olmalı.
K2	Dengeli rota belirlenmeli, katılımcıların kondisyonu, sağlık durumları ve zorluk seviyesine göre rota seçimi yapılmalı.
K3	Kamp alanları bulunmalı.
K4	İşaretleme olmalı, Ulaşım geliştirilmeli, Kamp alanları belirlenmeli, iletişim sorunları çözülmeli.
K5	Daha az ziyaret edilen rotaları tercih ediyorum. İşaretleme ve ulaşım şartları düzenlenmeli.
K6	Doğa yürüyüşü rotaları minimum seviyede ziyaret edilen yerlerde insandan uzak olmalı. Yönlendirme ve işaret tabelaları olmalı. İletişim araçları için alt yapı ve su kaynakları bulunmalı.
K7	Rotanın harita bilgisi olmalı, Ulaşımı kolay olmalı, Su kaynakları bulunmalı, Kamp alanları olmalı.
K8	Kolay ulaşım, şehirden uzak olmalı, su kaynakları olmalı, kamp alanları olmalı, yönlendirici işaretlemeler olmalı, harita veri tabanı olmalı, haberleşme ve iletişim araçları çalışmalı.
K9	Ulaşımı kolay olmalı, yönlendirici işaretleme yapılmalı, kamp alanları oluşturulmalı, baz istasyonları yaygınlaştırılmalı, rota haritaları çıkarılıp dijital ortamda paylaşılmalı.
K10	Haritalandırılması, özellikle su kaynaklarının yerinin belirgin bir şekilde işaretlenmiş olması.
K11	Rotalar şehir yaşamından izole olmalı. Su kaynakları bulunmalı. İletişim alt yapısı iyi olmalı. Yön ve rota bilgisi için veri tabanı olmalı.
K12	Bol manzaralı, zorlayıcı zirve bulunan, monoton olmayan çeşit içeren rotalar olmalı. Harita, GPS, vb. veri tabanı olmalı.
K13	Rotalar patika şeklinde belirgin olmalı. Yönlendirici işaretlemeler bulunmalı. Diken, çalı vb. yönden temizlenmiş olmalı. Harita bilgisi bulunmalı. Su kaynakları olmalı.
K14	Rota belirgin olmalı şüpheye yer bırakmamalı, konaklama veya restoran tarzı tesisler olmalı, doğal veya tarihi güzellikler içermeli, sporcu bölgede iyi karşılanmalı, kolluk güçleri rotaya hâkim olmalı, su kaynağı sıkıntısı olmamalı işaretleme yerine göre dokuyu bozmadan ve abartmadan yapılmalı.
K15	İşaretleme, mümkünse su
K16	Kirletilmemiş rotalar tercihimdir. Farklı zemin özelliklerini bir arada barındıran rotalar cazip gelmekte. Doğa ile iç içe ve su kaynaklarına yakın rotalar olmalı.

Tablo 20’de katılımcıların bir doğa yürüyüşü rotasından beklentilerinin neler olduğuna dair elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Değerlendirme esnasında ortak cevaplar tek madde haline getirilerek sadeleştirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucu doğa yürüyüşü sporcularının ziyaret ettikleri rotalardan genel beklentileri şu şekildedir;

- Rotalarda kaybolma riskine karşı bilgilendirici tabelalar bulunmalı
- Rotaların zorluk derecesi ve hangi gruplara hitap ettiği gibi bilgiler rota başlangıçlarında tabelalar ile sporculara aktarılmalı.
- Kamp alanları bulunmalı
- Ulaşım ve iletişim sorunu olmamalı
- Minimum ziyaret edilen, şehir yaşamından uzak bölgelerde bulunmalı
- Rotaların harita bilgileri bulunmalı
- Rota üzerinde veya yakınında mutlaka su kaynağı bulunmalı
- Rotalar monoton olmamalı, farklı zorluk dereceleri ve farklı arazi koşulları iç içe olmalı
- Rotaların yakın noktalarında konaklama ve yeme-içme için tesisler bulunmalı
- Doğal ve tarihi güzellikler içermeli
- Bölgede görevli kolluk güçleri bu rotalara hâkim olmalı
- Rotalardaki işaretlemeler doğal dokuyu bozmadan yapılmış olmalı
- Seyir noktaları bulunmalı

Bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin aynı destinasyonu yeniden tercih etmesi sürecinde beklentilerinin karşılanması ve memnuniyet düzeyinin yüksek olması önemli bir kriterdir. Araştırma kapsamında katılımcıların doğa yürüyüşü rotalarından beklentileri incelendiğinde en fazla üzerinde durulan konulardan birisi yürüyüş rotalarında işaretlemelerin ve rota başlangıçlarında zorluk derecesi, harita bilgisi, kamp alanları, su kaynakları ve seyir noktaları gibi önemli konumları içeren bilgilendirme tabelalarının bulunması gerektiği aktarılmıştır. Özellikle bölgede daha önce yürüyüş yapmamış ve rehbersiz olarak faaliyet yapan yürüyüşçüler için bu yönlendirmeler oldukça önemlidir. Doğa yürüyüşçülerinin ziyaret ettiklerinde rotalarda şehir yaşamından izole bir aktivite gerçekleştirmek istemesi sebebiyle rota ve çevresinde yapılaşmaların, işaretlemelerin ve alt yapı çalışmalarının doğal dokuyu minimum seviyede etkileyecek şekilde yapılmasıdır.

Katılımcıların diğer beklentilerine bakıldığında öne çıkan konular ise mevcut rotaların monoton olmaması, farklı zorluk dereceleri ve arazi yapıları ile her seviyeden doğa yürüyüşçüsüne hitap edebilir düzeyde olmasıdır. Doğa yürüyüşlerine katılan bireylerin deneyim seviyesi ve rotalardan beklentileri farklılık gösterebilmektedir. Özellikle yüksek deneyime sahip macera sever yürüyüşçüler uzun ve ekstrem seviyesi yüksek rotaları tercih ederken, deneyim seviyesi düşük olan yürüyüşçüler daha çok kısa mesafeli ve kolay seviyede rotaları tercih etmektedir. Bu sebeple rota çeşitliliğinin olması farklı kesimlerden doğa yürüyüşçülerinin ilgisini çekmek adına önemli bir unsurdur.

Tablo 21. Kastamonu’da Bulunan Yürüyüş Rotalarının Yurtiçi ve Yurtdışındaki Rotalar ile Farklılıkları

KATILIMCILAR	KATILIMCI CEVAPLARI
K1	Kastamonu’da gördüğüm en büyük eksiklik rotaların işaretlenmesi. Önemli rotalarda kurumlar tarafından bir takvim oluşturulmalı ve her yıl bu yürüyüşler tekrarlanmalıdır.
K2	Kastamonu’da bulunan mevcut rotalara ek olarak açılması gereken birçok rota olduğunu düşünüyorum.
K3	Fikrim yok.
K4	Kastamonu dışındaki rotalarda daha ekstrem aktiviteler yapılabilir. Kastamonu’da bulunan rotalar daha çok günübirlik doğa yürüyüşleri tarzında.
K5	Kastamonu’daki rotalar daha bakir ve az ziyaret ediliyor.
K6	Yurtiçinde gittiğim rotaların birçoğunda insan kalabalığı vardı. Çevresel bozulmalar çok yüksekti. Kastamonu rotaları daha az el değmiş durumda. Yurtiçinde bazı rotalarda kamp alanı, tuvalet vb. hizmetler sunuluyor. Kastamonu rotalarında bu hizmet yok.
K7	Kastamonu dışında bir rotada yürümedim.
K8	Kastamonu rotaları her seviyeden sporcuya hitap ediyor. Üst düzey ekipman gereksinimi bulunmuyor. Mevsimsel olarak yaz ve kış aylarında yürüyüş yapılabilir. Kastamonu coğrafyası az bilinen, bakir bir coğrafya.
K9	Kastamonu rotaları çok el değmemiş bakir rotalar. Birçok kamp alanı bulunuyor. Rotalar doğal güzellikler ile iç içe.
K10	Yurt içinde yapmış olduğum tırmanışlar ile Kastamonu’ da yaptığım tırmanışlar, yürüyüşler arasındaki farklar için diğer bölgelerin daha bilinir olması sebebi ile kalabalık olduğunu söyleyebilirim. Tabi bunda

	bölgede bulunan dağcılık kulüplerinin düzenli olarak yaptıkları dağcılık ve tırmanış şenlikleri de etkilidir. Ayrıca aktif olarak dağcılık yapılan bölgeler olması sebebi ile rota üzerinde baba ismini verdiğimiz yönlendirme taşlarına da sık olarak rastladığımızı söyleyebilirim. Kastamonu’ da yapmış olduğumuz faaliyetler daha çok ormanlık, ağaçlık alanda oluyor yani mevsimine göre daha “renkli” oluyor diyebilirim.
K11	Kastamonu dışında yürüyüş yapmadım. Kastamonu rotaları genelde orman içlerinde, her mevsim ayrı güzellikler sunuyor. Rotaların hemen hemen her noktasında kamp yapılabiliyor.
K12	Yeşil orman farkı, iklim farkı, düzen farkı var. Koruma ve farkındalık oluşumu eksik. Halkın bakış açısı olumsuz yönde. Bilinirlik farkı var.
K13	Kastamonu’da rotalar az biliniyor. Birçok rota derin orman bölgelerinde. Gruplar dışında bireysel yürümek oldukça riskli. Kaybolma ve vahşi hayvan riski çok fazla. Rotaların harita bilgisi yok. Var ise de bu haritalara ulaşmak için belli bir kaynak yok. Rotalarda işaretleme bulunmuyor.
K14	Yurt dışı faaliyeti yapmadım yurt içi kıyasında doğası ve tarihiyle Kastamonu oldukça iyi bir noktada fakat tanınırlık ve tanıtımı oldukça eksik.
K15	Kastamonu dışında bir etkinliğe katılmadım.
K16	Yurt dışında veya Kastamonu dışında bir rotada yürüyüş yapmadım. Ancak yürüyüş yapan arkadaşlarımdan duyduğum; Kastamonu rotalarının çok bakir ve korunmuş olduğu.

Tablo 21’de Kastamonu’da bulunan yürüyüş rotalarının yurtiçi ve yurtdışındaki rotalar ile farklılıkları değerlendirilmiştir. Değerlendirme esnasında 4 katılımcı Kastamonu ili dışında bir rotada doğa yürüyüşü yapmadığını belirtmiş, 1 katılımcı ise fikir beyan etmemiştir. Diğer katılımcıların verdiği cevaplara göre genel tanımlar ise şu şekildedir;

- Rotaların birçoğunda yönlendirici işaretlemeler bulunmuyor
- Rotaların ekstrem seviyesi düşük
- Rota sayısı yeterli değil
- Rotaların bilinirliği az
- Rotalar üzerinde kamping alanları (su kaynakları, tuvalet vb.) olmadığı için ekipmansız uzun yürüyüşler yapılamıyor
- Doğa yürüyüşçülerine karşı halkın bakış açısı olumsuz
- Rotalar genelde orman arazilerinde olduğu için kaybolma riski yüksek. Bu bölgeleri tanıyan rehber bulmak zor oluyor
- Rotaların birçoğunda yabani hayat ile karşılaşma riski bulunuyor. Bu sebeple gruplar dışında bireysel yürüyüşler risk barındırıyor

- Rotaların ulaşılabilir bir veri tabanı bulunmuyor.
- Tanıtım eksikliği bulunuyor

Kastamonu yer alan doğa yürüyüşü rotalarının yurt içi ve yurt dışında yer alan diğer rotalar ile farklılıkları incelendiğinde genel olarak olumsuz bir görüş ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcılardan elde edilen verilere göre mevcut rotaların birçoğunda yönlendirici işaretlemelerin bulunmamaktadır. Bu durum özellikle Kastamonu dışından gelen ziyaretçiler açısından oldukça önemli problem oluşturmaktadır. Bu problemlere bölgedeki yürüyüş rotalarına hâkim rehber ve dijital veri eksikliği de eklendiğinde rotaların tercih edilebilirliği konusunda olumsuz bir imajın ortaya çıktığı görülmektedir. Katılımcılar tarafından belirtilen bir diğer olumsuz özellik ise özellikle uzun mesafeli rotalarda kamping alanlarının eksikliğidir. Rotalar üzerinde planlı bir şekilde oluşturulan kamp alanlarında yürüyüşçülerin ihtiyaçlarını karşılayabileceği su kaynakları, tuvalet, duş vb. alt yapı olanaklarının bulunması yürüyüşçüler açısından oldukça olumlu bir unsurdur. Kamp alanlarının bulunmadığı rotalarda ziyaretçilerin rastgele kamp kurması ve kamp süresince yakılan ateş ve oluşan atıklar sebebiyle çevre tahribatı oluşmaktadır. Planlı şekilde düzenlenen kamping alanları ve yürüyüşçülerin bu alanlara yönlendirilmesi ile bu tahribatın da önüne geçilmesi ve ziyaretçi sayısının artırılması mümkündür.

Tablo 22. Kastamonu’da Bulunan Yürüyüş Rotalarının Yurtiçi ve Yurtdışındaki Rotalar ile Ortak Özellikleri

KATILIMCILAR	KATILIMCI CEVAPLARI
K1	Doğal güzellikler başta olmak üzere gününbirlik ve kampli birçok yürüyüş rotası mevcut. Diğer rotalarda yer yer yön işaretleri mevcut. Kastamonu’da da bu tür çalışmalar yapılmalı.
K2	Kastamonu’daki doğa yürüyüşü rotaları her mevsim yürünebilir. Aynı rotaların mevsime göre ayrı güzellikleri, zorluk derecesi ve ekipman gereksinimi bulunmaktadır.
K3	Doğal zenginlik.
K4	Fikrim yok.
K5	Hepsi çok keyifli rotalar. İnsana tarif edilemeyen bir huzur veriyor.
K6	Tüm rotalar bana doğada olmayı, şehirden kaçma hissini yaşıyor.

K7	Kastamonu rotaları çok az biliniyor, doğal yapı bozulmamış. Geniş ormanlar ile kaplı. Birçok kamp alanı bulunuyor. Her seviyeye uygun rotalar bulunuyor.
K8	Kamp alanı ve su kaynakları mevcut. Merkezden her ilçeye ulaşım var ancak geliştirilmeli. Kalabalık şehir yaşamından uzaklaşma hissi veriyor. Tercihe göre zorluk seviyesi yüksek rotalar da bulunuyor.
K9	Macera hissini yaşıyor. Rotalar temiz ve çok az insan biliyor. Çevre bozulmamış.
K10	Hepsi bir şeyler öğrendiğim rotalardı. Eğlendiğimiz, keyifli zaman geçirdiğimiz, bilgiyi, heyecanı, mutluluğu, endişeyi, “acaba başarabilecek miyiz?” i, başarıyı, yorgunluğu paylaştığımız rotalardı. Şu an, salgın yüzünden hepsini bir süreliğine askıya almış olmamız da ortak özellik sayılır bence.
K11	Fikrim yok.
K12	Amaç (aktivite türü) Düzen (Rotaların bilinirliği) Zorluk Seviyeleri
K13	Kastamonu dışında Aladağlar da yürüyüş yaptım. Oradaki rotalarda kamp noktaları oluşturulmuş. Rotaların haritaları bulunuyor. Her türlü ulaşım için hizmetler mevcut. Kamp yerlerine su ve tuvaletler koyulmuş. Bu sayede çevreye zarar vermeden kamp yapılabilir.
K14	Uzun rotalara sahip, su sorunu yok biraz Kaçkarlar ile benzerlik gösteriyor.
K15	Kastamonu dışında bir etkinliğe katılmadım.
K16	Kastamonu dışında yürüyüş yapmadığım için değerlendiremiyorum.

Tablo 22’de Kastamonu’da bulunan yürüyüş rotalarının yurtiçi ve yurtdışındaki rotalar ile ortak özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilmiştir. Belirtilen özellikler incelendiğinde genel olarak olumlu görüşlerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Katılımcıların değerlendirmeleri sonucu belirlenen ortak özellikler;

- Doğal güzellikler
- Rota sayısının fazla olması
- Her mevsime uygun farklı rota alternatiflerinin bulunması
- Geniş alanlara yayılan orman örtüsünün varlığı
- Rotaların az bilinen bakir kalmış bölgeler olması
- Tahrip edilmemiş doğal yapı
- Kamp alanları ve rotalar üzerinde su kaynaklarının yer alması

- Tercihe göre uzun ve kısa rotaların bulunması
- Şehir yaşamından uzaklaşma hissini deneyimleyebilmek
- Yabani hayat gözlemleme olanakları

Kastamonu’da yer alan doğa yürüyüşü rotalarının yurtiçi ve yurtdışı rotalar ile ortak özellikleri incelendiğinde doğal zenginlikleri, geniş orman örtüsü, tahrip edilmemiş doğal yapısı ve yaban hayatını gözlemleme olanakları gibi ortak özelliklerinin bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların belirttiği bir diğer özellik ise uzun ve kısa mesafeli alternatif rotaların bulunması ve rotalar üzerinde su kaynaklarının yer almasıdır. Rota uzunluğu bakımından alternatiflerin bulunması özellikle farklı deneyim seviyesine sahip doğa yürüyüşçüleri açısından oldukça önemlidir. Deneyim seviyesi yüksek bireyler uzun ve zorlu rotaları tercih ederken, daha düşük deneyim seviyesine sahip bireyler kısa ve kolay rotalarda yürüyüş yapabilmekte ve bu durum yürüyüş rotalarını ziyaret eden kişi sayısına olumlu olarak yansımaktadır. Bu özelliklerin bulunması doğa yürüyüşü rotaları için önemli bir çekicilik unsuru oluşturmakta ve rotaların daha fazla ziyaret almasını sağlamaktadır.

Tablo 23. Katılımcıların Kastamonu İlinde Yer Alan Doğa Yürüyüşü Rotalarının Belirlenmesi ve Geliştirilmesi Kapsamında Önerileri

Soru: Kastamonu’da bulunan doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi ve geliştirilmesi açısından önerileriniz nelerdir?	
KATILIMCILAR	KATILIMCI CEVAPLARI
K1	Yerel Yönetimler; Doğa severler ve yürüyüşçüler zaten bildikleri rotaları işaretler. Yerel yönetimler bu konuda doğa yürüyüşçülerine destek vermelidir.
K2	Yerel Yönetimler; Maddi destek Yürüyüşçüler; kurallara uyum, ekipman kullanımı, Turizm işletmeleri; yatırım ve istihdam
K3	Bu alanlardaki yatırımlar desteklenmeli.
K4	Yerel Yönetimler; Tanıtım ve yatırım. Turizm işletmeleri; Doğa turlarına daha fazla ağırlık verilmesi.
K5	Yerel Yönetimler; Reklam ve tanıtım Yürüyüşçüler; Doğaya zarar vermeden faaliyet yapmaları

	Turizm işletmeleri; konaklama ve diğer hizmetlerin kalitesi ve kapsamı genişletilip, geliştirilmeli.
K6	Yerel Yönetimler; iletişim ve yönlendirme için alt yapı çalışması yapılmalı. Yürüyüşçüler; Çevresel etkiyi minimum düzeyde tutmalılar. Turizm işletmeleri; Tanıtım ve paket turlar ile bölgeye turist getirebilirler.
K7	Yerel Yönetimler; Rotaların alt yapısını geliştirmeliler. Yürüyüşçüler; bu rotaları korumalılar. Turizm işletmeleri; Tanıtım yapılmalı.
K8	Yerel Yönetimler; Bu alanda aktif olan kurumlar desteklenmeli Yürüyüşçüler; Çevreye saygılı olunmalı. Turizm işletmeleri; Dağcılık ve doğa yürüyüşü içeren hizmetlere daha fazla yer verilmeli.
K9	Yerel Yönetimler; var olan rotalar haritalanmalı ve işaretlenmeli. Yürüyüşçüler; Çevreye saygı duyulmalı. Turizm işletmeleri; bu rotalara gele turistler yönlendirilmeli. Doğa yürüyüşü içerikli turlar planlanmalı.
K10	Yerel Yönetimler; Tanıtımının yapılması için ulusal ya da uluslararası düzenlenecek olan şenliklere destek vermesi, kaynak sağlaması. Toplu taşıma ağının geliştirilmesi. Yürüyüşçüler; Çevreye zarar verilmemesi Turizm işletmeleri; Dışarıdan gelen turistlere rehberlik yapabilecek bir kişi eşliğinde doğa yürüyüşü ve dağcılık yapılmasına katkı sağlanması.
K11	Yerel Yönetimler; rotaların alt ve üst yapı çalışmaları desteklenmeli. Yürüyüşçüler; çevreye saygı duyulmalı, korunmalı. Turizm işletmeleri; Var olan rotalara ek yeni rotalar keşfedilmeli, tanıtılmalı ve pazarlanmalı.
K12	Yerel Yönetimler; doğa sporlarına dair bilinç oluşmalı, ilgili kurumlarda alanında deneyimli personeller bulunmalı. Yürüyüşçüler; yeni rotalar açılmalı, rotalar kategorize edilmeli, eğitim alınmalı, kurumlar ile iletişim geliştirilmeli, Çevreye saygılı olunmalı. Turizm işletmeleri; Reklam, Tanıtım, Pazarlama
K13	Yerel Yönetimler; Rotaların haritaları çıkarılmalı ve bu haritalar web ortamında yayınlanmalı. Kamp noktaları oluşturulmalı ve rotalar yönlendirici tabelalar ile işaretlenmeli. Yürüyüşçüler; Doğaya saygılı olmaları yeterli olacaktır. Turizm işletmeleri; Tanıtıma ve yerel yönetimlere destek verilmeli. Yatırım alanları oluşturulmalı.

K14	Yerel Yönetimler; ilgili kamu kurumlarında rotaların rehberi bulunmalı ve personel rotaya hâkim olmalı. Yürüyüşçüler; yapılan faaliyetler raporlanmalı ve web ortamına aktarılmalı Turizm işletmeleri; doğa turizmine yatırım yaparak turistlere Kastamonu'nun bir geçiş noktası olarak değil daha çok vakit geçirecekleri bir destinasyonun olduğunu göstermeleri tanıtım ve organizasyon faaliyetleri düzenlemeleri gerekmektedir.
K15	Yerel Yönetimler; Organizasyon ve teşvik Yürüyüşçüler; Rota açılması için keşif Turizm işletmeleri; Yerel unsurlara destek
K16	Yerel Yönetimler; Yerel yönetimler bu konuya ağırlık vermeli. Özellikle yeni rotaların keşfi konusunda bölgedeki doğa yürüyüşçüleri ile iş birliğine gidilebilir. Tanıtıma arttırılmalı v yeni yatırımlar teşvik edilmeli. Yürüyüşçüler; Çevreyi korumalılar. Yeni rotalar keşfedip literatüre kazandırmalılar. Turizm işletmeleri; Geleneksel turizm türlerinin yanında doğaya ve doğa yürüyüşlerine yönelik çalışmalar yapılmalı.

Tablo 23'te Kastamonu'da bulunan doğa yürüyüşü rotalarının geliştirilmesi için yerel yönetimler, turizm işletmeleri ve doğa yürüyüşçüleri açısından öneriler değerlendirilmiştir. Katılımcıların ortak cevapları tek madde halinde değerlendirmeye alınmıştır.

Yerel Yönetimler açısından öneriler;

- Yeni doğa yürüyüşü rotalarının keşfine destek verilmeli
- Bu alanda çalışan STK ve diğer kuruluşlara destek verilmeli
- Yatırım teşvikleri oluşturulmalı
- Reklam ve tanıtım hizmetleri geliştirilmeli
- Ulaşım ve iletişim ağları geliştirilmeli
- İlgili kurumlarda bu alanda uzman rehber ve personellerin bulunması
- Ulusal ve uluslararası bazda festivali şenlik vb. etkinlikler düzenlenmeli
- Doğa yürüyüşü rotaları haritalandırılarak kolay ulaşılabilir ve halka açık bir veri tabanının oluşturulması
- Yürüyüş rotalarının yönlendirici tabela ve işaretlemelerinin yapılması, alt ve üst yapısının geliştirilmesi
- Rotalar üzerinde kamp alanları, seyir noktaları, su kaynakları ve güvenlik unsurları gibi alt yapı hizmetlerinin geliştirilmesi

Turizm işletmeleri açısından öneriler;

- Doğa yürüyüşü etkinliklerinin arttırılması
- Konaklama ve diğer hizmetlerin kalitesinin arttırılması
- Yeni yürüyüş rotaların keşfedilmesi ve bu rotaların geliştirilmesine destek verilmesi
- Doğa yürüyüşü vb. etkinlikler için paket turlar düzenlenmesi
- Yeni yatırım ve istihdam alanlarının oluşturulması
- Turizm tesislerinde yer alan etkinlik türlerinin kapsamlarının genişletilmesi
- Tesislerde konaklayan turistleri doğa yürüyüşlerine teşvik edici görünürlük hizmetlerinin oluşturulması

Doğa yürüyüşçüleri açısından öneriler;

- Doğal alanlar ve doğa yürüyüşü rotalarının korunması
- Yürüyüş yapılan rotaların kayıt altına alınması ve sosyal mecralarda paylaşılarak tanıtım hizmetlerine destek verilmesi
- Kamp alanlarının bilinçli kullanılması
- Orman yangını, doğal dokunun tahribatı gibi olaylara sebep olmamak için kamp ve doğa yürüyüşleri esnasında ateş yakılmaması, mümkünse kamp ocağı vb. teknik ekipmanların kullanılması
- Rotaların oluşturulması esnasında doğaya minimum etki edecek güzergahların kullanılması
- Doğa yürüyüşü ve diğer doğa sporları konusunda eğitim alınmalı, özellikle ilk yardım, doğa yürüyüşü ekipmanlarının kullanım, harita bilgisi, kaybolma ve yabani hayat ile karşılaşmalar esnasında davranış biçimleri gibi konularda alınacak eğitimler ile doğa yürüyüşçüleri kendilerini geliştirmelidir.
- Bireysel ve grup halinde gerçekleştirilen faaliyetlerde gerekli izin ve diğer yasal prosedürlere mutlaka uyulmalıdır.

Kastamonu ilinde yer alan doğa yürüyüşü rotalarının geliştirilmesine yönelik elde edilen veriler incelendiğinde yerel yönetimler açısından tanıtım ve alt yapı eksikliklerinin giderilmesi, bu alanda çalışan kurum ve STK'ların desteklenmesi ilgili kurumlarda uzman personellerin bulundurulması gibi temel öneriler yer almaktadır. Kastamonu yürüyüş rotaları bakımından zengin bir coğrafya olmasına rağmen resmi olarak kayıtlı ve turizme açılmış rota sayısı yok denilecek kadar azdır. Ayrıca bilinen rotaların birçoğunun halka açık dijital bir veri tabanı, rotalar üzerinde yönlendirici işaretlemeleri ve alt yapı çalışmaları da bulunmamaktadır. Kastamonu genelinde

Avrupa standartlarında işaretlenmiş tek rota ise İstiklal Yolu rotasıdır. Doğa yürüyüşü faaliyetlerinin ve rotaların gelişimi açısından mevcut rota sayısının artırılması ve var olan rotaların işaretleme, GPS kaydı, güvenlik tedbirleri vb. alt yapı çalışmaları ile desteklenmesi oldukça önemlidir. Tüm bu bilgiler katılımcılar tarafından yerel yönetimler için aktarılan önerileri destekler niteliktedir.

Turizm işletmeleri açısından öneriler incelendiğinde temel problemin bölgede yer alan turizm işletmelerinin yetersizliği ve doğa yürüyüşü vb. faaliyetlerde yeterli düzeyde etkin olmamaları olarak belirtildiği görülmektedir. Bu kapsamda Kastamonu ilinde özellikle kırsal bölgelerde yer alan turizm işletmeleri ve faaliyet alanları incelendiğinde atlı binicilik, ATV Safari, bisiklet turları gibi faaliyetlerin yer aldığı ancak doğa yürüyüşü ve kampçılık türü faaliyetler konusunda yeterli düzeyde etkin olmadıkları görülmektedir. Bölgenin doğa yürüyüşü faaliyetleri açısından gelişmesi ve bu faaliyetlerin bir turizm hareketine dönüştürülmesi için turizm işletmelerinin de bu alanda daha fazla etkin olması ve yapılan çalışmalara destek vermesi oldukça önemlidir. Turizm hareketlerinin artırılması özellikle kırsal bölgelerdeki halkın ve küçük işletmelerin de ürün ve hizmetleri ile daha fazla ekonomik fayda sağlaması kırsal kalkınmanın sağlanması hususunda etkili bir araç olması beklenmektedir.

Doğa yürüyüşçüleri açısından öneriler incelendiğinde en önemli unsurlardan birisi var olan korunmasıdır. Çevre kirliliği, iklim krizi gibi önemli doğa problemlerinin yaşandığı günümüzde doğal çevre ve içerisinde yer alan rekreasyon alanlarının korunması sürdürülebilir bir doğal çevre ve turizm açısından oldukça önemlidir. Doğa yürüyüşü vb. faaliyetler genel olarak şehirlerden uzak korunan alanlar, dağlık araziler ve orman bölgelerinde gerçekleştirilmektedir. Ancak kontrolsüz olarak yapılan faaliyetler sonucunda oluşan aşırı turizm, çevre kirliliği, orman yangını gibi problemler bu alanların doğal ve kültürel değerlerinin bozulmasına neden olmaktadır. Doğal kaynakların çekiciliğinin ve çeşitliğinin korunması istikrarlı ve sürdürülebilir bir yönetim ile mümkün olacaktır. Bu sebeple doğal kaynakların ve bu kaynaklar içerisinde yer alan yürüyüş rotalarının korunması sürecinde ziyaretçilerin isteklerinin yanında bölgenin ve yerel halkın ihtiyaçları da dikkate alınmalı bu unsurlar arasında denge sağlayıcı bir politika izlenmelidir. Bu kapsamda doğa yürüyüşçülerine düşen görev ise ziyaret ettikleri destinasyonlarda gerçekleştirdikleri doğa yürüyüşü, kamp vb. faaliyetlerini doğal dokuya minimum etki edecek şekilde planlamalarıdır. Bu

konuda gerekli eğitimler alınarak doğada ve yürüyüş rotalarında nasıl hareket edilmesi gerektiği, bir doğa yürüyüşü rotası oluştururken veya seçerken nelere dikkat edilmesi gerektiği ve yürüyüş faaliyetleri esnasında oluşabilecek farklı senaryolara (kaza, kaybolma, yabancı hayat karşılaşmaları, ekipman kullanımı vb.) karşı davranış biçimleri gibi konularda bireylerin kendisini geliştirmesi gereklidir. Görüşmeler sonucu elde edilen öneriler genel olarak incelendiğinde, Kastamonu ilinde yer alan doğa yürüyüşü rotalarının geliştirilebilmesi adına bölgede yer alan tüm paydaşların bir araya gelerek ortak bir payda da buluşması ve sorumluluk bilinciyle çalışmalar yürütmesi gerektiği görülmektedir.

5.3. Kastamonu Doğa Yürüyüşü Rotaları

Araştırma kapsamında toplamda 16 rota tespiti gerçekleştirilmiş ve saha çalışması ile bu rotaların GPS verileri, görselleri ve coğrafi verileri ayrı ayrı kayıt altına alınmıştır. Toplam 11 farklı lokasyonda yapılan çalışmalarda tespiti rotaların en uzun 95 kilometre ile İstiklal Yolu, en kısa rota ise 10 kilometrelik parkuru ile Yaralığöz Dağı Zirve rotasıdır.

Tablo 24. Kastamonu İlinde Tespit Edilen Doğa Yürüyüşü Rotaları

	Rota Adı	Konumu	Toplam Mesafesi
1	İstiklal Yolu Rotası	İnebolu-Kastamonu	95 km
2	Gülpü Dağı Rotası	Araç	13,49 km
3	Ballıağ Zirve / Dereözü Köyü Rotası	Daday	14,32 km
4	Göktepe / Kurt Kayası Rotası	Daday	14,79 km
5	Yaralığöz Dağı Zirve Rotası	Devrekani	10 km
6	Koru Yaylası Rotası	Çatalzeytin	14,13 km
7	Taşlık Göleti / Taşlık Tepesi Rotası	Merkez /Kastamonu	13,72 km
8	Kasaba Köyü Rotası	Merkez/ Kastamonu	12,39 km
9	Loç Vadisi Rotası	Cide	15,44 km
10	Çuha Doruğu / Ersizlerdere / Abutağa Kervan Yolu Rotası	Küre	11,02 km
11	Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası	Küre	14,06 km

12	Ilgarini Mağarası / Ejder Çukuru / Mantar Mağarası Rotası	Pınarbaşı	9,73 km
13	Kanlıabat Zirve Rotası	Devrekani	8,79 km
14	Ilgaz Küçükfacet Zirve Rotası	Ilgaz Dağı	14,49 km
15	Ilgaz Büyükfacet Zirve Rotası	Ilgaz Dağı	14,02 km
16	Kızıllar Köyü / Kırkpınar Yaylası Rotası	İhsangazi	22 km
Toplam mesafe:			297,39 km.

5.3.1. İstiklal Yolu Milli Parkı Rotası

Fotoğraf 6: Atatürk ve İstiklal Yolu / Çuha Geçidi Mevkii

Kaynak: Kültür Rotaları Derneği

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 95 km

Alınan İrtifa: 2697 m

İnilen İrtifa: 2012 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Rota İnebolu ilçesinde başlayıp, Kastamonu merkez ilçede sonlanmaktadır.

Maksimum Rakım: 1323 m

Minimum Rakım: 10 m

Zorluk Derecesi: Zor

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı, Çadır, Uyku Tulumu, Mat, Diğer kamp araç ve gereçleri

En İyi Zaman: Nisan-Kasım ayları arası yürüyüş için en uygun zaman aralığıdır.

Kamp Olanakları: Rota üzerinde belirlenmiş 3 adet kamp noktası mevcuttur. Rota güzergâhı boyunca kamp alanlarını gösteren yönlendirici tabelalar bulunmaktadır. Ancak sporcuların tercihinine göre rotanın farklı noktalarında kamp kurmaya elverişli noktalar bulunmaktadır.¹²

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

İstiklal Yolu, Kastamonu ilinin İnebolu ilçesinden başlayarak Kastamonu ve Çankırı il sınırlarını geçip Ankara'ya kadar uzanan bir kağnı yoludur. 19. yüzyıl sonlarında gönüllüler ve mahkûmların birlikte çalışarak yaptıkları ve Kurtuluş Savaşı yıllarında 3 yıl boyunca İnebolu Limanına getirilen cephanelerin kağnılar ile cephe hattına ulaştırılması için kullanılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk '*Gözüm Sakarya'da, Dumlupınar'da, kulağım İnebolu'da*' sözleri, Kurtuluş Savaşı esnasında bu yolun önemini açık şekilde anlatmaktadır. Eli silah tutan tüm erkeklerin cepheye gittiği bu dönemde, bölgede bulunan kadın, çocuk ve yaşlı nüfusun zorlu arazi ve iklim koşullarında büyük fedakârlıklar sergileyerek cephane taşıdığı bu yol birçok kahramanlık hikâyesinin de yazıldığı noktalardan biridir.

Toplamda 340 km olan İstiklal Yolu'nun İnebolu-Kastamonu Merkez arasında Küre Dağları üzerinde yer alan 95 km'lik kısmı Kastamonu Valiliği tarafından yürüyüş yolu olarak belirlenmiştir. Her yıl 9 Haziran tarihinde (mevsim şartlarına göre değişiklik gösterebilmektedir) 3 gece 4 gün süren Atatürk ve İstiklal Yolu yürüyüşü düzenlenmektedir. Yürüyüş süresi boyunca Kastamonu Valiliği ve rota üzerinde bulunan ilçe belediyeleri tarafından yürüyüşçülere lojistik ve yiyecek-içecek desteği sağlanmaktadır.

¹ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 1, Ek 2, Ek 3 ve Ek 4'te yer almaktadır.

² Çalışma içeriğinde kaynak belirtilmeyen tüm görseller Yazar'a aittir.

5.3.2. Araç Boyalı Mevkii Gülpü Dağı Rotası

Fotoğraf 7: Araç, Boyalı Mevkii, Gülpü Dağı Rotası

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 13,49 km.

Alınan İrtifa: 1.250 m

İnilen İrtifa: 1.250 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına geri dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 1997 m

Minimum Rakım: 808 m

Zorluk Derecesi: Çok zor.

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

En İyi Zaman: Haziran ve Kasım ayları arası yürüyüş için en uygun zaman aralığıdır.

Kamp Olanakları: Rotanın bulunduğu arazi koşulları sarp ve engebelidir. Bu sebeple kamp kurulumuna uygun alan bulmak oldukça zordur.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Kastamonu Araç ilçesi ile Çankırı il sınırları arasında bulunan Gülpü Dağı, Ilgaz Sıra Dağları'nın bir uzantısı olup zirve yüksekliği 1997 metre olarak ölçülmüştür. Bölge

Karadeniz iklimi ile karasal (iç Anadolu) ikliminin kesişme noktası olan Ilgaz Sıra Dağlarının içinde olması sebebiyle bitki örtüsü olarak Karadeniz’e bakan yamaçlarda ağırlıklı kayın, karaçam, sarıçam, kızılçam ve köknar ormanları ile kaplıdır. Dağın Çankırı iline bakan yüzeyi ise İç Anadolu ikliminin izlerini taşımaktadır. Ağırlıklı Meşe ve bodur çalı türü ormanlar ile kaplıdır. Bölgede karasal iklimin etkisiyle yazlar sıcak kışlar ise soğuk geçmektedir. Bölge kış aylarında ortalama 1-1,5 metre kar yağışı almaktadır (URL-72, 2020).

Rota başlangıcı Boyalı Mevkii, Köklüdere Köyü’dür. Köklüdere Köyü 808 rakımlıdır. Rota başlangıcından itibaren 1250 metre yükseliş ile zirveye ulaşılmaktadır. Tırmanış parkuru dik yamaç ve uçurumlar ile kısmi kaya geçişi içermektedir. Rota günlük yürüyüş veya kampli yürüyüşler için uygundur. Gülpü Dağı, Ilgaz Dağları ile birleşik bir yapıda olması sebebiyle trans geçişler için de alternatif oluşturmaktadır. Gülpü Dağı’nın kültürel olarak özelliklerine bakıldığında, Kastamonu’da kültürel bir simge olan Sepetçioğlu figürünün yaşamının bir kısmında köy ağasının zulmünden kaçarak bir süre bu dağda yaşadığı rivayet edilmektedir. (URL-38, 2020). Ek olarak bölgeye yakın konumda kazı çalışmalarına devam edilen Kâhin Tepe kazı alanı bulunmaktadır. Kâhin Tepe bölgesinde yapılan tarihlendirme çalışmaları ile 12 bin yıllık bir geçmişe sahip olduğu, bu özelliği ile Şanlıurfa’da yer alan Göbeklitepe Tapınak alanı ile benzer özelliklere sahip bir nokta olduğu aktarılmaktadır. Ayrıca kazı alanı Karadeniz bölgesinde keşfi yapılan ilk neolitik dönem eseri olması ile de önem arz etmektedir (URL-39, 2020).³

³ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 5’te yer almaktadır.

5.3.3. Daday Ballıdağ Zirve / Dereözü Köyü Rotası

Fotoğraf 8: Ballıdağ Zirvesi Orman Yolu

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 14.32 km.

Alınan İrtifa: 245 m

İnilen İrtifa: 845 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Tek yönlü rota

Maksimum Rakım: 1776 m

Minimum Rakım: 1008 m

Zorluk Derecesi: Zor

En iyi Zaman: Nisan- Kasım Ayları

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Yürüyüş rotasının bitiş kısmında yer alan Taşçılar Göleti ve Mesire Alanı kamp kurulumu için uygun koşullara sahiptir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Ballıdağ oksijen kalitesi bakımından Türkiye'deki sayılı alanlardan biridir. Bu bilgi 1954 yılında İsviçre'den gelen bilim adamlarının ölçümleri neticesinde kesinlik kazanmıştır. Oksijen seviyesinin yüksek olması sebebiyle bölgede bir göğüs hastalıkları hastanesi yapılmıştır. Ancak hasta yetersizliği sebebiyle 2005 yılında kapatılmıştır. Ballıdağ Kastamonu il sınırları içinde olsa da Köroğlu dağ silsilesi üzerinde yer alır. Gök Irmak nehrinin bir kolu Daday ilçesi sınırlarından başlamaktadır

(Günel, 2020) İlçe, Kastamonu şehir merkezine 29 km. uzaklıktadır. Daday’ın bir diğer öne çıkan özelliği ise tarihi konakları ve at çiftlikleridir. Bölgede binicilik, konaklama ve yeme-içme hizmeti veren butik oteller mevcuttur. Bunlara ek olarak görülebilecek noktalar; İnciğez kaya evleri, Meyre Mabedi, Honsalar Tümülsü, Kayı Köyü Anıt Mezarı, Seydibeyoğlu Konağı (URL-37, 2020).

İklim özelliklerine bakıldığında Daday bölgesinde karasal iklim hâkimdir. Kış ayları genellikle yoğun kar yağışlı, bahar ayları ise soğuk ve yağmurlu bir iklim koşulu barındırmaktadır (www.kastamonu.ktb.gov.tr). Ballı Dağ’ın yüksek kesimlerinde ağırlıklı olarak Karaçam, Köknar, Kayın ve Sarıçam ormanları yaygındır. Dağın alçak noktalarında ise meşe ve Gürgen ağaçlarının yayılımı mevcuttur. Ballıdağ üzerinde bulunan yaylalarda ağırlıklı olarak Doğu Karadeniz bölgesinde yaygın olan titrek kavak ağacı görülmektedir. Ağaç çeşitliği özellikle son bahar aylarında yaprakların renk değiştirmesi ile fotoğrafçıların yoğun ilgisini çekmektedir (Günel, 2020).

Ballıdağ üzerinde, 1640 rakımda bulunan Ballıdağ geçidi (Çayır yaylası) bölgesinden başlayan rota, ilk başta kısa bir tırmanış ile 130 metrelik bir irtifa kazanarak dağın zirve (1770 mt.) noktasına ulaşmaktadır. Bu noktadan itibaren açık olan patika yolu ve devamında bulunan orman yolları takip edilerek yaklaşık 14 km’lik bir etabın ardından Dereözü Köyü’ne ulaşılmaktadır. Bölgenin sık ormanlık olması ve rota üzerinde işaretleme, yönlendirici tabela vb. bulunmaması sebebiyle, yürüyüşçülerin bölgeyi iyi tanıyan bir yerel rehber eşliğinde yürüyüş yapmaları önemlidir. ⁴

⁴ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 6’da yer almaktadır.

5.3.4. Yaralıgöz Dağı Zirve Rotası, Devrekani / Kastamonu

Fotoğraf 9: Yaralıgöz Dağı, Devrekani / Kastamonu

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 10 km

Alınan İrtifa: 578 m

İnilen İrtifa: 578 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına geri dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 2050 m

Minimum Rakım: 1427 m

Zorluk Derecesi: Zor

En iyi Zaman: Haziran- Ekim ayları

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Yaralıgöz Dağı eteğinde bulunan Mamatlar mesire alanı kamp yeri olarak kullanılabilir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Yaralığöz Dağı Amasra sırtlarına kadar ulaşan Küre Dağlarının başlangıcı ve en yüksek noktası kabul edilmektedir. Kastamonu ilinin Devrekani, Çatalzeytin ve Bozkurt ilçeleri arasında bir üçgende yer alan Yaralığöz Dağı'nın zirve yüksekliği 2050 metredir. Bölgede tipik Karadeniz iklimi hâkimdir. Bölgeyi ziyaret etmek için en uygun dönemler Mayıs ve Kasım ayları arasında kalan Bahar-Yaz dönemidir. Yaralığöz Dağı Kastamonu şehir merkezine 89, Devrekani ilçesine 20 km. mesafededir. Yaralığöz Dağı'nın eteğinde Mamatlar mesire alanı bulunmaktadır. Bölgede ana yol boyunca yeme-içme ve yöresel ürünlerin satışını yapan küçük çaplı yerel işletmeler bulunmaktadır (URL-36, 2020).

Yaralığöz Dağı'nın ismine ilişkin iki söylence bugün halâ yaşamaktadır. Bunlardan ilki, dağın zirvesindeki büyük kayalıkta gözleri yaralı ya da kör bir dervişin uzun zaman yaşayıp dağa ismini vermesidir. Diğer söylence ise; dağ zirvesindeki kayanın oldukça yüksekte olmasından dolayı sürekli sert rüzgârlara maruz kalıp, "yelli" yani sürekli rüzgâr esen anlamı ile aynı zamanda bu zirve kayalığının bir gözetleme noktası olmasından kaynaklı "Yelli-Göz" kelimelerinden geldiğidir. (Murat KARASALİHOĞLU, Kastamonu Gazetesi, 6 Haziran 2020, URL-36,2020).

Yaralığöz Dağı zirvesine çıkan alternatif birkaç rota mevcuttur. Ancak doğa yürüyüşçüleri tarafından en çok tercih edilen rota, Devrekani-Bozkurt yolu istikametinde yer alan Yaralığöz Geçidi mevkiinden başlayarak orman içi patikalar ile zirveye ulaşan yürüyüş yoludur. Yaralığöz geçidinden dağın zirvesine ulaşım 5 kilometrelik bir yürüyüş ile yapılmaktadır. Başlangıçta orman içinden nispeten kolay bir parkurdan geçilerek zirvenin eteğinde yer alan yaylaya ulaşılır. Yayladan itibaren ise orman yapısı son bulmakta ve ortalama 50-60 derecelik bir eğimde, oldukça zorlayıcı bir tırmanış rotası yer almaktadır. Bu parkurun rakım olarak yüksek bir noktada olması ve orman örtüsünün bulanmaması sebebiyle özellikle mevsim geçişi dönemlerinde şiddetli fırtınalar olabilmektedir. Bu noktadan itibaren yamaç boyunca 400 metre irtifa alınarak zirve noktasına ulaşılır. Zirve noktasından itibaren aynı rota üzerinden başlangıç noktasına dönülmektedir. Rota boyunca herhangi bir işaret ya da yönlendirici tabela bulunmadığından dolayı bu rotayı ziyaret eden kişi veya grupların mutlaka araziye iyi bilen yerel rehberler eşliğinde yürüyüş yapmaları tavsiye edilir.⁵

⁵ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 7'de yer almaktadır.

5.3.5. Ilgaz Büyük Hacet Rotası

Fotoğraf 10: Ilgaz Dağları Büyük Hacet Zirvesi

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 14,02 km

Alınan İrtifa: 1,155 m

İnilen İrtifa: 1,155 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 2593 m

Minimum Rakım: 1436 mt

Zorluk Derecesi: Zor

Ey İyi Zaman: Mayıs ve Ekim ayları arası

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları:

Bölgedeki en önemli kamp noktası Mülayim Yaylası'dır. Büyük ve Küçük Hacet zirvelerinin eteğinde yer alan Mülayim Yaylası üzerinden iki zirveye de çıkan farklı rotalar da bulunmaktadır. Yürüyüşçüler tercihe göre bu rotaları da kullanabilmektedir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Ilgaz Dağı büyük hacet zirve rotası Tosya ilçesi, Yukarı Berçin Köyü'nden başlamaktadır. Yukarı Berçin Köyü ile Büyük Hacet zirve noktası arası 7 kilometredir. Binek araçlar ile köy merkezine kadar ulaşmak mümkündür. Ancak köyden itibaren sadece arazi araçları ve traktörler ile devam edilebilen orman yolu bulunmaktadır. Yaz aylarında köyün çıkışından itibaren temiz su kaynağı bulunmamaktadır. Bu sebeple yürüyüşçülerin ihtiyaçları kadar suyu çantalarında bulundurmaları önemlidir. Bu orman yolu köy çıkışından başlayıp zirve noktasına kadar kesintisiz devam etmektedir. Yürüyüş esnasında isteğe bağlı bu yolu takip ederek de yürümek mümkündür. Yürüyüşçüler için diğer alternatif ise stabilize yolun 1. kilometresinden orman içi patikaya geçerek eğim olarak kısmen daha dik ancak mesafe olarak daha kısa olan bölümdür. Yol üzerinde bu noktaları gösteren işaret veya tabela bulunmadığından yürüyüşçülerin bölgeyi bilen rehberler eşliğinde yürüyüş yapması tavsiye edilir. Rotanın en zorlu kısmı ana zirve kütesinin hemen eteğinde yer alan eğimi yüksek tırmanış parkurudur.

Bu bölümde yaklaşık 70-80 metre irtifa alınarak, çarsak olarak adlandırılan yarı çakıl yarı kum zeminden tırmanılır. Burada dikkat edilmesi gereken konu grubun önünde ilerleyen yürüyüşçülerin kaydıracağı taşların geriden gelen sporculara zarar vermemesi için kısa aralıklar ve mümkünse yamaca çapraz çizgi halinde yürünmesidir. Bu noktadan itibaren dağın zirve noktasına ulaşılmış olur. Dönüş ise yine aynı rota üzerinden başlangıç noktasına kadar devam eder. Dönüş esnasında orman içi patikaların eğiminin yüksek olması sebebiyle düşme ve sakatlık yaşama risklerine karşı stabilize orman yolu tercih edilebilir.

Ilgaz Dağları

Ilgaz Dağları, Batı Karadeniz bölgesinde Kastamonu-Çankırı il sınırını oluşturan sıra dağ kütesidir. Doğu ve Batı ekseninde yaklaşık 50 kilometrelik bir alanda yer almaktadır. En yüksek zirvesi 2587 metre ile Büyük Hacet zirvesidir. Diğer önemli zirveler ise 2546 metre Küçük Hacet, 2400 metre ile Emirgazi ve 2330 metre Yurdun Tepe zirveleridir. Konumu itibari ile Orta Karadeniz ile İç Anadolu arasında doğal bir sınır niteliğindedir. Bu özelliği bölgede iklimsel olarak da etkisini göstermektedir. Ilgaz Dağları'nın kuzeye bakan yamaçlarında Karadeniz iklimi hâkim iken, güneye bakan yamaçlarda ağırlıklı olarak İç Anadolu'ya özgü karasal iklimin etkileri

görülmektedir. Oluşum bakımından incelendiğinde dağın yapısında serpantin, şist ve volkanik kayalar bulunmaktadır. 1976 yılında Milli Park ilan edilen Ilgaz Dağları, bitki örtüsü ve barındırdığı yabani hayat çeşitliliği ile de ön plana çıkmaktadır. Dağın yaklaşık 2000-2200 metrelik yükseltilerine kadar ulaşan orman yapısında özellikle Sarıçam, Karaçam ve Köknar ormanları ile yer yer Kayın, Gürgen, Meşe ve Ardıç ağaçları yer almaktadır (Ünal, 2006).

Orman örtüsünün sık olması sebebiyle orman altı bitki örtüsü de oldukça zengindir. Bölgede 64 adet sadece Ilgaz Dağlarına özgü endemik olmakla birlikte toplamda 351 adet bitki türü saptanmıştır (Sarıbaş ve Yazar, 2002). Bölgede sık orman örtüsünün bulunması yabani hayvan popülasyonunu da olumlu olarak desteklemektedir. Ayı, Kurt, Karaca, Kızıl Geyik, Domuz, Tilki, Vaşak gibi memeli hayvanlar ile birçok kuş ve sürüngen türüne ev sahipliği yapan Ilgaz ormanları doğa fotoğrafçılığı ve yabani hayat gözlemciliği açısından önemli noktalar arasındadır. Ilgaz Dağları dört mevsim boyunca ziyaretçilerine farklı imkânlar sunabilmektedir. Kış aylarında kayak, snowboard gibi aktivitelerin yapıldığı bölgede bahar ve yaz aylarında ise doğa yürüyüşü, kampçılık, dağ bisikleti, atlı safari, ATV safari, doğa fotoğrafçılığı ve yabani hayat gözlemciliği gibi olanaklar mevcuttur. Milli Park bölgesinde konaklama hizmetleri için de 8 adet tesis bulunmaktadır. Ilgaz Dağı Milli Parkı Kastamonu şehir merkezine 50 km Kastamonu Hava Limanı'na 35 km ve Kastamonu otoyoluna 56 km mesafededir.⁶

⁶ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 8'de yer almaktadır.

5.3.6. Ilgaz Küçük Hacet Rotası

Fotoğraf 11: Ilgaz Dağları Küçük Hacet Zirvesi

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 14,49 km.

Alınan İrtifa: 797 m.

İnilen İrtifa: 1322 m.

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 2566 m.

Minimum Rakım: 1801 m.

Zorluk Derecesi: Zor

En İyi Zaman: Haziran – Ekim ayları

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Zirve rotası üzerinde yer alan Ilgaz Ovası, kamplı etkinlikler için uygun olanaklara sahiptir. Binek araçlar ile kamp alanına kadar ulaşılabilir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Ilgaz Dağları'nın ikinci yüksek zirvesi olan Küçük Hacet zirve rotası başlangıç ve bitiş toplamda 14 kilometrelik bir parkurdur. Rotanın başlangıcı Ilgaz doruk mevkii karayolları bakım evi (1850 m) bitişiğinden doğu istikametinde giden orman yoludur.

Orman yolu takip edilerek 2 km. mesafede bulunan ve kamp alanı olarak da kullanılan Ilgaz Ovasına (1800 m) ulaşılmaktadır. Buradan eğim olarak oldukça dik sırt rotası tırmanılarak 2100 m rakımlı Küçük çal mevkiine çıkılmaktadır. Yaklaşık 1.5 kilometrelik düşük eğimli Küçük çal rotası geçilerek “Geyik Geçidi” olarak bilinen Küçük Hacet Zirvesinin eteğine ulaşılır. Bu noktada 60 metrelik bir irtifa düşüşü ile geçit noktası aşılarak Küçük Hacet Ana Zirvesinin yamacına ulaşılır ve buradan itibaren yer yer %30-40 eğime sahip zirve yamacında 500 m irtifa tırmanılarak zirve noktasına ulaşılmaktadır. Zirve noktasının yüksekliği 2566 metredir ve Kastamonu-Çankırı yönünde geniş bir coğrafyayı seyir imkânı sunmaktadır. Zirve noktasında yöre halkının Türbe olarak nitelendirdiği tahrip olmuş 2 adet mezar oluşumu bulunmaktadır. Mezar yapıları ile ilgili yörede çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bu rivayetlerden birisi ise, *‘Bölgede yaşayan zatlar burada toplanarak beraber dua etmektedirler. Bu kişiler ortak bir rüya görür ve rüyalarında Küçük Hacet zirvesinde dua ettikten sonra birer taş alır ve herkes elindeki taşı fırlatır, taşların düştüğü noktalara kendi türbelerini yaparlar. Rüyanın ardından tüm zatlar Küçük Hacet tepesine çıkarak birer taş atar. Taş atan zatlardan ikisi ise kız kardeş olan “Ünzile” ve “Tenzile” dir. Kız kardeşlerin attığı taşlar çok yakına düşer ve öldükten sonra mezarları buraya yapılır. İki mezar yapısının arası ise yaklaşık 100 metredir ve hangi mezarın “Ünzile”, hangi mezarın “Tenzile” ye ait olduğu bilinmemektedir’*. Mezarların yapıldığı taşlar incelendiğinde ise bir mezarın dağ zirvesinde bulunan beyaz taşlardan yapıldığı, diğer mezarın ise yapı olarak farklı olan ve zirveye nereden getirildiği belli olmayan siyah taşlardan yapıldığı görülmektedir (URL-73, 2019).

Ayrıca 2017 yılında Jeoloji Mühendisi Metehan Keleş tarafından zirve yamacında 60 milyon yıllık denizyıldızı fosili bulunmuştur. Bu bulgular en yakın denize kıyısına 90 km uzaklığı bulunan ve 2566 m rakıma sahip bu bölgenin bir zamanlar deniz altı tabaka olduğuna işaret etmektedir. Bulunan fosil örneklerinden elde edilen veriler ışığında Ilgaz Dağları oluşumunun yaklaşık olarak 60 milyon yıl yaşında olduğu düşünülmektedir (URL-74, 2017).⁷

⁷ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 9’da yer almaktadır.

5.3.7. Kızıllar Köyü, Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rotası (İhsangazi)

Fotoğraf 12: Kırkpınar Yaylası
Kaynak: (Yüksel Aydın ŞATIR, Devrekâni Bel.)

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 22 Km

Alınan İrtifa: 1254 m

İnilen İrtifa: 1254 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Tek yönlü rota

Maksimum Rakım: 2135 m

Minimum Rakım: 1224 m

Zorluk Derecesi: Çok Zor

En İyi Zaman: Haziran – Kasım ayları arası

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Rota içinde bulunan Kırkpınar Yaylası bölgesi kamp için uygun koşullara sahiptir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Rota başlangıcı İhsangazi ilçesinde yer alan Kızıleller Köyü'dür. Köyün İhsangazi ilçe merkezine uzaklığı 19 km, Kastamonu il merkezine ise 56 kilometredir. Köy ve çevresinde tipik Karadeniz iklimi hâkimdir. Kızıleller Köyü'ne kadar binek araçlar ile ulaşım mevcuttur. Köy merkezinden itibaren ise sadece arazi araçlarının geçebildiği orman yolu başlamaktadır. Köyden itibaren yaklaşık 1,5-2 kilometre ileride Boğaz kaya geçidi yer almaktadır. Boğaz kaya geçidi geçildikten sonra 4 km yürünerek Ilgaz Dağı Emir Gazi Zirvesi eteğine varılmaktadır. Bu noktadan itibaren yaklaşık 1,5 kilometrelik sırt rotası tırmanılmakta ve 414 metre irtifa alınmaktadır. Tırmanışın bitişinde Emirgazi zirvesinin 2080 rakımlı güney sırtına ulaşılmaktadır. Güney sırtından ise 1,5 kilometre ve 348 metrelik irtifa inişi ile Kırkpınar Yaylası'na ulaşılmaktadır. Kırkpınar Yaylası'na kadar araç ulaşımı mevcuttur. Yürüyüş bitiminde yayla içinde kamp kurulabilmektedir. 1790 m rakımda bulunan ve güney yönünde önü açık olan Kırkpınar yaylası, özellikle gün doğumu ve gün batımı saatlerinde oldukça eşsiz manzaralar sunabilmektedir.⁸

⁸ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 10'da yer almaktadır.

5.3.8. Göktepe / Kurt kayası Rotası (Daday)

Fotoğraf 13: Göktepe / Kurt kayası Rotası (Daday)

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 14,79 Km

Alınan İrtifa: 555 m

İnilen İrtifa: 555 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 1401 m

Minimum Rakım: 904 m

Zorluk Derecesi: Orta Zorlukta

En İyi Zaman: Nisan – Kasım ayları

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Rota üzerinde uygun kamp noktası bulunmamaktadır ancak Daday ilçe merkezine 1 km mesafede bulunan Yumurtacı Göleti kamp kurulması için uygun koşullara sahiptir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Daday ilçesi Bayır Köy Mevkii'nden başlayan yürüyüş rotası, köy içinden geçen toprak yoldan Göktepe Dağı eteklerine ulaşır. Yaklaşık 2 km ilerlendikten sonra orman içi patika parkura geçilmektedir. Bu noktadan itibaren dağ zirvesine kadar eğim seviyesi yüksek olan patika yollardan yaklaşık 400 m irtifa alınarak zirve noktasına ulaşılmaktadır. Dağ zirvesinde bulunan seyir noktasından Daday ilçesi panorama olarak seyredilebilmektedir. Zirve noktasından dönüş ise çıkış rotasına paralel olarak yer alan ikinci bir patikadan yapılmaktadır. Patika yol başlangıç noktasına kadar kesintisiz olarak devam etmektedir. Göktepe Dağı sık ve farklı ağaç türlerinden oluşan orman yapısı ve bu ormanların içinde yer alan patikalar ile özellikle sonbahar aylarında doğa yürüyüşçüleri ve fotoğrafçılar için görsel zenginlikler sunmaktadır. Ayrıca Göktepe Dağı ve çevresinde yer alan yayla oluşumlarında Geyi, Karaca, Yaban Domuzu, Tilki gibi yaban hayvanlarına da sıkça rastlanılmaktadır (Küçük, 2005).

Göktepe Dağı

Daday ovasını çevreleyen dağ yapılarından biri olan Göktepe Dağı 1350 m rakıma sahiptir. Bitki örtüsü bakımından zengin olan Göktepe Dağı'nın alçak kesimlerinde Meşe, Çam, Gürgen ağaçları yaygın iken, yüksek rakımlı bölgelerde ise Sarı Çam ile yer yer Köknar ormanları yer almaktadır. Orman altı bitki örtüsü bakımından da zengin olan bölgede başta dağ çileği, kuşburnu, böğürtlen, kızılçık, alıç, kara mürver gibi orman meyveleri de sıkça bulunmaktadır (Küçük, 2005).⁹

⁹ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 11'de yer almaktadır.

5.3.9. Kanlıabat Zirve Rotası (Devrekani)

Fotoğraf 14: Kanlıabat Zirve Rotası / Kanlıabat Tepesi

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 8,79 Km

Alınan İrtifa: 439

İnilen İrtifa: 439

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 1338 m

Minimum Rakım: 974 m

Zorluk Derecesi: Orta Zorlukta

En İyi Zaman: Nisan – Kasım ayları arası

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Kamplı etkinlikler için uygun değildir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler:

Kanlıabat Zirve Rotası, Kastamonu-Devrekani yolu üzerinde yer alan Yürekveren Köyü yol ayrımından başlamaktadır ve toplamda 8,79 kilometredir. Aynı bölgede yer alan alabalık tesislerine ait stabilize yoldan 2 km ilerledikten sonra balık üretim

tesislerine ulaşılır. Buradan itibaren zirve noktası istikametinde yer yer belirsizleşen patika yol takip edilerek yaklaşık 300 metre irtifa alınarak zirve noktasına ulaşılmaktadır. Dağ zirvesi 360 derece görüşe sahip bir alandır. Açık ve nemsiz hava koşullarına sahip zamanlarda Kastamonu Merkez ilçe ile Ballıdağ, Ilgaz Dağları, Yaralıgöz Dağı gibi bölgenin önemli dağ oluşumları seyredilebilmektedir. Zirveden geri dönüş için farklı bir rota kullanılmaktadır. Bölgede yer alan Kayabaşı Mahallesi istikametinde ilerlendikten sonra zirve çıkış rotasına paralel olarak yer alan vadi oluşumu takip edilir. Vadi içinden alabalık tesislerine kadar inen yer yer çarşak yapısına sahip patika ile rotanın başlangıç noktasına ulaşılmaktadır. Vadi içerisinde yer alan kaya oluşumlarında “**KADASK**” tarafından kaya tırmanış etkinlikleri düzenlenmektedir.

Kanlıabat Tepesi

Kanlıabat Tepesi, Kastamonu Merkez ilçe ve Devrekâni ilçesi arasında bulunan ve en yüksek noktası 1338 metre olan dağ oluşumudur. Köroğlu Dağ silsilesinin bir parçası olan Ballı Dağ’ın uzantısıdır ve Daday, Seydiler, Devrekâni ilçe sınırlarını geçerek Taşköprü ilçesine kadar uzanmaktadır. Bitki örtüsü olarak çoğunluğu bodur çalılıklar ile kaplı olan dağ oluşumunda yer yer meşe ve çam ormanları da gözlenmektedir. Bölge halk arasında “Gıdıgın Kaya” ve “Kayabaşı” olarak da bilinmektedir.¹⁰

¹⁰ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 12’de yer almaktadır.

5.3.10. Ilgarini Mağarası, Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası Rotası (Pınarbaşı)

Fotoğraf 17: Ilgarini Mağarası giriş görüntüsü

Kaynak: (URL-1, 2020)

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 9,73 Km

Alınan İrtifa: 459 m

İnilen İrtifa: 459 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, başlangıç noktasına dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 1152 m

Minimum Rakım: 814 m

Zorluk Derecesi: Zor

En İyi Zaman: Nisan – Kasım ayları arası

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Bölgede yer alan Sorkun Yaylası kamplı etkinlikler için uygundur. Yayla içine kadar binek araçlar ile ulaşılabilir.

Rota Hakkında Genel Bilgiler:

Pınarbaşı ilçesinin kuzeyinde, ilçe merkezine 30 kilometre mesafede mağaralar bölgesinde yer alan yürüyüş rotası toplamda 9,73 kilometredir. Rota üzerinde 3 adet mağara yer almaktadır. Rotanın başlangıcı Sümenler Köyü Oruç Mahallesi'dir. Rota başlangıcından itibaren 600 m ilerlenerek Mantar Mağarası'na ulaşılmaktadır. Mağara ismini, girişinden 30 metre ileride yer alan mantar şeklindeki kalker oluşumundan almıştır. Tavan yüksekliği yer yer 15-20 m arasında değişmektedir.

Fotoğraf 15: Mantar Mağarası içi ve kalker oluşumları

Kaynak: (URL-75, 2020)

Rota üzerindeki ikinci mağara oluşumu Ejder Çukuru 'dur. Mantar Mağarası'ndan 500 metre ileride yer alan dikey mağara oluşumunun derinliği 60 m, genişliği ise 12-15 m arasında değişmektedir. Mağaranın giriş kısmından bakıldığında tavan bölümünde yer alan ikinci bir açıklıktan öğle saatlerinde vuran güneş ışığı mağara zeminindeki soğuk hava akımı ile birleşerek görsel açıdan ilgi çekici görüntüler oluşturmaktadır.

Fotoğraf 16: Ejder Çukuru (Mağarası) girişi

Kaynak: (URL-75, 2020)

Yürüyüş rotasının son bölümünde ise Ilgarini Mağarası bulunmaktadır. Köknar, Kayın ve Şimşir ormanları içinde yer alan Ilgarini Mağarası 858 metre uzunluk ve 250 metre derinlik ile Türkiye'nin en büyük mağaraları arasında yer almaktadır. Valla Kanyonu'nun kuzey duvarı üzerinde ve denizden 1250 m yüksekte yer alan mağaranın III-IV. Zamana ait olduğu düşünülmektedir. Kemer yapılı bir girişe sahiptir ve giriş kısmında Bizans Dönemi'ne ait olduğu düşünülen yıkıntılar mevcuttur. İç kısımda iki galeriye ayrılan mağaranın sol galerisinden devam edildiğinde 250 m derinliğe kadar inilmektedir. Bu kısımda 7 adet mezar ve Kilise kalıntıları yer almaktadır. Bu noktadan ileri sadece dağcılık ekipmanları ile gidilebilmektedir (www.yigm.ktb.gov.tr).

Orman Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve FAO tarafından Kastamonu İli, Valla Kanyonu, Ilgarini Mağarası ve çevresi örnek proje alanı seçilmiştir. FAO tarafından Ilgarini Mağarası dünyanın 4. Büyük mağarası olarak belirlenmiştir (www.yigm.ktb.gov.tr). Rota boyunca Küre Dağları Milli Park Müdürlüğü (KDMP) tarafından yönlendirici tabela ve işaretlemeler yapılmış durumdadır. Ayrıca rotanın bazı bölümlerinde ahşap yürüyüş yolları, korkuluklar ve oturma alanları inşa edilmiştir.¹¹

¹¹ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 13'te yer almaktadır.

5.3.11. Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası (Küre)

Fotoğraf 18: Ersizlerdere Kanyonu Zirve Seyir Noktası

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 14,06 Km

Alınan İrtifa: 552 m

İnilen İrtifa: 859 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Tek yönlü rota

Maksimum Rakım: 1270 m

Minimum Rakım: 595 m

Zorluk Derecesi: Zor

En İyi Zaman: Nisan-Kasım ayları arası doğa yürüyüşleri için en uygun zaman aralığıdır.

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı, Kask

Kamp Olanakları: Rota üzerinde kamp kurulmasına uygun birçok alan mevcuttur. Güzergâh üzerinde yer alan Abutağa Mahallesi ve güzergahın 7. kilometresinde yer alan geniş ve düzlük arazi yapısı en uygun noktalardır.

Rota Hakkında Genel Bilgiler

Küre ilçesinde yer alan rota toplamda 14,06 kilometredir. Küre ilçe merkezine 3 kilometre mesafede yer alan Abutağa Mahallesi yol ayrımından başlamaktadır. Abutağa mahallesi rotanın dördüncü kilometresinde yer almaktadır ve bu noktaya kadar stabilize araç yolu mevcuttur. Tercihe göre binek araçlar ile mahalle içine kadar gidilebilmektedir. Abutağa mahallesinden itibaren ise orman sınırı başlangıcına kadar 3 km boyunca toprak patika yoldan ilerlenmektedir. Rota'nın 7. Kilometresinde bir obruk oluşumu yer almaktadır. Bölgenin kayalık yapısı ve yer altı mağaralarının çökmesi ile ortaya çıkan bu obruk oluşumu yaklaşık 20 m derinliğinde ve 30-35 metre çapındadır. Obruk oluşumu dikey yapıdadır ve tamamını görmek için özel dağcılık donanımı gereklidir.

Rota üzerinde obruktan itibaren sık orman örtüsü ve yüksek eğimli kaya zeminden ilerlenmektedir. Kanyon zirvesine kadar 2 km boyunca devam eden bu bölümde kaya düşmeleri ve dağ kazalarına karşı kask ve diğer güvenlik donanımlarının kullanımı tavsiye edilmektedir. Orman etabının sonunda 1270 metre rakımlı Ersizlerdere Kanyonu zirvesine ulaşılmaktadır. Kanyon zirvesinde yer alan seyir noktası ziyaret edilmekte ve bu noktadan itibaren dik eğimli yamaçtan alçalarak önce İpsinne Mahallesi, son olarak da rotanın bitiş noktası olan Ersizlerdere Köyü'ne inilerek yürüyüş tamamlanmaktadır. ¹²

¹² Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 14'te yer almaktadır.

5.3.12. Çuha Doruğu – Ersizlerdere – Abutağa Kervan Yolu Rotası

Fotoğraf 19: Ersizler – Ersizlerdere – Abutağa Kervan Yolu rotası orman içi patika

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 11,05 km

Alınan İrtifa: 675 m

İnilen İrtifa: 650 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Tek yönlü rota

Maksimum Rakım: 1270 m

Minimum Rakım: 595 m

Zorluk Derecesi: Zor

En İyi Zaman: Haziran – Kasım ayları arası bölgede doğa yürüyüşlerine en uygun tarih aralığıdır.

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Rota boyunca farklı noktalarda kamp kurulabilecek uygun arazi koşulları mevcuttur.

Rota Hakkında Genel Bilgiler:

Küre ilçesi Ersizlerdere Köyü bölgesinde yer alan rota eski bir kervan yolunun 14 kilometrelik kısmından oluşmaktadır. Kervan yolu ile ilgili ulaşılabilen tek yazılı kaynak ilçe belediyesinin web sitesinde yer almaktadır. Burada aktarılan bilgilere göre eski ismiyle Zarbana, bugünkü ismiyle Özlüce olan yerleşkeden itibaren Medine'ye kadar uzanan bir kervan yolunun varlığından bahsedilmektedir (www.inebolu.bel.tr).

Bu bilgilere ek olarak özellikle Ersizlerdere bölgesinde yaşayan yöre halkından alınan bilgilere göre bu yolun İnebolu ilçesinden başlayarak Çuha doruğu, Ersizler Mahallesi, Ersizlerdere Köyü, İpsinne Mahallesi ve Abutağa Mahallesi istikametinden ilerleyerek Ecevit Hanı ve oradan da Kastamonu merkezine kadar uzandığı aktarılmaktadır. İnebolu'dan başlayarak Beyler ve Salcıoğlu köylerini geçen kervan yolunun bir kolunun ise Çuha doruğundan ayrılarak Karadonu, Şenlik pazarı ve Devrekani ilçesi üzerinden Kastamonu'ya ulaştığı anlatılmaktadır.

Tarihi yolun büyük kısmı günümüzde tamamıyla kaybolmuş olsa da Çuha Doruğu ve Abutağa Mahallesi arasında kalan bölümü yer yer çok belirgin, bazı noktalarda orman ve köy yolları ile birleşmiş halde varlığını sürdürmektedir. Rota boyunca Ersizlerdere Kanyonu farklı açılardan seyredilebilmektedir. Ayrıca patika yolların içerisinde geçtiği Köknar, Çam, Gürgen gibi birçok ağaç türü ile kaplı orman örtüsü rota üzerinde görsel zenginlik oluşturmaktadır.¹³

¹³ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 15'te yer almaktadır.

5.3.13. Koru Yaylası Rotası (Çatalzeytin)

Fotoğraf 20: Koru Yaylası
Kaynak: (URL-75, 2020)

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 14,13 km

Alınan İrtifa: 526 m

İnilen İrtifa: 526 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, rota sonunda başlangıç noktasına geri dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 1826 m

Minimum Rakım: 1300 m

Zorluk Derecesi: Zor

En İyi Zaman: Haziran ve Kasım ayları arası tırmanış için en uygun zamanlardır.

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Rotanın bulunduğu Koru Yaylası mevki kamp kurulumu için uygun koşulları barındırmaktadır.

Rota Hakkında Genel Bilgiler:

Çatalzeytin ve Taşköprü ilçeleri arasında yer alan Kuru Yaylası mevkiğinde yer alan bu yürüyüş rotası toplamda 14,13 kilometredir. Kayadibi Köyü’nden başlayan rota bölgede Kayabaşı olarak bilinen ve zirvesinde bir yangın gözetleme kulesi bulunan zirve noktasına tırmanış için kullanılmaktadır. Zirve rotasının dönüşünde ise Kayabaşı tepesinin içinde yer aldığı Kuru Yaylası üzerinden yer yer patika ve stabilize orman yolları ile Kayadibi Köyü’ne dönülerek yürüyüş tamamlanmaktadır. Kayabaşı tepesi konumu ve yükseltisi ile bölgeye hakim bir tepedir. 1826 m rakıma sahip tepenin bu özelliği sebebiyle zirvesinde bir yangın gözetleme kulesi bulunmaktadır. Zirve noktasından bölgenin geniş orman örtüsü ve yaylaları ile Devrekani ilçe sınırlarında yer alan Yaralığöz Dağı görülebilmektedir.

Koru Yaylası

Çatalzeytin ilçesine kuş uçuşu 20 kilometre mesafede yer alan Kuru Yaylası 1700 m rakımdadır. Yaylaya ulaşım köy ve orman yollarından sağlanmaktadır. Yayla içinde geniş otlaklar ve birçok doğal su kaynağı bulunmaktadır. Ayrıca yayla içerisinde ‘Kar Kuyusu’ olarak adlandırılan bir mağara yer almaktadır. Bu mağarada yılın 365 günü donmuş halde kar bulmak mümkündür. Yaylanın edrafı geniş Çam ormanları ile kaplıdır. Yaz aylarında köylüler tarafından yaylaya salınan at ve diğer büyük baş hayvanlar çobansız olarak mevsim boyu yaylada kalabilmektedir (<http://catalzeytinmektubu.com/koru-yaylasi/>).

Fotoğraf 21: Kuru Yaylası ve yaylaya salınan at sürüsü
(Kaynak: URL-76, 2020)¹⁴

¹⁴ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 16’da yer almaktadır.

5.3.14. Loç Vadisi Hamitli – Şenköy Rotası (Cide)

Fotoğraf 22: Loç Vadisi, Cide / Kastamonu
Kaynak: (www.ekolojibirligi.org)

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 15,44 km

Alınan İrtifa: 578 m

İnilen İrtifa: 390 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Tek yönlü rota

Maksimum Rakım: 737 m

Minimum Rakım: 268 m

Zorluk Derecesi: Orta Zorlukta

En İyi Zaman: Nisan-Kasım ayları arası doğa yürüyüşleri için en uygun zaman aralığıdır.

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Yürüyüş rotasına yakın mesafede bulunan Loç Vadisi, kamp kurulumu için uygun koşulları barındırmaktadır.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Loç Vadisi

Kastamonu'nun Cide ilçesinde yer alan ve Çamdibi, Hamitli, Karakadı, Şenköy ile Derebucağı köylerini içerisine alan bölge Loç Vadisini oluşturmaktadır. Küre Dağları'nın Bir hilal şeklinde etrafını sardığı vadi Valla Kanyonu'nun çıkışından başlayarak Karakadı Kanyonu'na kadar 8 kilometre boyunca devam etmektedir. Cide ilçe merkezine 25 kilometre mesafede yer alan vadiye Kastamonu karayolu üzerinden Loç Vadisi yol ayrımı takip edilerek ulaşılabilir. Bölgenin doğal yapısı ve vadiyi oluşturan Devrekâni çayı ile rafting, trekking ve canyoning gibi birçok doğa sporuna olanak sağlamaktadır. Bölgenin sık orman örtüsü içinde Çam, Köknar, Şimşir, Gürgen ve Gökçe ağacı gibi birçok tür yer almaktadır. Ayrıca doğa yürüyüşlerine ek olarak bölgeye yakın konumda yer alan ve bir dikey mağara oluşumu olan Dağlı Kuylucu da ziyaret edilebilmektedir. Türkiye'nin en geniş ağız büyüklüğüne sahip (100 m) dikey mağarası olarak bilinen Dağlı Kuylucu 290 metrelik derinliği ile de Türkiye genelinde 17, Karadeniz bölgesinde ise 1. sıradadır (URL-77, 2020).

Vadi içinde birçok farklı rotada yürüyüş yapılabilir. Görsel ve teknik açıdan en keyifli rotalardan biri ise Hamitli-Şenköy rotasıdır. Hamitli köyünden başlayarak orman içi yer yer stabilize, bazı bölgelerde ise toprak ve kaya karışımı patika yollardan 15,44 kilometrelik parkur geçilerek Şenköy mevkiine ulaşılmaktadır. Rotanın tamamı sık orman örtüsü içinden geçtiğinden dolayı yürüyüşçülerin mutlaka rehber veya alan kılavuzları eşliğinde etkinlik yapmaları önerilmektedir. Seyir noktaları açısından zengin olan güzergâhın birçok noktasından vadiyi seyretmek mümkündür. Özellikle 2-4 kilometreler arası bölümde Valla Kanyonu'nun çıkış noktası görsel açıdan oldukça etkileyici görüntüler oluşturmaktadır.

Fotoğraf 23: Loç Vadisi Seyir Terası / Cide Şenpazar Yolu, Dağlı Mevkii

Kaynak: (URL-1, 2020)¹⁵

5.3.15. Kasaba Köyü Yürüyüş Rotası (Kasaba Köyü, Merkez / Kastamonu)

Fotoğraf 24: Kasaba Köyü Doğa Yürüyüşü Parkuru

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 12,39 km

Alınan İrtifa: 178 m

İnilen İrtifa: 418 m

¹⁵ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 17'de yer almaktadır.

Başlangıç Noktasına Dönüş: Tek yönlü rota

Maksimum Rakım: 1141 m

Minimum Rakım: 781 m

Zorluk Derecesi: Kolay

En İyi Zaman: Nisan-Kasım Ayları arası

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Rota üzerinde kamp kurulabilecek uygun noktalar bulunmaktadır ancak bölgede birçok köy yerleşkesi bulunduğundan dolayı yerel halk ile teması minimuma indirecek şekilde kamp kurulumuna en uygun noktalar rotanın 1,5 ile 5. Kilometreli arasındadır.

Hakkında Genel Bilgiler:

Sade köyü ve Kasaba Köyü arasında yer alan rotanın toplam uzunluğu 12,39 kilometredir. Sade köyüne kadar binek araçlar ile ulaşım imkânı mevcuttur. Aşırı eğimli arazi şartları içermemesi sebebiyle kolay bir rotadır ve her yaştan bireyin katılımına uygundur. Rota üzerindeki tek çıkış noktası Sade Köyü'nden itibaren yaklaşık 1 kilometrelik orta seviye yokuş sayılabilecek orman içi stabilize yol bölümüdür. Bu kısımdan itibaren eğim sona ermekte ve düz sayılabilecek orman içi patika parkurda yürüyüş yapılmaktadır.

Rota boyunca dikkat edilmesi gereken önemli konu ise orman içi patika yol ayrımlarının çok sık olmasıdır. Yürüyüşçülerin rotadan ayrılmamak için mutlaka GPS desteği veya bölgeyi iyi bilen rehberler eşliğinde yürüyüş yapmaları gereklidir. Rotanın bitiş noktası ise Tarihi Mahmutbey Camii'nin bulunduğu Kasaba Köyü'dür.

Kastamonu ili Merkez ilçeye bağlı bir köy olan Kasaba Köyü tarihsel olarak Çobanoğlu Beyliğinin ilk yerleşim yeri olarak belirtilmektedir ve eski adı Gaşgaba'dır. Dünya üzerinde ağaç işlemeciliğinin en önemli eserleri arasında yer alan Mahmutbey Cami bu köyde bulunmaktadır (URL-78, 2021). Mahmutbey Cami 1366 yılında Candaroğulları Beyliği hükümdarı Emir Mahmut Bey tarafından yaptırılmıştır. Cuma Camii olarak yaptırılan yapının dış duvarları moloz taş, içi ise tamamen ahşaptır ve Cami yapısında sadece mihrap kısmından alçı kullanılmıştır. Yapının çatı kısmı ise

bindirme tekniği ile metal çivi kullanılmadan yapılmıştır. Mahmutbey Camii bu özelliği ile “Çivisiz Camii” olarak da anılmaktadır ve Türkiye’deki nadir örneklerdendir (URL-79, 2021).¹⁶

Fotoğraf 25: Kasaba Köyü Tarihi Mahmutbey (Çivisiz) Camii

Köy içerisinde Çobanoğulları döneminden kalma hamam kalıntısı da mevcuttur. Kasaba Köyü, Osmanlı döneminde Göl-ma-Sorgun kadılığıının merkezi konumundadır (URL-78, 2021).

¹⁶ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 18’de yer almaktadır.

5.3.16. Taşlık Göleti ve Taşlık Tepesi Rotası (Taşlık Köyü, Merkez / Kastamonu)

Fotoğraf 26: Taşlık Tepesi yaz mevsiminden bir görüntü.

Toplam Yürüyüş Mesafesi: 13,72 km

Alınan İrtifa: 521 m

İnilen İrtifa: 564 m

Başlangıç Noktasına Dönüş: Evet, Başlangıç noktasına dönülmektedir.

Maksimum Rakım: 1362 m

Minimum Rakım: 880 m

Zorluk Derecesi: Orta Zorlukta

En İyi Zaman: Nisan-Kasım ayları arası

Kullanılan Ekipmanlar: Sırt Çantası, Baton, Doğa yürüyüşüne uygun outdoor giyim ve ayakkabı, pusula, düdük, telsiz, GPS Cihazı

Kamp Olanakları: Rota üzerinde yer alan Taşlık Göleti çevresi kamp kurulmasına uygun koşulları taşımaktadır.

Rota Hakkında Genel Bilgiler;

Kastamonu il merkezine en yakın yürüyüş rotalarından biri olan Taşlık Göleti ve Taşlık Tepesi rotası şehir merkezine 5 kilometre mesafede yer alan Taşlık Köyü'nden

başlamaktadır. Hem yaz hem de kış aylarında kullanılabilen rotanın özellikle Taşlık Tepesi çıkış etabı oldukça yüksek eğime sahip orman içi patika yollar ile sağlanmaktadır. 1362 m rakıma sahip Taşlık Tepesi panoramik bir seyir noktası niteliğindedir.

Tepenin zirve noktasından açık havada Ilgaz Dağları, Ballıdağ, ve Daday ilçesinden başlayarak Taşköprü ilçesine kadar uzanan Daday- Taşköprü platosu ve içerisindeki geniş tarım arazileri görülebilmektedir. Rota boyunca başta Çam ormanları olmak üzere, Meşe, Gürgen, Gökçe ağaç gibi birçok türün bulunduğu orman yapısı mevcuttur. Bölgede ağaç çeşitliliğinin fazla olması özellikle son bahar aylarında renk değiştiren yapraklar ile görsel bir şölen sunmaktadır.

Kış aylarında ise yoğun yağış ve şiddetli rüzgârlara maruz kalan Taşlık Tepesi yürüyüşçüler için zorlayıcı bir parkur haline gelebilmektedir. Özellikle doğa yürüyüşlerine yeni başlayan sporcuların kış aylarında bu rotayı tercih etmemesi önerilir.

Fotoğraf 27: Taşlık Tepesi kış mevsiminden bir görüntü¹⁷

¹⁷ Rotaya ait detaylı harita bilgileri Ek 19'da yer almaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya genelinde geniş kitlelere hitap eden turizm sektörü ve paydaşları, gelişmek ve ekonomik olarak sürdürülebilirlik sağlamak için bireylerin değişen yaşam tarzlarına ve taleplerine uygun olarak kendini güncellemeli, hedef kitlelerine uygun yeni turistik ürün ve hizmetleri arz piyasasına sunmalıdır. Bu aşamada ilgili destinasyonlar ve bu destinasyonları yöneten paydaşlar var olan turistik ürünlere ek olarak yeni alternatifler belirlemeli ve bunları geliştirerek sektörün ihtiyaçları doğrultusunda hedef kitlelere ulaştırmalıdır. Yeni turistik ürünlerin oluşturulmasında alternatif turizm çeşitlerinin önemi oldukça fazladır. Tatil sezonlarında sahil kesimlerinde oluşan yoğunluk, şehir stresinden uzaklaşmak isteyen bireyleri yeni destinasyon arayışlarına itmekte ve bu noktada özellikle kırsal alanlarda gerçekleştirilen alternatif turizm destinasyonları tercih sebebi olmaktadır. Özellikle yaz sezonunu kısa yaşayan ve deniz turizmi konusunda kısıtlı olan Kastamonu gibi şehirlerin alternatif turizm çeşitleri ile daha fazla turizm hareketine ev sahipliği yapması ve kırsal kesimlerde yaşayan yerel halkın turizm hareketlerinden gelir elde etmesi sonucunda sosyal ve ekonomik gelişme mümkün olabilmektedir.

Doğa turizmi ve doğa yürüyüşleri kapsamında Kastamonu ili incelendiğinde oldukça verimli kaynaklara sahip olduğu ancak kaynakların etkin bir şekilde kullanılmadığı görülmektedir. Kastamonu ili yüz ölçümü bakımından Türkiye'nin en büyük 18. ilidir ve topraklarının büyük bir kısmı orman ve dağlık alanlarla kaplıdır. Türkiye genelinde orman varlığına bakıldığında ülke yüz ölçümünün %28,6'sı orman örtüsü ile kaplıdır ve bu ormanların %6,4'ü TR82 bölgesi olarak bilinen Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinde yer almaktadır. Kastamonu ilinin yüz ölçümü ve ormanlık arazi oranına bakıldığında ise toplam yüz ölçümünün %66'sı ormanlık arazilerden oluşmaktadır (URL-44, 2018). Bu alanlar içerisinde koruma altına alınmış 3 milli park, 4 tabiat parkı, 4 tabiat anıtı ve 4 yaban hayatı geliştirme sahası yer almaktadır. 2020 yılı itibarıyla Türkiye genelinde bulunan toplam milli park sayısı 45'tir. İllere göre milli park sayısı bakımından Kastamonu, Ankara ve Artvin illeri ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu alanda ilk sırada ise 5 milli park ile Antalya yer alırken, ikinci sırada 4 milli park ile Erzurum ili yer almaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2020). Kastamonu ili barındırdığı doğal güzellikler ve önemli dağ destinasyonları ile doğa turizmi açısından oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Doğa ve macera sporlarının yanı

sıra yayla turizmi, botanik turizmi, kuş gözlemciliği, yaban hayatı gözlemciliği, su altı dalış turizmi, çiftlik turizmi, kış turizmi, mağara turizmi gibi birçok doğal alanlarda gerçekleşen turizm türüne ev sahipliği yapmaktadır. Var olan kaynakların etkin kullanımı açısından doğru planlamalar ile turizm arzına sunulması ve ilgili paydaşlar tarafından desteklenmesi gerekmektedir.

Doğal alanlarda gerçekleştirilen bir rekreasyon türü olan doğa yürüyüşü faaliyetlerini tercih eden kişi sayısı son yıllarda hızla artmaktadır. Özellikle şehir yaşamının stres ve temposundan uzaklaşmak isteyen bireylerin tercih ettiği doğa yürüyüşü ve kamp gibi faaliyetler bireyselden kitlesel bir harekete evirilmeleri ile alternatif turizm hareketleri içerisinde yerini almıştır. Kastamonu’da yer alan ormanlık alanlarda birçok aktif ve potansiyel doğa yürüyüşü rotaları mevcuttur. Ancak bu rotaların büyük çoğunluğunun sadece yerel doğa yürüyüşçüleri tarafından bilinmesi ve kullanılması ile sistemselsel olarak paylaşılabilecek bir rota veri tabanının bulunmaması, bu rotaların doğa turizmi kapsamında etkin kullanımlarının önündeki en büyük engellerdendir.

Bu çalışma, Kastamonu’da spor ve turizm amaçlı gerçekleştirilen doğa yürüyüşü faaliyetlerinin incelemek, bu kapsamda kullanılan mevcut-potansiyel doğa yürüyüşü rotalarını tespit etmek, haritalandırmak ve dokümanlar halinde ulaşılabilir bir rota veri tabanı oluşturmak, ayrıca doğa yürüyüşlerine katılan bireylerin Kastamonu’da yer alan yürüyüş rotalarından beklentilerini belirleyerek bu doğrultuda öneriler geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Aynı zamanda doğa yürüyüşü rotalarının haritalandırılması yapılarak doğa yürüyüşçüleri ve turizm paydaşları tarafından rehber niteliğinde kullanılabilecek bir rota veri tabanı oluşturulması amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında Kastamonu’da doğa yürüyüşü faaliyetlerinin mevcut durumunu, bu faaliyetlere katılan bireylerin beklentileri ve hâlihazırda kullanılan mevcut rotaların durumunu tespit etmek amacıyla bölgede faaliyet gösteren dağcılık kulübü ve üyeleri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği kullanılarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formuna katılan bireyler belirlenirken bizzat üyesi olduğum ve düzenli olarak doğa yürüyüşü etkinliklerine dâhil olduğum KADASK kulübü bünyesinde yönetim ve eğitici düzeyinde görev alan ve bölgedeki doğa yürüyüşü rotalarına hâkim deneyimli katılımcılar tercih edilmiştir. Aynı zamanda literatürde yer alan akademik çalışmalar ve diğer yazılı, görsel ve dijital kaynaklar taranarak çalışma alt yapısı oluşturulmuştur. Çalışmanın ikinci aşamasında ise

görüşme formu, kaynak taraması ve çalışma öncesi katılmış olduğum doğa yürüyüşü faaliyetlerinden elde edilen rota bilgileri kapsamında saha çalışması (GPS kaydı, fotoğraf, gözlem) gerçekleştirilmiş ve bu süreçte elde edilen veriler dijital ortama aktarılarak tez çalışmasına eklenmiştir.

Çalışma alanı olan Kastamonu’da mevcut doğa yürüyüşü rotaları incelendiğinde bilinirliği olan ve belirli periyotlarda yürüyüş etkinlikleri düzenlenen 5 adet rota tespit edilmiştir. Tespit edilen rotalardan ilki Kastamonu ve Türkiye tarihinde önemli bir yere sahip olan İstiklal Yolu’dur. İnebolu ile Kastamonu merkez ilçe arasında 95 kilometrelik bir parkuru barındırmaktadır. İstiklal Yolu tarihi, kültürel ve doğal değerleri sebebiyle 2018 yılında milli park ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Rota üzerinde her yıl 9 Haziran tarihinde 3 gece 4 gün süren Atatürk ve İstiklal Yolu Yürüyüşü düzenlenmektedir. Kastamonu içi ve dışından yoğun katılımların gerçekleştiği yürüyüş etkinliği Kastamonu ilinde kamu ve özel kurumların iştirakleri ile düzenlenen en kapsamlı doğa yürüyüş faaliyetidir. Bu tarihler dışında dağcılık kulüpleri bünyesinde veya bireysel olarak da yürüyüşler yapılabilmektedir. İstiklal Yolu aynı zamanda Turizm Bakanlığı tarafından Türkiye’nin Kültür Rotaları arasında yerini alan ve Kastamonu ilinde Avrupa standartlarında işaretlemesi yapılmış olan tek rota olma özelliğini de taşımaktadır.

İstiklal Yolu dışında bilinen dört rota ise Ilgaz Dağları Küçükçacet ve Büyükçacet rotaları, Yaralıgöz Dağı Rotası ve Mağaralar Bölgesi (Ilgarini, Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası) rotalarıdır. Bu rotalar İstiklal Yolu rotasına göre daha zorlu ve deneyim gerektiren rotalardır. Özellikle Ilgaz Dağları ve Yaralıgöz Dağı 2 bin metre ve üzeri zirvelere ev sahipliği yapan yüksek rakım kategorisindeki rotalardır. Rakım seviyesinin artması ile oksijen miktarının düşmesi ve iklimsel özelliklerin hızlı değişkenlik göstermesi sebebiyle oluşabilecek risklere karşı bu rotalar tercih edilirken mutlaka deneyimli rehberler eşliğinde hareket edilmesi gereklidir. Araştırma kapsamında saha çalışmaları ve gözlemler sonucu mevcut rotalara ek olarak doğa yürüyüşü rotalarının oluşturulması hususunda potansiyel barındıran 16 bölge tespit edilmiştir (Tablo 13). Tespit edilen bölgelerde gerçekleştirilen saha çalışmaları esnasında Covid-19 salgını sürecinde yaşanan kısıtlamalar ve ulaşım problemleri gibi faktörlerden dolayı 11 bölgeden veri toplamak mümkün olmuştur. Saha çalışmaları sonucunda tespit edilen 11 bölgenin tamamında doğa yürüyüşü rotası oluşturulmuş ve

GPS kayıtları alınarak dijital ortama aktarılmıştır (oluşturulan rotalar Tablo 20’de detaylı olarak belirtilmiştir). Kastamonu genelinde 10 farklı bölgede tespit edilen rotaların toplam uzunluğu ise 297,39 kilometredir. Bu rotaların seçiminde doğa yürüyüşlerine uygunluk, kamplı etkinlikler için uygunluk, manzara seyir noktalarının varlığı, doğal ve kültürel çekicilik unsurlarının varlığı, ulaşım kolaylığı ve hassas tabiat ekosistemleri ile etkileşimin minimum seviyede tutulması gibi kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Örneklem içerisine alınan rotaların Küre Dağları ve Ilgaz Dağları gibi iki önemli dağ destinasyonu üzerinde yer alması ve bu alanlarda doğa yürüyüşü rotalarının yanı sıra çeşitli doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin ve farklı turizm aktivitelerinin de ön plana çıkıyor olması bölgenin turizm hareketlerinin geliştirilmesi açısından önemli fırsatlar oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında Kastamonu’da yer alan doğa yürüyüşü rotalarının kullanılabilirlik seviyesinin tespiti amacıyla SWOT (GZFT) Analizi çalışması da gerçekleştirilmiştir (Tablo 15). Analiz sonuçları incelendiğinde bölgenin güçlü yönleri arasında geniş ölçekli, nispeten tahrip edilmemiş doğal alanların varlığı ve bu alanlarda yapılabilecek aktivite çeşitliliğine vurgu yapılmıştır. Doğa turizmi kapsamında Kastamonu’yu ziyaret eden turistlerin alternatif olarak kampçılık, karavan turizmi, yayla turizmi, macera turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi ve gastronomi turizmi gibi birçok alternatifin bulunması önemli güçlü yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Kastamonu genelinde turizm çeşitliği ve kaynakların kapasitesine oranla tesisleşme ve alt yapı hizmetleri konusunda ise zayıf kalındığı görüşü hâkimdir. Özellikle Yürüyüş rotaları ve çevresinde gerekli olan tesisleşmelerin yapılmaması ve rotaların kitlesel bir turizm hareketini kaldırabilecek alt ve üst yapıya sahip olmaması önemli birer eksikliktir. Doğa yürüyüşü rotaları konusunda bir diğer önemli eksiklik ise mevcut rotaların hedef kitleler tarafından ulaşılabilecek bir veri tabanının bulunmayışıdır. Bu konuya tanıtım ve pazarlama eksikliği ile doğa yürüyüşleri ve rotalar hakkında deneyimli rehber eksikliği de eklendiğinde yürüyüş rotalarının turistik ürün olarak kullanılabilmesi mümkün olmamaktadır. Kastamonu genelinde tahrip edilmemiş doğal alanların varlığı doğa turizmi açısından bir fırsat olarak ön plana çıkarken bu alanların kontrolsüz turizm hareketleri ile uğrayabileceği tahribat ve çevre sorunları ise bölge açısından önemli birer tehdit olarak görülmektedir. Bu sebeple var olan kaynakların sürdürülebilir bir yaklaşım ile turizm hareketlerine dâhil edilmesi oldukça önemli bir konudur. Görüşme formu kapsamında katılımcıların doğa yürüyüşü

rotalarından beklentilerine dair elde edilen veriler de bu bilgileri destekler niteliktedir. Elde edilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların doğa yürüyüşü rotaları çevresinde gerekli tesisleşmelerin eksik olduğunu vurguladığı, aynı zamanda bu alanlarda yapılacak olan tesisler ile alt ve üst yapı çalışmalarının doğal dokuya uygun ve çevreye zararı minimum seviyede tutulacak şekilde olması gerektiği görüşü aktarılmıştır. Genel olarak kalabalık şehir yaşantısından uzaklaşmak amacıyla tercih edilen doğal alanların ziyareti turizm işletmelerinin yanı sıra kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkın da çeşitli hizmetler ile bu alandan maddi gelir elde ederek sosyo-ekonomik kalkınmasına destek vermekte ve gelir dağılımında oluşan eşitsizliğin önüne geçilmesi noktasında katkı sağlamaktadır. Bu sebeple doğal alanlardaki kontrolsüz ve aşırı yapılaşma hareketleri sadece doğal tahribat ile sınırlı kalmamakta, turistik alanların çekiciliğini azaltarak ziyaretçi sayısında ve turizm hareketlerinden elde edilen gelirlerin düşmesinde de etkili olmaktadır.

Tespit edilen ve potansiyel olarak var olan rotaların kamu ve özel kurumlar iş birliği ile işaretlenmesi, ulusal ve uluslararası seviyede paylaşımına açık bir veri tabanının oluşturulması, alt ve üst yapı hizmetlerinin sağlanması ile bölgenin turistik imajına olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir. Kastamonu ilinin doğal kaynaklar bakımından zengin geniş bir coğrafyaya sahip olması özellikle doğa turizmi faaliyetlerinin etkin olarak yürütülebilmesi adına potansiyel bir bölge olduğu düşüncesini desteklemektedir. Ilgaz Dağları, Küre Dağları ve Köroğlu Dağları üçgeninin ortasında geniş bir coğrafyaya yayılan Kastamonu ilinin doğa turizmi faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için il genelinde yapılan bu çalışmanın devamında ilçeler bazında daha detaylı çalışmalar yapılabilir, doğa yürüyüşü rotaları tarihi ve kültürel değerler ile kaynaştırılarak kültür rotaları, inanç rotaları, gastronomi rotaları vb. farklı konseptlere sahip alternatif rotalar oluşturulabilir. Kastamonu ilinde var olan rotalar incelendiğinde İstiklal Yolu rotası bu alanda örnek olarak gösterilebilir. Ulusal çapta bir kültürel değere sahip olan İstiklal Yolu rotası aynı zamanda Kastamonu ilinin en uzun doğa yürüyüşü rotası olma özelliğini de taşımaktadır. Bu tür alternatif rotaların oluşturulması bölgenin iç ve dış pazarda daha fazla ön plana çıkmasında etkili olacaktır.

Çalışma sonucunda oluşturulan öneriler yerel yönetimler, doğa yürüyüşçüleri ve turizm işletmeleri açısından üç ayrı başlık altında incelenmiştir.

Yerel Yönetimler açısından öneriler;

- Yeni doğa yürüyüşü rotalarının keşfine destek verilmeli
- Bu alanda çalışan STK ve diğer kuruluşlara destek verilmeli
- Yatırım teşvikleri oluşturulmalı
- Reklam ve tanıtım hizmetleri geliştirilmeli
- Ulaşım ve iletişim ağları geliştirilmeli
- İlgili kurumlarda bu alanda uzman rehber ve personellerin bulunması
- Ulusal ve uluslararası bazda festivali şenlik vb. etkinlikler düzenlenmeli
- Doğa yürüyüşü rotaları haritalandırılarak kolay ulaşılabilir ve halka açık bir veri tabanının oluşturulması
- Yürüyüş rotalarının yönlendirici tabela ve işaretlemelerinin yapılması, alt ve üst yapısının geliştirilmesi
- Rotalar üzerinde kamp alanları, seyir noktaları, su kaynakları ve güvenlik unsurları gibi alt yapı hizmetlerinin geliştirilmesi

Turizm işletmeleri açısından öneriler;

- Doğa yürüyüşü etkinliklerinin arttırılması
- Konaklama ve diğer hizmetlerin kalitesinin arttırılması
- Yeni yürüyüş rotaların keşfedilmesi ve bu rotaların geliştirilmesine destek verilmesi
- Doğa yürüyüşü vb. etkinlikler için paket turlar düzenlenmesi
- Yeni yatırım ve istihdam alanlarının oluşturulması
- Turizm tesislerinde yer alan etkinlik türlerinin kapsamlarının genişletilmesi
- Tesislerde konaklayan turistleri doğa yürüyüşlerine teşvik edici görünürlük hizmetlerinin oluşturulması

Doğa yürüyüşçüleri açısından öneriler;

- Doğal alanlar ve doğa yürüyüşü rotalarının korunması
- Yürüyüş yapılan rotaların kayıt altına alınması ve sosyal mecralarda paylaşılarak tanıtım hizmetlerine destek verilmesi
- Kamp alanlarının bilinçli kullanılması

- Orman yangını, doğal dokunun tahribatı gibi olaylara sebep olmamak için kamp ve doğa yürüyüşleri esnasında ateş yakılmaması, mümkünse kamp ocağı vb. teknik ekipmanların kullanılması
- Rotaların oluşturulması esnasında doğaya minimum etki edecek güzergahların kullanılması
- Doğa yürüyüşü ve diğer doğa sporları konusunda eğitim alınmalı, özellikle ilk yardım, doğa yürüyüşü ekipmanlarının kullanım, harita bilgisi, kaybolma ve yabani hayat ile karşılaşmalar esnasında davranış biçimleri gibi konularda alınacak eğitimler ile doğa yürüyüşçüleri kendilerini geliştirmelidir.
- Bireysel ve grup halinde gerçekleştirilen faaliyetlerde gerekli izin ve diğer yasal prosedürlere mutlaka uyulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıksöz, S., & Topay, M., & Aydın, H. (2006). Bartın-Arıt Beldesi Trekking Potansiyelinin Belirlenmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(10), 80-89.
- Arslan, T. K. M. (2007). Anadolu'da Doğa Turizmi Kapsamında Doğa Yürüyüşü Güzergahlarının Belirlenmesinde Örnek Bir Çalışma. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 4(2), 165-174.
- Asan, Ö. G. H., & Kendir, Ö. G. D. H., & Arslan, E. Kış Turizmi Spor Aktiviteleri Bağlamında Sivas İli Kış Yürüyüş Rotalarının Belirlenmesi.
- Ataman, H., & ESEN, M. F., & Vatan, A. (2017). Medikal Turizm Kapsamında Sunulan Sağlık Hizmetlerinde Kalite ve Hasta Güvenliği. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 3(1), 28-44.
- Ateş, A., & Akmeşe, H., & Büyüksalvarcı, A., & Kılınç, C., & Coşkun, M. & Sunar, H. (2016, August). A Research On Botany Tourism And Plant Museums: Applicability In Turkey. The 2016 WEI International Academic Conference Proceedings, Boston, USA.
- Akkuş, G., & Akkuş, Ç. (2019). Kastamonu ilçeleri temel turistik arz kaynakları envanteri: Tabiat turizmi alt türleri ve doğa sporları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 146-164.
- Akkuş, Ç., & Yordam, S. (2020). Kastamonu Yemek Kültürünün UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı Kriterleri Kapsamında. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(2), 915-936.
- Akpınar, E. (2004). Doğu Anadolu Bölgesi'nde alternatif turizm merkezi olmaya aday bir ilçe: Kemaliye.
- Akpınar, E., & Bulut, Y. (2010). Ülkemizde alternatif turizm bir dalı olan ekoturizm çeşitlerinin bölgelere göre dağılımı ve uygulama alanları. *Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, 4(1), 1575-1594.
- Aylar, F., & Zeybek, H. İ., & Dinçer, H. (2019). Kılıçlı Mağarası ve Kastamonu İli Mağara Turizmi Açısından Önemi. *International Journal of Geography and Geography Education*, (40), 363-381.
- Başkaya, Ş., & Arpacık, A., & Sarı, A., & Gündoğdu, E. (2017). Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaban hayatı turizm potansiyeli. *Uluslararası Turizm Sempozyumu (International Tourism Symposium)*, Trabzon.

- Bakirci, S., & Aydın, L., (2007). Gelişen ve Değişen Eğilim Ekoturizm. II. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi, 20-22.
- Üçüncü, T., & Bayram, B. Ç. (2016). Kastamonu orman ürünleri endüstrisinde kuruluş yeri seçimini etkileyen faktörlerin AHP metodu ile incelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 16(2), 599-606.
- Bektaş, F., & Kural, B., & Erbaş, S., & Nişancı, R. Coğrafi Bilgi Sistemleri (Cbs) ile 3d (3 Boyutlu) Trekking Parkur Haritalarının Üretilmesi: Artvin-Yusufeli Örneği.
- Bektöre, E., & Korkmaz, E., & Erşen, G., & Atak, A. Frig Vadisi Potansiyel Kamp Alanları ve Rotalarının Cbs Aracılığıyla Belirlenmesi. *Gsi Journals Serie C: Advancements In Information Sciences And Technologies*, 1(1), 35-50.
- Benjamin, S., & Dillette, A., & Alderman, D. H. (2020). "We can't return to normal": committing to tourism equity in the post-pandemic age. *TourismGeographies*, Special Issue, 1-8. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759130>
- Chaturvedi, SK (2000). SAARC: Bölgesel Entegrasyonun Zayıf Bir Girişimi. BC Upreti (éd.).
- Çetinkaya, E. (2016). Türkiye’de Karayolu Ulaşımına Kapalı Mekanlarda Doğa Yürüyüşü Turizmi Güzergâh Standartlarının Belirlenmesi: Kemalpaşa Mahmutdağı Ekoturizm Planlama Alanı Örneği (Master's Thesis).
- Çetinkaya, G. (2014). Doğa Yürüyüşü Parkurlarının Turizm Amaçlı Değerlendirilmesi: Antalya Beydağları Örneği.
- Çelik, C. (2015). Doğal Alanları Koruma: Amerika Birleşik Devletleri’nde Milli Parkların Oluşum Süreci ve İdaresi. *Türk İdare Dergisi*, (481), 401-432.
- Demiroğlu, OC (2016). Almanya ve Türkiye’de kayak turizminin iklim değişikliği kırılganlığı. *İstanbul Politikalar Merkezi- Sabancı Üniversitesi- Stiftung Mercator Girişimi*, İstanbul, Türkiye.
- Duman, T., & Öztürk, A. B. (2005). Yerli turistlerin Mersin Kızkalesi destinasyonu ve tekrar ziyaret niyetleri ile ilgili algılamaları üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 16(1), 9-23.
- Duman, S., & Tanrısever, C., & Pamukçu, H. (2019). Kastamonu Ilgaz Dağı Milli Parkı’na gelen turistlerin coğrafi işaretli ürün algısı. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 818-838.

- Duran, C. (2012). Türkiye'de Dağlık Alanların Kırsal Turizm Açısından Önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 45-52.
- Emekli, G. (2015). Dağlar, Dağcılık ve Turizm. *Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar*, 205-217.
- Erdoğan, N., & Ankara, S. B. K. (2008). Ekoturizm ve Doğa Temelli Turizmin Geldikleri Noktadaki Kavramsal Çerçeve. *Ekoturizm Çalıştayı ve 10. Yılında Todeg*, 41.
- Erduran, F. (2006). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın koruma ve kullanım ilkeleri açısından Turizm-Rekreasyon potansiyelinin saptanması. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 37(2), 225-233.
- Ekim, T., & Güner, A. (2000). Türkiye'nin floristik zenginliği. *Curtis'in Botanik Dergisi*, 17 (2), 48-59.
- Garda, A., & Da Silva, JMC & Baiao, PC (2010). Amazon'da biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kalkınma. *Sistemik ve Biyoçeşitlilik*, 8 (2), 169-175.
- Göksu, E. (2020) Aladağlar Milli Parkı'ndaki turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin kırsal kalkınmaya etkisi/The impact of tourism and recreation activities on rural development in Aladağlar National P.
- Günel, N. (2020). Türkiye’de Bitki Coğrafyası Araştırmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 18(35), 47-75.
- Gürer, B., & Alıncak, F., & Öçalan, M. (2016). Türkiye’deki Dağcılık ve Doğa Sporları Kulüpleri ile Faaliyet Alanlarının İncelenmesi. *Investigation Of Mountaineering And Outdoor Sports Clubs With Activity Areas. Gaziantep University Journal Of Social Sciences* ([Http://Jss. Gantep.Edu.Tr](http://jss.gantep.edu.tr)), 15(3), 987-1000.
- Gürsoy, Y. (2015). Giresun'da Yürüyüş Turizminin Çeşitlendirilmesi. *Journal Of International Social Research*, 8(37).
- Gürsoy, Y. (2016). Giresun İlinin Spor Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Journal Of International Social Research*, 9(45).
- İbret, B. Ü., & Cansız, E. (2016). Kanyon Turizmi ve Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi Gereken Bir Yöre: Küre Ersizlerdere-Karacehennem Kanyonu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (34), 107-117.

- İbret, B. Ü. (2007). Türkiyede Yeni Gelişen Bir Termal Turizm Merkezi: Çavundur Kaplıcası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(18), 135-164.
- Kaplan, A., & Ardahan, F. (2013). Doğa Sporları Yapan Bireylerin Profilleri, Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar: Antalya Örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 93-114.
- Karamızrak, B. (2020). Doğa ve Kamp Turizmi: Ağrı Balık Gölü Örneği. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (2), 311-327. DOI: 10.31463/aicusbed.774566
- Karpuz, M. (2017). Macera Turizm Faaliyetlerine Katılan Turistlerin Memnuniyetinin Tekrar Ziyaret Etme Niyeti ile İlişkisi: Fethiye Örneği (*Master's Thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).
- Kervankıran, İ., & Çuhadar, M. Turizm Rotalarının Oluşturulmasında Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Önemi.
- Kıvılcım, B. Covid-19 (Yeni Koronavirüs) Salgınının Turizm Sektörüne Muhtemel Etkileri. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 4(1), 17-27.
- Kılıç, M., & Kervankıran, İ. (2019). Türkiye’de milli parkçılığın kısa bir hikâyesi: Yozgat Çamlığı Milli Parkı örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, (72), 21-34.
- Kiracıoğlu, Ö., & Batur, M., & Şafak, İ., & Boza, Z., ve Öner, H. (2013). Doğa Yürüyüş Güzergâhlarının İncelenmesi (Ovacık-Sinancılar Örneği).
- Kim, M. K., & Jakus, P. M. (2019). Wildfire, National Park Visitation, And Changes In Regional Economic Activity. *Journal Of Outdoor Recreation And Tourism*, 26, 34-42.
- Kök, A, Doğa Rehberliğinde Bir Nefes: Bolunun Yürüyüş Yolları. *Turist Rehberliği Nitel Araştırma Dergisi*, 2020, 1(1), 66-78.
- Küçük, M., & Ertürk, E., 2012, Biodiversity and protected areas in Turkey, *Sains Malaysiana*. 42(10), 1455-1460
- Kültür, S. Kastamonu İlinin Doğa Turizmi Potansiyelinin Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi.
- Luzar, E. J., & Diagne, A., Gan, C. E., & Henning, B. R. (1995). Evaluating nature-based tourism using the new environmental paradigm. *Journal of Agricultural and applied Economics*, 27(1379-2016-113249), 544-555.

- Mercan, Ş. O., & Üzülmaz, M. (2014). Coğrafi işaretlerin bölgesel turizm gelişimindeki önemi: Çanakkale ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29(2), 67-94.
- Mutana, S., & Mukwada, G. (2018). Mountain-Route Tourism And Sustainability. A Discourse Analysis Of Literature And Possible Future Research. *Journal Of Outdoor Recreation And Tourism*, 24, 59-65.
- Oğan, Y., & Büyükyılmaz, S. Karadeniz Bölgesinin Coğrafi İşaretli Gastronomik Ürünleri. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 4(3), 337-354.
- Oktay, K., & İşlek, E., & Yaşar, U. (2016). Kastamonu’da Doğa Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Turkish Journal Of Scientific Reviews*, 9(2), 47-54.
- Orhan, T., & Karahan, F. (2011). Evaluation Of Ecotourism Potential Of Uzundere District And Its Environs. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(1), 27-42.
- Özbay, G. (2018). Alternatif Turizm Politikaları İçerisinde Kış Turizmi: Türkiye’ye Yönelik Swot Analizi. *The Journal Of International Lingual Social And Educational Sciences*, 4(2), 203-213.
- Öztürk, S., & Aydoğdu, A. (2012). Ilgaz Dağı Milli Parkı’nın Rekreatif Olanakları, *I. Rekreatif Araştırmaları Kongresi*, 12-15.
- Mesci, M., & Özgenç, C. Botanik Turizm Bağlamında Botanik Bahçesi Kurulumuna Yönelik Paydaş Görüşleri: Gümüşova Örneği*.
- Paslı, M. M., & Paslı, N. Ç. (2019). Giresun İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Gümüşhane University Electronic Journal Of The Institute Of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10.
- Polat, A. T., & Önder, S. (2006). Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Selcuk Journal Of Agriculture And Food Sciences*, 20(40), 53-64.
- Sarı, A., & Arpacık, A. Türkiye’nin Yaban Hayatı Odaklı Turizm Potansiyeli. *Uluslararası Tarım ve Yaban Hayatı Bilimleri Dergisi*, 6(2), 355-364.
- Sarıbaş, M. & Yaman, B., 2002. Ilgaz Dağları’nda bulunan endemik bitkiler ve Ilgaz Dağları florasına ait bazı bitki taksonları, *Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu Bildiriler*, 25-27 Haziran 2002, Ilgaz Dağı, s. 465-479.

- Selim, S. (2019). En Uygun Güzergâh Algoritması ile Doğa Yürüyüşü Rotalarının Modellenmesi. *Journal Of Natural & Applied Sciences*, 23(2).
- Selim, S., & Sönmez, N. K. (2017). Route Planning Based On Geographical Information Systems: Idebessoss Ancient City İn Lycia. *Türkiye Ormancılık Dergisi*, 18(4), 302-308.
- Somuncu, M. (2004). Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Soykan, E. & Göral, M. Kütahya İlinde Rekreatif Amaçlı Trekking Rotalarının Bleirlenmesi ve Spor Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi
- Soyak, M. (2013). Uluslararası turizmde son eğilimler ve Türkiye’de turizm politikalarının evrimi.
- Şenol, F., & Tokmak, C., & Gnira, M. Dağ Turizmi ve Gelişmesinin Önündeki Engeller: Kırgızistan Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 139-156.
- Şengül, S., & Genç, K. (2016). Festival Turizmi Kapsamında Yöresel Mutfak Kültürünün Destekleyici Ürün Olarak Kullanılması: Mudurnu İpekyolu Kültür Sanat ve Turizm Festivali Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (23), 79-89.
- Şen, G., & Buğday, S. E. (2015). Kastamonu İlinde çeşitli statülerde koruma ve kullanma amaçlı belirlenmiş alanlar. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(2), 214-230.
- Taşlıgil, N. Milli parklar arasında farklı bir örnek: İstiklâl Yolu Tarihi Milli Parkı. *Türk Coğrafya Dergisi*, (74), 87-96.
- Tekin, Ö. (2017). Ekoturizm Açısından Konya İli Doğa Yürüyüşü Rotaları Üzerine Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (3), 377-400.
- Tekin, Ö., & Dinç, A. (2014). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Konya’da Ekoturizm Rotaları (*Master's Thesis, Necmettin Erbakan Üniversitesi*).
- Tugba, A. K. I. N., & Atila, G. Ü. L. Isparta-Atabey Yöresinin Ekoturizm Potansiyeli ve Turizm Rotalarının Belirlenmesi. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 5(2), 221-240.
- Travelzoo. (2020, March 11). Travelzoo U.S. Survey Reveals Flexible Travellers Find Opportunity in Current Crisis Climate. <http://ir.travelzoo.com/news-releases/news-releasedetails/travelzoo-ussurvey-reveals-flexible-travelers-find-opportunity>

- Tchetchik, A., & Fleischer, A., & Finkelshtain, I. (2006). Kırsal Turizm: Gelişme, Kamu Müdahalesi ve İsrail Deneyiminden Alınan Dersler. *The Hebrew University of Jerusalem Economics*, 1-42.
- Thomas, C. C., & Koontz, L. & Cornachione, E. (2019). Ulusal Park Ziyaretçi Harcamaları Etkisi: Yerel Topluluklar, Devletler ve Ulus. *Ulusal Kaynak Raporu, Ulusal Park Servisi, Kolarado*.
- Uğış, A., & Akkuzu, E., & Evcin, Ö. (2016). Kastamonu Yöresi Beyler ve Karaçomak Barajı Gölü Sucul Kuşları.
- Yalçın, E. (2020, Mayıs 1). Yeni normalleşme sonrası kamp ve karavan turizmi. GM Turizm ve Yönetim Dergisi. <https://www.gmdergi.com/guncel/yeni-normallesme-sonrasi-kamp-vekaravan-turizmi/>
- Yeşil, M., & Beyli, K. N. (2018). Ordu-Boztepe's Tourism And Recreation Potential With Boztepe's Contribution On The City İmage. *Turkish Journal Of Agriculture-Food Science And Technology*, 6(3), 291-298.
- Yiğit, M. (2020). Giresun'un Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sürdürülebilir Turizm İçin Ekoturizm Rotası Önerisi (*Doctoral Dissertation*).
- Yücel, M., & Babuş, D. (2005). Doğa Korumanin Tarihçesi ve Türkiye'deki Gelişmeler. *Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü DOA Dergisi*, 11, 151-175.
- Yozcu, S. (2020). Türkiye Mağara Turizmine Yönelik Bir Değerlendirme, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(2): 1493-1508.
- Wilson, C., & Tisdell, C. (2006). Conservation and economic benefits of wildlife-based marine tourism: sea turtles and whales as case studies. *Human Dimensions of Wildlife*, 8, 49-58
- Zengin, B., & Koç, D. E., & Ulama, Ş. (2019). Kastamonu İlinin Doğa Turizmi Potansiyelinin Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 251-274.

WEB SİTESİ KAYNAKLARI

- URL 1: www.kdmp.gov.tr
- URL 2: <https://www.wwf.org.tr>
- URL 3: <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/nature-tourism/nature-eco-tourism/market-potential>
- URL 4: www.tarimorman.gov.tr
- URL 5: www.npansw.org
- URL 6: www.roymorgan.com
- URL 7: www.gazeteduvar.com.tr
- URL 8: <https://www.everestdagcilik.com/trek-kurallari.html>
- URL 9: <https://trekinturkey.com/doga-yuruyus-kurallari/>
- URL 10: <https://tdf.gov.tr/dag-mihmandarligi/>
- URL 11: <https://www.adrenalinoutdoor.com/content33/Baton-kullanmanin-faydalari>
- URL 12: <https://www.patikatrek.com/egitim-seminer/doga-yuruyusleri-ve-guvenlik/26.html>
- URL 13: <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63827/cografya.html>
- URL 14: www.kuzka.gov.tr/Icerik/Dosya/www.kuzka.gov.tr_16_PO2G10AN_kastamonu_merkez_ilce_analizi.pdf
- URL 15: <https://tourism4sdgs.org/tourism-for-sdgs/>
- URL 16: <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/adventure-tourism/adventure-tourism/market-potential#>
- URL 17: <https://www.cbi.eu/market-information/tourism/trade-statistics>
- URL 18: <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284416622>
- URL 19: <https://www.e-unwto.org/doi/suppl/10.5555/unwtotfb0826250119952019202009>
- URL 20: <https://turkeyoutdoor.org/2020/12/16/doga-yuruyusu-kiyafetleri/>
- URL 21: <https://www.patikatrek.com/egitim-seminer/doga-yuruyusleri-ve-dagcilikta-ayakkabi-secimi/10.html#:~:text=Da%C4%9Fc%C4%B1l%C4%B1k%20%2Cda%C4%9F%20ve%20do%C4%9Fa%20y%C3%BCr%C3%BCy%C3%BC%C5%9Flerinde,rahatl%C4%B1k%20ve%20konfora%20sahip%20olmal%C4%B1d%C4%B1r.>
- URL 22: <https://www.macerita.com/akademi/doga-yuruyusu-malzemeleri>
- URL 23: <https://www.atlaskamp.com/trekking-malzemeleri-listesi>
- URL 24: <https://hikingguy.com/how-to-hike/do-i-need-trekking-poles/>

- URL 25. <https://www.outdoorhaber.com/kampcilik/kamp-malzemeleri>
- URL 26. <https://www.mgm.gov.tr/>
- URL 27. <https://www.kastabil.gov.tr/veritablolari/kastamonu/cevre-ve-sehircilik/tescilli-dogal-sit-alanlari>
- URL 28. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirikkale/TurizmAktiviteleri/dag-ve-doga-yuruyusu>
- URL 29. <http://kastamonu.meb.garov.tr/www/cografi-yapi/icerik/532>
- URL 30. <https://www.cografya.gen.tr/tr/kastamonu/iklim.html>
- URL 31. <https://c.gov.tr/kastamonu>
- URL 32. <https://kastamonu.tarimorman.gov.tr/Menu/48/Ekonomik-Yapi>
- URL 33. <http://www.inebolu.bel.tr/inebolu-detay.asp?Id=15&ineboludetay=ilcemizin-tarihi>
- URL 34. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10049/kastamonu-magalarari.html>
- URL 35. <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63815/daday.html>
- URL 36. <http://www.kastamonugazetesi.com.tr/efsaneden-cografyaya-yaraligoz-daginin-adlandirilmasi/>
- URL 37. <https://www.daday.bel.tr/tarihi-yerler>
- URL 38. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kastamonu/kulturatlasi/zeybek782110>
- URL 39. <https://arkeofili.com/kahin-tepede-gobeklitepe-ile-cagdas-tapinim-alani-bulundu/>
- URL 40. <http://ilgazdagi.tabiat.gov.tr/>
- URL 41. <https://web.archive.org/web/20151025090616/http://dogaegitimi.org/>
- URL 42. <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Haber/45/Istiklal-Yolu-Tarihi-Milli-Parki-44-Milli-Park-Oldu%E2%80%A6>
- URL 43. <https://ersindemirel.blogspot.com/2011/01/istiklal-yolu.html>
- URL 44. <https://web.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/Illere-Gore-Orman-Varligi.aspx>
- URL 45. <https://www.kastabil.gov.tr/veritablolari/kastamonu/egitim/okul-sayilari>
- URL 46. [http://ogm.meb.gov.tr/yuz-tarihi-lise/1885-ABDURRAHMAN-PASA-LISESI.html#:~:text=Kastamonu%20\(Abdurrahmanpa%C5%9Fa\)%20Lisesi%201885',n%C4%B1%20Kastamonu'da%20ba%C5%9Flatm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r.](http://ogm.meb.gov.tr/yuz-tarihi-lise/1885-ABDURRAHMAN-PASA-LISESI.html#:~:text=Kastamonu%20(Abdurrahmanpa%C5%9Fa)%20Lisesi%201885',n%C4%B1%20Kastamonu'da%20ba%C5%9Flatm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r.)
- URL 47. <https://www.kastamonu.edu.tr/index.php/tr/universitemiz-tr/hakkimizda-tr>
- URL 48. <http://kastamonu.gov.tr/ulasim>
- URL 49. <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63872/turizm-degerleri.html>
- URL 50. <https://bolge10.tarimorman.gov.tr/Menu/68/Kastamonu-Ersizlerdere-Kanyonu-Tabiat-Parki>

- URL 51. <https://etkinlik.adu.edu.tr/trekking/support.asp?p=6>
- URL 52. <https://ecodiurnal.com/hiking-nedir/>
- URL 53. <https://www.patikatrek.com/haber/doga-yuruyusu-ve-beslenme/81.html>
- URL 54. <https://www.outdoorhaber.com/makale/trekking-nedir>
- URL 55. <https://ecodiurnal.com/trekking-ve-hiking-arasindaki-farkliliklar/>
- URL 56. <https://tosya.bel.tr/dogal-guzellikler/>
- URL 57. <https://dogadakiler.com/Karavan-Parklari/Kastamonu-Karavan-Parklari/sehit-serife-baci-tabiati-parki/>
- URL 58. <https://dogadakiler.com/Bungalov/Kastamonu-Bungalov/Yesilyuva-Tabiati-Parki/>
- URL 59. <https://www.abana.bel.tr/gezilecek-yerler>
- URL 60. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11533/yayla-turizm-merkezleri.html>
- URL 61. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10103/yayla-turizmi.html>
- URL 62. www.geziseyahat365.com
- URL 63. <https://blog.turkishairlines.com/tr/turkiyenin-en-iyi-dalis-noktaları/>
- URL 64. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10049/kastamonu-magazaları.html>
- URL 65. <https://mae.mehmetakif.edu.tr/mehmet-akif-ersoy-hayati.php#>
- URL 66. <http://istamonu.com/koseyazarlari-diger-detay/160/istiklal-marsi-ve-kastamonu>
- URL 67. <https://kastamonu.ktb.gov.tr/tr-63881/kis-turizmi.html>
- URL 68. <https://www.tarimorman.gov.tr/Haber/4314/Korunan-Alanlara-2019da-Ziyaretci-AkinciYasandi#:~:text=Tar%C4%B1m%20ve%20Orman%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1n,832%20bin%20448%20ziyaret%C3%A7iyi%20a%C4%9F%C4%B1rlad%C4%B1>
- URL 69. <http://www.gudul.gov.tr/inonu-magazaları>
- URL 70. <https://www.turizmebakis.com/magara-turizmi-nedir/#:~:text=Yeralt%C4%B1%20sular%C4%B1%20ile%20olu%C5%9Fan%20bo%C5%9Fluklar%C4%B1n,yararlan%C4%B1lmas%C4%B1%2C%20ma%C4%9Fara%20turizmi%20olarak%20adland%C4%B1r%C4%B1lmakta%C4%B1r.>
- URL 71. <http://www.kastamonu.gov.tr/cografi-yapisi>
- URL 72. <http://www.arac.gov.tr>
- URL 73. <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/ilgaz-daginin-zirvesindeki-mezarlar-dikkati-cekiyor/2024238>
- URL 74. <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201706121028855600-ilgaz-dagi-60milyon-yillik-fosil/>
- URL 75. www.rehber37.com.tr

URL 76. <http://catalzeytinmektubu.com/koru-yaylasi/>

URL 77. <http://www.senpazar.gov.tr/dogal-semboller-dagli-kuyuca>

URL 78. <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-93964/mahmutbey-camii.html>

URL 79. <http://www.ilgaz.gov.tr>

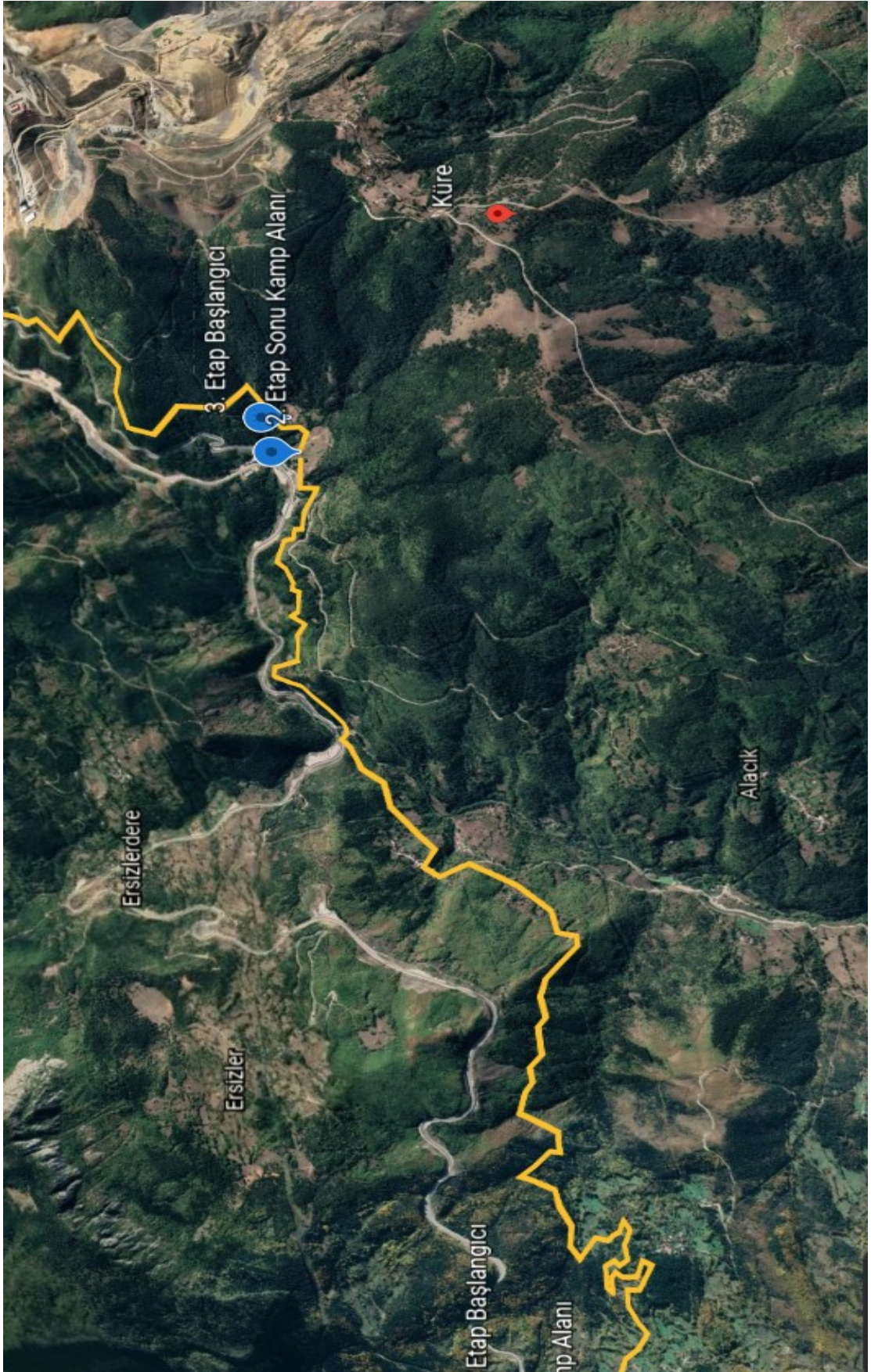
EKLER

EKLER

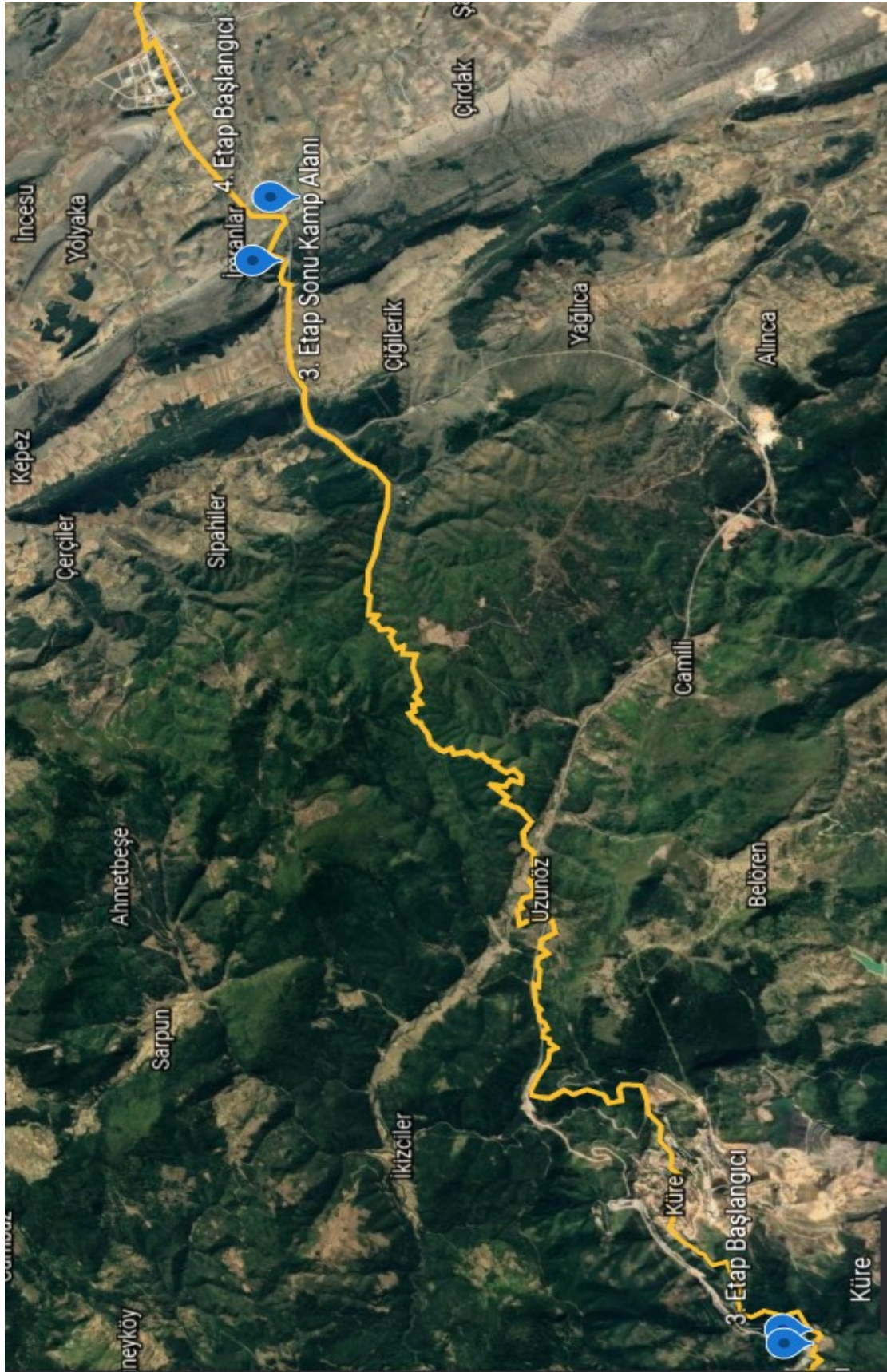
Ek 1. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 1. Etap

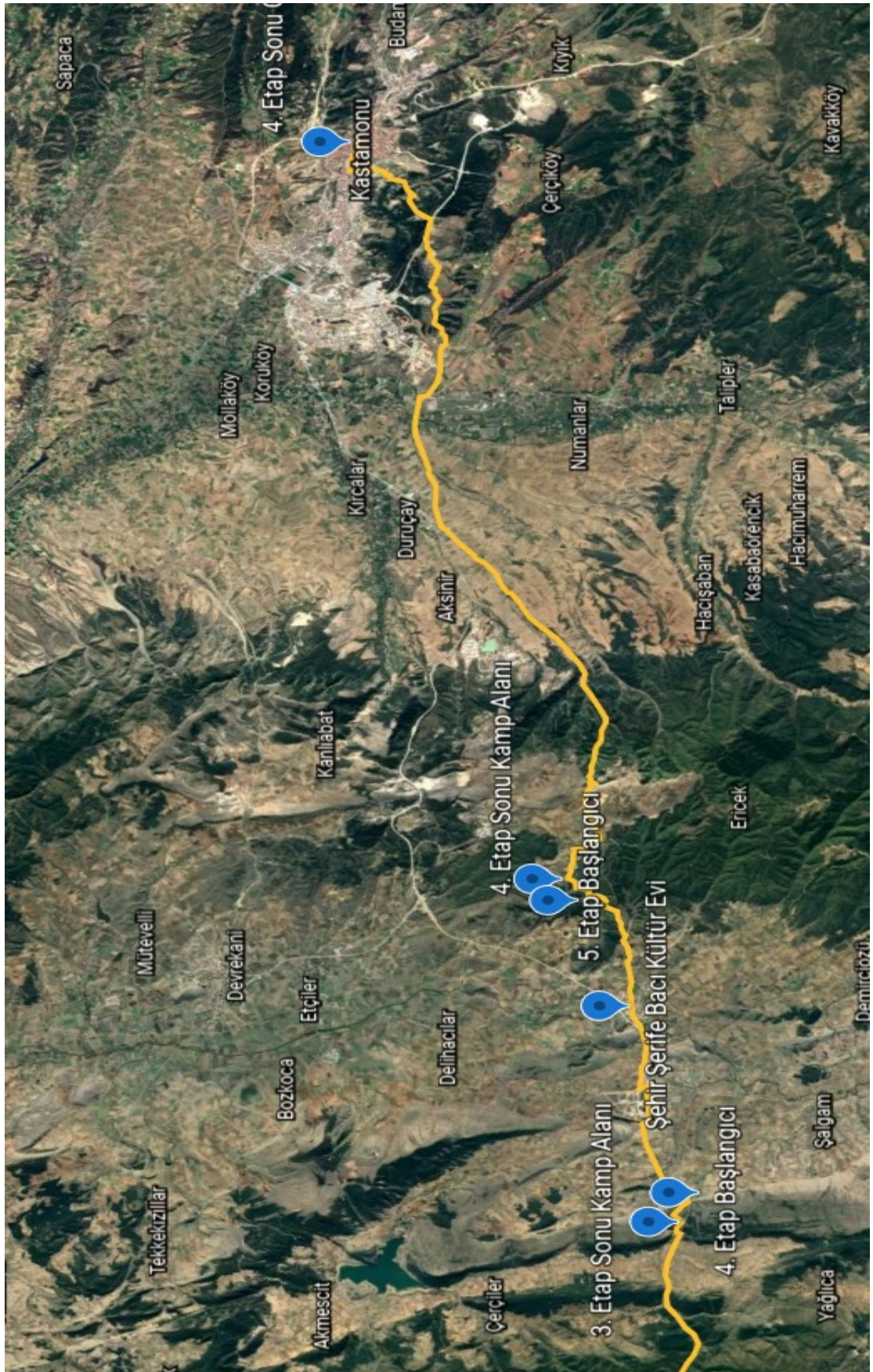
Ek 2. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 2. Etap

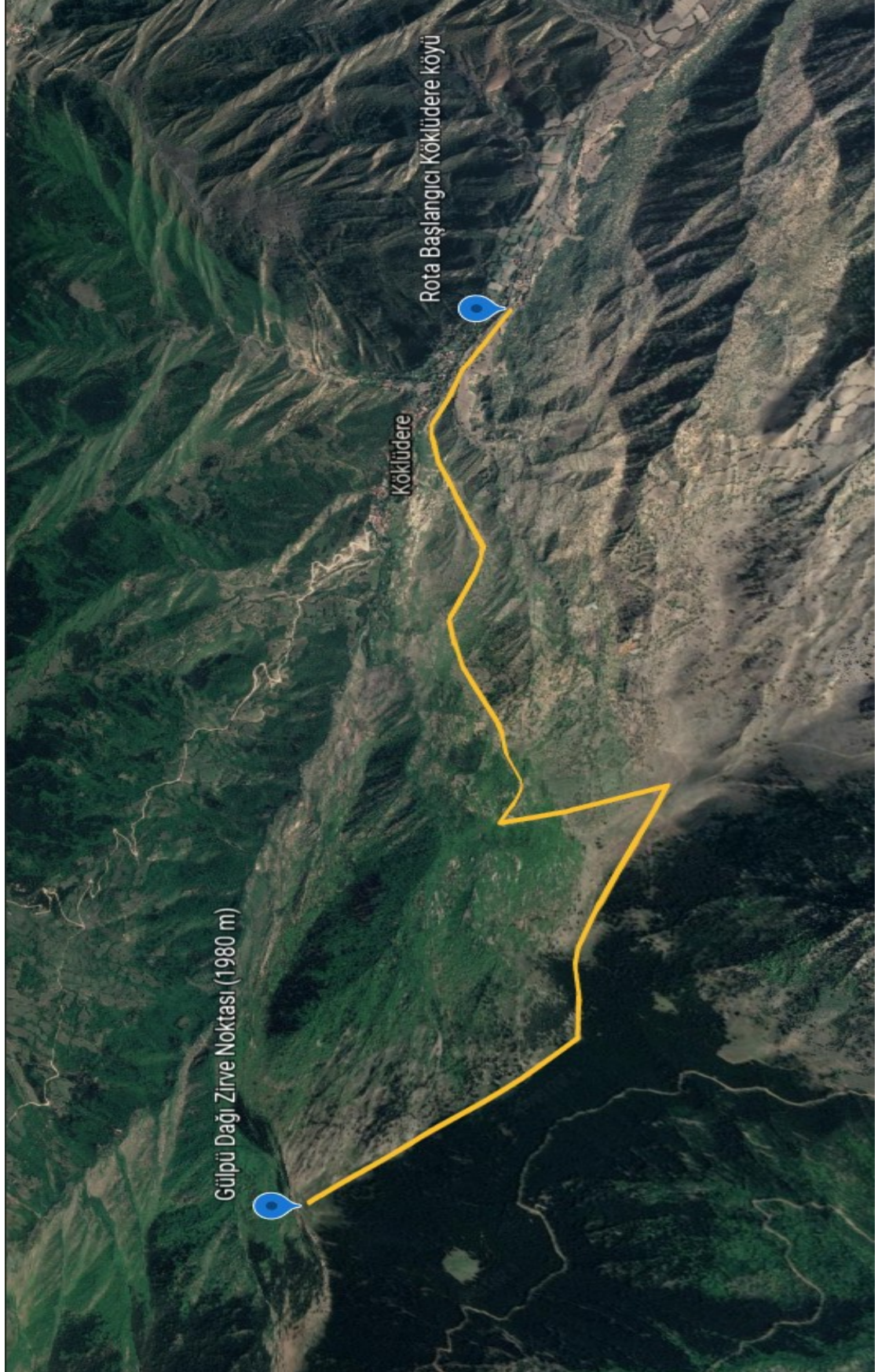
Ek 3. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 3. Etap

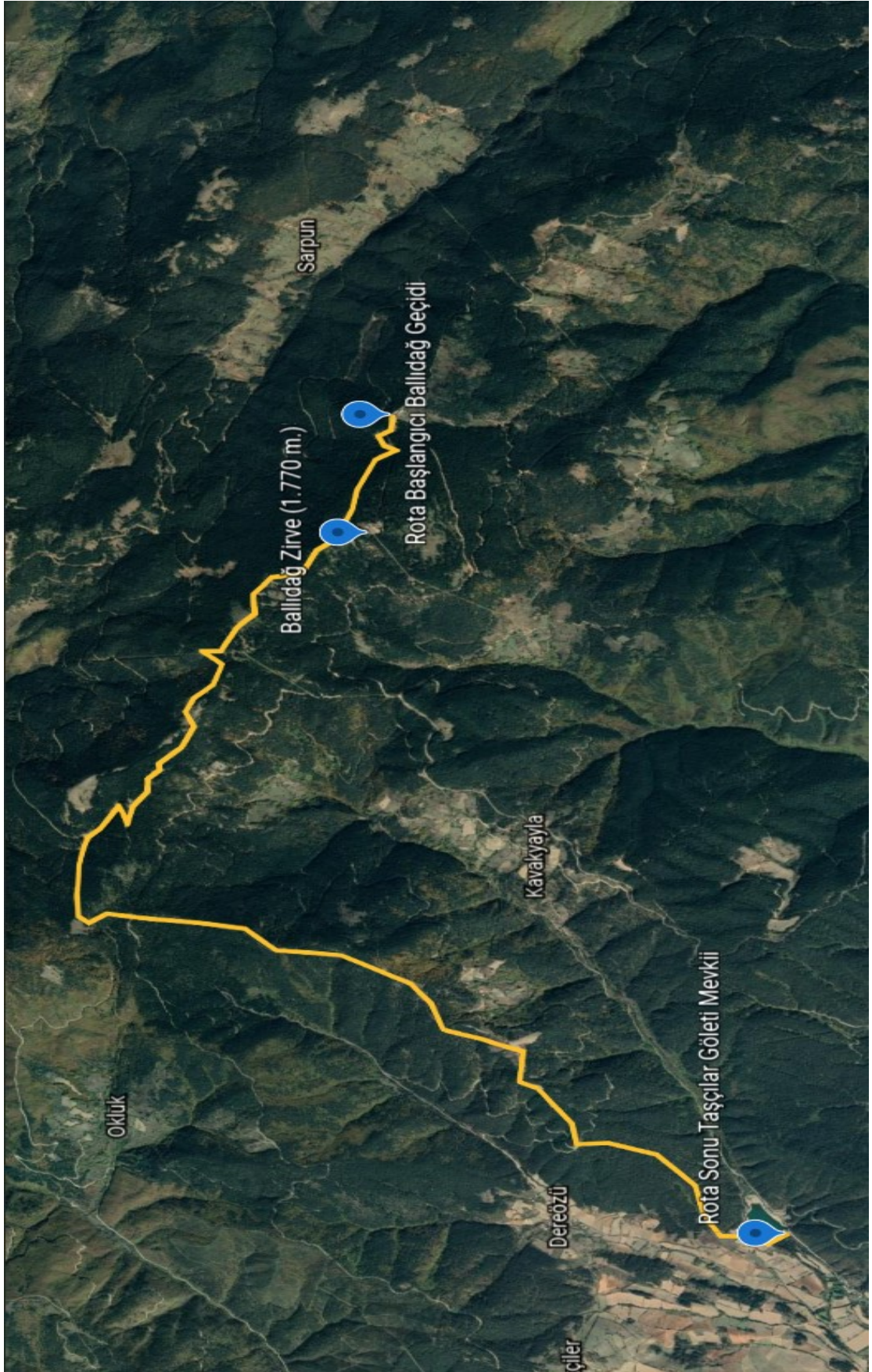
Ek 4. İstiklal Yolu Milli Parkı Rota Haritası 4. Etap

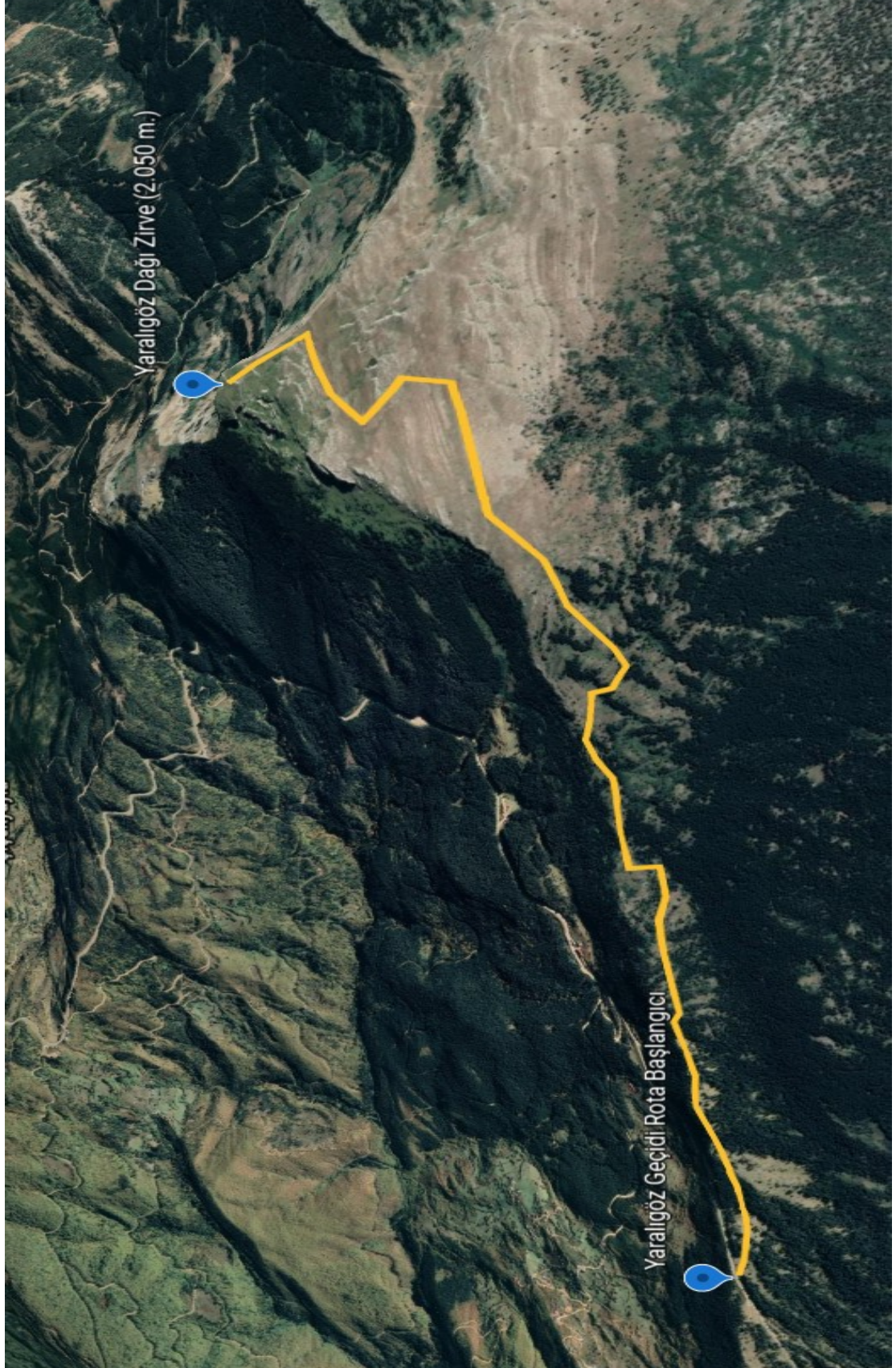
Ek 5. Araç Boyalı Mevkii / Gülpü Dağı Rota Haritası

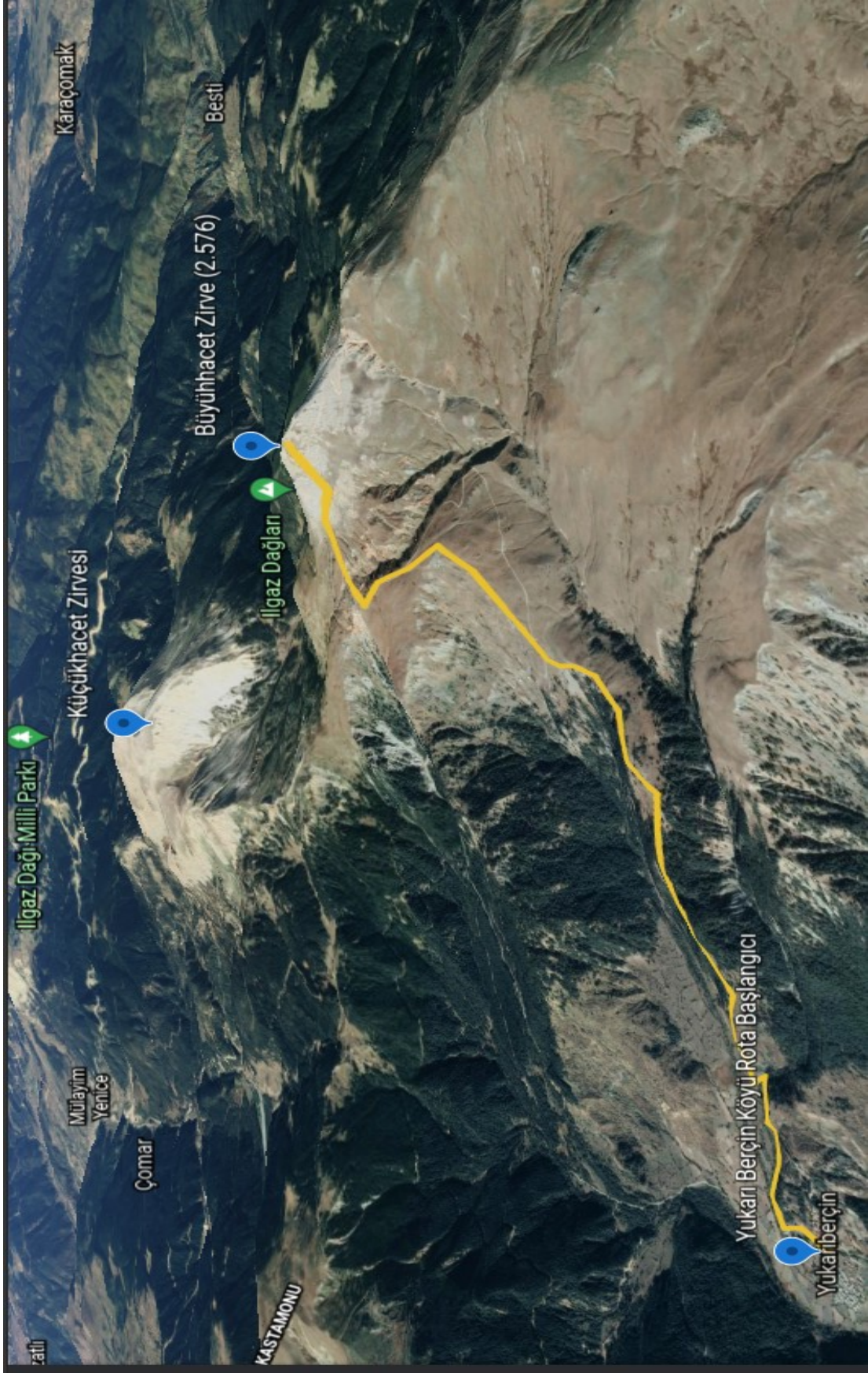
Ek 6. Daday Ballıdağ Zirve /Dereözü Köyü Rota Haritası

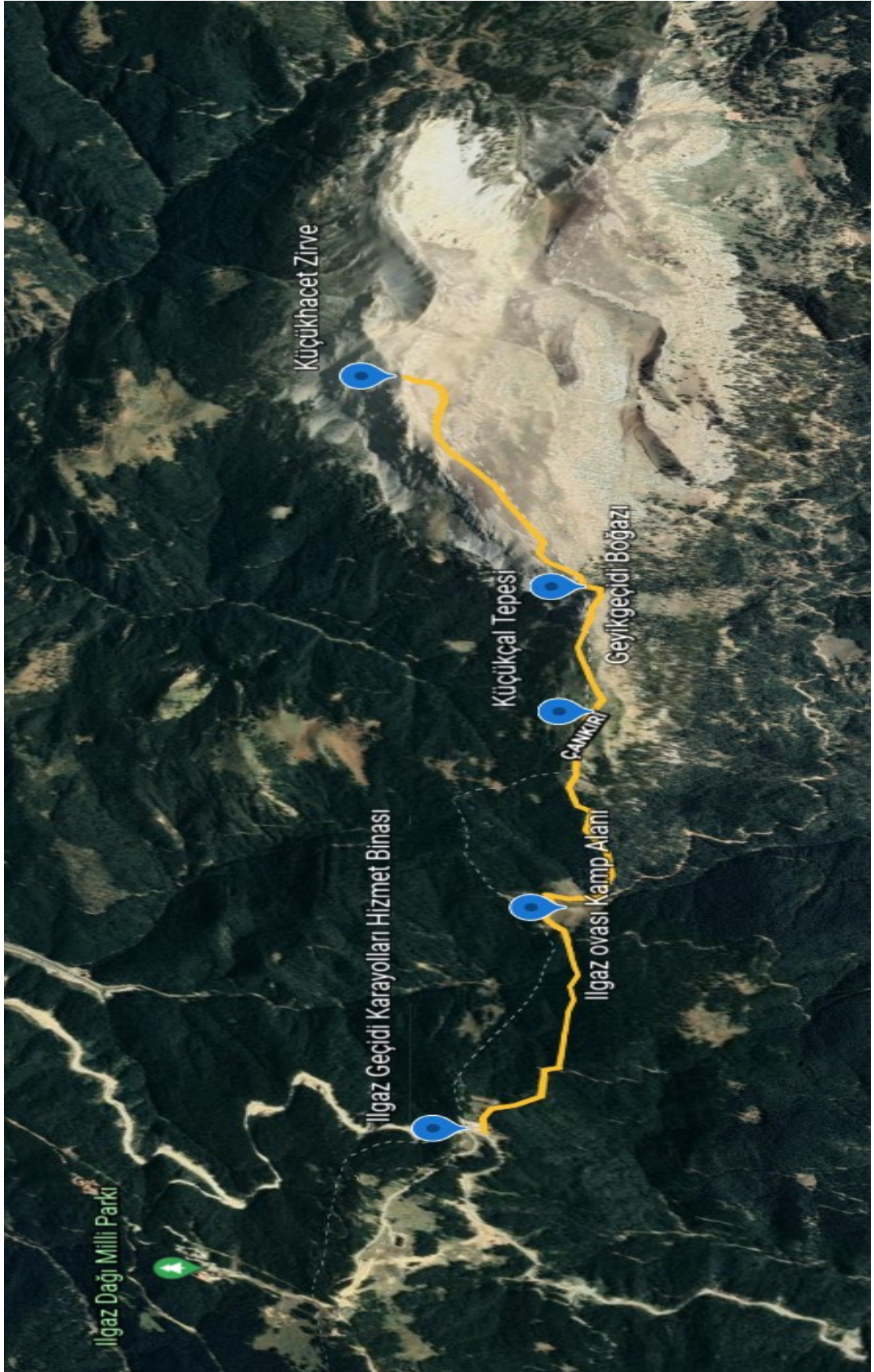
Ek 7. Yaralıgöz Dağı Zirve Rota Haritası

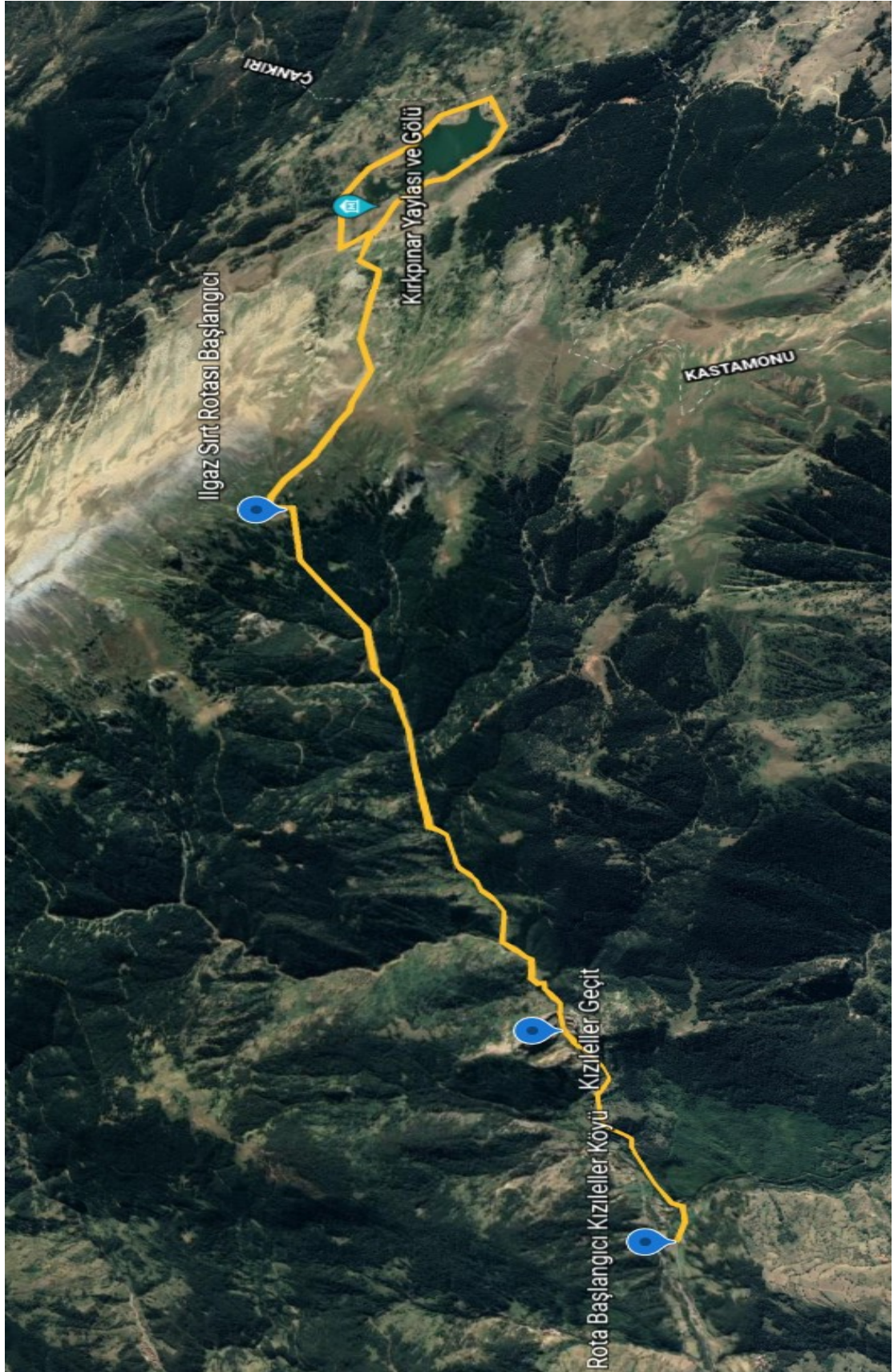
Ek 8. Ilgaz Dağı Büyükhacet Zirve Rota Haritası

Ek 9. Ilgaz Dağı Küçükahacet Zirve Rota Haritası

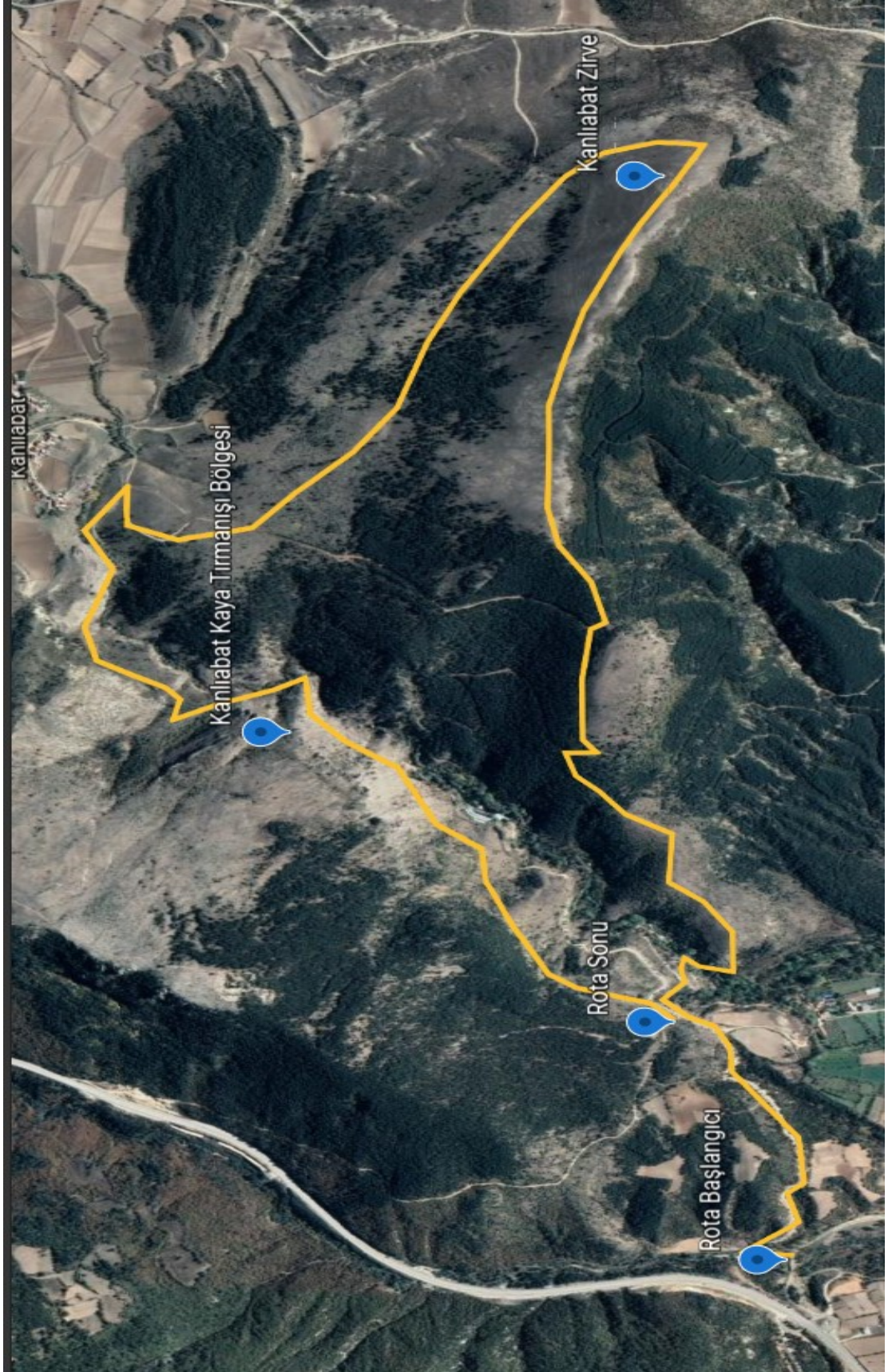
Ek 10. İhsangazi Kızileller Köyü / Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rota Haritası

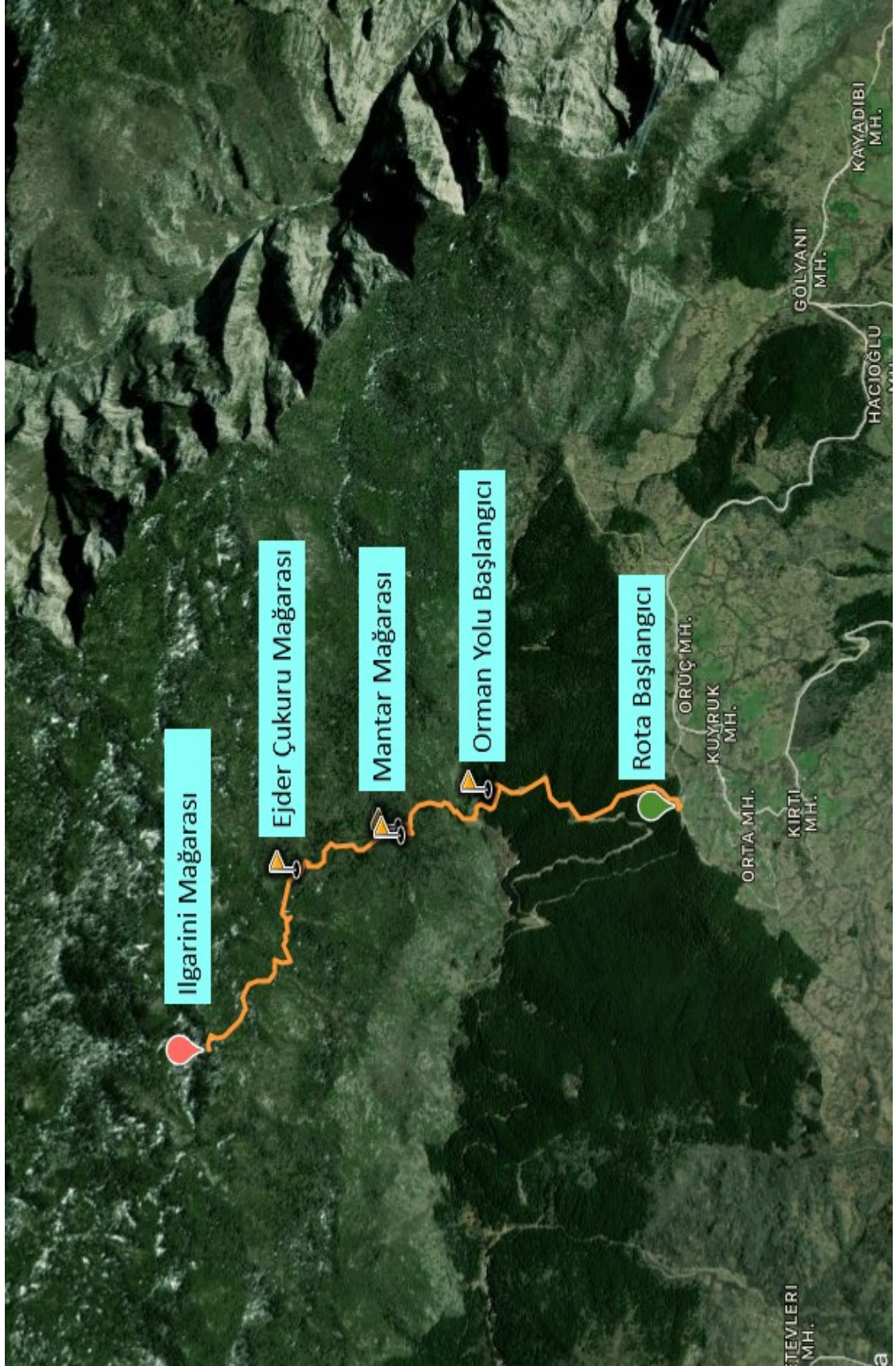
Ek 11. Daday Göktepe / Kurtkayası Rota Haritası

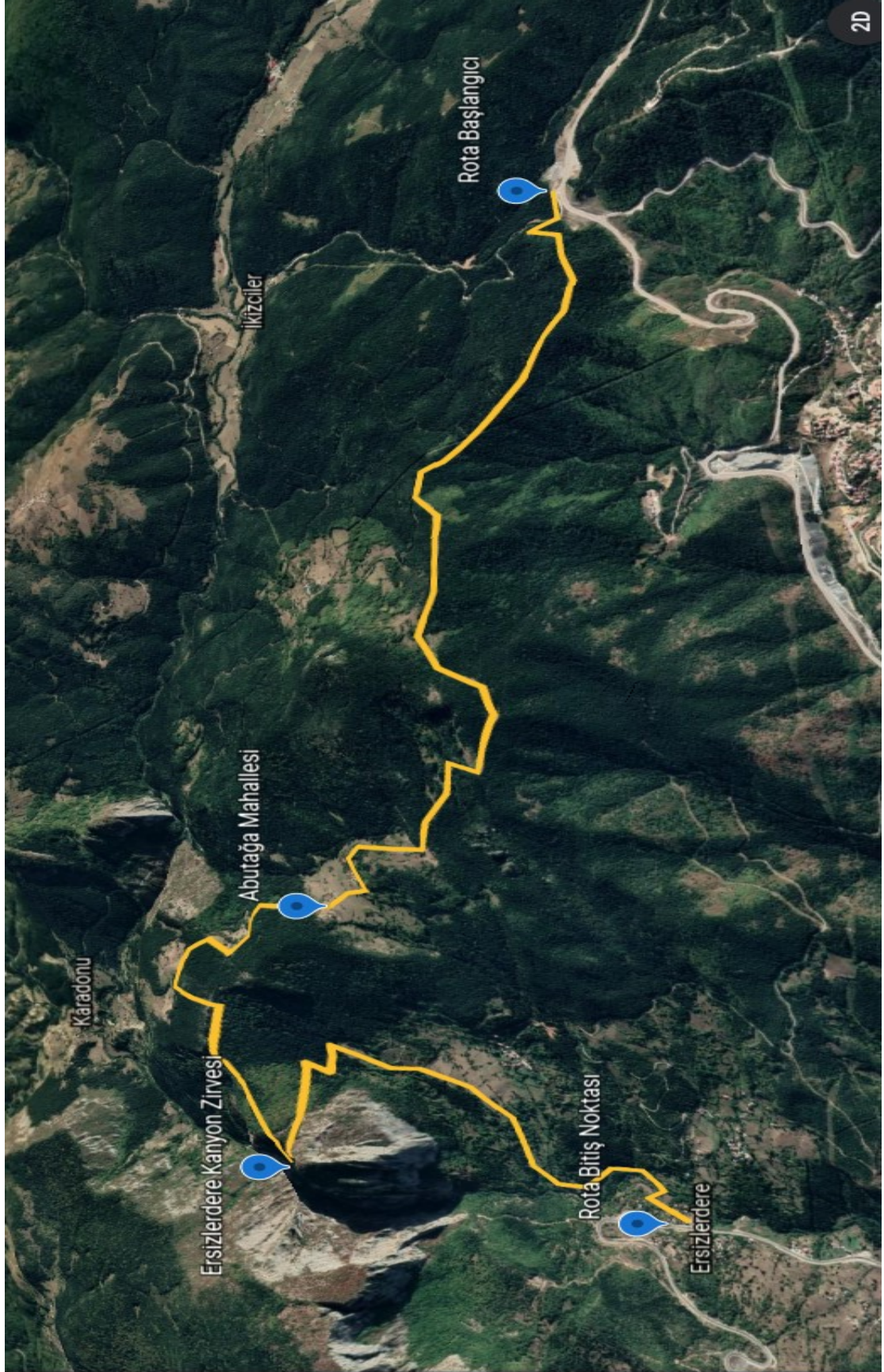
Ek 12. Kanlıabat Zirve Rotası

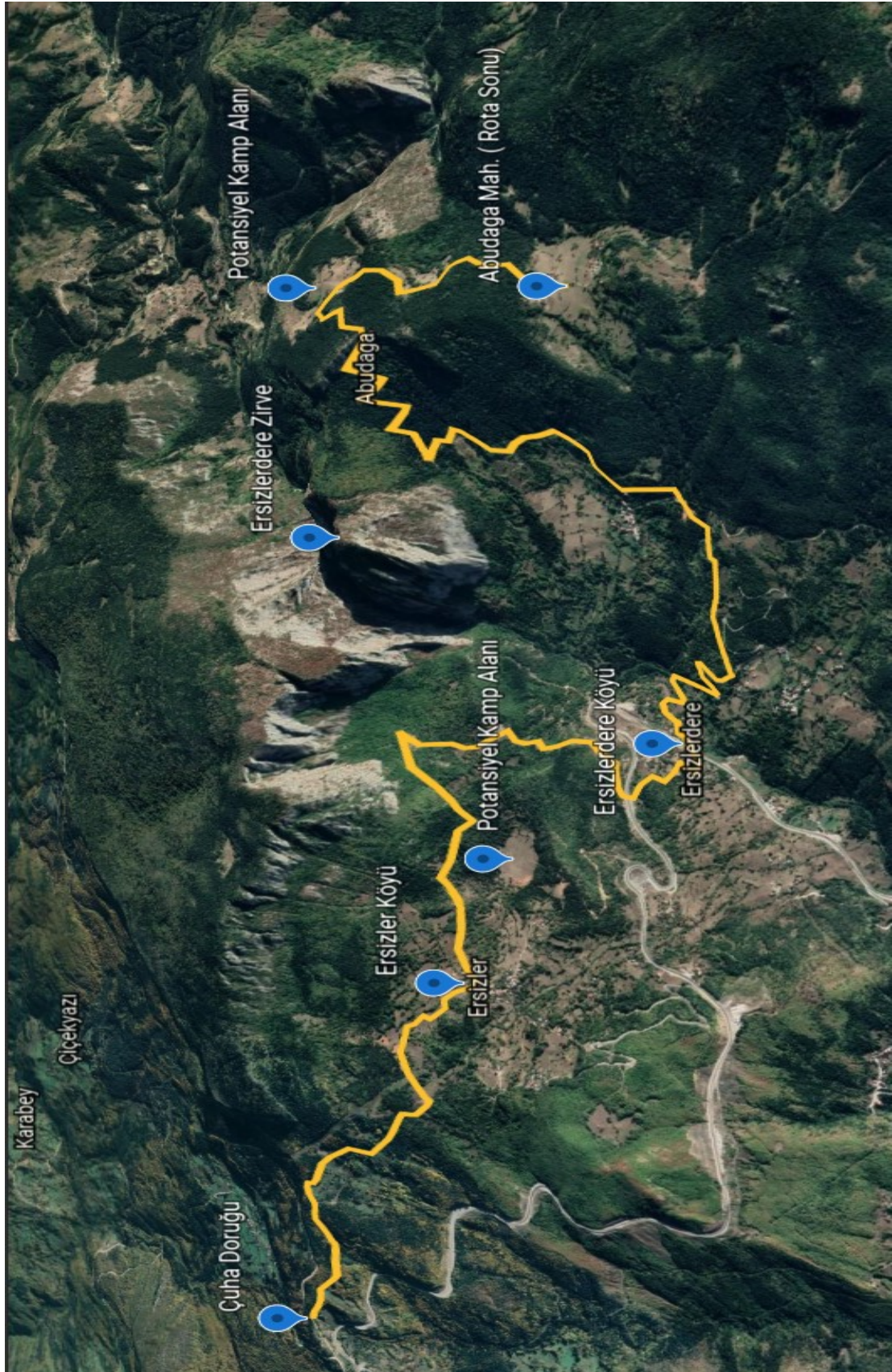
Ek 13. Ilgarini Mağarası / Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası Rota Haritası

Ek 14. Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası

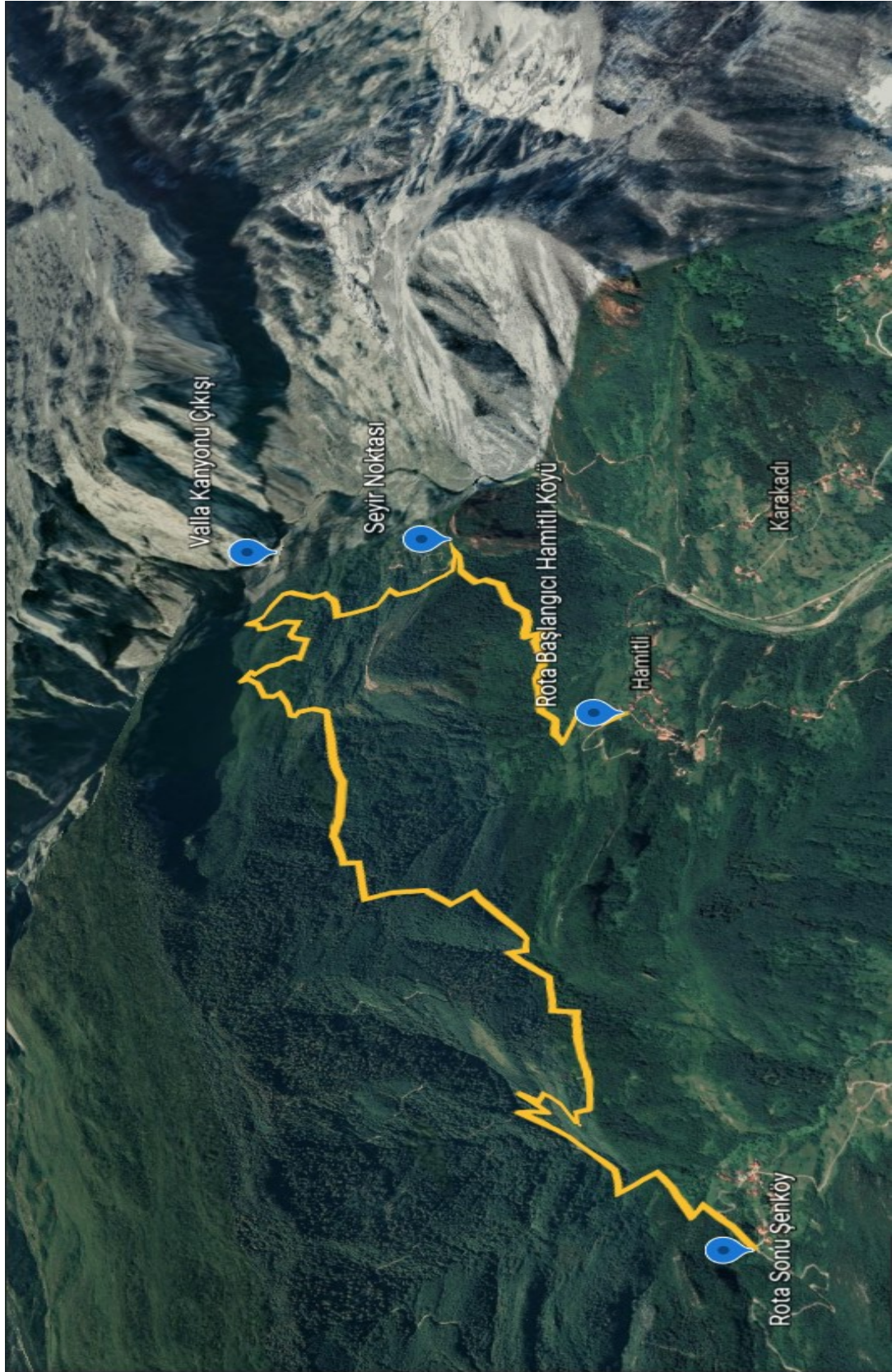
Ek 15. Çuha Doruğu / Ersizlerdere / Abutağa Mahallesi Kervan Yolu Rota Haritası

Ek 16. Çatalzeytin Kuru Yaylası Rota Haritası

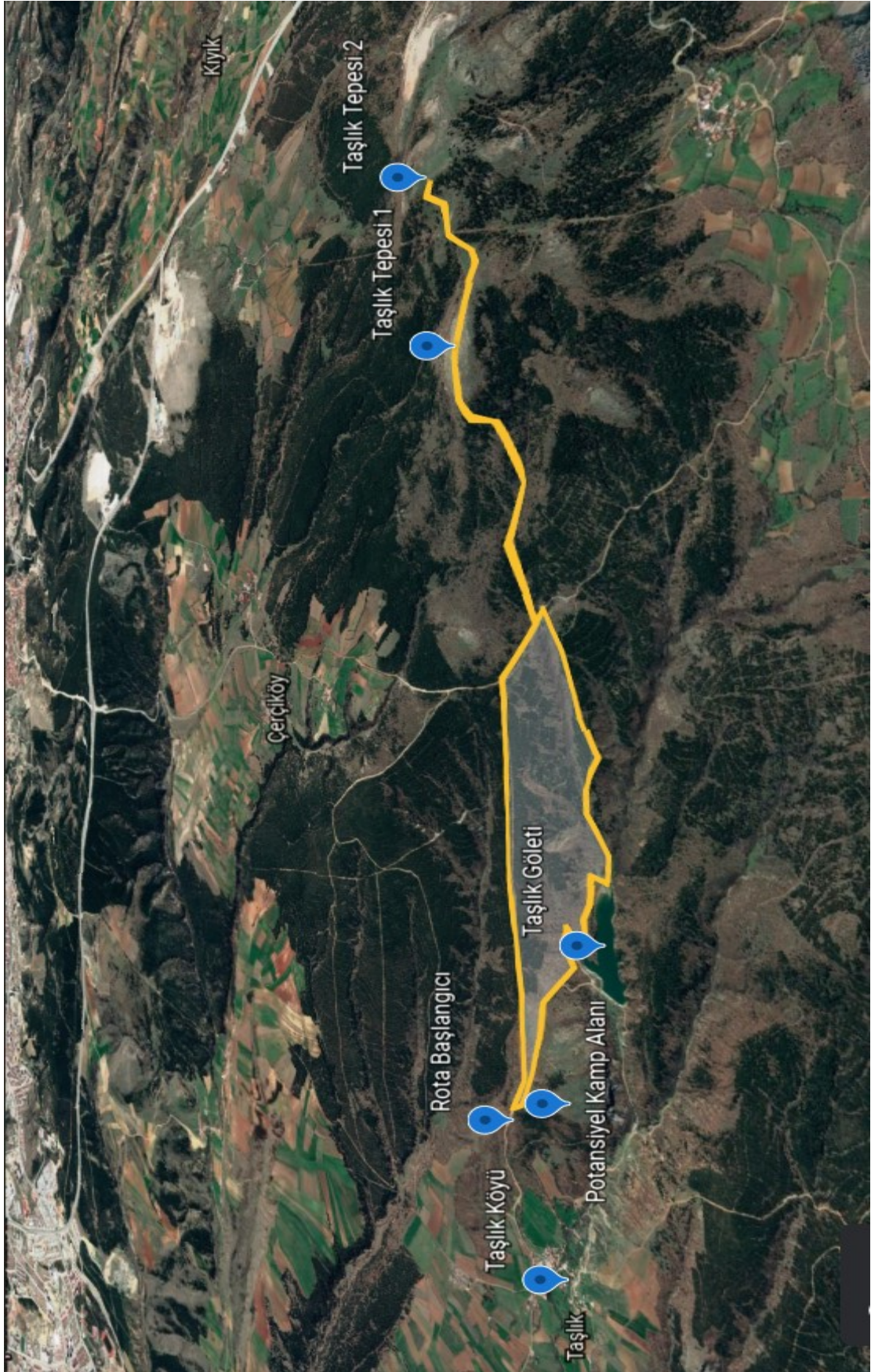
Ek 17. Cide Loç Vadisi Rota Haritası

Ek 18. Kasaba Köyü Rota Haritası

Ek 19. Taşlık Göleti / Taşlık Tepesi Rota Haritası

Ek 20. Literatür Tablosu

Yıl	Araştırmanın Yazarları	Araştırmanın Başlığı ve Türü	Araştırmanın Konusu ve Bulguları
1 2000	Gitanjali Chaturvedi	(Dergi Makalesi) Ecotourism in Gangotri Region of the Garhwal Himalayas	Himalayalardaki Gangotri bölgesi, her yıl çok sayıda ziyaretçi çekmektedir. Hacılar, dağcılar, yürüyüşçüler ve turistler. Buna ek olarak, bölgeye rehberler, hamallar, restoran çalışanları vb. birçok insan seyahat etmektedir. Bölge, aynı zamanda bir hac yoludur. Tüm bu turizm hareketi yerel halkın da başlıca geçim kaynağı haline gelmiştir. Araştırmada artan turistik hareketlerin bölgenin ekolojik yapısı üzerindeki etkileri araştırılmıştır.
2 2004	Ender SOYKAN	(Yüksek Lisans Tezi) Kütahya İlinde Rekreatif Amaçlı Trekking (Doğa Yürüyüşü) Alanlarının Belirlenmesi ve Spor Turizminin Geliştirilmesi Açısından Değerlendirilmesi	Kütahya ilinin yüzde 53'ü ormanlar ile kaplı olduğu için her köşesi zengin doğal güzelliklere sahiptir. Bu güzellikler güçlü bir çevre bilinci ile korunmakta, günübirlik olduğu kadar uzun süreli dinlenme ve kamp alanları olarak da faydalanılabilmektedir. Kütahya'da Türkmen Dağı, Murat Dağı, Frig Vadisi, Çamlıca, Gölcük Yaylası, Domaniç Ormanları, Tavşanlı Vakıf Ormanları gibi pek çok alanda doğa yürüyüşü yapılabilecek alanlar mevcuttur.

3	2004	Mehmet SOMUNCU	Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel (The Dilemma of Mountaineering and Mountain Tourism: Economic Benefits and Ecological Costs)	Turizme yönelik dağcılığın popülerliği son 35 yıldır büyük bir gelişme göstermiştir. Bu turizm, Alpler ve Kayalık Dağları gibi geleneksel yerlerden, böylesi faaliyetler için o güne kadar büyük ölçüde dokunulmamış Orta Asya'nın Himalaya/Karakurum Dağları'na, Kafkaslar'a, Andlar'a ve hatta Antarktika'daki dağlık alanlara yayılmıştır. Dağ turizmi, turizm ekonomisinin hızla gelişen bir sektörüdür. Dağlık alanların gelişmesine önemli katkı yapmış ve halen yapmaktadır. Fakat aynı zamanda kontrolsüz dağ turizmi, pek çok dağlık alanın doğal ve kültürel değerlerinin bozulmasına neden olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Hızla şehirleşen dünyada, dağlar sadece güzel manzaralara, doğal ve kültürel çeşitliliğe sahip oldukları için değil, aynı zamanda modern yaşamın geriliminden kaçış imkânı sağladığı için de önde gelen turistik mekanlardır. Bu yüzden, dağlık alanların yönetiminde, turistlerin istekleri, yerel halkın ihtiyaçları ve doğal kaynakların korunması arasında özenli bir denge sağlamak için çaba gösterilmelidir.
4	2006	Sebahat AÇIKSÖZ & Mehmet TOPAY & Hakan AYDIN	(Dergi Makalesi) Bartın-Arıt Beldesi Trekking Potansiyelinin Belirlenmesi	Araştırmada, Arıt Beldesi ve yakın çevresinde yer alan trekking parkurları Hızlı Kırsal Değerlendirme Tekniği'nden (HKD) yararlanılarak belirlenmiştir. Bulgular Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Kısıtlamalar (Strength, Weaknesses, Opportunities, Threatment-SWOT) Analizi yöntemi ile yorumlanmış ve öneriler geliştirilmiştir. Sonuç olarak 26 adet farklı zorluk derecelerine sahip trekking parkuru saptanmıştır. Yapılan bu araştırma, belirlenen parkurların alternatif turizm kapsamında değerlendirilmesi durumunda, yöre halkının sosyo-ekonomik yapısına sağlayacağı olumlu katkısı nedeniyle de önem taşımaktadır.

5	2006	Ahmet Tuğrul POLAT & Serpil ÖNDER	(Dergi Makalesi) Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma	Karapınar İlçesi ve yakın çevresi el değmemiş doğal özellikleri ve kültürel yapısı ile ekoturizm için önemli bir potansiyel sergilemektedir. Çalışmada; bu mevcut potansiyelin, doğal ve kültürel çevreye zarar vermeyecek ve ekonomik faydalar üretebilecek bir ekoturizm planlaması ile turizm sektörüne kazandırılması amaçlanmıştır. Karapınar İlçesi ve yakın çevresinin bazı ekoturizm etkinliklerine uygunluğu Coğrafi Bilgi Sistemleri, yerinde gözlem ve anket çalışmaları yardımıyla araştırılmıştır. Sonuç olarak İlçe ve yakın çevresinde gerçekleştirilmesi uygun ekoturizm etkinliklerine yönelik uygun alan tespitleri yapılmış ve uygulama önerileri getirilmiştir.
6	2007	T. Kiper & M. Arslan	(Dergi Makalesi) Anadolu'da Doğa Turizmi Kapsamında Doğa Yürüyüşü Güzergahlarının Belirlemesinde Örnek Bir Çalışma	Bu makale, Anadolu'da doğa turizmi kapsamında mevcut olarak belirlenen ve uygulanan yürüyüş güzergahlarına alternatif olarak yeni izlerin belirlenmesine yönelik örnek bir çalışmayı kapsamaktadır. İpek yolu üzerinde yer alan ve geleneksel mimari dokusu ile "Dünya Miras Kenti" ilan edilen Safranbolu ilçesine bağlı olan Yörük köyü örnek alan olarak seçilmiştir. Çalışmada; "Coğrafi mekânın her birimi, doğa temelli turizm gelişimine uygun mudur?", "Her yere doğa turizmini sokmak doğru mudur?", "Turizm için hangi yerler seçilmeli, ayırım nasıl yapılmalıdır?" sorularına yanıt aranmaktadır. Çalışmada SWOT Analizi, uzman ve literatür temelli değerlendirme kriterleri doğrultusunda oluşturulan uygunluk analizi ile örnek alan üzerinde doğa turizmine uygun alanlar saptanmıştır. Araştırma sonucunda da doğa turizmine uygun alanlarda farklı amaçlara göre şekillenmiş yürüyüş güzergahları oluşturularak yerel halk ve katılımcı boyutunda öneriler geliştirilmiştir.

7	2013	Özgür KİRACIOĞLU Dr. Mustafa BATUR Dr.İsmail ŞAFAK Zülfü BOZA Dr. H. Handan ÖNER	(Proje Çıktısı) Doğa Yürüyüş Güzergâhlarının İncelenmesi (Ovacık-Sinancılar Örneği)	Öncelikle, İzmir ilinde doğa yürüyüşlerine olan talebin hangi seviyede olduğu açıklanmıştır. Ardından İzmir ilinde bulunan ilgili STK'lar ve Orman Kaynakları Yöneticileri ile bu güzergâhların planlanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar belirlenmiştir. Çalışma alanı olan Ovacık-Sinancılar güzergâhındaki doğal ve kültürel çekiciliklerin envanteri yapılmış ve yöredeki ilgi ve çıkar gruplarının katılımı ile detay plan hazırlanmıştır. Güzergâhta bulunan parkurları tanımlayan ana noktalar, uzaklıklar, zorluk dereceleri, CBS yazılımı kullanılarak düzenlenmiş haritalar, flora ve fauna bilgileri, seyir noktaları, tabelalar, yürüyüş zamanına ilişkin veriler gibi çıktılar planda yer almıştır.
---	------	--	---	--

8	2014	Alexander Stewart &	(Kitap / Tırmanış Rehberi) Kilimanjaro: Ascent preparations, practicalities and trekking routes to the 'Roof of Africa'	Çalışmada Afrika Ülkesinin en yüksek noktası olan Kilimanjaro Dağına Tırmanış için rehber niteliğindedir. Kitap içeriğinde zirveye çıkan rotalar, bitki örtüsü, vahşi yaşam, yerel halk vb. birçok konuda bilgi içermektedir. İçerikte altı ana çıkış yolunun (Marangu, Machame, Umbwe, Lemosho, Shira ve Rongai Rotaları) artı üç zirve yolu, iki iniş yolu ve dağın etrafında dolaşan çevre yolu bulunmaktadır.
9	2016	Yrd. Doç. Dr. Fazıl ŞENOL & Yrd. Doç. Dr. Cüneyt TOKMAK & Marina GNĞRA	(Dergi Makalesi) Dağ Turizmi ve Gelişmesinin Önündeki Engeller: Kırgızistan Örneği	Bu çalışmanın amacı, gelişen bir turizm aktivitesi olarak dağ turizminin önemine dikkat çekmek ve Kırgızistan'a dağ turizmi için gelen yabancı turistlerin düşünceleri doğrultusunda ülkede dağ turizminin gelişmesinin önündeki engelleri tespit etmektir. Verilerin elde edilmesinde anket tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinden; Kırgızistan "da dağ turizmine ilgi duyan turistleri buraya çekebilecek pek çok alternatif seçeneklerin olduğu ancak yeterli tanıtımın yapılamaması, yapısal birtakım sorunların mevcudiyeti ve mevcut potansiyelin yeterince değerlendirilemediği bulgularına ulaşılmıştır. Yine elde edilen analiz sonuçlarına göre; ülkeye dağ turizmi için gelen yabancı turistlerin memnuniyetsizlikleri iki temel noktada birleşmektedir. Bunlardan ilki; yiyecek içecek işletmelerinin sundukları mal ve hizmetlerin kalitede olarak düşük fakat fiyat olarak yüksek olduğu, diğeri ise; konaklama yerleri ile dağlar üzerindeki gidilecek destinasyonların yol şartlarının zor ve ulaşımın zahmetli olduğu algısıdır.

10	2016	Erdal ÇETİNKAYA	(Yüksek Lisans Tezi) Türkiye’de Karayolu Ulaşımına Kapalı Mekânlarda Doğa Yürüyüşü Turizm güzergâh Standartlarının Belirlenmesi: Kemalpaşa Mahmutdağı Ekoturizm Planlama Alanı Örneği	Bu çalışmayla İzmir’de ekoturizm ve doğa sporları özelinde ilklerden birisi gerçekleştirilecektir. Türkiye’de henüz Karayolu Ulaşımına kapalı alanlarda, doğa yürüyüş güzergahı standartları olmadığı için 2007 yılında İrlanda Ulusal Doğa Sporları Konseyinin belirlediği standartlar çalışma alanına uyarlanarak yapılmıştır. Kemalpaşa İlçesi, Karabel Orman İşletme Şefliği Amenajman Planındaki fonksiyon haritasında Ekoturizm faaliyet alanı olarak ayrılan Mahmut Dağı’nda doğa yürüyüşü güzergahı planlaması yapılmıştır.
11	2016	Fatih Bektaş & Burak Kural & Selçuk Erbaş & Recep Nisanci & Fatih Çep	(Dergi Makalesi) Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ile 3d (3 Boyutlu) Dağ Bisikleti (Cross-Country) Parkur Haritalarının Üretilmesi: Artvin-Yusufeli Örneği	Bu çalışma, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) yazılımlarından en yaygını olan ArcGIS 10 programı kullanılarak dağ bisikleti parkurlarının 3D (3 Boyutlu) haritalarının üretilmesini kapsamaktadır. Çalışma, Dağ bisikleti arazi sürüşlerinin çok yapıldığı Artvin ili Yusufeli ilçesinin sınırları içerisinde yürütülmüştür. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmış, veri analizinde ise içerik analizi uygulanmıştır. Proje çalışmasında, belirlenen dağ bisikleti parkurlarının tüm konumsal verileri GPS yardımıyla toplanmış ve CBS araçları kullanılarak sayısal veri tabanına aktarılmıştır. Daha sonra alanın uydu görüntüleri satın alınarak rektifikasyon işlemi yapılmıştır. Rektifiye edilen görüntü ile dağ bisikleti rotaları çakıştırılarak bölgelerin haritaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda, dağ bisikleti parkurlarının CBS’ ye atılması ve veri tabanına isim, konum ve zorluk dereceleri bilgilerinin islenmesi ile Yusufeli ilçesinin bir Dağ Bisikleti Bilgi Sistemi oluşturulmuştur. Bu parkurların CBS ile üretilmesi, dağ bisikleti yapılması planlanan güzergâhların, kml, kmz formatında Google Earth programına veya GPS de kullanılması sağlanmıştır. Ayrıca parkur güzergâhlarının, 3 boyutlu görüntülenmesi elde edilmiştir. Sayısal ve konuma dayalı olan bu çalışma ileride yapılacak bir bilgi sistemi ile dağ bisikleti rotalarını sınıflandırma, sorgulama ve analiz etme gibi işlemleri kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

12	2017	Arş. Gör. Özlem TEKİN Necmettin Erbakan Üniversitesi, Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü	(Dergi Makalesi- MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi) Ekoturizm Açısından Konya İli Doğa Yürüyüşü Rotaları Üzerine Bir Araştırma	Doğal ve kültürel kaynaklar bakımından zengin olan Konya'nın, bu potansiyelini turistik ürün çeşitlendirme politikalarıyla değerlendirilmesi gerekliliği sebebiyle ele alınan bu çalışmanın amacı; Konya'ya genellikle Mevlâna Müzesi ziyareti amacıyla gerçekleşen turlara alternatif rotalar oluşturmaktır. 2023 Türkiye Turizm Stratejisi hedeflerinden yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada Konya'nın ekoturizm potansiyeli üzerine çeşitli yaklaşımlar öne sürülmeye çalışılmış ve alternatif ekoturizm rotaları önerilmiştir. Araştırmada doküman analizi yöntemi ve bölgeye yapılan keşif gezileri sonucu elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Türkiye'deki ekoturizm merkezlerindeki uygulamalardan hareketle en fazla talep gören ekoturizm aktivitelerinden olan dağ yürüyüşü temalı rotalar, ilçeler bazında çalışma kapsamına alınmıştır. Sonuç ve öneriler kısmında Konya ilinin turistik ürün çeşitlendirme politikalarının ekoturizm doğrultusunda yönlendirilmesi ve bu bağlamda hazırlanan ekoturizm rotalarının geçtiği bölgelerde güzergâh yönetimi çerçevesinde öneriler sunulmuştur.
13	2018	Öğr. Gör. Haydar ASAN Ordu Üniversitesi & Öğr. Gör. Dr. Hakan KENDİR Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O. & Yrd. Doç. Dr. Emin ARSLAN Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Kış Turizmi Spor Aktiviteleri Bağlamında Sivas İli Kış Yürüyüş Rotalarının Belirlenmesi	Araştırma kapsamında Sivas ilinde 10 Adet kış yürüyüş rotası belirlenmiştir. Bu rotalar harita üzerinde işaretlenerek envantere kazandırılmıştır. Çalışmada yer alan rotalar farklı zorluk derecelerine göre belirlenmiş irili ufaklı tepe ve dağlardan oluşmaktadır. Kardeşler Tepesi, Sivri Tepe, Çeltek Dağı, Tecer Dağları, Yıldız Dağı, Emirhan Kayalıkları, Gürlevik Dağı ve Kızıldağ yürüyüş rotaları çıkarılan alanlar arasında yer almaktadır.

14	2018	Emre Bektöre Engin Korkmaz Gökhan Erşen Alper Atak	(Bildiri) Frig Vadisi Potansiyel Kamp Alanları ve Rotalarının Cbs Aracılığıyla Belirlenmesi	Frig vadisi, Afyonkarahisar, Ankara, Eskişehir ve Kütahya sınırları içerisinde çok geniş bir alana yayılmaktadır. Alanda doğa yürüyüşü, bisiklete binme, olta balıkçılığı, piknik, çadırli kamp gibi turizm etkinliklerinin yapılıyor olması kamping potansiyeli taşıdığını göstermiş ve bu potansiyele sahip alanlar belirlenerek turizme kazandırılabilceğı düşünölmüştür. Bu düşünceden hareketle Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) araçları kullanılarak; vadideki potansiyel kamp alanları belirlenmiş, yürüyüş ve bisiklet rotaları oluşturulmuştur. Gezi rotalarının belirlenebilmesi için bir veri tabanı oluşturulmuş, veri tabanının varlıkları bir gezginin seyahati esnasında ihtiyaç duyabileceğı nesnelerle belirlenmiştir. Yapılan uygunluk analizleri sonucu ortaya çıkan harita yorumlandığında vadide kamp alanına en uygun bölge 1208 km2 olarak tespit edilmiş, en uygun kamp alanı kriteri de diğer kriterlere eklenerek vadide uygun rotalar belirlenmiştir.
15	2018	Sarudzai Mutanaa & Geoffrey Mukwadaa	(Dergi Makalesi) Mountain-Route Tourism And Sustainability. A Discourse Analysis Of Literature And Possible Future Research	Araştırmada literatürde olan Dağ turizmi ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bu kapsamda Dağ turizminin sürdürülebilirliği, dağlık alanlardaki yerel halklara ekonomik faydaları ile dağ turizmi hareketlerinin bu destinasyonlar üzerindeki fiziki etkileri gibi konuların ağırlıklı olarak işlendiğı sonucuna varılmıştır.
16	2019	Serdar SELİM	(Makale) En Uygun Güzergâh Algoritması ile Doğa Yürüyüşü Rotalarının Modellenmesi	Çalışma, Güllük Dağı Milli Parkı ve bu park içinde bulunan Termessos Antik Kenti'nin doğa yürüyüşleri kapsamında ulaşılabilirliğine odaklanmaktadır. Klasik turizm rotalarının oluşturulmasına alternatif olarak, hızlı ve doğru sonuçlar üreten CBS teknolojileri ile en uygun yürüyüş yollarının belirlenmesi ve haritalandırılması bu çalışmanın hedefidir. Bu kapsamda bölgenin sayısal görüntüleri üretilmiş ve bu görüntüler en uygun güzergâh (Least Cost Path) analizine tabi tutulmuştur. Bölgedeki eğim faktörü dikkate alınarak yürüyüş için uygun eğime sahip alanlar belirlenmiş, başlangıç ve bitiş noktaları arasında yürüyüş yolları oluşturulmuştur. Sonuç olarak, Milli Parktaki Termessos Antik Kenti'ne, mevcut yürüyüş güzergâhı dışında alternatif güzergâhlar belirlenmiş ve haritalandırılmıştır. Bu çalışma ile doğal yapıya zarar vermeden bölgenin tanıtılması, uygun yürüyüş güzergâhların oluşturulması, alternatif turizmin desteklenmesi hedeflenmiş, bölgeye yönelik yapılacak planlamalarda kullanılabilecek bir model önerisi geliştirilmiştir.

17	2019	Man-Keun Kim & Paul M. Jakus	(Dergi Makalesi) Wildfire, National Park Visitation, And Changes İn Regional Economic Activity	Araştırma kapsamında Mayıs 1993'ten Aralık 2015'e kadar olan süreçte aylık verileri kullanarak, vahşi yaşam faaliyetleri (80km, 160km ve 320km yarıçaplarında yakılan aylık alan olarak ölçülür) ampirik olarak her bir milli parka aylık ziyaretlerle ilişkilendirilmiştir. Sonuçlar, beş bulgudan dördünde ziyaretin zayıf ve istatistiksel olarak anlamlı etkisinin olduğunu göstermektedir. Her parktaki toplam yıllık ziyaret kayıpları, ortalama bir yıl boyunca %0,5 ile %1,5 arasındadır. Utah'taki tüm milli parklarda mevsimsel vahşi yaşam tahribatının olumsuz bölgesel ekonomik etkilerinin 2.7 ile 4,5 milyon dolar arasında olduğu ve yakılan alanın derecesine bağlı olarak 31 ile 53 arasında iş kaybı olduğu tahmin edilmektedir.
18	2019	Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN & Arş. Gör. Dilara Eylül KOÇ & Doç. Dr. Şevki ULAMA	(Makale) Kastamonu İlinin Doğa Turizmi Potansiyelinin Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi	Yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkan genel bulgu, Kastamonu ilinin sahip olduğu sayısız doğal zenginliklere rağmen yeterince turistik talep yaratamamaktadır. Bu durum; ulaşım zorlukları, alt yapı ve üst yapı yetersizliği, tanıtım faaliyetlerinin yetersizliği, yerel rehber eksikliği, halkın bilinçsizliği, gezi rotalarının tam anlamıyla oluşturulamamış olması, düzenlenen mevcut tur programlarında ve genel amaçlı tanıtım materyallerinde yeteri kadar yer alamaması gibi sorunlara bağlanmıştır.
19	2020	Alperen KÖK	(Dergi Makalesi) Doğa Rehberliğine Bir Nefes: Bolu'nun Yürüyüş Yolları	Son yıllarda turist rehberliğinde uzmanlaşma konuları içerisinde yürüyüş yolları da yer almaktadır. Bolu sahip olduğu iklim elverişliliği, yayla açısından zengin çekiciliği ve doğal kaynakları ile doğa turizmi açısından belirli merkezler arasındadır. Ayrıca birbirinden farklı zorluk derecelerine sahip yürüyüş yollarına da ev sahipliği yapmaktadır. Yapılan bu çalışmanın amacı doğa turizmi kapsamında Bolu'nun sahip olduğu yürüyüş rotalarını belirlemektir. Araştırmanın deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Yürüyüş yolları konusunda ayrıntılı bilgi edinmek amacı ile doküman analizi kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda Bolu'nun yürüyüş yolları konusunda önemli bir kaynak destinasyon olduğu, yeni rotaların meydana getirilebileceği ve tanıtım sayesinde Bolu'nun yürüyüş yollarının rağbet göreceği belirlenmiştir. Ayrıca yapılan bu çalışma bölge kalkınması, bölge tanıtımının yapılması, rehberlikte uzmanlaşma ve yeni yürüyüş yollarının kazandırılması açısından önem taşımaktadır. Hem seyahat acenteleri açısından hem turist rehberliğinde uzmanlaşma açısından öneriler sunulacaktır.

Ek 21. Görüşme Formu

Aşağıda yer alan 1-5 arası sorular demografik verileri içermektedir.

1. Yaşınız?

2. Eğitim Durumunuz?

- a) İlkokul Mezunu
- b) Lise Mezunu
- c) Üniversite
- d) Lisansüstü

3. Mesleğiniz?

4. Hangi Şehirde Yaşıyorsunuz?

5. Gelir durumunuz?

- a) 1500 TL ve Altı
- b) 1501 – 3000 TL
- c) 3001 – 4500 TL
- d) 4501 – 6000 TL
- e) 6000 TL ve üzeri

6. Doğa yürüyüşü faaliyetleri ile ne kadar süredir ilgileniyorsunuz?

- a) 0-2 Yıl
- b) 2-4 Yıl
- c) 4-6 Yıl
- d) 6 yıl ve üzeri

7. Doğa yürüyüşü faaliyetleri ile ilk tanışmanız ne zaman ve hangi koşullarda oldu? Sizi doğa yürüyüşü veya dağcılık faaliyetlerine iten etkenler nelerdir? Kısaca açıklayınız.

8. Aşağıda yer alan seçenekler arasında profesyonel olarak ilgilendiğiniz bir dağcılık türü var mıdır?

Hiking	Trekking	Ekspedisyon	Bouldering
Kaya Tırmanışı	Uzun Duvar Tırmanışı	Yapay Duvar Tırmanışı	
Bouldering	Kanyon Geçişi	Diğer	

- 9. Dağcılık aktivitelerinin herhangi bir dalında yetkili kurumlarca düzenlenen, sertifikalı bir eğitim programına katıldınız mı?**

Evet Katıldım.

Hayır Katılmadım.

- 10. Aldığınız eğitimi kısaca açıklayınız?**

- 11. Yurt dışında bir doğa yürüyüşü faaliyetine katıldınız mı?**

Evet Katıldım.

Hayır Katılmadım.

- 12. Cevabınız evetse toplamda kaç faaliyete ve hangi ülkelerde katıldınız. İçeriği nelerdi?**

- 13. Yurt içinde bireysel veya grup olarak kaç doğa yürüyüşü aktivitesine katıldınız?**

- a) 1-5
- b) 5-10
- c) 10-15
- d) 15 ve üzeri

- 14. Aşağıda yer alan Kastamonu ilindeki yürüyüş rotalarının hangilerinde bir etkinliğe katıldınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)**

- 1. İstiklal Yolu Milli Parkı Rotası
- 2. Ilgaz Dağları Büyük ve Küçük Zirve Rotaları
- 3. Yaralıgöz Dağı Zirve Rotası (Devrekani)
- 4. Ballıdağ Zirve Dereözü Köyü Rotası (Daday)
- 5. Gülpü Bağı Zirve Rotası (Boyalı Bucağı / Araç)
- 6. Göktepe / Kurt kayası Rotası (Daday)
- 7. Kanlıabat Zirve Rotası (Devrekani)
- 8. Ilgarini Mağarası, Ejder Çukuru ve Mantar Mağarası Rotası (Pınarbaşı)
- 9. Horma Kanyonu Yürüyüş Yolu (Pınarbaşı)
- 10. Valla Kanyonu Seyir Terası Yürüyüş Yolu (Pınarbaşı)
- 11. Çatak Kanyonu Cam seyir Terası Yürüyüş Yolu (Azdavay)
- 12. Ersizlerdere Kanyonu Zirve Rotası (Küre)
- 13. Koru Yaylası Rotası (Çatalzeytin)
- 14. Loç Vadisi (Cide)
- 15. Gürleyik Şelaleşi Rotası (Hanönü)
- 16. Kabakçayırı Yayla Rotası (Hanönü)
- 17. Kasaba Köyü Yürüyüş Rotası (Kasaba Köyü, Merkez / Kastamonu)
- 18. Bereket Ormanı Yürüyüş Rotası (Merkez / Kastamonu)
- 19. Taşlık Göleti ve Taşlık Tepesi Rotası (Taşlık Köyü, Merkez / Kastamonu)
- 20. Kanlıabat Zirve / Donalar Kaya Mezarı Rotası (Devrekani /Taşköprü)
- 21. Kızıleller Köyü, Ilgaz Kırkpınar Yaylası Rotası (İhsangazi)
- 22. Diğer

15. Yukarıdaki listede yer alan seçenekler arasından yürüyüş yapmış olduğunuz rotaları GZFT Analizi (Güçlü/Zayıf Yönler ve Fırsatlar/Tehditler) çerçevesinde ayrı ayrı değerlendiriniz.
16. Bir hiking/trekking rotasından beklentileriniz nelerdir? Bir rotada mutlaka olması gereken öncelikler neler olmalıdır? Açıklayınız.
17. Yurtiçi ve yurtdışında gezip gördüğünüz doğa yürüyüşü rotaları ile Kastamonu'da bulunan doğa yürüyüşü rotaları arasında gözlemlediğiniz farklılıklar nelerdir?
18. Kastamonu'da bulunan doğa yürüyüşü rotalarının, yürüyüş yapmış olduğunuz diğer rotalar ile ortak özellikleri nelerdir? Kısaca açıklayınız.
19. Kastamonu'da bulunan doğa yürüyüşü rotalarının belirlenmesi ve geliştirilmesi açısından önerileriniz nelerdir?
 - Yerel Yönetimler açısından:
 - Yürüyüşçüler açısından:
 - Turizm işletmeleri açısından: